

Programma begroting 2018

Inhoudsopgave

	Inleiding	3
Hoofdstuk 2:	Financieel meerjarenbeeld 2018-2021	8
Programma 1:	Dienstverlening en veiligheid	21
Programma 2:	Onderwijs, opvoeding en jeugd	27
Programma 3:	Werk, economie en inkomen	33
Programma 4:	Mobiliteit en bereikbaarheid	40
Programma 5:	Cultuur, recreatie en sport	47
Programma 6:	Woon- en leefomgeving	53
Programma 7:	Maatschappelijke ondersteuning en zorg	61
Programma 8:	Bestuur en middelen	67
Paragraaf 1:	Lokale heffingen	74
Paragraaf 2:	Weerstandsvormogen en risicobeheersing	86
Paragraaf 3:	Onderhoud kapitaalgoederen	94
Paragraaf 4:	Financiering	100
Paragraaf 5:	Bedrijfsvoering	106
Paragraaf 6:	Verbonden partijen	111
Paragraaf 7:	Grondbeleid	117
Paragraaf 8:	Demografische ontwikkelingen	120
Paragraaf 9:	Duurzaamheid	123
Bijlage 1:	Kerngegevens	125
Bijlage 2:	Overzicht van baten en lasten	127
Bijlage 3:	Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen 2018-2021	135
Bijlage 4:	Taakvelden per programma	139
Bijlage 5:	Beleidsindicatoren	144
Bijlage 6:	Reserves en voorzieningen	146
Bijlage 7:	Lijst specifieke subsidies 2018	149

Samen aan zet

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2018 aan. De opbouw van de begroting is hetzelfde als voorgaande jaren. Deze inleiding gaat in op de belangrijkste beleidsonderwerpen die spelen in 2018. In hoofdstuk 2 "Financieel meerjarenbeeld 2018-2021" geven we op hoofdlijnen de financiële beschouwing weer. Het is de laatste in een reeks van vier begrotingen gedurende deze raads- en collegeperiode. In maart 2018 vinden de nieuwe gemeenteraadsverkiezingen plaats. In de afgelopen vier jaar is hard gewerkt aan de uitvoering van het college- en coalitieprogramma "Samen aan zet". We zijn verheugd te constateren dat we veel van onze voornemens gerealiseerd hebben samen met onze samenleving en u als raad.

We bieden een begroting aan die sluitend is voor het jaar 2018. In deze begroting hebben we, hoewel we terughoudend zijn geweest met voorstellen voor nieuw beleid, een aantal wensen van uw raad opgenomen. Naast deze voorstellen zijn er diverse posten die onontkoombaar zijn. Om aan uw wensen tegemoet te komen stellen we voor om voor de uitvoering van de "Duurzame energievisie Hellendoorn" de formatie uit te breiden en tevens een werkbudget beschikbaar te stellen. Ook voor het duurzaamheidsbeleid vragen we een werkbudget aan. Voor de Agenda voor Twente hebben we een bedrag opgenomen van € 1,3 miljoen om de plannen die voortvloeien uit deze Agenda de komende vijf jaar te kunnen dekken. We hebben gevolg gegeven aan uw motie om alvast te 'sparen' voor een mogelijke aanpassing van de huisvesting van Reggesteyn. In 2018 gaan we onderzoek doen naar de vervanging van de fietscrossbaan en we ramen daarvoor al een investeringsbedrag. Ook is een kunstgras voetbalveld voorzien voor sportpark Gagelman. Dit zal in de zomer van 2019 worden gerealiseerd. We bekijken met de verenigingen of het mogelijk is een tweede kunstgras voetbalveld op dit sportpark te realiseren. Onontkoombaar zijn onder andere uitgaven voor de Omgevingsdienst Twente (ODT), informatieveiligheid en de Cao ontwikkelingen bij gemeentepersoneel en diverse welzijnsorganisaties.

In de jaren na 2018 ontstaan tekorten die oplopen van een tekort van € 0,3 miljoen in 2019 tot € 1,7 miljoen in 2021. Hoewel dit grote bedragen zijn, kunnen we de tekorten wel nuanceren. Zo zit er in deze bedragen per jaar € 0,2 miljoen vrije bestedingsruimte voor de nieuwe raad. Daarnaast is in deze begroting de meicirculaire van het gemeentefonds verwerkt die beleidsarm heet te zijn. Het is aannemelijk dat de nieuwe regering met nieuwe beleidsplannen komt die leiden tot meer uitgaven waarvan de gemeenten, via de trap op systematiek, meeprofiteren. Daarnaast zit in deze begroting nog de nodige terughoudendheid op diverse budgetten. In hoofdstuk 2 leest u daar meer over. We hebben er bewust voor gekozen deze terughoudendheid niet terug te draaien, net zozeer we er voor gekozen hebben de forse stappen die we zetten om onze financieringspositie te verbeteren gewoon door te zetten. Wij vonden het niet legitiem om middels stelposten een sluitende meerjarenbegroting aan te bieden. We zien zeker ruimte om de tekorten de komende jaren op te lossen. De te maken keuzes daarin zijn voorbehouden aan de nieuwe raad en het nieuwe college.

De lastenverhoging voor burgers en bedrijven blijft binnen de afspraken die we met u hebben gemaakt. We zien de mogelijkheid de OZB verhoging, die we in de tijd van de crisis hebben doorgevoerd, deels terug te draaien. De OZB stijgt met 3,1%. Dit is gelijk aan de macronorm die het Rijk heeft vastgesteld. Verder kunnen we, net als vorig jaar, een bedrag teruggeven per huishouden uit de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.

In het vervolg van deze inleiding gaan we in op de majeure beleidsonderwerpen binnen de vakgebieden samenlevingszaken, grondgebied en bedrijfsvoering.

Samenlevingszaken

Het Sociaal Domein

Belangrijke taken in het sociaal domein worden door de gemeente uitgevoerd, zoals de Wmo, jeugdzorg en de participatiewet. Meer dan 3.500 huishoudens doen op een of meerdere van deze regelingen een beroep. De toegang tot de jeugdzorg, de participatiewet en de Wmo is laagdrempelig georganiseerd. Wij willen dat zoveel mogelijk inwoners meedoen. Lichamelijke, psychische of verstandelijke beperkingen mogen geen belemmeringen zijn voor deelname aan de samenleving. We benutten optimaal de eigen kracht van mensen en hun sociale netwerken. In 2018 zetten wij de lijn van de afgelopen jaren door. Belangrijke elementen zijn het gebruik maken van de eigen kracht van de samenleving, zorg op maat, een participatieve samenleving en laagdrempelige zorg. De bestaande intensieve toeleiding naar de arbeidsmarkt en de samenwerking met de ondernemers zal in 2018 voortgezet worden.

Ook wordt in 2018 de transformatie verder vorm gegeven. Transformatie betekent een andere wijze van werken. Van onszelf, meer integraal en gebiedsgericht en ook van zorgaanbieders, waarbij niet het leveren van een product centraal staat, maar de wijze waarop de vraag van de inwoner wordt opgelost. In het sociaal domein hebben wij dan ook middelen gereserveerd voor de transformatie. Zo zal er in 2018 extra aandacht zijn voor de arbeidsmarkttoeleiding van niet uitkeringsgerechtigden, de participatie en integratie van minderjarige vluchtelingen, innovatieve werkwijze voor jeugdzorg, laaggeletterdheid en een gezonde en veilige omgeving op school en de sportvereniging.

De ontwikkeling van de budgetten van het Sociaal Domein wordt steeds stabiel, maar blijft onzeker. De onzekerheid wordt vooral veroorzaakt doordat het aantal cliënten dat gebruik maakt van voorzieningen op de terreinen van jeugd en Wmo kan variëren en ook de economische ontwikkeling kan een schommeling in het aantal uitkeringen tot gevolg hebben. Voor deze meerjarenperiode is er ruimte om tekorten op te vangen binnen de reserve Sociaal Domein.

Huisvesting scholen

In 2018 willen wij het onderzoek naar een toekomstbestendige huisvesting van Reggesteyn afronden, waarbij interpretatie van het onderzoek en de besluitvorming aan de nieuwe raad is. De huisvesting van het VSO onderwijs zal in 2018 gerealiseerd worden.

Cultuurvisie

Inwoners, culturele samenwerkingspartners en de gemeenteraad ontwikkelen met elkaar een nieuwe cultuurvisie. In januari vindt de festivalweek plaats, waarin inwoners elkaar inspireren, laten zien wat er al in cultuur in Hellendoorn is en de input bepalen van de eerste cultuurvisie.

Sport

Op het terrein van sport hebben wij specifiek aandacht voor kwetsbare doelgroepen, zoals de projecten "Sport en jeugdhulp scoren samen!" en "Sociaal Vitaal".

Belangrijk is ook dat de bestaande infrastructuur voor sportvoorzieningen op peil blijft en indien het noodzakelijk is op peil gebracht wordt. De vervanging van het wetraveld Hulzense Boys door kunstgras is dan ook twee jaar naar voren gehaald, van 2020 naar 2018. In de begroting 2016 zijn investeringsbedragen geraamd voor de uitbreiding van de hockeyvelden, vanwege de sterke groei van het aantal leden. In deze begroting ramen we een investeringsbedrag voor de aanleg van kunstgras voor de voetbal op Gagelman.

De Fietscrossvereniging De Lochsprinters heeft aangegeven dat de huidige fietscrossbaan niet meer voldoet aan de sporttechnische eisen van de betreffende sportbonden en op onderdelen is afgekeurd. Wij gaan nader onderzoeken wat de oplossing voor dit probleem is. Investeringsbedragen voor het onderzoek en de investering voor de baan zijn in de begroting opgenomen.

Grondgebied

Uitvoering Masterplan centrum Nijverdal: herinrichting Grotestraat

Het Masterplan voor het centrum van Nijverdal bestaat uit een samenhangend pakket van maatregelen om het centrum van Nijverdal op te waarderen tot een aantrekkelijk koop- en verblijfcentrum. Belangrijk onderdeel van het Masterplan is de herinrichting van de Grotestraat (vanaf de Paarse Poort tot aan het politiebureau, inclusief de Meijboomstraat (als verbinding tussen het kernwinkelgebied en de Tuinen van Nijverdal). In co-creatie is de visie hiervoor tot stand gekomen. Het gedeelte Joncheerelaan tot aan het politiebureau, inclusief de Meijboomstraat, is vervolgens uitgewerkt in een voorlopig ontwerp met kostenraming. De vertaling van het voorlopig ontwerp tot een definitief ontwerp zal samen met een (nog in 2017 te selecteren) aannemer in co-creatie plaats vinden. In 2018 zal dit deel gerealiseerd c.q. uitgevoerd worden. In aanvulling op de werkzaamheden die al zijn uitgevoerd in het gedeelte Paarse Poort-Bonteweg zullen de nog te verrichten werkzaamheden ook in 2018 in eigen beheer worden uitgevoerd.

Bedrijventerrein 't Lochter

Het totale bedrijventerrein 't Lochter is circa 160 hectare groot.

Daarmee is het bedrijventerrein een bedrijventerrein van betekenis in de Twentse regio. Belangrijke speerpunten in het actieplan van de Position Paper "Natuurlijk Ondernemend" zijn revitalisering van bedrijventerrein 't Lochter I en II en de volledige uitgifte, in de komende 10 jaar, van 't Lochter III. Voor bedrijventerrein 't Lochter III neemt de concrete belangstelling voor nieuwvestiging toe. De goede ligging en de kwaliteitskenmerken van het bedrijventerrein geven ons, in relatie tot de aantrekkelijke economie, de overtuiging en het vertrouwen dat bedrijventerrein 't Lochter III, in de komende 10 jaar, volledig (24 ha) zal worden uitgegeven. Naast het vestigen van lokale bedrijven, zetten wij ook in op de komst van enkele grootschalige bedrijven (kavels > 2 ha) in de logistiek en maakindustrie. Door op basis van gelijkwaardigheid mee te doen en een bijdrage te leveren aan de gezamenlijke Twentse acquisitie en versterkt in te zetten op eigen acquisitie zien wij hier zeker kansen.

Voor het bestaande bedrijventerrein 't Lochter I en II is een revitaliseringsplan opgesteld. Het maatregelenpakket dat onderdeel is van dit revitaliseringsplan is financieel vertaald en is, in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven, in uitvoering. In het najaar van 2017 wordt duidelijk of er voldoende draagvlak bij de ondernemers is voor het in het leven roepen van een bedrijven investeringszone (BIZ).

't Lochter
zit duidelijk
in de lift

Duurzame energievisie

Bij de besluitvorming over de plaatsing van windmolens op 't Lochter III in 2016 heeft de meerderheid van de gemeenteraad een motie aangenomen waarbij het college wordt opgeroepen naar alternatieven voor duurzame energie te zoeken en deze uit te werken. De motie is breder opgepakt en vertaald in een plan van aanpak om te komen tot een "Duurzame Energievisie Hellendoorn". In de visie, waarvoor een interactief traject met de samenleving is gevolgd, zal niet alleen uitvoering gegeven worden aan de motie, maar zal tevens beschreven worden hoe de in 2013 vastgestelde doelstelling voor CO₂-reductie, ten opzichte van het ijkjaar 2008, gehaald kan worden. Eind 2017 zal de energievisie ter besluitvorming worden voorgelegd. Om vervolgens ook invulling te kunnen geven aan de energievisie, door onder andere het opstellen van een uitvoeringsprogramma met activiteitenplanning, is er in de begroting een werkbudget opgenomen en wordt een voorstel voor formatie-uitbreiding (1,0 fte) gedaan.

Omgevingsdienst Twente

Er zijn nog te veel onderwerpen die niet voldoende duidelijk c.q. uitgewerkt zijn om per 1 januari 2018 een goed functionerende en robuuste Omgevingsdienst Twente (ODT) te hebben. Dit heeft onder andere te maken met het streven van de ODT i.o. naar het inbrengen van meer milieutaken dan wettelijk verplicht.

In het bestuurlijk overleg ODT i.o. van september 2017 hebben de 14 portefeuillehouders van de Twentse gemeenten besloten dat de ODT uiterlijk per 1 januari 2019 geformeerd en operationeel moet zijn. De komende periode vindt definitieve uitwerking en besluitvorming binnen de colleges plaats over de in te brengen taken. Dit besluit betekent dat de huidige netwerk RUD na 1 januari 2018 blijft voortbestaan tot het moment dat de ODT operationeel is.

Bedrijfsvoering

Informatieveiligheid

Overheden zijn verplicht de privacy van onze klanten en gegevens optimaal te beschermen. In het kader van informatieveiligheid, waar wij in 2017 de nodige stappen hebben gezet, worden wij verplicht daarnaast een functionaris gegevensbescherming (0,5 fte) aan te stellen. Hiertoe is een voorstel in deze begroting opgenomen.

Informatiemanagement

Om ook in de toekomst in te kunnen spelen op nieuwe wensen ten aanzien van dienstverlening, informatiebeveiliging en digitalisering, werken we in 2018 aan de verdere versteviging van het functioneel en gegevensbeheer. Door het beheer van basisregistraties zoals de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen), BRP (Basisregistratie Personen) en BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) te bundelen kunnen efficiencyvoordelen behaald worden. Ook het beheer van kritische applicaties wordt meer gecentraliseerd om zo de kwetsbaarheid van beheerders op te vangen en de werking van de applicaties beter te kunnen waarborgen.

Het nieuwe loket

Het komende jaar maken we een forse stap in onze dienstverlening door de opzet van een klantcontactcentrum (KCC). Per 1 januari 2018 zal het KCC alle eerste klantcontacten afhandelen, met als doelstelling om - op termijn - 80% van de vragen direct te beantwoorden of af te handelen. In vergelijking met de huidige situatie werkt het KCC in de breedte, niet zozeer in de diepte. Dit vraagt om een andere manier van denken, doen en werken. Deze verandering zal ingrijpend zijn voor onze medewerkers, maar is noodzakelijk om onze dienstverlening ook in de toekomst professioneel uit te kunnen blijven voeren. Om deze verandering mogelijk te maken werken we op korte termijn zaakgericht: een procesgerichte en digitale manier van werken, ondersteund door een zaakstelsel dat begin 2017 is aangeschaft. Door zaakgericht te werken kunnen we onze (persoonlijke en digitale) bezoekers beter informeren over de voortgang van hun vraag, daarnaast komt betere managementinformatie beschikbaar die we kunnen gebruiken om onze dienstverlening verder te verbeteren.

Leeswijzer

Deze programmabegroting bestaat uit vijf delen. In de inleiding vertellen we u over het te voeren beleid in de aankomende jaren. In het hoofdstuk "Financieel meerjarenbeeld 2018-2021" geven we u een overzicht van de budgetten en gaan we beknopt in op de investeringen, de ontwikkelingen van de reserves en voorzieningen, etc.

In het derde deel bespreken we per programma de belangrijkste ontwikkelingen. Sinds 2015 werken we met de volgende acht programma's:

- Veiligheid en dienstverlening
- Onderwijs, opvoeding en jeugd
- Werk, economie en inkomen
- Mobiliteit en bereikbaarheid
- Cultuur, recreatie en sport
- Woon- en leefomgeving
- Maatschappelijke ondersteuning en zorg
- Bestuur en middelen

Voor elk programma geven we aan waar de accenten voor 2018 liggen. De programma's kennen een vast stramien:

- Inleiding;
- Kaderstellende nota's;
- Wat we willen bereiken;
- Wat we doen;
- Wat het kost.

In deel vier vindt u negen paragrafen. Deze paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de acht programma's aan de hand van een aantal thema's. De paragrafen behandelen de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Demografische ontwikkelingen
- Duurzaamheid

Het laatste deel van de Programmabegroting 2018 bestaat uit een aantal bijlagen. Deze bevatten meer details en cijfermatige gegevens.

Hoofdstuk 2

Financieel meerjarenbeeld 2018-2021

Inleiding

De programmabegroting 2018 laat voor de jaarschijf 2018 een sluitende begroting zien, maar de meerjarenraming laat geen sluitend beeld zien. In 2019 sluit de meerjarenraming met een tekort van € 326.000,- oplopend tot € 1.672.000,- in 2021.

De meicirculaire 2017 is in de cijfers verwerkt en in deze circulaire zaten forse meevallers. Na analyse blijkt dat deze extra inkomsten voornamelijk ingezet moeten worden voor prijs en volumestijgingen in het Sociaal Domein en voor de cao consequenties van het gemeentepersoneel. Dit is u ook aangegeven in de brief over de meicirculaire (kenmerk 17UIT03651) en de bestuursrapportage 2017.

Binnen het Sociaal Domein is de doorrekening van de komende jaren opnieuw opgezet. Het effect van de korting op jeugdhulp en Wmo 2015 is nu goed zichtbaar. De inkomstenkant binnen het Sociaal Domein wordt lager, aan de lastenkant proberen we de lasten te verlagen. Hiervoor wordt ingezet op preventief beleid dat op de korte termijn geld kost, maar de verwachting is dat dit op de lange termijn besparingen gaat opleveren of uitgaven gaat beperken.

In dit hoofdstuk gaan we in op het financiële beeld voor de komende meerjarenperiode en de onderliggende factoren en ontwikkelingen. In dat kader gaan we eerst in op de uitgangspunten voor de programmabegroting 2018. In de daarop volgende paragraaf schetsen we het budgettair perspectief voor de periode 2018-2021. Hierbij beschrijven we de wijzigingen ten opzichte van het budgettair perspectief uit de programmabegroting 2017. Vervolgens wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente. Zo staan we onder andere stil bij de ontwikkeling van de gemeentelijke reserves en de schuldenpositie. In de laatste paragraaf beschrijven we de incidentele baten en lasten.

Het BBV introduceerde vorig jaar twee nieuwe begrippen: Taakvelden en Beleidsindicatoren. Deze onderdelen zijn met name bedoeld om gemeenten onderling te kunnen vergelijken. In bijlage 4 zijn per programma de taakvelden weergegeven en de beleidsindicatoren zijn ook dit jaar opgenomen in bijlage 5. In principe moeten deze indicatoren worden opgenomen in de programma's. Dit gaan we voor het eerst doen in de begroting 2019 aangezien we dan met de programma's gaan werken zoals ze door de nieuwe raad worden vastgesteld. Ook dan gaan we bekijken of we de taakvelden willen gaan gebruiken in plaats van de producten die we nu hanteren.

Uitgangspunten programmabegroting 2018

Voor de programmabegroting 2018 is, zoals gebruikelijk, de meerjarenraming uit de programmabegroting van 2017 als vertrekpunt genomen. In de cijfers houden we verder rekening met:

- De structurele doorwerking van de beleids- en begrotingswijzigingen die na de begrotingsbehandeling zijn vastgesteld;
- De jaarrekening 2016;
- De voorjaarsrapportage 2017;
- De bestuursrapportage 2017.

Daarnaast houden we rekening met autonome ontwikkelingen. Dat zijn ontwikkelingen die niet direct door het gemeentelijk beleid te beïnvloeden zijn, maar die wel invloed hebben op de gemeentelijke financiën. De raming voor 2018 en volgende jaren is, zoals gebruikelijk, uitgedrukt in het loon- en prijspeil dat we voor 2018 verwachten (dus met constante lonen en prijzen). De ontwikkeling in de meerjarenraming is dan ook niet het gevolg van loon- en prijswijzigingen, maar van beleidswijzigingen in de komende jaren. Voor het overige is met de volgende uitgangspunten rekening gehouden:

- De raming voor de gemeentelijke materiële uitgaven is voor 2018 gebaseerd op de raming van 2017. De inflatiecorrectie is berekend op 1,1%. We hebben echter besloten deze inflatie niet toe te kennen aan de budgetten.
- De raming voor lonen en salarissen is gebaseerd op de Cao die geldt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Voor de sociale lasten en pensioenpremie gaan we uit van een stijging van 1,0 %.
- De gemiddelde stijging van de lonen en salarissen van de collectieve sector bedraagt 3,0%. De Cao Welzijn is ingeschat op 2,0%. Samen met een inflatie van 1,1% voor materiële uitgaven komen we aan de volgende inflatiecorrecties:
 - Gesubsidieerde instellingen met beroepskrachten 1,7%;
 - Gesubsidieerde instellingen zonder beroepskrachten 1,1%;
 - Verhoging leges, heffingen en belastingtarieven 2,4%.
- De renteomslag bedraagt 2,8% (in 2017 was deze 3,0%). Deze rente wordt onder andere berekend over de investeringen. Sinds de begroting 2017 rekenen we geen rente meer toe aan de reserves. Hierbij sluiten we aan bij de aanbevelingen van de commissie BBV dat er geen rente meer over het eigen vermogen wordt berekend.
- Ter versterking van de financieringspositie voegen we vanaf 2015 € 50.000,-- cumulatief per jaar aan de financieringsreserve toe. In 2021 is dit bedrag opgelopen tot € 350.000,-- per jaar. Daarnaast is in de begroting 2017 besloten om jaarlijks € 300.000,-- te storten in de financieringsreserve. Bij de septembercirculaire 2016 heeft u besloten om jaarlijks nog extra € 100.000,-- te storten in de financieringsreserve.
- Voor 'onvoorziene uitgaven' in de loop van het jaar is € 45.000,-- opgenomen.

Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op de meest recente economische publicaties. In de bestuursrapportage 2018 evalueren we de uitgangspunten en waar nodig passen we die aan.

Hoofdpijnen budgettair perspectief 2018-2021

De programmabegroting 2018 laat een sluitend beeld zien voor 2018, maar de jaren die volgen in de meerjarenraming 2019-2021 laten een oplopend tekort zien.

De meicirculaire 2017 was een circulaire met een zogenaamde beleidsarme begroting van het Rijk. Dit in afwachting van een nieuw regeerakkoord. Dat de meicirculaire wel een grote stijging liet zien kwam voornamelijk door loon- en prijsstijgingen. Dit hebben we ook toegelicht in de brief over het gemeentefonds die we naar aanleiding van de meicirculaire aan u hebben gestuurd en in de bestuursrapportage 2017.

De meerjarenraming kent een tekort van € 326.000,-- in 2019 oplopend tot € 1.672.000,-- in 2021. Er is voor gekozen deze tekorten te laten zien in de meerjarenraming en geen stelposten op te nemen of bezuinigingen te ramen om zo transparantie te vergroten. Hoewel de tekorten groot zijn, zien wij zeker ruimte om deze de komende jaren voor een

groot deel op te lossen. In de bestaande begroting kennen we een aantal budgetten waarbij we rekening houden met een bepaalde behoedzaamheid:

- Om de financieringspositie te verbeteren storten we jaarlijks oplopende bedragen in de financieringsreserve. In 2021 bedraagt dit € 750.000,--;
- In de raming van het gemeentefonds nemen wij een voorzichtigheid op van enkele punten accres en die loopt op gedurende de jaren;
- Voor aan te trekken geldleningen houden we rekening met een rentestand die aanmerkelijk hoger ligt dan de huidige markrente;
- In de begroting zit nog een positieve stelpost van afgerond € 200.000,-- per jaar als vrije bestedingsruimte voor de nieuwe raad.

Daarnaast mag, zoals geschreven, verwacht worden dat de uitkering uit het gemeentefonds ook zal groeien als gevolg van een nieuw regeerakkoord.

In onderstaand overzicht laten we zien wat de specifieke lasten en baten per programma zijn. De algemene dekkingsmiddelen en de overhead presenteren we, conform het BBV, apart van deze lasten en baten. De Vennootschapsbelasting is op € 0,- geraamd.

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Programma's						
Lasten						
01 Veiligheid en dienstverlening	- 3.866	- 3.387	- 3.481	- 3.314	- 3.272	- 3.343
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	- 11.194	- 10.533	- 10.396	- 10.545	- 10.534	- 10.493
03 Werk, economie en inkomen	- 15.256	- 14.341	- 14.327	- 14.012	- 13.783	- 13.653
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 10.787	- 9.316	- 9.474	- 9.523	- 9.600	- 9.729
05 Cultuur, recreatie en sport	- 9.413	- 8.949	- 8.626	- 8.598	- 8.628	- 8.645
06 Woon- en leefomgeving	- 16.100	- 16.235	- 16.121	- 17.041	- 19.286	- 13.544
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	- 11.464	- 11.684	- 11.926	- 11.808	- 11.694	- 11.519
08 Bestuur en middelen	- 1.927	- 2.164	- 2.408	- 2.615	- 2.658	- 2.966
OVH Overhead	- 220	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	- 80.226	- 76.609	- 76.760	- 77.456	- 79.455	- 73.891
Baten						
01 Veiligheid en dienstverlening	1.004	911	916	655	653	723
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	496	110	88	88	88	88
03 Werk, economie en inkomen	6.460	6.528	6.588	6.588	6.588	6.588
04 Mobiliteit en bereikbaarheid	5.499	4.481	4.236	4.346	4.331	4.376
05 Cultuur, recreatie en sport	2.072	3.316	3.184	3.184	3.184	3.184
06 Woon- en leefomgeving	13.804	12.507	12.818	13.849	16.206	10.488
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	1.011	942	907	907	907	907
08 Bestuur en middelen	174	-	-	-	-	-
OVH Overhead	9	-	-	-	-	-
Totaal Baten	30.528	28.794	28.737	29.616	31.956	26.353
Totaal Programma's	- 49.698	- 47.814	- 48.023	- 47.840	- 47.499	- 47.538
Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien						
Lasten						
Alg. dekkingsmiddel: OZB woningen	- 480	- 364	- 379	- 378	- 377	- 368
Alg. dekkingsmiddel: OZB niet-woningen	2	-	-	-	-	-
Alg. dekkingsmiddel: Belastingen overig	- 43	- 77	- 84	- 83	- 83	- 83
Alg. dekkingsmiddel: Treasury	- 12.980	34	- 249	24	68	38
Overhead	- 33.143	- 9.665	- 9.655	- 9.668	- 9.765	- 9.968
Onvoorzien	- 1	- 20	- 45	- 45	- 45	- 45
Totaal Lasten	- 46.645	- 10.091	- 10.412	- 10.150	- 10.201	- 10.426
Baten						
Alg. dekkingsmiddel: Uitkeringen Gemeentefonds	47.343	46.734	48.000	47.863	47.738	47.608
Alg. dekkingsmiddel: OZB woningen	4.671	4.827	5.002	5.027	5.103	5.129
Alg. dekkingsmiddel: OZB niet-woningen	2.758	2.892	2.997	3.012	3.057	3.072
Alg. dekkingsmiddel: Belastingen overig	233	277	283	283	283	283
Alg. dekkingsmiddel: Treasury	14.631	702	603	697	705	653
Overhead	31.883	95	44	44	44	44
Totaal Baten	101.519	55.528	56.930	56.926	56.930	56.789
Totaal Alg. dekkingsmiddelen, overhead, vpb en onvoorzien	54.873	45.437	46.518	46.776	46.729	46.363
Mutatie reserves						
Toevoegingen	- 6.724	- 1.452	- 717	- 844	- 1.095	- 1.178
Onttrekkingen	2.465	3.829	2.222	1.582	1.135	681
Totaal Mutatie reserves	- 4.259	2.378	1.505	739	39	- 497
Resultaat	916	0	- 0	- 326	- 730	- 1.672

In onderstaand overzicht geven we een actueel beeld van het budgettair perspectief voor de jaren 2018-2021 en de wijze waarop dat is opgebouwd. Vervolgens lichten wij de achtergronden van de verschillende ramingen kort toe.

bedragen x € 1.000

Meerjarenperspectief	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Bestaand beleid				
a. Meerjarenschijven begroting 2018	-	-	-	-
b. Verschuiven basisjaar	-	-	-	- 957
c. Structurele doorwerking burap en voorjaarsrapportage 2017	- 662	- 510	- 485	- 534
d. Gemeentefondsuitkering (meicirculaire 2017)	1.135	1.147	956	990
e. Loonontwikkeling 2018	- 404	- 427	- 427	- 427
f. Inflatiecorrectie	- 150	- 150	- 150	- 150
g. Rentemutaties, lagere omslagrente en toerekening grex	- 246	23	114	41
h. Autonome ontwikkelingen	- 1.196	- 1.443	- 1.362	- 1.317
i. Autonome ontwikkelingen t.l.v. Sociaal Domein	819	746	716	647
j. Vervangingsinvesteringen	- 17	- 46	- 78	- 51
k. Diverse kleine mutaties	238	317	34	197
Totaal bestaand beleid	- 483	- 343	- 682	- 1.561
Financieringspositie - Knellende bezuinigingen - nieuw beleid				
l. Incidentele verhoging knelpuntenpot	- 75	-	-	-
m. Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	- 744	- 825	- 800	- 813
n. Nieuw beleid t.l.v. Sociaal Domein	273	300	210	160
Totaal Financieringspositie - Knellende bezuinigingen - nieuw beleid	- 546	- 525	- 590	- 653
Ombuigingen, belastingmaatregelen en overige dekkingsmiddelen				
o. Verhoging OZB inflatie (2,4%)	178	178	178	178
p. Deels Terugdraaien opslag 1% OZB naar 0,7%	- 22	- 22	- 22	- 22
q. Overige belastingmaatregelen	118	118	118	118
r. Dekking Agenda voor Twente	268	268	268	268
s. Incidentele dekkingen voor incidentele uitgaven	487	-	-	-
t. Ombuigingen	-	-	-	-
Totaal ombuigingen, belastingmaatregelen en overige dekkingsmiddelen	1.029	542	542	542
Totaal meerjarenperspectief	-	- 326	- 730	- 1.672

Ontwikkeling bestaand beleid

Op basis van bestaand beleid sluit de begroting 2018 met een tekort van € 483.000,--, oplopend naar uiteindelijk een tekort van € 1.561.000,-- structureel vanaf 2021. De meerjarenraming bij de programmabegroting 2017 (a) was in alle jaren sluitend.

Op het moment dat er een nieuw jaar bijkomt in de meerjarenbegroting, in dit geval 2021, wijzigt ook een aantal bedragen. Zo storten we € 50.000,-- meer in de financieringsreserve en bouwen we de uitname uit de financieringsreserve af met € 20.000,--. Ook rekenen we minder uren toe aan investeringen, daarnaast zijn in de begroting 2017 een fors aantal uitbreidingsinvesteringen opgenomen, waar we nu het financieel effect van zien. Daarnaast is er een structurele cumulatieve (opschalings)korting op het gemeentefonds (b).

De structurele doorwerking van de bestuursrapportage en voorjaarsrapportage 2017 (c) is negatief. Enkele grote posten (> € 50.000,--) daarin zijn: Cao consequenties gemeentepersoneel en het effect Individueel Keuze Budget (- € 447.000,--) en tijdelijke huisvesting Elimschool (- € 70.000,--). Daarnaast was het dividend (€ 43.000,-- oplopend tot € 100.000,--) een meevaller in de bestuursrapportage.

Positief effect is de structurele doorwerking van de meicirculaire 2017 van het gemeentefonds waarover wij u in een brief (kenmerk 17UIT03651) hebben geïnformeerd (d).

De Cao voor het gemeentepersoneel loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. De structurele doorwerking van deze

Cao is verwerkt (e). De inflatiecorrectie is (deels) toegekend aan budgetten, dit heeft een negatief effect van structureel € 150.000,- (f).

Vanwege de lage rentestand van de afgelopen jaren, hebben we in 2015 en 2016 al leningen afgesloten voor de jaren 2016 tot 2020. Het kritische beleid ten aanzien van nieuwe investeringen en een positieve cashflow van het afgelopen jaar levert nu een (tijdelijk) overschot van financieringsmiddelen op. Daarom zijn we terughoudend geweest met het afsluiten van nieuwe leningen in 2017. In de paragraaf Financiering lichten we dit nader toe. De lage rentestand heeft wel een negatief effect op de omslagrente en de kosten die we kunnen toerekenen aan de grondexploitatie en de wettelijke rente van Lochter III. Hierdoor zien we in het eerste jaar een negatief beeld, de jaren daarna is het effect (licht) positief (g).

Autonome ontwikkelingen

In bijlage 3 geven we aan met welke autonome ontwikkelingen we rekening houden (h). De belangrijkste (> € 50.000,-) zijn: de gevolgen van langere geldigheidsduur reisdocumenten geeft een structureel nadeel van € 51.000,- oplopend tot € 140.000,- in 2021. De lagere inkomsten begrafenislees (€ 77.000,-) zijn in het voorjaar in een separate nota reeds toegelicht. Daarnaast worden vanaf 2019 middelen vrijgemaakt voor de Omgevingsdienst Twente (circa € 165.000,- per jaar). Investeringsbudgetten zijn opgenomen voor de gevelrenovatie van 't Holtink (€ 65.000,-) en voor de aanpassingen in het kader van brandveiligheid in het Huis voor Cultuur en Bestuur is € 193.000,- investeringsbudget opgenomen. Deels worden de autonome ontwikkelingen gedekt binnen de reserve Sociaal Domein (i).

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Totaal autonome ontwikkelingen	258	- 1.196	- 1.443	- 1.362	- 1.317

Vervangingsinvesteringen

We dragen in totaal voor € 3.586.000,- aan vervangingsinvesteringen aan (j). Enkele grote vervangingsinvesteringen zijn (> € 100.000,-): investeringsprogramma riolering (€ 1.197.000,-), klimaatprogramma water (€ 350.000,-) en investeringsprogramma wegen (€ 300.000,-), vervanging groot materieel/tractie (€ 338.000,-), vervanging (verkeers)regelininstallaties (€ 125.000,-), aanleg kunstgras voetbalveld Gagelman (€ 400.000,-), vervanging fietscrossbaan (€ 280.000,-) en automatisering en informatisering (€ 348.000,-). Dit zijn geraamde vervangingsinvesteringen. We bekijken in het jaar van investeren of de investering daadwerkelijk nodig is en voor welk bedrag.

bedragen x € 1.000

Vervangings- en uitbreidingsinvesteringen	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Totaal vervangingsinvesteringen	3.586	- 17	- 46	- 78	- 51

Zoals gebruikelijk zijn er in een begrotingsjaar diverse kleine mutaties welke niet nader worden toegelicht (k).

Financieringspositie, knellende bezuinigingen, nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen

Op dit moment is er binnen het personeelsbudget een bedrag beschikbaar voor de vervanging van zieke werknemers van € 200.000,-. Dit bedrag blijkt in de praktijk echter niet toereikend. Mede door de taakstelling op personeel (50 fte minder) kan het werk van een zieke collega er niet meer 'bijgedaan' worden of blijft het liggen. We stellen voor incidenteel een extra bedrag van € 75.000,- beschikbaar te stellen in 2018 (l).

In bijlage 3 geven we aan voor welk nieuw beleid en welke uitbreidingsinvesteringen (m) we in deze begroting ruimte hebben gevonden.

De belangrijkste punten in het nieuw beleid voor de komende meerjarenperiode zijn de volgende (>€ 50.000,-): Om tegemoet te komen aan uw oproep om vast te 'sparen' voor huisvesting van Reggesteyn, reserveren we jaarlijks € 50.000,- cumulatief om budgettaire ruimte te creëren voor de mogelijke aanpassing van de huisvesting. Daarnaast maken we een werkbudget (€ 20.000,-) vrij en begroten we een formatieplaats (€ 63.000,-) voor de uitvoering van de Duurzame energievisie Hellendoorn. Ook een werkbudget voor het duurzaamheidsbeleid (€ 20.000,-) wordt aangedragen als nieuw beleid. Tevens nemen we budget op voor de Agenda voor Twente van € 7,50 per inwoner, in totaal gaat het om een bedrag van ruim € 1,3 miljoen (5 jaar € 267.500,-). Binnen het Sociaal Domein zijn verschillende nieuwe budgetten opgenomen, waaronder Project Nuggers voor jaarschijf 2018 en 2019 (€ 50.000,-, respectievelijk € 40.000,-), het project Transformatie en partnerschap Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (€ 50.000,-) en er wordt uitbreiding gevraagd voor tijdelijke contracten (€ 50.000,-). Voor uitbreidingsinvesteringen dragen we voor € 595.000,- aan in de meerjarenperiode. We hebben voor de volgende plannen geld gereserveerd: Voor het fietsstructuurplan wordt € 350.000,- uitgetrokken in 2021 en voor noodzakelijke investeringen rond informatieveiligheid wordt voor de komende jaren in totaal € 245.000,- beschikbaar gesteld. Deels worden de voorstellen van nieuw beleid gedekt binnen de reserve Sociaal Domein (n).

bedragen x € 1.000

Nieuw beleid	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen	595	- 744	- 825	- 800	- 813

Belastingmaatregelen en overige dekkingsmiddelen

Voor 2017 stijgt het tarief van de rioolheffing met 3,1%. Ook bij de afvalstoffenheffing geldt een stijging van 3,1%, maar net als in 2016 en 2017 geven we in 2018 per huishouden een bedrag van € 30,- terug. De hoogte van de voorziening afvalstoffenheffing laat dat toe. Voor zowel de riool- als de afvalstoffenheffing bestaat dit uit 2,0% bestaande verhoging uit de voorgaande begroting en 1,1% inflatiecorrectie. Hoewel de inflatiecorrectie eigenlijk 2,4% zou moeten zijn hebben we door maatregelen te nemen dit kunnen beperken tot 1,1%. Bij de onroerendezaakbelasting (OZB) bedraagt de stijging ook 3,1%. Hiervan is 2,4% inflatie (o). We hebben in de begroting ruimte gevonden om 1,0% OZB-stijging, die vanuit voorgaande begrotingen was opgenomen om ons door de crisis heen te helpen, deels terug te draaien naar 0,7%. We hebben daarmee de stijging gelijk kunnen houden aan de macronorm (p). De stijging van overige leges en belastingmaatregelen (2,4%) leiden tot een meeropbrengst van € 118.000,- (q).

In de voorstellen voor nieuw beleid is de Agenda voor Twente opgenomen. We stellen voor deze kosten te dekken uit enerzijds de budgettaire ruimte die ontstaat omdat we gelden reserveren voor de verbouw c.q. nieuwbouw van Reggesteyn (periode 2018-2021) en om het gereserveerde budget voor nieuw beleid uit de septembercirculaire 2016 hiervoor in te zetten (volledig in 2018 en voor € 100.000,- in de jaren 2019-2021). In deze jaren resteert voor de nieuwe raad dan nog € 100.000,- om te besteden aan nieuw beleid en daarnaast nog € 100.000,- om knellende bezuinigingen terug te draaien. Het restant van de middelen worden verrekend via de Vrij aanwendbare reserve (r). Daarnaast zetten we een aantal incidentele posten in om incidentele uitgaven te dekken. Dit is het batig saldo van de jaarrekening 2016 van € 247.000,- dat in de Vrij aanwendbare reserve is gestort, de extra middelen van het gemeentefonds in jaarschijf 2017 dat in 2017 niet direct nodig is en eenmalig wordt de stelpost afgehaald die uit de septembercirculaire 2016 was gereserveerd voor het terugdraaien van knellende bezuinigingen (s).

Investeringsplafond € 5,3 miljoen

Op het gebied van de investeringen zetten we de lijn van de afgelopen jaren voort. Dat betekent dat we met het oog op het versterken van onze financieringspositie grote terughoudendheid willen betrachten met nieuwe investeringen. Meerjarig hebben we het maximum bepaald op gemiddeld € 5,3 miljoen (netto) op jaarbasis. In 2018 zitten we daar met bijna € 10,6 miljoen nog ruim boven door de aanleg van de Noordzuidverbinding en de overloop van investeringen van vóór 2015. Deze tellen echter niet mee in het plafond van € 5,3 miljoen. Daarvoor gecorrigeerd is het investeringsniveau in 2018 € 6,7 miljoen. De jaren daarna ligt het investeringsniveau lager, waardoor we (meerjarig) binnen het afgesproken maximum blijven. Daarnaast is tijdens de bestuursrapportage 2017 voor ruim € 3.400.000,- aan investeringen voor onder meer riolering en Elimschool doorgeschoven. Dit zien we nu terug in de begroting. Tot en met 2030 zitten we qua investeringen gemiddeld op € 5,3 miljoen.

bedragen x € 1.000

Investerings 2018-2021	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Soort				
investerings die meetellen voor financieringspositie *	- 8.660	- 6.754	- 6.083	- 3.779
doorgeschoven uit voorgaande jaren	- 3.378	-	- 46	-
huisvesting onderwijs (gaat naar schoolbesturen)	- 70	- 70	- 70	- 70
strategische projecten	- 451	- 53	-	- 2.482
Subtotaal dekking	- 12.559	- 6.877	- 6.200	- 6.330
Bijdrage derden				
investeringsbijdragen die meetellen voor financieringspositie *	2.000	1.409	-	-
investeringsbijdragen derden in strategische projecten	-	452	-	-
Subtotaal bijdrage derden	2.000	1.861	-	-
Netto investeringen	- 10.559	- 5.016	- 6.200	- 6.330
Netto investeringen t.b.v. financieringspositie (max. gem. € 5,3 miljoen) *	- 6.660	- 5.345	- 6.083	- 3.779

De totale investeringen voor de jaren 2018 tot en met 2021, inclusief investeringen die bij vorige begrotingen al beschikbaar zijn gesteld, zijn:

bedragen x € 1.000

Investerings 2018-2021	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Lasten				
Begraafplaats	- 133	- 20	- 37	-
Rioleringen (VGRP)	- 2.655	- 1.201	- 1.243	- 1.547
Noordzuidverbinding	- 341	- 53	-	- 2.192
Fietssnelweg F35	-	-	-	-
Fietsstructuurplan	- 200	- 200	- 350	- 350
Herinrichting Grotestraat	- 1.110	- 580	-	-
Rijksweg 35 c.a.	- 2.000	- 909	-	- 290
Aanpak black spot constantijnstr/parallelweg	-	- 200	-	-
Verkeersregelinstallaties	- 125	- 130	- 125	- 115
Investeringsprogramma wegen	- 200	- 200	- 300	- 300
Nieuwbouw Elimschool	- 2.000	-	-	-
Onderhoud onderwijshuisvesting	- 70	- 70	- 70	- 70
Sport	- 758	- 1.411	- 202	- 171
Afvalinzameling	- 633	- 532	- 175	- 20
Automatisering	- 555	- 425	- 400	- 498
Huisvesting	- 533	- 65	- 1.533	- 65
Interne uren	- 700	- 599	- 530	- 400
Groot onderhoud gemeentewerf	-	-	- 355	-
Aanschaf tractiemiddelen	- 394	- 230	- 811	- 260
Informatieveiligheid	- 88	- 53	- 53	- 53
Overige investeringen	- 65	-	- 17	-
Subtotaal lasten	- 12.559	- 6.877	- 6.200	- 6.330
Baten				
Fietssnelweg F35	-	133	-	-
Herinrichting Grotestraat	-	500	-	-
Opbrengst voormalige sporthal Noetsele	-	318	-	-
Rijksweg 35 c.a.	2.000	909	-	-
Subtotaal baten	2.000	1.861	-	-
Totaal	- 10.559	- 5.016	- 6.200	- 6.330

De investeringen worden afgeschreven met ingang van het jaar volgend op het jaar van investeren.

Financiële positie

Een gezonde financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar bestaat uit drie componenten: een sluitende begroting en meerjarenraming, een goede liquiditeits- en solvabiliteitspositie en voldoende weerstandsvermogen. Om meer zicht te krijgen op de liquiditeits- en solvabiliteitspositie, zijn begrotings- en meerjarenraming vertaald naar een geprognosticeerde meerjarenbalans. Net als de balans in de jaarrekening geeft deze inzicht in de ontwikkeling van onze bezittingen en schulden over de diverse jaren. Wij hadden dit overzicht al opgenomen in de begroting 2016. Vanaf 2017 is dit overzicht verplicht volgens het BBV.

Geprognosticeerde meerjarenbalans 2018-2021

bedragen x € 1.000

Prognose meerjarenbalans	Realisatie Ultimo 2016	Begroting Ultimo 2017	Begroting Ultimo 2018	MJR Ultimo 2019	MJR Ultimo 2020	MJR Ultimo 2021
Activa						
Vaste Activa						
Immateriële vaste activa	449	322	234	489	454	717
Materiële vaste activa	122.243	125.143	129.801	128.696	128.647	128.374
Financiële vaste activa	11.048	10.499	10.375	10.252	10.128	10.004
Totaal vaste activa	133.740	135.964	140.411	139.436	139.229	139.096
Vlottende Activa						
Voorraden	27.307	22.435	20.750	18.522	13.696	11.661
Kortlopende vorderingen	9.803	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	609	200	200	200	200	200
Overlopende activa	3.215	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
Totaal vlottende activa	40.933	31.835	30.150	27.922	23.096	21.061
Totaal activa	174.673	167.799	170.561	167.358	162.325	160.157
Passiva						
Vaste Passiva						
Eigen Vermogen	19.683	17.286	15.761	14.676	13.886	12.692
Voorzieningen	4.668	3.738	3.715	4.108	4.632	5.206
Langlopende schulden	138.713	132.611	129.042	127.340	126.505	123.969
Totaal vaste passiva	163.064	153.634	148.518	146.125	145.023	141.867
Vlottende Passiva						
Kortlopende schulden	10.130	12.165	20.043	19.234	15.302	16.290
Overlopende passiva	1.479	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Totaal vlottende passiva	11.609	14.165	22.043	21.234	17.302	18.290
Totaal passiva	174.673	167.799	170.561	167.358	162.325	160.157

Vaste activa

Als we de cijfers vergelijken met de laatst vastgestelde balans per ultimo 2016, dan zien we de boekwaarde van de vaste activa met zo'n € 6,7 miljoen stijgen tot ruim € 140,4 miljoen eind 2018. Bij de begroting 2017 gingen we nog uit van een boekwaarde van € 142,3 miljoen eind 2018. Dit komt doordat een aantal grote investeringen in 2017 zijn doorgeschoven naar latere jaren.

In de jaren die volgen blijft de waarde van de vaste activa redelijk constant. Er wel is een stijging te zien in de immateriële vaste activa, dat wordt veroorzaakt door een aantal bijdragen in activa van eigendom van derden. Dit wordt sinds 2017 verantwoord onder immaterieel actief. Daarentegen daalt de waarde van de materiële en financiële vaste activa, door onder meer een stijging in aflossing van personeelshypotheek.

Voorraden

De boekwaarden van de voorraden dalen de komende jaren. Het gaat hierbij met name om voorraden bouwgrond, zowel voor de woningbouwlocaties als voor het bedrijventerrein 't Lochter III. De daling hangt vooral samen met verwachte grondverkoop op deze locaties. Voor het versterken van de financiële positie is het van groot belang dat we de gronden daadwerkelijk verkopen.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
bedragen x € 1.000						
Reserves						
Rekeningsaldo	916	0	0	- 326	- 1.056	- 2.728
Algemene Reserve	11.996	11.178	10.623	10.677	11.137	11.855
Bestemmingsreserves	6.771	6.107	5.138	4.325	3.806	3.564
Totaal Reserves	19.683	17.286	15.761	14.676	13.886	12.692
Voorzieningen						
Onderhoudsvoorzieningen	25	226	360	523	711	891
Voorziening van derden verkregen middelen	2.234	1.158	876	981	1.192	1.462
Voorzieningen personeel	1.609	1.674	1.799	1.924	2.049	2.174
Overige voorzieningen	800	680	680	680	680	680
Totaal Voorzieningen	4.668	3.738	3.715	4.108	4.632	5.206
Totaal	24.351	21.023	19.476	18.785	18.518	17.898

Begin 2018 hebben we voor € 11,2 miljoen aan algemene reserves en voor € 6,1 miljoen aan bestemmingsreserves. Daarnaast is voor een bedrag van € 3,7 miljoen aan voorzieningen in de begroting 2018 opgenomen. In de meerjarenraming van de reserves verschijnt een negatieve reserve Rekeningsaldo. Deze ontstaat omdat er een negatief begrotingssaldo is vanaf 2019. Aangezien bij een jaarrekening het positieve dan wel negatieve saldo met het eigen vermogen wordt verrekend, dient dat in de geprognosticeerde balans ook te gebeuren. Zoals echter al eerder geschreven gaan we met maatregelen komen om het negatieve saldo op te lossen. De daadwerkelijke achteruitgang van het eigen vermogen zal dus niet voor komen.

We blijven de komende jaren streven naar een verbetering van de reservepositie. In de meerjarenraming maken we sinds 2015 een bedrag van € 50.000,-- cumulatief per jaar vrij. Daarnaast is bij de begroting 2017 besloten om jaarlijks € 300.000,-- te storten in de financieringsreserve. Dit bedrag is als gevolg van een positieve septembercircularisatie 2016 nog verhoogd met € 100.000,--. Dit houdt in dat in 2021 € 750.000,-- wordt gestort in de financieringsreserve. Deze verbetering van onze reservepositie is nodig omdat onze solvabiliteit laag is: onze reserves zijn erg beperkt in verhouding tot ons totaal beschikbare vermogen. We verwijzen voor de solvabiliteitsratio en andere kengetallen naar paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

In 2014 hebt u de nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Deze nota wordt herzien in 2018, maar vooralsnog blijft deze eerst van kracht.

Naast de voorzieningen, die we als passiva presenteren, zijn er ook voorzieningen die we aan de activakant in mindering brengen op het betreffende onderdeel. Om u een beeld te schetsen, vermelden wij deze geactiveerde voorzieningen.

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo	Ultimo
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie	1.382	2.474	2.659	2.714	2.771	2.829
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	148	148	148	148	148	148
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	622	622	622	622	622	622
Voorziening dubieuze debiteuren BBZ	125	125	125	125	125	125
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.276	3.368	3.553	3.608	3.665	3.723
Totaal	2.276	3.368	3.553	3.608	3.665	3.723

Langlopende geldleningen

Het bedrag aan opgenomen langlopende geldleningen daalt vanaf 2016. Dat hangt vooral samen met de verlaging van het investeringsniveau, maar ook met te verwachten verkopen van bouw- en industriekavels.

Overige balansposten

De overige balansposten (kortlopende vorderingen, liquide middelen en overige vlottende passiva) zijn sterk afhankelijk van incidentele (toevallige) factoren, zoals het exacte moment waarop rekeningen worden betaald en inkomsten worden verkregen. We gaan er in onze balans vanuit dat deze posten in de loop der tijd lager worden. De verlaging van de voorraden lopen hiermee in de pas.

Conclusie balanspositie

Door de grote investeringen die het afgelopen decennium zijn gedaan, is onze solvabiliteit laag. Door het beperken van het investeringsniveau en het aanvullen van de financieringsreserves trachten we deze te verbeteren en dit lukt ook, want we zien de langlopende geldleningen afnemen in de begroting 2018 en de jaren daarna.

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 is de wetgeving aangepast en is een publiekrechtelijk lichaam belastingplichtig voor zover zij een onderneming drijft. In de jaarrekening 2016 is in programma 8 een uiteenzetting gegeven over de stand van zaken rondom de activiteiten die mogelijk als belastingplichtig zouden moeten worden aangemerkt. Geconcludeerd is dat er voor het jaar 2016 sprake was van een negatief resultaat, dat de komende jaren als compensabel kan worden meegenomen. In de begroting hebben we geen belastinglast opgenomen. Uiteraard is een en ander nog wel onder voorbehoud; de fiscus heeft de aangifte nog niet ontvangen en derhalve ook nog niet beoordeeld of vastgesteld.

Incidentele baten en lasten

Niet alle baten en lasten keren jaarlijks terug; een deel is van incidentele aard. Voor een goed beeld van de financiële positie is het daarom van belang dat we de begroting corrigeren voor dit soort incidentele zaken.

Incidentele lasten mogen worden gedekt door incidentele baten, waaronder ook onttrekkingen aan de reserves, en door structurele baten. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hellendoorn voor de begroting 2018 voldoet aan de norm van financieel evenwicht. De bijbehorende meerjarenraming laat in de latere jaren een disbalans zien, die we het komende jaar moeten oplossen.

bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Incidentele lasten				
01 Veiligheid en dienstverlening				
Leefbaarheidsonderzoek				- 32
Langere geldigheidsduur reisdocumenten	- 51	90	94	71
Ruimen graven	- 20			
Toezicht permanente bewoning recreatiewoningen	- 76			
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd				
Tijdelijke huisvesting Elimschool	- 70			
03 Werk, economie en inkomen				
Toename uitgaven bijzondere bijstand	- 40			
04 Mobiliteit en bereikbaarheid				
Bruggen en tunnels	- 110			
05 Cultuur, recreatie en sport				
Onderzoek fietscrossbaan	- 20			
Werkbudget Nationaal Park Sallandse Heuvelrug	- 13	- 13		
06 Woon- en leefomgeving				
Rentelasten Lochter III	- 132			
Invoering nieuwe omgevingswet	- 100	- 75	- 25	
Evaluatie woonvisie	- 40			
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg				
Tijdelijke uitvoeringskosten Sociaal Domein	- 185	- 150	- 100	- 50
kosten statushouders	- 202	- 202	- 131	
OZO verbindzorg	- 23			
Inclusieve samenleving en laaggeletterheid	- 35			
Project Nuggers	- 50	- 40		
08 Bestuur en middelen				
Agenda voor Twente	- 268	- 268	- 268	- 268
Organisatie verkiezingen	- 10	- 20	-	- 25
Uitgaven gemeenteraad	- 30	-	- 10	-
incidentele verhoging knelpuntenpot	- 75			
Uitvoering generatiepact	- 256	- 222	- 212	- 105
Totaal incidentele lasten	- 1.806	- 900	- 652	- 409
Incidentele baten				
01 Veiligheid en dienstverlening				
Leefbaarheidsonderzoek - bijdrage Reggewoon				16
Langere geldigheidsduur reisdocumenten	-	- 263	- 265	- 211
06 Woon- en leefomgeving				
Evaluatie woonvisie - bijdrage Reggewoon	20			
Totaal incidentele baten	20	- 263	- 265	- 195
Egalisatiereserves				
Totaal egalisatiereserves	-	-	-	-
Totaal	- 1.786	- 1.163	- 917	- 604

Ook het toezicht vanuit de provincie Overijssel is gericht op het duurzaam financieel evenwicht van de begroting en bijbehorende meerjarenraming van gemeenten. Eén van de toetspunten is het materieel evenwicht. Dit betekent dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De structurele baten dienen dus gelijk of hoger te zijn dan de structurele lasten.

Incidentele lasten mogen worden gedekt door incidentele baten, waaronder ook onttrekkingen aan de reserves, en door structurele baten. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de gemeente Hellendoorn voor de begroting 2018 voldoet aan de norm van financieel evenwicht. De bijbehorende meerjarenraming laat in 2021 een tekort zien.

bedragen x € 1.000

Structureel resultaat	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten	- 87.172	- 87.607	- 89.657	- 84.317
Baten	85.667	86.542	88.887	83.142
Saldo van baten en lasten	- 1.505	- 1.065	- 770	- 1.175
Af: incidentele baten en lasten				
Incidentele lasten	- 1.806	- 900	- 652	- 409
Incidentele baten	20	- 263	- 265	- 195
Af: incidentele baten en lasten	- 1.786	- 1.163	- 917	- 604
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen				
Structurele toevoegingen / egalisatie	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen	-	-	-	-
Bij: structurele toevoegingen en onttrekkingen	-	-	-	-
Totaal structureel resultaat	281	98	147	- 571

Het tekort in 2021 ontstaat mede doordat we in oplopende mate behoedzaamheid betrachten. In het jaar 2021 hebben we bijvoorbeeld het gemeentefonds terughoudend begroot en houden we rekening met een rente die ruim boven de huidige marktrente ligt. Ook hebben we nog een positieve stelpost van € 0,2 miljoen voor nieuw beleid in dit jaar opgenomen.

Programma 1: Dienstverlening en veiligheid

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Burgemeester mevr. A.H. Raven

Wethouder dhr. T.C. Walder (begraafplaatsen)

Ambtelijk: Waarnemend clustermanager Bedrijfsvoering dhr. R.J.P. Willemsen (communicatie en ondersteuning veiligheidsketen)

Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas (burgerzaken)

Plaatsvervangend clustermanager Grondgebied dhr. P.H. van der Steen (openbare orde, begraafplaatsen)

Inleiding

In vergelijking met andere gemeenten is Hellendoorn een veilige gemeente. Dat willen we graag zo houden. Wij zijn er verantwoordelijk voor dat onze inwoners zich veilig voelen én veilig zijn. Die veiligheid draagt bij aan vrijheid, aan expressie en aan ontwikkeling. Ons veiligheidsbeleid is dan ook een belangrijke schakel in de verbetering van de leefbaarheid in onze gemeente. We zetten ons in om dat veilige gevoel nog te versterken, onder meer door overlast en vandalisme in de openbare ruimte terug te dringen. De gemeente is regisseur van de veiligheid in de volle breedte: het gaat om veilig leven, wonen werken en recreëren, maar ook om veilig ondernemen. Onze doelen en ambities bereiken we nooit alleen. We werken daarom intensief samen met partners, zoals politie, brandweer, Openbaar Ministerie, ondernemers en niet in de laatste plaats met onze inwoners. Omdat veel zorgtaken gedecentraliseerd zijn naar gemeenten, is het ook van belang om de relatie zorg en veiligheid goed te borgen. De organisatie van de brandweertzorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding valt onder de Veiligheidsregio Twente.

Kaderstellende nota's

- Programma Klantgerichte dienstverlening (2012)
- Communicatiebeleidsplan 2015-2018 'Minder zenden, meer verbinden' (14INT04087)
- Jaarplan Politie
- Algemeen Plaatselijke Verordening
- Uitvoeringsprogramma vergunningverlening en toezicht & handhaving (vaststelling december 2016)
- Handhavings- en gedoogstrategie Fysieke Leefomgeving Overijssel (2010)
- Beleidsplan brandweer 2012-2015 (2012)
- Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2015-2018

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
• Een veilige gemeente waar inwoners zich prettig voelen.	1.01 Uitwerking thema's veiligheidsbeleid 2015-2018 'Samen=Veiliger'.
	1.02 We evalueren het actieplan voor het veiligheidsbeleid.
• Dienstverlening verbeteren en inwoners actief bij de eigen woonomgeving betrekken.	1.03 Initiatiefnemers faciliteren, stimuleren en ondersteunen.
	1.04 Inzetten van onder andere social media, website en andere middelen.
	1.05 Voor inwoners en bedrijven aantrekkelijk maken om internet en de persoonlijke website Mijn Hellendoorn te gebruiken.
	1.06 Ontwikkelen Klant Contact Centrum (KCC).
	1.07 Uitvoeren van een leefbaarheidsonderzoek.
	1.08 Invoeren Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG)
• Verbeteren van de kwaliteit van de schriftelijke communicatie.	1.09 Werken aan het communicatiever maken van de organisatie.
• Ruimte bieden aan inwoners bij initiatieven en het maken van beleid.	1.10 Verdere inbedding van burger- en overheidsparticipatie in de organisatie.
• Meer ruimte voor initiatiefnemers op diverse terreinen en verminderen van regeldruk.	1.11 Gemeentelijke regelgeving opschonen, vereenvoudigen en verminderen.
• In geval van calamiteiten een 'geoliede machine' waar we op kunnen bouwen.	1.12 Periodieke aandacht voor training bestuurders en lokale medewerkers.

Wat we doen

Kwaliteit van de dienstverlening

We spannen ons iedere dag weer in om de dienstverlening aan onze inwoners te verbeteren. Dan gaat het niet alleen om tastbare zaken, zoals het uitgeven van paspoorten, maar ook over meedenken bij het opstellen van beleid of de uitvoering van projecten.

Een belangrijke voorwaarde om goede kwalitatieve dienstverlening te kunnen bieden is het ophalen van waardevolle informatie uit de samenleving. Eén van de middelen waarmee dat kan, is een goed digitaal burgerpanel. Daarmee peilen we hoe onze inwoners denken over bepaalde onderwerpen. Omdat we participatie hoog in het vaandel hebben staan, laten we het niet bij peilen alleen, maar gaan we ook op allerlei manieren met onze inwoners in gesprek. Behalve via allerlei bijeenkomsten, doen we dat ook digitaal: ons nieuwe eparticipatieplatform Hellendoorningesprek is een mooie combinatie van peilen en in gesprek gaan. Afgelopen jaar hadden we als gespreksonderwerpen het hondenpoepbeleid, de cultuurvisie en de manier waarop we onze inwoners informeren. Ook het komende jaar zullen we Hellendoorningesprek actief inzetten.

Daarnaast zijn de Wmo-raad en Cliëntenplatform Werk en Inkomen belangrijke instrumenten om informatie te vergaren, zoals we ook via gebiedsgericht werken voeling houden met wat er leeft. De website mijnhellendoorn.nl wordt continu doorontwikkeld.

In 2018 ontwikkelen we het Klant Contact Centrum (KCC) verder door. Daarmee krijgen inwoners te maken met één loket, van waaruit zij geholpen worden. Een goede vraagverheldering vormt daarbij de basis om inwoners zo effectief en zo snel mogelijk te helpen.

Burgerzaken

Het uitgeven van rijbewijzen en reisdocumenten, de burgerlijke stand, en dergelijke: ze vormen een belangrijke en vooral ook zichtbare taak van de gemeente. Aan de balies in ons gemeentehuis vindt direct klantcontact plaats,

maar we merken dat handelingen meer en meer online kunnen worden verricht. Goede en veilige technische systemen ondersteunen ons hierin. Zo zijn we in staat inwoners steeds efficiënter te helpen en we merken dat aan die online dienstverlening ook steeds meer behoefte is.

Evenementen

Binnen de Veiligheidsregio Twente wordt de samenwerkende integrale advisering en communicatie met betrekking tot grootschalige evenementen gemonitord en geoptimaliseerd. Er zijn afspraken gemaakt om verder te professionaliseren. Het gaat dan om de processen, maar ook om de onderliggende ICTondersteuning.

Zeker grootschalige evenementen kunnen behoorlijke veiligheidsrisico's opleveren. Dat heeft de ervaring ons de afgelopen periode (denk aan Haaksbergen) wel geleerd. Het is aan de gemeenten om de juiste voorwaarden te stellen en die te handhaven en aan de organisator om aan die voorwaarden te voldoen. De risico's betreffen vooral geweldpleging, overlast, vernieling en brandgevaar.

Privacy en informatieveiligheid

In 2018 gaan nieuwe Europese privacyregels gelden: de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AVG neemt vanaf 25 mei de plaats in van de Wet bescherming persoonsgegevens. De kern van de nieuwe Europese wetgeving is dat Europese burgers controle krijgen over de eigen persoonsgegevens. Burgers hebben het recht om te weten wat er met hun gegevens wordt gedaan. Organisaties worden gedwongen dat in kaart te brengen, er transparant over te zijn en de burger te faciliteren in het uitoefenen van haar rechten. De AVG brengt onder andere ook met zich mee dat gemeenten een functionaris voor de gegevensbescherming (FG) aan moeten stellen. De FG ziet toe op de omgang met persoonsgegevens binnen de organisatie en controleert of de organisatie voldoet aan de wet en toepasselijke regelgeving.

Gemeenten zijn in ieder geval verplicht om zich ieder jaar te verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid. Vanaf 2017 gebeurt dit voor het eerst met een nieuwe auditsystematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). ENSIA heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke P&Ccyclus. Hierdoor heeft het bestuur meer overzicht over de stand van zaken en kan hier ook beter op sturen. Onderdeel van de nieuwe systematiek is dat we als college een verklaring moeten afgeven dat we 'in control' zijn op het gebied van informatieveiligheid. Ook dient een onafhankelijke ITauditor een aanvullend oordeel te geven op de onderdelen DigiD en Suwinet. Informatieveiligheid is een continu verbeterproces, waarvoor in de begroting 2018 extra middelen zijn opgenomen. De basis voor de informatieveiligheid in gemeenten is de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Dit bevat een uitgebreid pakket aan organisatorische, technische en fysieke maatregelen om de privacybescherming en de informatieveiligheid op een adequaat niveau te tillen. AVG en ENSIA sluiten daar in belangrijke mate op aan. Informatie neemt een steeds prominentere rol in het leven van mensen in en is in veel gevallen voor ons als gemeente onmisbaar om het werk goed te kunnen doen. Er ligt daarmee een grote verantwoordelijkheid bij gemeenten om zorgvuldig met deze informatie om te gaan, vergelijkbaar met die voor de fysieke veiligheid en openbare orde.

Participatie

We vinden het belangrijk om als gemeente aan te sluiten bij de kennis, kunde, ervaringen en behoeften in de samenleving. Daarom gaan veel van onze projecten uit van participatie. Op deze manier streven we naar een hoge kwaliteit, meer draagvlak en betrokkenheid. De ene keer ligt de bal wat meer bij de gemeente, de andere keer wat meer bij de burgers.

Net als de maatschappij is ook participatie in ontwikkeling. Zo beschikken we sinds 2017 over een eparticipatieplatform, dat we inzetten om ook digitaal in contact te komen en te blijven met onze inwoners en te peilen wat er leeft. Dat zetten we in naast onze andere sociale media.

Daarnaast komt er steeds meer variatie in de vormen van participatie die we toepassen. Het gaat op sommige vlakken meer en meer de kant op van cocreatie waarbij een gezamenlijke verantwoordelijkheid en gezamenlijke inzet gevraagd wordt. De gemeente Hellendoorn behoort tot de koplopers van de Nederlandse gemeenten als het om overheidsparticipatie gaat. Regelmatig krijgen we vragen van andere gemeenten hoe we dat aanpakken en vormgeven. Daar vertellen we hen graag over.

Participatie vraagt om een bijpassende manier van denken en werken. Om ambtenaren die zich bewust zijn van hun rol en positie en echt openstaan voor inbreng van inwoners, ondernemers en organisaties. Daarom is er in de organisatie een groep interne trainers die deze houding bevordert.

Communicatie

Ons communicatiebeleidsplan 2015-2018 heeft de titel 'Minder zenden, meer verbinden': we sluiten aan bij de inwoners van onze gemeente en leggen ons oor bij hen te luister. Speerpunten voor 2018 zijn:

- Door ontwikkelen van overheids en burgerparticipatie;
- Het gebruik van sociale en andere digitale media verder professionaliseren.

In 2018 werken we aan het nieuwe communicatiebeleidsplan voor de komende jaren. Dat zal deels voortborduren op de ingezette koers van 'Minder zenden, meer verbinden', met veel aandacht voor participatie, digitale communicatie en directe communicatielijnen met onze inwoners. Het aanstellen van een adviseur digitale communicatie, in 2017, heeft de basis hiervoor verder versterkt.

Ook het komende jaar, het jaar waarin het KCC van start gaat, willen we nadrukkelijk de relatie leggen met dienstverlening: sociale media vormen een extra kanaal dat inwoners en gemeente kunnen gebruiken om met elkaar te communiceren. Daarnaast ontsluit het zaakstelsel een schat aan informatie waarmee KCC en de unit Communicatie elkaar kunnen versterken in hun informatievoorziening naar inwoners en interne klanten. Onze inwoners snel en accuraat voorzien van heldere en relevante informatie is daarbij het gezamenlijke doel.

Brandweer

Sinds 1 januari 2013 werkt de brandweer regionaal. De gemeente Hellendoorn valt onder de brandweer Twente. In onze gemeente zijn twee kazernes: één in Nijverdal en één in Hellendoorn. Er ligt een bezuinigingstaakstelling die door de Veiligheidsregio wordt ingevuld. De komende jaren wordt bovendien het materieel op basis van objectieve criteria (her)verdeeld over de gemeenten in de regio.

In de praktijk wordt nu nog steeds vanuit de bestaande kazernes uitgerukt. Wel is men bezig om de bestaande alarmeringsschema's waar nodig aan te passen, waarbij ook de landelijke ontwikkelingen voor grootschalig brandweeroptreden meegenomen worden, zoals de interregionale inzet.

De gemeente Hellendoorn is het centraal kennispunt als het gaat om natuurbranden. Onder meer door middel van trainingen en gespecialiseerd materieel bouwen we dit verder uit.

Rampenbestrijding

De coördinatie bij rampen binnen de gemeente ligt bij de Veiligheidsregio Twente en wordt dus regionaal opgepakt, met inzet van lokale mensen. Samen met de Veiligheidsregio werken we aan vergroting van zowel bestuurlijke als operationele slagkracht. Daarom worden bestuurders en medewerkers in een continu proces getraind, zodat zij in geval van calamiteiten goed voorbereid zijn. Dit geldt zowel voor het fysiek als voor het sociaal domein.

Momenteel is de Veiligheidsregio druk bezig met de doorontwikkeling van de Crisisorganisatie Twente. Met ingang van 2017 worden de werkzaamheden die tijdens een crisis tot voor kort door het Regionaal Operationeel Team bij de meldkamer in Hengelo werden uitgevoerd, door de gemeente waar het incident zich voordoet uitgevoerd.

De kolom Bevolkingszorg (ambtenaren van verschillende afdelingen die samen met politie brandweer en andere organisaties zorgen voor een adequate en zo veilig mogelijke afhandeling van crisissituaties) heeft twee prioriteiten benoemd:

- Het werven en selecteren van nieuwe leden voor het team bevolkingszorg.
- Het op orde brengen van de faciliteiten voor de crisisteams in de gemeentehuizen.

Sinds 1 februari 2017 moeten alle teams tijdens een calamiteit/crisis direct kunnen werken in alle Twentse gemeentehuizen. En er is een planning gemaakt met alle acties en opleidingen en oefenactiviteiten voor het team bevolkingszorg.

Openbare orde en veiligheid

Ons veiligheidsbeleid is erop gericht de omstandigheden te scheppen waaronder inwoners veilig zijn en zich ook veilig voelen. We zijn er trots op dat de gemeente Hellendoorn tot de veiligste gemeenten van Overijssel behoort. De fysieke veiligheid in onze gemeente regelen we samen met de politie en regionaal vanuit de Veiligheidsregio. Dat betekent dat lokale gemeenteambtenaren regionaal aangestuurd worden in geval van incidenten of calamiteiten.

Op het gebied van sociale veiligheid werken we, onder het motto 'Samen=Veiliger', aan de volgende hoofdthema's:

1. Woninginbraken
2. Jeugd-, alcohol-, drugsoverlast en strafbaar gebruik van sociale media
3. Overlast verwarde personen (psychisch kwetsbaren)
4. Ondernijning
5. Fietsendiefstal

Bij de uitwerking van deze hoofdthema's leggen we gemeentebreed dwarsverbanden. Een goed voorbeeld hiervan is dat door middel van 'Het Huis Op Maat' overlast van personen met verward gedrag wordt tegengegaan en er gewerkt wordt aan verbetering van de situatie voor zowel de persoon zelf als de omgeving. Een ander voorbeeld van zo'n dwarsverband in de gemeentelijke organisatie is dat medewerkers getraind worden op het herkennen van ondernijning en het handen en voeten geven aan vervolgcacties die dan nodig zijn. De vanouds bestaande scheiding tussen veiligheid en zorg valt weg. Denk hierbij aan Veilig Thuis, het voormalig Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld. Een aandachtspunt hierbij blijft de privacy.

Aandacht is er ook voor de veiligheid van onze eigen medewerkers. Als goed werkgever maar ook vanuit de Arbo-wetgeving willen we voor een veilige werkomgeving van onze medewerkers zorgen. Dit doen we in nauwe samenwerking met de Ondernemingsraad. De veiligheid van de werkomgeving houden we met moderne middelen up-to-date, zowel zichtbaar als onzichtbaar. Uitgangspunt daarbij is wel om de open cultuur binnen onze gemeente te behouden.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

01 Veiligheid en dienstverlening - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10120 Ondersteuning veiligheidsketen	- 2.026	- 2.026	- 2.026	- 2.026
10310 Rijbewijzen	- 123	- 122	- 122	- 122
10320 Reisdocumenten	- 264	- 123	- 118	- 141
10330 Burgerlijke stand	- 156	- 155	- 155	- 155
10340 Overige burgerzaken	- 36	- 36	- 36	- 36
12020 Preparatie	- 30	- 30	- 30	- 30
12040 Rampenbestrijding	- 48	- 47	- 46	- 46
14000 Openbare orde	- 450	- 437	- 398	- 423
72400 Begraafplaatsen en uitvaartcentrum	- 347	- 337	- 341	- 365
Totaal Lasten	- 3.481	- 3.314	- 3.272	- 3.343
Baten				
10310 Rijbewijzen	98	98	98	98
10320 Reisdocumenten	327	64	62	116
10330 Burgerlijke stand	84	84	84	84
10340 Overige burgerzaken	10	10	10	10
14000 Openbare orde	43	43	43	59
72400 Begraafplaatsen en uitvaartcentrum	355	357	356	356
Totaal Baten	916	655	653	723
Saldo van baten en lasten	- 2.564	- 2.658	- 2.619	- 2.620
Resultaat	- 2.564	- 2.658	- 2.619	- 2.620

Belangrijke financiële ontwikkelingen

De inkomsten uit begrafenisrechten voor gemeentelijke begraafplaatsen zijn structureel te hoog begroot. Dit geeft over de jaren 2018 tot en met 2021 een nadeel van respectievelijk € 77.000,--, € 62.000,--, 64.000,-- en € 67.000,--.

In verband met de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 stellen we voor de raad een budget van € 20.000,-- beschikbaar.

Doordat de reisdocumenten een langere geldigheidsduur hebben worden vanaf 2019 veel minder documenten vervangen. Hierdoor komen er minder leges binnen, maar de afdracht van de rijksleges zijn ook lager. Per saldo geeft dit voor de jaren 2018 tot en met 2021 een nadeel van respectievelijk € 51.000,--, € 173.000,--, € 171.000,--, en € 140.000,--.

Voor de uitvoering van toezicht permanente bewoning recreatiewoningen wordt € 37.500,-- beschikbaar gesteld in zowel 2018 als 2019.

Programma 2:

Onderwijs, opvoeding en jeugd

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Wethouder mevr. J.H. Van den Dolder-Soeten (onderwijs)

Wethouder dhr. J.H. Coes (jeugd en opvoeding)

Ambtelijk: Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas

Inleiding

We willen dat kinderen en jongeren uit de gemeente Hellendoorn de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen en om hun talenten te gebruiken. Dat bereiken we door een integraal jeugdbeleid. Algemene voorzieningen, zoals peuterspeelzalen, onderwijsvoorzieningen, jongerenwerk en de jeugdgezondheidszorg, houden we op peil. We vinden dat ouders in principe zelf verantwoordelijk zijn voor de opvoeding. Ondersteuning bij het opvoeden en opgroeien wordt daarom ook zo dicht mogelijk bij de leefsituatie van kinderen, jongeren en opvoeders georganiseerd. We zetten in op het voorkomen van problemen door preventieve activiteiten te ontplooiën. Ook leggen we nadruk op het tijdig signaleren van problematiek.

Onderwijs is een belangrijke voorwaarde voor een gezonde opvoeding en ontwikkeling. Goed onderwijs leidt tot betere ontwikkelingskansen.

Voor de jeugd maar ook voor volwassenen. Het is een belangrijke basis voor een gezonde en evenwichtige maatschappij. Voor jonge kinderen zetten we ons in voor optimale kansen, ongeacht eventuele beperkingen of beperkende omstandigheden. Het verzorgen van onderwijs is allereerst de verantwoordelijkheid van scholen. Wij zorgen, samen met hen, voor een goede aansluiting tussen het onderwijs, het jeugdbeleid en de jeugdhulp. Hierbij kunt u denken aan bijvoorbeeld de zorgoverlegstructuur, het maken van afspraken over onderwijszorgarrangementen en de taken in het kader van de leerplicht.

Jeugdhulp en kindbeschermingsmaatregelen zijn de verantwoordelijkheid van ons als gemeente. Wij zetten het eigen netwerk van de jongere zoveel mogelijk in om, op basis van de eigen kracht van dat netwerk, de problemen en uitdagingen die er zijn, zelf op te laten lossen. Als het nodig is, zorgen we uiteraard voor passende hulpverlening. Hulpvragen van kinderen, jongeren en hun ouders plaatsen we in hun context en pakken we breed op.

Ook voor volwassenen is goed leren lezen en schrijven van groot belang. Zonder deze vaardigheden is het niet mogelijk jezelf te ontwikkelen en te participeren in de huidige samenleving. Onvoldoende beheersing van deze basisvaardigheden leidt relatief vaker tot financiële problemen, werkloosheid en gezondheidsproblemen. Geleterdheid beschouwen we als een randvoorwaarde voor een gezonde, sterke en duurzame samenleving.

Kaderstellende nota's

- Nota jeugdbeleid "De samenleving van de toekomst" (2008)
- Kadernota Jeugdhulp 2015-2019
- Verordening Jeugdhulp 2015 (14INT04115)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> Een integraal huisvestingsplan voor het onderwijs. 	2.01 Opstellen integraal huisvestingsplan voor het onderwijs voor de lange termijn, na 2020. Er is in 2016 een gezamenlijke visie opgesteld over een integraal huisvestingsbeleid op lange termijn. Op basis daarvan wordt overleg gevoerd met Reggesteyn over een toekomst bestendige huisvesting.
<ul style="list-style-type: none"> Een verantwoorde uitvoering van jeugdhulptaken waarbij de noodzakelijke zorg integraal wordt verleend. Wij streven naar een budgettaire neutrale uitvoering van de jeugdhulptaken. 	2.02 In 2015 en 2016 is de organisatie van de jeugdhulp verder uitgebouwd. Wij evalueren de jeugdhulptaken, de organisatie en het beleid in 2017.
	2.03 We zorgen ervoor dat iedereen weet waar hij of zij met problemen rondom kinderen en jongeren terecht kan.
	2.04 Binnen OZJT de inkoop van jeugdbescherming en jeugdreclassering vormgeven met Samen 14.
<ul style="list-style-type: none"> Jonge kinderen een goede start bieden door in te zetten op kwaliteit in de voorschoolse periode en samenwerking tussen organisaties die betrokken zijn bij het jonge kind. 	2.05 De Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn moet voldoende middelen behouden voor regulier peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie.
	2.06 We stimuleren verdere samenwerking tussen organisaties die betrokken zijn bij het jonge kind.
	2.07 We volgen het rijksbeleid en vertalen dit indien nodig naar lokaal beleid.

Wat we doen

Onderwijshuisvesting

De huisvesting van scholen is een gedeelde verantwoordelijkheid van schoolbesturen en de gemeente. Wij zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw, uitbreiding en herstel van constructiefouten en het beschikbaar stellen van een eerste onderwijsleerpakket en meubilair als een school groeit. Het binnen- en buitenonderhoud van de gebouwen is de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

Aan de nieuwbouw van de Elimschool wordt hard gewerkt door de Stichting speciaal onderwijs Twente en Oost Gelderland (SOTOG). De voorbereidende werkzaamheden, zoals aankoop van de gronden en het opnieuw bekijken van de leerlingenprognose, worden in 2017 afgerond. De daadwerkelijke bouw begint begin 2018.

Met het oog op de periode na 2020 hebben wij met het complete onderwijsveld gesprekken gevoerd over de demografische ontwikkelingen en de consequenties daarvan voor de onderwijsvoorzieningen en de bijbehorende huisvesting. Deze gesprekken hebben geresulteerd in een onderzoek naar een toekomstbestendige huisvesting van Reggesteyn. Wij verwachten, als huidig college, het onderzoek voor de gemeenteraadsverkiezingen af te ronden. Besluitvorming over het vervolg zal nog in 2018 door het nieuwe college plaatsvinden, zodat de financiële gevolgen kunnen worden meegenomen in de meerjarenbegroting.

Algemene voorzieningen voor de jeugd

Een gedegen aanbod van algemene voorzieningen voor alle kinderen en jongeren vinden we als gemeen-te belangrijk. De Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellendoorn (SPGH) anticipeert op het voornemen van minister Asscher om de voorschoolse periode te harmoniseren. Door de peuterspeelzalen te transformeren naar kinderdagverblijven komen tweeverdieners in aanmerking voor een fiscale toeslag kinderopvang. Op deze manier kan er een extra financieringsstroom aangeboden worden.

Met een goed aanbod van voorzieningen willen we voorkomen dat er bij jonge kinderen ontwikkelingsachterstanden ontstaan én willen we al opgelopen achterstanden zoveel mogelijk opheffen. Peuterspeelzalen, jeugdgezond-

heidszorg, logopedisten, algemeen en school maatschappelijk werk en jongerenwerk leveren een belangrijke bijdrage aan de zorg voor en het welzijn van de jeugd in onze gemeente. We stimuleren verdere samenwerking tussen peuterspeelzalen, kinderopvang, jeugdgezondheidszorg en scholen. School maatschappelijk werkers en jongerenwerkers zijn veelvuldig aanwezig op scholen. Hierdoor worden zij steeds meer een bekend gezicht voor leerlingen en/of hun ouders. Dit werkt drempelverlagend waardoor eerder hulp of advies wordt gevraagd en problemen kunnen worden voorkomen.

Passend Onderwijs

Het onderwijs is er zelf verantwoordelijk voor dat er voor ieder kind een passende plek is op een school. Een goede samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp is daarbij belangrijk. In samenspraak met hen zorgen wij daarom voor een goede afstemming tussen die twee, bijvoorbeeld als het gaat om onderwijs-zorgarrangementen. Er is een toenemende samenwerking tussen het voortgezet onderwijs en het passend onderwijs, onder meer door het gebruik van tussenvoorzieningen (De Link en De Schakel).

Jeugdhulp

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor zo'n 1.400 tot 1.500 trajecten per jaar, ingezet voor ongeveer 800 jeugdigen, met een bijbehorend budget van € 7,5 miljoen. De managementinformatie die, via de regionale jeugdhulpmonitor, beschikbaar wordt gesteld voor alle 14 Twentse gemeenten, wordt steeds completer. Hierdoor krijgen we steeds beter inzicht in de lopende trajecten en het beschikbare budget voor de jeugdhulp. De vraag naar jeugdhulp blijft echter altijd aan fluctuaties onderhevig. Voor de begroting 2018 is geprobeerd een zo goed mogelijke inschatting te maken van kosten en opbrengsten, waarbij het Sociaal Domein als één geheel wordt gezien. In programma 8 gaan we daar dieper op in. Uiteraard garanderen wij, zoals de wet voorschrijft, dat alle noodzakelijke jeugdhulp verstrekt wordt.

Preventieve activiteiten

Uitgangspunten van het jeugdbeleid zijn: het versterken van de eigen kracht van kinderen, jongeren, ouders en hun sociale netwerk, voldoende ondersteuning bieden en het tijdig signaleren van hulpvragen. Vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) wordt er samengewerkt met diverse partnerorganisaties, die zich ook met opvoed- en opgroei-ondersteuning bezighouden. Dit kan zowel in de vorm van voorlichting en advisering als begeleiding gebeuren. Zo wordt er bijvoorbeeld op scholen voorlichting gegeven over alcohol- en drugsgebruik en over social media, maar is er ook groepsaanbod voor kinderen van gescheiden ouders of voor kinderen waarvan ouders met psychische problemen of een verslaving te kampen hebben (collectieve preventie GGZ). Jongeren kunnen naar het jongerencentrum Place2Be en ouders kunnen gebruik maken van kortdurende opvoedondersteuning thuis. Al deze vormen van ondersteuning zijn gratis voor onze inwoners.

Ook kijken we naar nieuwe innovatieve werkwijzen voor preventie. De belevingswereld van kinderen en jongeren staat hierbij meer dan in het verleden centraal. Ook wordt gebruik gemaakt van nieuwe media en digitale oplossingen. Het doel is jeugd sterker in de schoenen te laten staan en weerbaarder te maken, zodat er minder snel een beroep op jeugdhulp nodig is. Hierbij wordt ook de samenwerking gezocht met op het eerste gezicht minder voor de hand liggende partners (virtual reality experts, ontwerpers etc.).

Project rond alleenstaande minderjarige vreemdelingen

Samen met uitvoerende samenwerkingsrelaties zetten we in op een pilot waarbij Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV-ers) vanaf binnenkomst in de gemeente Hellendoorn worden begeleid naar zelfstandigheid. Het huisvesten van AMV-ers in onze gemeente heeft ons geleerd dat de verbinding tussen het 'normale leven' en de ondersteuningsvraag meer aandacht vraagt om opname van deze doelgroep in de samenleving te laten slagen. Uitgangspunt is dat het begeleidingstraject pas eindigt bij gebleken zelfstandigheid, in plaats van bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd.

Toegang tot jeugdhulp

In onze gemeente is de eerste toegang tot ondersteuning breed en dicht bij de inwoners georganiseerd, bijvoorbeeld via de leerkracht, huisarts, wijkagent, jongerenwerker, etc.. De toegang tot jeugdhulp wordt verzorgd door het sociaal team binnen onze gemeente. Het sociaal team bestaat uit hbo-professionals, die stuk voor stuk deskundig zijn op één of meerdere terreinen en werkt idealiter op basis van het principe: één gezin, één plan, één regisseur. De consultants

voeren bij de cliënt thuis een keukentafelgesprek. Zij gaan daarbij ook in op wat het gezin en de naastbetrokkenen zelf kunnen doen. Om de problemen, die vaak op meerdere terreinen liggen, goed te kunnen beoordelen zijn we in 2017 gestart met een pilot: 'Gebiedsteam Nijverdal-Zuid'. Daarbij onderzoeken we hoe we het integraal werken door consultants uit het sociaal team kunnen verfijnen, om zo een zo goed mogelijke vraagverheldering te krijgen. Het verder vormgeven van het sociaal team gaat in 2018 door en is arbeidsintensief. De werkdruk is blijvend onvoor-spelbaar. Jurisprudentie, incidentele calamiteiten en ingewikkelde regelgeving spelen daarbij een belangrijke rol. Wij spelen daar ook in 2018 zo goed mogelijk op in.

Daar waar hulp nodig is, is de gemeente verantwoordelijk voor de inzet van die jeugdhulp. Als de veiligheid en gezondheid van kinderen dat vereist, zorgen wij voor de coördinatie van hulp en zetten we zelf intensieve jeugdhulp in. Desnoods zorgen we voor gedwongen ondersteuning via een kinderbeschermingsmaatregel. Uiteraard nemen we hierbij alle privacyregels nauwkeurig in acht.

Wanneer we direct bij het eerste contact een kwalitatief goede beoordeling kunnen doen, zijn er op de lange termijn uiteindelijk minder kosten, is onze overtuiging. Natuurlijk zijn ook ouder(s) en kind er zelf bij gebaat om zo snel mogelijk op de juiste plek terecht te komen. Vandaar dat er is geïnvesteerd om expertise van de jeugdarts toe te voegen aan zowel de huisartsen in onze gemeente als aan de consultants. Verder wordt er gewerkt met een vaste gemeentelijke contactpersoon voor de huisartsen. Ook zetten we in op verdergaande samenwerking met jeugdbeschermers en jeugdreclasserders, die jeugdigen uit onze gemeente onder hun hoede hebben.

Regionale samenwerking en inkoop

De gemeente Hellendoorn werkt bij het vormgeven van beleid en de inkoop van jeugdhulp en bij de Wmo samen met 13 andere Twentse gemeenten, ook wel Samen¹⁴ genoemd. De Twentse uitvoeringsorganisatie die verantwoordelijk is voor de regionale taken op het terrein van jeugdhulp en Wmo is de Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT). Binnen de OZJT wordt de getransformeerde inkoop van jeugdbescherming en jeugdreclassering samen met de andere Twentse gemeenten vormgegeven. Ook samenwerking in bovenregionale taken als Veilig Thuis Twente, de werving van pleeggezinnen en afspraken over de continuïteit van ondersteuning aan jongeren die 18 jaar worden, valt onder de verantwoordelijkheid van OZJT. Voor 2018 zijn de ongeveer 300 bestaande contracten met verschillende jeugdhulpaanbieders voor de laatste keer verlengd. Gedurende 2017 en 2018 wordt een nieuwe aanbesteding voorbereid voor 2019. Samen met de andere Twentse gemeenten en de zorgaanbieders maken we de omslag van inkoop van producten naar het maken van prestatieafspraken. Een arbeidsintensief traject.

Geletterdheid en basisvaardigheden

Volgens recent onderzoek zijn 2,5 miljoen volwassenen in ons land laaggeletterd. Dat wil zeggen dat hun lees- en schrijfvaardigheden zo beperkt zijn, dat ze moeite hebben om in de alledaagse praktijk te functioneren. Uit onderzoek blijkt dat het maatschappelijk loont om in te zetten op het bestrijden van laaggeletterdheid, of beter gezegd, het verbeteren van de geletterdheid. Om de geletterdheid van de inwoners van de gemeente te verbeteren willen wij in 2018 de samenwerking tussen verschillende partijen die zich hier mee bezighouden verduurzamen door gezamenlijke doelen te formuleren, het lokale aanbod te inventariseren en activiteiten op elkaar af te stemmen. Het in 2015 gestarte Taalpunt Nijverdal wordt hierbij als vertrekpunt genomen.

Samen met de andere gemeenten in Twente wordt jaarlijks een plan opgesteld over het aanbod van volwassenen-educatie. Hier vallen ook de educatietrajecten onder die gericht zijn op het verbeteren van de geletterdheid. De financiering loopt via de centrumgemeente Enschede.

Leerlingenvervoer

In januari 2016 zijn de 14 Twentse gemeenten gezamenlijk begonnen met de implementatie van de regionale visie 'Samen op weg; Twentse visie op vervoer onder gemeentelijke verantwoordelijkheid'. Dit heeft geleid tot een systeem waarbij het vervoer in het kader van de Wmo (het doelgroepenvervoer naar dagbesteding), het leerlingenvervoer en de Regiotaxi door één vervoerder worden verzorgd. De veranderingen voor het leerlingenvervoer gaan per 1 augustus 2018 in.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

02 Onderwijs, opvoeding en jeugd - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
42000 Openbaar basisonderwijs	- 68	- 67	- 67	- 66
42200 Bijzonder basisonderwijs	- 606	- 602	- 594	- 589
43200 Bijzonder speciaal onderwijs	- 177	- 230	- 228	- 223
44200 Bijzonder voortgezet onderwijs	- 145	- 144	- 143	- 142
48000 Algemeen onderwijsbeleid	- 602	- 600	- 598	- 597
48010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 643	- 643	- 643	- 642
48200 Volwasseneneducatie	-	-	-	-
58010 Speelplaatsen 12-	- 159	- 159	- 159	- 160
58020 Spelvoorzieningen 12+	- 4	- 4	- 4	- 4
63010 Jeugdbeleid	- 14	- 14	- 13	- 13
65000 Kinderopvang / Peuterspeelzalen	- 308	- 307	- 306	- 305
71600 Jeugd en gezin	- 7.671	- 7.776	- 7.780	- 7.753
Totaal Lasten	- 10.396	- 10.545	- 10.534	- 10.493
Baten				
42000 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-
42200 Bijzonder basisonderwijs	10	10	10	10
43200 Bijzonder speciaal onderwijs	15	15	15	15
48000 Algemeen onderwijsbeleid	25	25	25	25
48010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	27	27	27	27
63010 Jeugdbeleid	-	-	-	-
65000 Kinderopvang / Peuterspeelzalen	11	11	11	11
71600 Jeugd en gezin	-	-	-	-
Totaal Baten	88	88	88	88
Saldo van baten en lasten	- 10.308	- 10.457	- 10.446	- 10.405
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	1.127	967	674	396
Mutatie reserves	1.127	967	674	396
Resultaat	- 9.181	- 9.490	- 9.772	- 10.009

Belangrijke financiële ontwikkelingen

Voor centralisatie van de huisvesting van CSG Reggesteyn hebben we met ingang van 2018 geld vrijgemaakt binnen de gemeentebegroting, om alvast toe te kunnen groeien naar voldoende financiële ruimte als de school daadwerkelijk wordt gebouwd. Het gaat om € 50.000,-- cumulatief.

De Cao-stijging bij gesubsidieerde instellingen is voor 2018 ongeveer 2% hoger dan de gemiddelde prijsstijging die we al verwerkten in de begroting. In programma 2 gaat het om de Stichting Peuterspeelzalen Gemeente Hellen-doorn. Een bedrag van € 9.500,-- hebben we meegenomen als onontkoombaar.

Voor de lasten van de jeugdzorg geldt dat deze via de reserve Sociaal Domein lopen en opgenomen zijn in de extrapolatie. Zie hiervoor de tabel in programma 8. We gaan wel uit van een jaarlijkse besparing van € 50.000,-- ten opzichte van het jaar daarvoor omdat we voordelige effecten verwachten van de preventieve maatregelen. De doorrekening is overigens gebaseerd op cijfers uit de meicirculaire 2017. Hierin is nog geen volumegroei voor de jeugdzorg opgenomen; voor de Wmo bedroeg deze 1,25%, verwacht wordt dat dit in de september- of decembercirculaire wordt toegevoegd. Op dat moment verwerken we deze groei ook in de budgetten.

Als specifieke maatregel die we bekostigen uit het Sociaal Domein hebben we in de begroting 2018 opgenomen het project transformatie en partnerschap Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV'ers) voor structureel € 50.000,-. De verantwoordelijkheid die wordt genomen voor opname van AMV'ers heeft ons geleerd dat de verbinding tussen het 'normale leven' en de ondersteuningsvraag meer aandacht vraagt om de opname in de samenleving te laten slagen. Uitgangspunt is gezamenlijk met het Nidos (voogdij), een jeugdhulpaanbieder en het gebiedsteam een aanpak en methodiek te ontwikkelen voor de vormgeving van een effectieve aanpak.

Daarnaast hebben we vanuit het Sociaal Domein ook structureel € 35.000,- opgenomen voor Innovatie instrumenten Jeugd. Een eerste prototype wordt ontwikkeld voor kinderen van ouders in een 'vechtscheiding'. Doel is om de kinderen te versterken zodat ze beter kunnen omgaan met de gevolgen van een vechtscheiding. Onder andere door Egames, escaperoom en andere activiteiten. Op deze wijze willen we voorkomen dat kinderen in een zorgtraject terechtkomen.

Programma 3: Werk, economie en inkomen

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Burgemeester mevr. A.H. Raven /
Wethouder mevr. J.H. Van den Dolder-Soeten (economische zaken & werk en inkomen)
Wethouder dhr. T.C. Walder (agrarische zaken)
Wethouder dhr. J.J. Beintema (markten en detailhandel)

Ambtelijk: Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas (werk en inkomen)
Plaatsvervangend clustermanager Grondgebied dhr. P.H. Van der Steen (economie, markten, agrarische zaken)

Inleiding

De (macro) economische groei zien we lokaal nog niet op alle terreinen terug. We zien het wel bij bedrijven die investeren en we merken een toenemende belangstelling voor nieuwvestiging. Er is relatief weinig leegstand van bestaande bedrijfspanden (frictieruimte is slechts 2% en ligt daarmee ruim onder de 'gezonde norm' van 5%). De werkloosheid is ook afgenomen, hoewel in Twente de werkloosheidcijfers nog relatief hoog blijven. We verwachten de komende jaren ook op dit terrein een verdere verbetering.

Kaderstellende nota's

- Bedrijventerreinvisie (2011 11INT00636)
- Economische Agenda van Hellendoorn (2013 13INT01768)
- Position Paper Economische Zaken 'Natuurlijk Ondernemend' (2016 16INT01638)
- Kadernota Participatiewet 2015-2018 (2014 14INT05060)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> Minder werkloosheid door het stimuleren van de (jeugd)werkgelegenheid. 	3.01 Wij organiseren, ondersteunen en faciliteren initiatieven gericht op werkgelegenheid voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
	3.02 Nauw samenwerken en structureel overleg voeren met werkgevers en onderwijsinstellingen.
	3.03 Samen met het bedrijfsleven ondernemen we acties ter stimulering van de werkgelegenheid, zoals ontbijtsessies met werkgevers, bevorderen sociaal ondernemen (SROI) en plaatsing van langdurig werklozen (inclusief niet-uitkeringsgerechtigden).
<ul style="list-style-type: none"> Economische aantrekkelijkheid en levendigheid in de centra vergroten. 	3.04 Uitvoering Masterplan Centrum Nijverdal
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen van burgers als maatschappelijke uitsluiting dreigt (door een aanbod van efficiënte en effectieve minimaregelingen en begeleiding door vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties). 	3.05 Wij handhaven de financiële steun aan het Hulpfonds Hellendoorn en het Steunpunt Minima en geven het kindpakket vorm.
	3.06 Als het nodig is voor het opleiden van vrijwilligers, verlenen we een bijdrage aan Stichting BOOM.
	3.07 Statushouders en vluchtelingen huisvesten en begeleiden gericht op integreren en participeren.
<ul style="list-style-type: none"> Grond bedrijventerrein verkopen. 	3.08 Actief acquireren voor 't Lochter III.
	3.09 Met ondernemers het maatregelenpakket revitalisering 't Lochter I en II oppakken en uitvoeren.

Wat we doen

Masterplan Nijverdal

Het Masterplan voor het centrum van Nijverdal bestaat uit een samenhangend pakket van maatregelen om het centrum van Nijverdal op te waarderen tot een aantrekkelijk koop en verblijfcentrum. Belangrijk onderdeel van het Masterplan is de herinrichting van de Grotestraat (vanaf de Paarse Poort tot aan het politiebureau, inclusief de Meijboomstraat (als verbinding tussen het kernwinkelgebied en de Tuinen van Nijverdal). In cocreatie is de visie hiervoor tot stand gekomen. Het gedeelte Joncheerelaan tot aan het politiebureau, inclusief de Meijboomstraat, is vervolgens uitgewerkt in een voorlopig ontwerp met kostenraming. De vertaling van het voorlopig ontwerp tot een definitief ontwerp zal samen met een (nog in 2017 te selecteren) aannemer in cocreatie plaats vinden. In 2018 zal dit deel gerealiseerd c.q. uitgevoerd worden. In aanvulling op de werkzaamheden die al zijn uitgevoerd in het gedeelte Paarse Poort/Bonteweg zullen de nog te verrichten werkzaamheden ook in 2018 in eigen beheer worden uitgevoerd.

Herprogrammeren bedrijventerreinen regio Twente

In de regio Twente werken gemeenten samen met de provincie aan de herprogrammering van bedrijventerreinen. In de regio wordt voor de komende tien jaar een overaanbod van bedrijventerreinen geconstateerd. Om de economische ontwikkeling niet te stagneren moet er een goede balans zijn tussen vraag en aanbod. Die goede balans wordt getoetst aan de "ladder van duurzame verstedelijking".

De cijfers van vraag en aanbod van bedrijventerreinen in de regio laten voor de periode tot 2026 een overaanbod zien van 103 ha (volgens het versneld economisch scenario).

Het uitgangspunt voor dit proces is om de economie van Twente te versterken. Dit betekent dat de economie niet op slot gaat maar dat nieuwe plannen met een actuele marktvrage juist doorgang kunnen vinden. Om dit mogelijk te maken is het echter tegelijkertijd noodzakelijk de hoeveelheid harde plancapaciteit te verminderen. Het totale aanbod neemt anders immers toe. Hiervoor zijn bouwstenen ontwikkeld die zijn gebundeld in het afspraken document.

Afspraken regionale bedrijventerreinen programmering Twente 2017-2020

In het afspraken document is de ambitie opgenomen om in de periode 2017-2020 vraag en aanbod in balans te brengen. Het binnen drie jaar bereiken van deze balans geldt voor alle gemeenten c.q. bedrijventerreinen gezamenlijk. In de paragraaf Grondbeleid lichten we de afspraken nader toe.

Acquisitie

Voor de komende jaren is de acquisitie op zowel lokaal als regionaal niveau voor de verkoop van bedrijventerrein in de gemeente Hellendoorn geïntensiveerd. Vanuit de 14 gemeenten uit de regio Twente is een gezamenlijke acquisitie opgestart onder de noemer "Twente in Business". Daarmee moeten bedrijven buiten de regio, maar ook internationale bedrijven naar de regio worden getrokken.

De specifieke acquisitie voor 't Lochter III hebben we opnieuw ingericht, waardoor er naast lokale acquisitie, ook actief inzet wordt gepleegd op zowel regionaal als bovenregionaal vlak.

Voor uitgifte in het jaar 2017 zit ca. 2,2 ha aan bedrijfsgrond in portefeuille waarover momenteel concrete gesprekken worden gevoerd met diverse bedrijven. Het leeuwendeel hiervan zal in de tweede helft van 2017 moeten worden geformaliseerd. In het licht van de herprogrammering bedrijventerreinen staan wij in de komende jaren jaarlijks voor eenzelfde opgave.

Het in mei 2013 vastgestelde uitvoeringsprogramma economische zaken en vrijetijdseconomie "Economische Agenda van Hellendoorn" heeft een doorlooptijd tot en met 2017. Met het verstrijken van die doorlooptijd is het wenselijk om, onder andere aan de hand van onze positionpaper 'Natuurlijk Ondernemend' en actuele ontwikkelingen, eind 2017 een nieuw programma te presenteren. De uitvoering van het programma is gepland voor 2018 en verder.

Sociale werkvoorziening

Over de invulling van het nieuwe beschut werken zijn in Twents verband uitgangspunten vastgesteld, onder meer over het werkgeverschap voor en de rechtspositie van de aan te stellen medewerkers. Deze uitgangspunten zijn overgenomen en aangevuld met bepalingen omtrent de lokale uitvoering. De taakstelling van het Rijk voor onze gemeente voor 2018 is zes beschutte werkplaatsen. Waar mogelijk worden personen geplaatst bij reguliere werkgevers. Verder onderzoeken we of ook lokale zorginstellingen als werkgever kunnen optreden. Als plaatsing bij een reguliere werkgever niet mogelijk is, kiezen we voor onderbrenging bij de nieuwe maatschappelijke onderneming van Soweco (Multipack). In de begroting zijn wij ervan uit gegaan dat de invulling van het nieuwe beschut werken kan worden gerealiseerd binnen de middelen die wij hiervoor van het Rijk ontvangen.

De belangrijkste uitgangspunten voor de sociale werkvoorziening zijn: de uitvoering zo lokaal mogelijk, zo regulier mogelijk en binnen door de gemeente vastgestelde financiële kaders. Dit is een forse uitdaging omdat de Rijksvergoedingen voor de sociale werkvoorziening dalen. Toch streven wij hier wel naar. Soweco heeft de instemming gevraagd van de deelnemende gemeenten voor een plan van aanpak om het sociale werkbedrijf te ontwikkelen naar een maatschappelijke onderneming, die diensten uitvoert voor gemeenten en andere organisaties in het brede sociale domein. Wij hebben met dit plan ingestemd onder de voorwaarde dat de besluitvorming over de juridische en financiële verzelfstandiging van de maatschappelijke onderneming voor 1 januari 2018 wordt afgerond, met een transparante financiële scheiding en onderlinge kostentoekening tussen de gemeenschappelijke regeling en de maatschappelijke onderneming. Uiterlijk in 2019 wordt onderzocht op welke manier de oude taken van de gemeenschappelijke regeling kunnen worden afgeschaald om te komen tot een afbouw van deze regeling.

Participatie

Het hebben van werk is belangrijk om zelfredzaam te zijn in de maatschappij. De aantrekkende economie en een toename van het aantal vacatures heeft gelukkig geleid tot een daling van de werkloosheid. Samen met maatschappelijke partners en het bedrijfsleven blijven we ons onverminderd inspannen om de werkgelegenheid te stimuleren en inwoners te activeren. Het beleid staat beschreven in de Kadernota Participatiewet. Jaarlijks worden er door middel van een uitvoeringsprogramma accenten gelegd en concrete doelstellingen geformuleerd. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks in december door het college vastgesteld.

Ondanks de dalende werkloosheid is het aantal gemeentelijke uitkeringen nog steeds stabiel en we verwachten dat dit zo blijft. Dit komt onder andere door de instroom van nieuwe groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Jongeren met een beperking, statushouders en nietuitkeringsgerechtigden (nuggers) krijgen onze bijzondere aandacht. Wij overwegen om het Talentenportaal ook in te zetten voor deze nieuwe doelgroepen.

Het reïntegratie en participatiebeleid kan niet worden gerealiseerd zonder samenwerking met het bedrijfsleven, het

onderwijs en maatschappelijke organisaties. Die samenwerking houden we levend op verschillende manieren, zoals met ontbijtsessies, gesprekken met werkgeversorganisaties, bedrijfsbezoeken en een intensieve werkgeversbenedering. Waar betaald werk niet direct mogelijk is, bevorderen wij andere vormen van participatie in de samenleving. In 2017 zijn we gestart met enkele gerichte acties om jongere – in principe goed opgeleide – niet uitkeringsgerechtigde werkzoekenden (nuggers) op te sporen. Het kabinet heeft aangegeven dat gemeenten actief beleid moeten gaan voeren om te voorkomen dat deze jongeren tussen wal en schip vallen. Dit willen wij onder andere doen door in 2018 een pilot op te zetten waarin we, in samenwerking met lokale bedrijven, jongeren trekken en actief inzetten met behulp van een concreet aanbod van werkervaringsplaatsen.

Statushouders en vluchtelingen

Wij nemen onze verantwoordelijkheid bij het huisvesten, integreren en laten participeren van vluchtelingen in de Hellendoornse samenleving. Samen met Vluchtelingenwerk en woningcorporatie Reggewoon wordt gewerkt aan de uitdagingen waar we voor staan op het gebied van integratie, huisvesting, onderwijs en werk. In 2018 krijgt het begeleiden naar de arbeidsmarkt extra aandacht omdat dit bijdraagt aan de zelfstandigheid van betrokkenen.

Vangnet

Daar waar maatschappelijke uitsluiting van burgers dreigt, bieden wij een vangnet. Dat kan in de vorm van (bijzondere) bijstand, ondersteuning door middel van de verschillende minimaregelingen, en eventueel schuldhulpverlening.

Voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen worden de bestaande regelingen in 2018 samengevoegd en eventueel aangevuld met nieuwe voorzieningen om te komen tot een 'Kindpakket'. Met zo'n Kindpakket kunnen kinderen makkelijker deelnemen aan activiteiten die gebruikelijk zijn voor leeftijdsgenoten. Wij overleggen met het Hulpfonds Hellendoorn over de uitvoering ervan. Daarnaast is de Academische Werkplaats Jeugd Twente een onderzoek gestart naar de omvang van de doelgroep, het bereik en de wenselijkheid om de bestaande voorzieningen uit te breiden.

De afhandeling van aanvragen uit het fonds 'duurzame gebruiksgoederen' is overgedragen aan het Hulpfonds Hellendoorn, waarvoor we wel de financiële middelen verstrekken. Deze gang van zaken zetten we in 2018 en 2019 voort. We handhaven de financiële steun aan het Hulpfonds Hellendoorn voor financiële hulp aan inwoners.

Ook subsidiëren wij in 2018 de scholingskosten van de vrijwilligers van BOOM. Met deze subsidieverlening zorgen we niet alleen voor concrete financiële ondersteuning maar geven ook een signaal dat we het belangrijk vinden dat vrijwilligers goed geschoold zijn en daardoor toegerust om hun taak goed uit te voeren. BOOM is een belangrijke partner in de schulddienstverlening. De vrijwilligers van BOOM herkennen schuldsituaties tijdig (vroegsignalering) en leveren begeleiding en ondersteuning waardoor de slagingskans van het traject om de schulden te boven te komen wordt vergroot. Toch is bij schuldhulpverlening in veel gevallen professionele hulp voor onze inwoners noodzakelijk. De Stadsbank Oost Nederland blijft daarvoor de aangewezen Gemeenschappelijke Regeling (GR). Hun dienstverlening is gericht op de bevordering van de financiële zelfredzaamheid van cliënten. We werken nauw met hen samen. Een ambtenaar van onze gemeente houdt namens de Stadsbank spreekuur in het Huis voor Cultuur en Bestuur. Daarnaast vindt de dienstverlening van de Stadsbank zoveel mogelijk lokaal plaats. Waar mogelijk wordt begeleiding en ondersteuning uitgevoerd door vrijwilligersorganisaties, zoals het Hulpfonds en BOOM. In 2018 starten wij, samen met de 14 Twentse gemeenten en Menzis, met een pilot 'wanbetalers zorgpremie'. Bijstandsgerechtigden, die gedurende zes maanden hun premie niet hebben betaald, worden een bestuursrechtelijke premie opgelegd. Hierdoor betalen zij een hogere premie voor de basisverzekering (bronheffing) en kunnen zij zich niet meer aanvullend verzekeren. Om te voorkomen dat deze inwoners verder in de problemen komen, bieden wij extra hulp. Er worden (af)betalingsafspraken gemaakt en de betreffende inwoners worden opgenomen in de collectieve zorgverzekering. Als er verdere financiële problemen zijn, wordt schulddienstverlening aangeboden.

Collectieve zorgverzekering

Wij bieden inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan. Want het is belangrijk dat iedereen een goede zorgverzekering afsluit. Juist voor inwoners met een laag inkomen en hoge zorgkosten is dan een zo laag mogelijke premie van belang.

Door het aanbieden van een collectieve zorgverzekering worden chronisch zieken en gehandicapten (deels) gecompenseerd voor het vervallen van de Rijksvergoedingen op grond van de Compensatieregeling eigen risico (CER) en

de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg).

Door het aanbieden van de collectieve zorgverzekering wordt er ook minder beroep gedaan op de bijzondere bijstand en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Wellicht worden schuldensituaties eerder gesignaleerd.

Agenda voor Twente: Investeren in de Toekomst

In het afgelopen jaar hebben de Twentse gemeenten samen met de Twente Board en vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven, kennis en onderwijsinstellingen en andere overheden zoals de provincie Overijssel gewerkt aan een nieuwe Agenda als opvolger van het huidige regionale investeringsprogramma. Het definitieve concept Agenda voor Twente (2018-2022) ligt er en is inmiddels op één uitzondering na vastgesteld door alle gemeenten. Een Agenda om gezamenlijk te investeren in de toekomst van deze regio met volop potentie.

In de nieuwe Agenda is gekozen voor techniek als bundelend thema via vier actielijnen die onderling verbonden zijn: 'techniek als motor', 'arbeidsmarkt & talent', 'bereikbaarheid & vestigingsklimaat' en 'circulaire economie & duurzaamheid'. Onderscheidend aan Twente is de combinatie van technologische kracht en haar ruimte met een prachtige woon, werk en leefomgeving die grenst aan Duitsland. Deze mix geeft Twente waarde en heeft samen met landschappelijke kwaliteit en stedelijke cultuur, een internationale aantrekkingskracht op mensen en organisaties. Hoe de komende vijf jaar er uit gaan zien en welke activiteiten er precies onder de Agenda worden uitgevoerd bepalen de gemeenten nog samen met hun partners. De ontwikkelingen gaan snel en over twee jaar kunnen de uitdagingen zomaar anders zijn. Ieder jaar wordt er een programma opgesteld waarop in de volgende periode binnen de actielijnen door gebouwd wordt. Voor de nieuwe Agenda voor Twente is de komende jaren € 267.750,- per jaar uitgetrokken.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

03 Werk, economie en inkomen - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
31000 Economische aangelegenheden	- 324	- 324	- 324	- 320
31010 Markten	- 44	- 44	- 44	- 44
34100 Agrarische zaken	- 2	- 2	- 2	- 2
61000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.472	- 7.447	- 7.429	- 7.424
61020 Fraudebestrijding	- 41	- 41	- 41	- 41
61110 Sociale werkvoorziening	- 4.357	- 4.103	- 3.929	- 3.754
61400 Bijzondere bijstandsverlening	- 792	- 741	- 738	- 737
61410 Schuldhulpverlening	- 231	- 233	- 235	- 235
62300 Participatiebudget	- 1.069	- 1.083	- 1.047	- 1.102
Totaal Lasten	- 14.334	- 14.018	- 13.789	- 13.659
Baten				
31000 Economische aangelegenheden	101	101	101	101
31010 Markten	41	41	41	41
61000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.472	6.472	6.472	6.472
61110 Sociale werkvoorziening	32	32	32	32
61400 Bijzondere bijstandsverlening	15	15	15	15
62300 Participatiebudget	29	29	29	29
Totaal Baten	6.689	6.689	6.689	6.689
Saldo van baten en lasten	- 7.644	- 7.329	- 7.100	- 6.970
Mutatie reserves				
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat	- 7.644	- 7.329	- 7.100	- 6.970

Belangrijke financiële ontwikkelingen

De hoogte van de uitgaven voor Participatiewet uitkeringen (voorheen bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen) en de daarbij behorende gebundelde uitkering ter financiering van deze uitgaven, blijft in de begroting 2018 per saldo gehandhaafd op het niveau van de primitieve begroting 2017. We verwachten weliswaar hogere uitgaven maar daar staat tegenover dat de inschatting is gemaakt dat de hoogte van de gebundelde uitkering met hetzelfde bedrag zal stijgen. Per saldo blijft het tekort op de uitkeringen in het kader van de participatiewet € 129.000,--. Dit bedrag komt ten laste van de algemene middelen.

Voor het project Nuggers is voor de jaren 2018 en 2019 respectievelijk € 50.000,-- en € 40.000,-- beschikbaar gesteld. Dit project richt zich op werkloze jongeren van 18 tot 27 jaar zonder uitkering, die door gebrek aan werkervaring geen betaalde baan kunnen vinden. Mede om te voorkomen dat de jongeren uit deze doelgroep in een later stadium wel in het uitkeringenbestand komen, is extra inzet noodzakelijk, onder andere vanuit het Talentenportaal. Het is de bedoeling deze jongeren in beeld te brengen en, samen met maatschappelijk betrokken ondernemers, voor hen stageplekken met perspectief op betaald werk beschikbaar te stellen. Omdat deze doelgroep net buiten de reikwijdte van het participatiebudget valt zijn hiervoor autonome middelen nodig. De bekostiging vindt plaats via de reserve

Sociaal Domein.

De afgelopen jaren zien we een toename van het beroep op de bijzondere bijstandsverlening. Een belangrijke oorzaak van deze toename is de verhoogde asielinstream. Voor 2018 is € 40.000,-- aan het budget toegevoegd. Mede gelet op de aantrekkende economie gaan we er voorsnog van uit dat de meerkosten niet structureel zullen zijn. Omdat de meerkosten een directe relatie hebben met de verhoogde asielin-stroom loopt de dekking via de brede

reserve Sociaal Domein. De Rijksvergoeding voor de verhoogde asielinstroom maakt deel uit van deze reserve. Uit de begroting 2018-2021 van de gemeenschappelijke regeling SOWECO blijkt dat de gemeente tot en met 2020 met meerkosten te maken krijgt. Dit komt voornamelijk door de kortingen op de rijkssubsidie die jaarlijks worden doorgevoerd en waarvan de laatste stap in 2020 wordt gezet. Daarna blijft de rijkssubsidie stabiel en stabiliseert ook het tekort van SOWECO. De extra meerkosten voor de gemeente, voor zover blijkt uit de meerjarenbegroting, zijn € 129.000 voor 2018 aflopend naar € 96.000,--, € 66.000,-- en - € 3.000,-- voor respectievelijk de jaren 2019, 2020 en 2021. De bijdrage vanuit de algemene middelen aan de sociale werkvoorziening is gelijk aan 2017, voor de resterende budgettaire consequenties is de reserve Sociaal Domein beschikbaar.

Programma 4: Mobiliteit en bereikbaarheid

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Wethouder dhr. J.J. Beintema

Ambtelijk: Plaatsvervangend Clustermanager Grondgebied dhr. P.H. Van der Steen

Inleiding

Hellendoorn is een aantrekkelijke gemeente, toegankelijk en goed bereikbaar. Daar zijn we blij mee en dat handhaven we graag. Daarbij spelen tal van ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid een rol. Mobiliteit en bereikbaarheid gaat niet alleen over verkeer en vervoer per auto, maar ook over openbaar vervoer en over fiets- én voetgangersverbindingen. Een goede bereikbaarheid maakt ons als gemeente economisch vitaler en verbetert de woon- en leefomgeving van inwoners. Belangrijke projecten in dit verband zijn de Noordzuidverbinding in Hellendoorn, N35 Nijverdal-Wierden 2x2, maatregelen om de verkeersveiligheid op de N35 (gedeelte Nijverdal-Wijthmen) te verbeteren en de herinrichting van de Grotestraat in Nijverdal.

Voor de toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van de verschillende kernen binnen de gemeente Hellendoorn is het van groot belang dat de openbare ruimte goed op orde is: veilige wegen, fietspaden en stoepen, bruggen, goede openbare verlichting en voldoende parkeervoorzieningen. De gemeente onderhoudt de openbare ruimte om die heel, veilig en schoon te houden. Dit onderhoud voeren we zoveel mogelijk uit in combinatie met bijvoorbeeld noodzakelijke werkzaamheden aan de riolering. Dat werkt kostenbesparend.

Riolering helpt de gemeente schoon en zoveel mogelijk droog te houden. Door de gevolgen van de klimaatverandering wordt dat laatste steeds urgenter. Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vormt de basis voor onze activiteiten op dit gebied. Niet alleen het inzamelen en afvoeren van afval- en regenwater, maar ook het langer vasthouden van regenwater (om verdroging tegen te gaan) en de zorg voor het grondwater maken deel uit van de maatregelen die we nemen.

Kaderstellende nota's

- Hellendoorns Mobiliteitsplan (2009) (09INT00966)
- Verkeersveiligheidsplan 2012-2015 (BAVO) (2012) (12INT00850)
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4) (2015)
- Gladheidsbestrijdingsplan (2016)
- Waterplan Hellendoorn (2007)
- Duurzaam beheer openbare verlichting 2016-2020 (2016 16INT01911)
- Onderhoudsplan bruggen en tunnels (2012, 12INT01912)
- Fietsstructuurplan 2014-2025 (2013 13INT02201)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> Goede doorstroming en verkeersafwikkeling in, door en rond onze gemeente. 	4.01 Groot onderhoud fietsbrug Helmkruidlaan.
<ul style="list-style-type: none"> Aantrekkelijk centrum met een daarbij passende inrichting van de Grotestraat. 	4.02 Voorlopig ontwerp herinrichting Grotestraat omzetten naar een definitief ontwerp en het voorbereiden van de aanbesteding en uitvoering.
<ul style="list-style-type: none"> Beschermen kwetsbare verkeersdeelnemers en verbeteren verkeersveiligheid. 	4.03 In het traject Nijverdal-Wythmen (N35) een aantal specifieke knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid oplossen.
	4.04 Oude lichtmasten langs hoofdwegen vervangen en starten met het gefaseerd vervangen van armaturen in de woonwijken.
	4.05 Verkeerseducatie en -voorlichting aan scholen en ouderen geven.
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering maatregelen Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP 2009-2015) 	4.06 Uitvoeren van het GRP 4.
<ul style="list-style-type: none"> Stimuleren duurzaam vervoer 	4.07 Invulling geven aan behoefte naar elektrische laadpalen.
	4.08 Project "De nieuwe verbindingen" voorbereiden en uitvoeren

Wat we doen

Aanleg Noordzuidverbinding

De Noordzuidverbinding is een belangrijk onderdeel van ons gemeentelijk wegennet, dat de kernen Nijverdal, Hulsen en Hellendoorn met elkaar verbindt en de verkeersafwikkeling verbetert van de wijken De Heemtuin, Hellendoorn Noord en de Kruidenwijk. Het gedeelte bij Hulsen en het deel tussen de brug over de Regge en Hellendoorn wordt, afhankelijk van een onderzoek naar de actuele verkeerscijfers en nut en noodzaak, minimaal een jaar later (was 2020) in uitvoering genomen.

De Nieuwe Verbindingen

Rondom de N35 tussen het centrum van Nijverdal en Haarle spelen diverse projecten en ambities die in meer of mindere mate grote raakvlakken hebben met elkaar. Door deze projecten waar mogelijk te verbinden en/of te faseren, kunnen kansen en meerwaarde worden gecreëerd voor synergie en extra kwaliteit. Door een goede coördinatie van c.q. het zoeken naar inhoudelijke en procesmatige verbinding van en tussen diverse lopende projecten, initiatieven en ambities rondom N35 en de Paarse Poort (o.a. verkeersveiligheid N35, de langzaam verkeerroutes op de Sallandse Heuvelrug, fietssnelweg F35, herinrichting Grotestraat en Landmark Overijssel) wordt maximale synergie bereikt, leidend tot een (inhoudelijke en/of financiële) meerwaarde. De directe doelstellingen van de afzonderlijke projecten/initiatieven – en daarmee indirect ook van dit programma - zijn:

- Verbeteren verkeersveiligheid (N35 en fietssnelweg F35).
- Stimuleren gebruik fiets (fietssnelweg F35).
- Versterken recreatie en toerisme (versterken Sallandse Heuvelrug en Landmark Overijssel).
- Terugdringen uitstoot Co2 en NOx (fietssnelweg F35).
- Versterken lokale economie (fietssnelweg F35, versterken Sallandse Heuvelrug en Landmark Overijssel).
- Stimuleren welzijn en gezondheid (fietssnelweg F35).
- Versterken routestructuren van en naar de Paarse Poort.
- Versterken routestructuren tussen de kernen Nijverdal en Haarle.
- Verbeteren van de 'noord-zuid' verbindingen voor langzaam verkeer.
- Uitbouwen en versterken steunpunt de Paarse Poort.

Fietssnelweg F35

Met de Twentse gemeenten werken we aan een snelle, veilige en comfortabele fietsverbinding met een totale lengte van zo'n zestig kilometer. De fietssnelweg F35 loopt vanaf de Duitse grens via Enschede, Hengelo, Borne, Almelo en Wierden tot aan de Paarse Poort/Sallandse Heuvelrug bij Nijverdal. Het is hét fietsproject van de Provincie Overijssel en de Twentse gemeenten. Afgelopen jaar is het gedeelte bij de Veenweg tot en met de brug over de Regge gereali-seerd. Daarmee is een groot deel van het tracé binnen de gemeente Hellendoorn gereed. Het nog ontbrekendege-deelte is het gedeelte vanaf het Ravijn tot aan de Paarse Poort, het bezoekerscentrum van de Sallandse Heuvelrug. In dit deel van de fietssnelweg zijn een brug over het Ravijn en een viaduct over de N35 voorzien. In 2018 worden de voorbereiding in gang gezet voor de realisatie van dit nog ontbrekende deel van de F35. Dit project is onderdeel van 'De Nieuwe Verbindingen' (zie hierboven).

Grotestraat

De Grotestraat wordt o.a. vanwege de lagere verkeersintensiteit na de opening van de tunnel anders ingericht. Het plan voor die herinrichting is in samenwerking met ondernemers, omwonenden, vastgoedeigenaren en andere be-trokkenen uitgewerkt. We verwachten dat dit – samen met andere aanpassingen – een impuls geeft aan het centrum van Nijverdal. Via een proces van co-creatie is het schetsplan tot een voorlopig ontwerp uitgewerkt. De uitwerking van het voorlopig ontwerp tot een definitief ontwerp is in een bouwteam in 2017 gestart. Dit proces wordt in 2018 verder voortgezet. Op basis van het definitief ontwerp zal in de tweede helft van 2018 gestart worden met de uitvoe-ring van dit project.

Onderhoud wegen en bruggen

Bereikbaarheid garanderen is een kerntaak van de gemeente. Onze inwoners, maar ook bezoekers moeten op een goede en veilige manier hun plek van bestemming kunnen bereiken. Degelijk onderhoud van wegen en paden is daarom van belang. Het onderhoudsniveau op de infrastructuur is door bezuinigingen de afgelopen jaren fors naar beneden bijgesteld. Met ingang van 2016 wordt er jaarlijks een bedrag van € 1,13 miljoen gestort in de voorziening onderhoud wegen. Met deze middelen en aan de hand van het in 2017 opgestelde meerjaren onderhoudsplan gaan we ook in 2018 aan de slag om het wegenonderhoud weer op het gewenste niveau te krijgen en het achterstallige onderhoud in te lopen.

In 2018 gaan we de fietsbrug in de Helmkruidlaan vervangen.

Openbare verlichting

In 2018 wordt conform het meerjarenprogramma de verlichting op het industrieterrein Lochter I en II vervangen. Door de toepassing van duurzame LED-verlichting levert dit niet alleen een besparing in het energieverbruik op, maar vergt dit ook minder onderhoud en wordt het verlichtingsniveau verbeterd. Daar waar mogelijk willen we lichtmasten weghalen en door toepassing van dimmers de lichthinder verminderen.

Straatreiniging

Schone en nette straten dragen bij aan de sociale veiligheid van onze inwoners. Daarom beheren we onze wegen goed, maar gezien de financiële omstandigheden moeten we ook op dit gebied keuzes maken. In ieder geval zullen we de manier van onkruidbestrijding moeten aanpassen nu chemische bestrijding niet meer is toegestaan. Alternatieven zoals branden, stomen of verhitten zijn minder effectief en veel duurder dan de voormalige chemische onkruidbestrijding. In 2017 is een pilot uitgevoerd en op basis daarvan zal in 2018 een voorstel gedaan worden voor de meest gewenste vorm van onkruidbestrijding.

Verkeersregelininstallaties

Diverse verkeersregelininstallaties naderen de komende jaren het einde van hun levensduur. Voordat de regelauto-maat, de masten en armaturen vervangen kunnen worden, moet onderzoek worden uitgevoerd naar de verkeers-stromen. De verkeersregeling wordt afgestemd op de meest recente verkeersintensiteiten en de meest recente verkeersprognoses. In 2018 wordt de voetgangersoversteekplaats op de Rijssensestraat mogelijk vervangen door een andere voorziening en wordt in het kader van de herinrichting van de Grotestraat gestart met de voorbereiding om de verkeersinstallatie op de kruising bij "de Budde" te vervangen (in 2019). Eén en ander afhankelijk van de planning van de werkzaamheden.

Verkeersveiligheid

Het is gebruikelijk om ongeveer één keer in de vier jaar een nieuw verkeersveiligheidsplan op te stellen. Nadat nog in 2016 de stand van zaken is gegeven met betrekking tot uitvoering van het Hellendoorns Mobiliteitsplan, willen we in 2018 een verkeers(veiligheids)plan opstellen voor verkeer in de breedste zin van het woord. Naast verkeersveiligheid willen we ons ook richten op het openbaar vervoer en de ontwikkelingen op het gebied van e-bikes en het elektrisch rijden. Dit biedt de mogelijkheid om beter aan te sluiten bij het provinciale beleid dat in de vorm van koersdocumenten is vastgesteld.

In de gemeente Hellendoorn zijn vanuit voorgaande jaren nog twee zogenaamde 'black spots' aanwezig: de kruising Constantijnstraat-Parallelweg en de kruising Parallelweg-Kerkstraat. Dit zijn plekken waar vaker dan gemiddeld ongevallen zijn. De uitvoering van de maatregelen aan de kruising Constantijnstraat-Parallelweg is gepland voor 2019, direct in aansluiting op de realisatie van het bouwplan dat in ontwikkeling is voor de westzijde van de Markt. De locatie kruising Parallelweg-Kerkstraat wordt betrokken bij het opstellen van een nieuw verkeersveiligheidsplan (Hellendoorns mobiliteitsplan).

Verkeerseducatie is één van de speerpunten binnen ons verkeersveiligheidsbeleid. Per leeftijdscategorie bepalen we wat nodig is en wat tot het beste resultaat leidt. We werken daarvoor nauw samen met de politie, Veilig Verkeer Nederland en de Fietsersbond. Uit een inventarisatie van de verkeersongevallen binnen onze gemeente kwam naar voren dat er relatief veel ongelukken gebeuren met ouderen op e-bikes. Daarom bieden we, net als in 2017, ook in 2018 weer e-bikecursussen aan.

N35: Nijverdal–Wierden en Nijverdal–Haarle–Wijthmen

Wij zetten ons onverminderd in voor een goede verbinding van Nijverdal met Zwolle enerzijds en Twente anderzijds. Directoraat Generaal Milieu en Infrastructuur (DGMI), Rijkswaterstaat, provincie Overijssel, Regio Twente en de gemeenten Wierden en Hellendoorn zijn in 2016 gestart met de Tracé/MER-studie voor 2x2 rijbanen op het gedeelte Nijverdal-Wierden van de N35. Deze Tracé/MER-studie resulteert in november 2017 tot een Ontwerp Tracébesluit. Na het Ontwerp Tracébesluit volgt eind 2019 nog het Tracébesluit, waarna in de periode 2020-2022 de aanleg van de weg gepland staat. Tijdens de planstudie is gebleken dat binnen de grenzen van het rijksgroengebied geen ruimte gereserveerd kan worden voor een tweede ongelijkvloerse aansluiting bij de Baron van Sternbachlaan. In plaats daarvan worden de mogelijkheden onderzocht om de N35 op maaiveld te houden en de Baron van Sternbachlaan verdiept onder de N35 te leggen. Als dit technisch en financieel mogelijk is, zal dit in de periode tussen het Ontwerp Tracébesluit en Tracébesluit als zienswijze door de gemeente worden ingebracht.

Voor het traject Nijverdal–Haarle–Wijthmen heeft Rijkswaterstaat € 15 miljoen beschikbaar. Binnen dit project vallen de twee kruisingen bij Haarle, uitgevoerd door Rijkswaterstaat en het deel tussen Nijverdal West en de Tunnelweg, uitgevoerd door de gemeente Hellendoorn in opdracht van Rijkswaterstaat. De concrete verkeersmaatregelen krijgen momenteel vorm en inhoud. In 2018/2019 zal vervolgens gestart worden met de uitvoering van de eerste maatregelen.

Openbaar vervoer

De Provincie is het bevoegd orgaan voor het nemen van besluiten over het openbaar vervoer. Momenteel rijdt er nog een dieseltrein tussen Enschede en Zwolle. Eind 2017 is het traject van elektrificatie afgerond. Die elektrificatie levert een snellere en betrouwbaarder dienstregeling op en zorgt voor minder CO2 uitstoot.

De regiotaxi, onderdeel van het openbaar vervoer, is per 1 juli 2017 omgezet in maatwerkvervoer. Dat is vervoer waar alleen gebruik van kan worden gemaakt als er sprake is van een medische of sociale indicatie. Het vervoersbehoefte-onderzoek (eind 2016 / begin 2017) heeft aangetoond dat een derde buurtbuslijn (tussen Hellendoorn en Nijverdal) rendabel kan zijn. We hebben goede ervaringen met de buurtbusverbindingen tussen de verschillende kernen en Nijverdal die in 2015 circa 28.000 mensen hebben vervoerd. De uiteindelijke beslissing hierover ligt bij de provincie Overijssel en vervoerder Syntus. De verwachting is dat deze buurtbuslijn per 2018 kan gaan rijden. Hiervoor moeten nog wel vrijwilligers worden geworven. Dit doet de buurtbusvereniging in samenwerking met Syntus en ons.

Stimuleren duurzaam vervoer

We hebben in 2016 een overeenkomst gesloten met een marktpartij voor het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte. Deze markt is sterk in ontwikkeling. Die ontwikkelingen volgen we op de voet, samen met de provincie en andere gemeenten. In 2017 zijn er 4 laadpalen geplaatst op de openbare weg. In 2018 is onze wens dat de marktpartij nog minimaal een laadpaal in Haarle en Hellendoorn plaatst. In Daarle ziet de marktpartij nog geen economische rendabele laadplek.

In het kader van de revitalisering van bedrijvenpark 't Lochter is, samen met Twente Mobiel, een programma gestart om het fietsgebruik naar het werk te stimuleren. Binnen dit door de provincie gesubsidieerde programma is het mogelijk dat e-bikes worden gekocht voor het woon- werkverkeer.

Parkeren

In het kader van de aanpak van de N35 en van de revitalisering van bedrijvenpark 't Lochter is thans een onderzoek gaande om te zien of er nabij 't Lochter en de N35 een truckparking met carpoolplaats te combineren is. Hiermee kan worden voorzien in een verbetering van de veiligheid in het bedrijvenpark, doordat er geen vrachtwagens meer op de openbare weg geparkeerd staan in avonden en weekeinden. Daarnaast kan de carpoolplaats het gezamenlijk reizen van huis naar werk stimuleren.

Vanaf 2017 is het betaald parkeren afgeschaft met uitzondering van de parkeergarage. De hoeveelheid beschikbare parkeerplaatsen in het centrum wordt gemonitord. Zo bereiken we een optimale mix van kort- en langparkeerplaatsen. Dit is goed voor de winkeliers, bezoekers én bewoners van het centrum. Ook in 2018 zullen we goed monitoren hoe het gebruik van de beschikbare parkeercapaciteit is.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4)

Eind 2015 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP4 2016-2020) door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin staan het beleid en de daaruit voortvloeiende maatregelen voor de komende 5 jaar beschreven. De ontwikkeling van het klimaat staat de laatste tijd nadrukkelijk in de aandacht, vooral door extremen zoals hittestress door langdurige droogte en wateroverlast door hevige regenbuien. In afstemming met de beleidsvelden Groen en Verkeer worden in 2018 maatregelen uitgevoerd waarmee mogelijke overlast wordt voorkomen of beperkt.

Onderdeel van het GRP4 is de afvalwaterzorgplicht met daarin opgenomen de maatregelen, zoals het vervangen en verbeteren van het rioolstelsel. Voor de invulling van de hemelwaterzorgplicht is er een klimaatprogramma water vastgesteld dat voorziet in concrete maatregelen. Voor het centrum van Nijverdal wordt bijvoorbeeld een tracé ontwikkeld voor de afvoer van het hemelwater richting Regge. Hiermee wordt het gemengd rioolstelsel ontlast, waardoor de kans op wateroverlast afneemt.

De volgende maatregelen staan voor 2018 op het programma:

- Smidsstraat in Daarlerveen: vervanging riolering in combinatie met de herinrichting die door de Provincie wordt uitgevoerd;
- Centrum Nijverdal – Regge: aanleg hemelwaterafvoer naar de Regge en inrichting watergang in de Brake;
- Noord Es in Hellendoorn: klimaatvriendelijke inrichting van de openbare ruimte;
- Grotestraat in Nijverdal: aanpassen van het rioolstelsel kruispunt 'Budde; aanleg van een hemelwaterverbinding in combinatie met de vervanging van het bestaande riool in de Meijboomstraat /Grotestraat richting Maximastraat;
- inrichting van de watergoot die tevens het hemelwater uit dit gebied afvoert;
- Diverse rioolrenovaties vanuit het inspectieprogramma;
- Aanpassing gemalen transportriool Lemele - Hellendoorn.

Ook maken we een begin met een burgerparticipatietraject. Samen met bewoners willen we creatieve maatwerkoplossingen bedenken om wateroverlast rond met name de Woertheweg in Hellendoorn terug te dringen. Samen met het Centrum voor Natuur en Milieu Educatie (CNME) kijken we naar een project 'Groene' schoolpleinen. Door in contact te treden met de leerlingen van de basisschool proberen we het begrip van schoon water onder de aandacht te brengen.

Op die manier beginnen we met de invulling van 'Hellendoorn waterbewust' (Het informeren van burgers en bedrijven om bewustwording in gang te zetten over het veranderende klimaatbeleid en de gevolgen daarvan). Door middel van een grondwatermeetnet monitoren we de grondwaterstanden in het bebouwde gebied.

Samenwerking

Het gemeentelijk Rioleringsplan heeft meerdere raakvlakken met taken van de waterbeheerders (Waterschap Vechtstromen en DODELTA). De samenwerking op dit terrein krijgt in Twente vorm en inhoud door deelname in het Twents waternet. Dit is een netwerkorganisatie die werkt aan de doelstellingen van het Bestuurs Akkoord Water (BAW).

Wat het kost

bedragen x € 1.000				
04 Mobiliteit en bereikbaarheid - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.306	- 1.347	- 1.444	- 1.477
21010 Wegbeheer algemeen	- 979	- 867	- 854	- 871
21020 Onderhoud verhardingen	- 1.476	- 1.479	- 1.481	- 1.489
21030 Bermen en sloten	- 609	- 612	- 616	- 625
21040 Straatreiniging	- 554	- 580	- 558	- 591
21050 Gladheidsbestrijding	- 125	- 127	- 127	- 129
21060 Straatmeubilair	- 176	- 176	- 176	- 177
21100 Verkeer	- 303	- 317	- 331	- 342
21200 Openbaar vervoer	- 282	- 275	- 271	- 267
21400 Parkeren	- 701	- 702	- 702	- 702
72200 Aanleg en reconstructie riolering	- 1.904	- 1.980	- 1.949	- 1.956
72210 Beheer en onderhoud riolering	- 1.058	- 1.063	- 1.091	- 1.102
Totaal Lasten	- 9.474	- 9.523	- 9.600	- 9.729
Baten				
21000 Aanleg en reconstructie wegen	45	45	45	45
21010 Wegbeheer algemeen	40	40	40	40
21020 Onderhoud verhardingen	-	-	-	-
21040 Straatreiniging	1	1	1	1
21050 Gladheidsbestrijding	0	0	0	0
21060 Straatmeubilair	-	-	-	-
21100 Verkeer	39	39	39	39
21200 Openbaar vervoer	33	33	33	33
21400 Parkeren	22	21	21	21
72200 Aanleg en reconstructie riolering	52	86	- 7	- 41
72210 Beheer en onderhoud riolering	4.005	4.082	4.160	4.240
Totaal Baten	4.236	4.346	4.331	4.376
Saldo van baten en lasten	- 5.238	- 5.177	- 5.269	- 5.353
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	- 71	- 71
Onttrekkingen	8	3	-	-
Mutatie reserves	8	3	- 71	- 71
Resultaat	- 5.230	- 5.174	- 5.340	- 5.424

Belangrijke financiële ontwikkelingen

Het gedeelte van de Noordzuidverbinding tussen de Helmkruidlaan en de Koetshuisstraat wordt, afhankelijk van een onderzoek naar de actuele verkeerscijfers en nut en noodzaak, minimaal een jaar later (was 2020) in uitvoering genomen. Dit levert in 2022 éénmalig een voordeel in kapitaallasten op.

Jaarlijks worden de vervangingsinvesteringen voor het investeringsprogramma wegen, het gemeentelijk rioleringsplan (GRP4) en tractiemiddelen opgenomen. Daarnaast zijn voor 2021 investeringsbedragen opgenomen voor de vervanging van de verkeersregelininstallatie (VRI) bij De Joncheerelaan-Trompweg en de aanleg van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk.

De Regiotaxi is per 1 juli 2017 opgehouden te bestaan. Ter vervanging zal, in overleg met de Provincie Overijssel en Syntus, het reguliere openbaar vervoer kunnen worden uitgebreid met een Buurtbuslijn. De huidige buurtbuslijnen krijgen € 1.500,- per jaar instandhoudingspremie. Voorgesteld wordt ook voor deze lijn vanaf 2018 de instandhoudingspremie te reserveren.

Programma 5: Cultuur, recreatie en sport

Verantwoordelijk voor dit programma

- Bestuurlijk:** Burgemeester mevr. A.H. Raven (recreatie en toerisme)
Wethouder mevr. J.H. Van den Dolder-Soeten (cultuur)
Wethouder dhr. J.H. Coes (sport)
- Ambtelijk:** Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas (cultuur en sport)
Plaatsvervangend clustermanager Grondgebied dhr. P.H. Van der Steen (monumenten, recreatie en toerisme)

Inleiding

Het rijke aanbod aan kunst-, cultuur-, recreatieve en sportvoorzieningen in onze gemeente is een bron van inspiratie en stimuleert ontmoetingen en verbindingen tussen inwoners. Het geheel aan voorzieningen draagt bij aan een goed woon- en ondernemersklimaat en is aantrekkelijk voor toeristen en andere bezoekers van de gemeente.

Ons cultuurbeleid stimuleert een veelzijdig en laagdrempelig aanbod zowel op professioneel als op amateurniveau, passend bij onze gemeente in omvang en cultuur. Tevens zorgen we voor het behoud van ons historisch waardevolle erfgoed. Het cultuuraanbod draagt bij aan een hechte, leefbare samenleving en versterkt de identiteit van onze gemeente. Als gemeente stimuleren en faciliteren wij vooral; inwoners en culturele instellingen vullen in. Vanaf 2018 krijgen zij hierin een nog grotere rol. In het cultuurvisietraject wordt het cultuurbudget beschikbaar gesteld aan inwoners.

We zetten ons in om voor toeristen en ondernemers in de toeristenbranche aantrekkelijk te blijven. Toerisme zorgt voor werkgelegenheid, inkomsten en levendigheid. Het is een van de weinige sectoren waar de laatste jaren een constante groei in werkgelegenheid te zien is. We promoten, samen met onze partners, Hellendoorn als toeristische, sportieve en avontuurlijke gemeente. Recreatieondernemers en gemeente dragen ons beeldmerk 'Natuurlijk Avontuurlijk' gezamenlijk uit. De Sallandse Heuvelrug en het Reggedal zijn onze natuurlijke kroonjuwelen. Die functioneren als een natuurlijk decor voor evenementen met een (inter)nationale uitstraling, zoals de Hellendoorn Rally, de Strongsister- en Strongmanrun, de Diepe Hel Holterbergloop en Dauwpop.

Sport en bewegen is leuk, gezond en het stimuleert individuele ontplooiing, sociaal contact, ontmoeting en gezelligheid. Sport en bewegen biedt een platform voor ontmoeting, integratie en binding in wijken en kernen. Op dit gebied hebben we een naam hoog te houden. Sport moet voor iedereen mogelijk en toegankelijk zijn, ongeacht lichamelijke, verstandelijke, psychische, sociale of financiële omstandigheden. We stimuleren sporten en bewegen en bieden daarvoor goede en waardevolle voorzieningen in wijken en dorpen. In de gemeente Hellendoorn is een divers en uitgebreid sportaanbod en zijn (sport)organisaties in staat om dit aanbod uit te werken, ook in een veranderende samenleving, waarin steeds meer een beroep wordt gedaan op het zelforganiserend vermogen van individuen en organisaties. Wij willen sportverenigingen bij organisatorische en bestuurlijke vraagstukken ondersteunen en de maatschappelijke betrokkenheid van deze verenigingen waar mogelijk en nodig verder stimuleren. Het op deze basis geformuleerde beleid, de manier van uitvoering en de trotse en enthousiaste presentatie van onze gemeente heeft in 2016 de prachtige titel 'Sportgemeente van het Jaar' opgeleverd. Ook in 2018 willen wij dit beleid en de uitvoering ervan op dezelfde manier doorzetten en uitdragen. Sport en bewegen is van iedereen in de gemeente Hellendoorn.

Kaderstellende nota's

- Nota verblijfsrecreatie Overnachten in Hellendoorn (2006)
- Toeristisch Bureau Hellendoorn (2007)
- Activiteitenplan recreatie en toerisme (jaarlijks)
- Economische Agenda van Hellendoorn (2013)
- Sport- en Beweegnota 2016-2019 'Samen in beweging' (raadsbesluit 15 december 2015)
- Nota 'Impuls brede scholen, sport en cultuur' (B&W 8 december 2009)
- High Five – cultuurnota
- Nota Evenementenbeleid 2016-2020 (2015)
- Omgevingsvisie Natuurlijk Avontuurlijk (2015)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> ● Het lokale expositiebeleid continueren en initiatieven voor exposities blijvend ondersteunen. 	5.01 We ondersteunen nieuwe initiatieven die bijdragen aan cultuuruitingen.
	5.02 We bieden meer ruimte aan kunst in de openbare ruimte.
	5.03 Wij stellen de centrale hal van het Huis voor Cultuur en Bestuur beschikbaar voor exposities.
<ul style="list-style-type: none"> ● Een duidelijk meerjarig beleidskader. 	5.04 We starten met het vormgeven van nieuw cultuurbeleid in een proces van co-creatie.
<ul style="list-style-type: none"> ● Aanmoedigen (waar mogelijk) van eigen initiatieven van inwoners, evenals van kunst- en cultuurinstellingen. 	5.05 We faciliteren ZINiN in haar rol van ondersteuner, activator en initiator in het amateur culturele (verenigings)leven en andere private initiatieven.
	5.06 We treden in overleg met ZINiN over de prestatieafspraken.
	5.08 We onderzoeken samen met ZINiN welke activiteiten georganiseerd kunnen worden in de hoofdvestiging.
<ul style="list-style-type: none"> ● Een nieuwe impuls geven aan de kwaliteit van muziek- en cultuuronderwijs. 	5.07 Stimuleren van nieuwe vormen van samenwerking tussen culturele instellingen, kunstenaars, scholen en verenigingen.
<ul style="list-style-type: none"> ● Eenduidig vermarkten van onze gemeente en meer recreatie en toerisme. 	5.09 De toeristische aantrekkelijkheid en de flora en fauna van de Sallandse Heuvelrug en Regge meer onder de aandacht brengen (vermarkten).
<ul style="list-style-type: none"> ● Een divers sport- en beweeg aanbod en faciliteiten en (sport)organisaties om dit aanbod te verzorgen. 	5.10 Uitvoering van de nieuwe dynamische Sport- en Beweegnota.
<ul style="list-style-type: none"> ● Vergroten van preventieve effecten van sport, het vergroten van economische effecten en spin-off effecten van sportdeelname. Daarnaast bevorderen van sportdeelname en bewegen voor alle bevolkingsgroepen, waarbij we streven naar een sportdeelname van 75%. 	5.11 Wij stimuleren sportactiviteiten als middel voor participeren in de maatschappij en het voorkomen van jeugdhulp en zorg.
	5.12 Wij stimuleren gehandicaptensport en indien nodig helpen we mee om accommodaties aan te passen.
	5.13 We blijven topsportevenementen met een hoge publiciteitswaarde stimuleren.
	5.14 Faciliteren van inwoners, verenigingen c.a. die sportdeelname organiseren.
	5.15 Zorgen voor goede sportfaciliteiten voor de jeugd.
	5.16 Wij blijven samenwerking tussen onderwijs en sportwereld ondersteunen.
<ul style="list-style-type: none"> ● Inwoners, verenigingen en scholen in staat stellen op een verantwoorde wijze aan sport deel te nemen. 	5.17 Zoeken naar mogelijkheden die Het Ravijn – zwem sport zorg – aantrekkelijker maken voor een breed publiek.
	5.18 Ondernemers zoeken voor op de zorgvloer van Het Ravijn – zwem sport zorg –.

Wat we doen

Kunst en cultuur

Wij zien sociale en culturele voorzieningen en sport als noodzakelijke bindingsfactoren in de samenleving en blijven die dan ook van harte ondersteunen. Culturele uitingen zorgen vrijwel altijd voor verrassende verbindingen in de samenleving. Juist ook de komende jaren zal aan dit soort verbindende elementen zeker behoefte zijn (Strategische visie "Samen werken aan een kloppend hart"). Cultuur staat niet op zichzelf, maar heeft raakvlakken met tal van andere (beleids)velden. Dat maakt cultuurbeleid uitdagend en biedt kansen om nieuwe verbindingen en interacties tussen deze velden tot stand te brengen.

Een belangrijke partner voor ons is ZINiN. ZINiN zorgt voor een breed aanbod van activiteiten en stelt zich ten doel om het culturele, toeristische en recreatieve leven in de gemeente te ondersteunen en stimuleren. Via de subsidieafspraken zijn we in staat om hier een aantal accenten aan te brengen. Hierbij betrekken we de resultaten van de cultuurvisie en ook het toekomstbeeld dat ZINiN voor ogen heeft. Met ZINiN overleggen we steeds weer welke bijdrage ze kunnen leveren aan het sociaal domein en als ondersteuner van initiatieven op het gebied van cultuur.

Bibliotheken dragen bij aan de ontwikkeling van mensen en vervullen een actieve rol in de samenleving. De persoonlijke ontwikkeling en de zelfredzaamheid van mensen staat steeds meer centraal. De bibliotheek functioneert hierin als onderdeel van een keten van maatschappelijke en educatieve organisaties in de gemeente, maar ook regionaal en landelijk. Een verrassende collectie, fysiek en digitaal, het bieden van faciliteiten, kennismakingsmogelijkheden met nieuwe media en het aansluiten bij landelijke leesbevorderingscampagnes maken een leven lang lezen en leren mogelijk. Het is van belang dat de bibliotheek zich zo aantrekkelijk mogelijk presenteert aan haar bezoekers. Stabiele, veilige wifi, beleving, een goede collectie tijdschriften en dagbladen kunnen er voor zorgen dat de bibliotheek een ontmoetingsplek voor burgers is en dat sociale netwerken worden vergroot.

Cultuurvisie

Vanaf begin 2015 ontwikkelen inwoners, culturele samenwerkingspartners en gemeenteraad met elkaar een nieuwe cultuurvisie. Niet een beleidsnota staat daarbij centraal, maar het proces. Het project is bij de provincie Overijssel aangedragen als bestuurlijk experiment. De provincie begeleidt daarom het proces. Begin 2018 vindt de eerste Festivalweek plaats waarin inwoners elkaar inspireren, laten zien wat er al is aan cultuur in Hellendoorn, maar ook de input bepalen voor de eerste cultuurvisie. Het is de bedoeling om het project jaarlijks zo te organiseren dat de cultuurvisie mee kan bewegen met de Hellendoornse gemeenschap. Inwoners bepalen het cultuurbeleid, de gemeente faciliteert dit jaarlijkse proces met ambtelijke inzet.

Cultuur en muziek

Samen met muziekverenigingen, het onderwijs en culturele partners hebben we een basisplan gemaakt voor muziekonderwijs in de gemeente Hellendoorn, zowel binnen- als buitenschools. In september 2016 zijn de eerste scholen, in samenwerking met culturele partners, gestart. Er wordt gebruik gemaakt van de Rijksregeling Muziekimpuls, gecombineerd met het gemeentelijk budget voor flankerend beleid. Hiermee kan de komende jaren gebouwd worden aan muziekonderwijs. De samenwerking tussen het basisonderwijs en de muziekverenigingen is de afgelopen jaren verstevigd en we verwachten dat deze samenwerking in 2018 verder wordt uitgebreid.

Sport en bewegen als middel

Op het terrein van sport en bewegen geven we verder uitvoering aan de in december 2015 afgeronde dynamische sport- en beweegnota 'Samen in beweging'. Sport en bewegen is een belangrijk thema binnen de gemeente Hellendoorn. Naast een doel op zich is sport en bewegen vooral ook een waardevol middel. Via een integrale aanpak zetten we sport en bewegen in voor onder meer gezondheidsbevordering (preventie), welzijn, sociale samenhang, economische ontwikkeling en participatie. We zetten vooral in op breedtesport en zoeken waar mogelijk nog meer aansluiting bij het Sociaal domein (zoals Jeugdzorg, Wmo en Participatiewet) en het gemeentebrede streven om te komen tot meer gebiedsgericht werken. Eén van de hoofddoelstellingen van de nieuwe sport- en beweegnota is dat we streven naar nog meer en intensievere samenwerking met zowel interne als externe partijen.

We hebben speciale aandacht voor kwetsbare doelgroepen in onze samenleving en bieden ook hen de mogelijk-

heid om door middel van sporten en bewegen aan hun gezondheid en ontwikkeling te werken. We hebben via de provincie Overijssel financiële middelen ontvangen voor projecten, gericht op het stimuleren van sport en bewegen bij verschillende doelgroepen. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan kwetsbare jeugd, senioren of gehandicapten. De preventieve werking van sport- en beweegactiviteiten kan een positieve bijdrage leveren aan beperking van de instroom in duurdere zorgtrajecten.

Voorbeelden van projecten in deze context, die al in 2017 zijn gestart en doorlopen in 2018, zijn 'Sport en jeugdhulp scoren samen!', 'Verbinding, zorg, sport & bewegen' en 'Sociaal Vitaal'.

Bij het project 'Sport en jeugdhulp scoren samen!' krijgen sportverenigingen handvatten aangereikt, waarmee ze hun eigen kracht als medeopvoeder kunnen vergroten en een positiever sportklimaat kunnen realiseren. Bij 'Verbinding zorg, sport & bewegen' gaat het om het realiseren van een ketenaanpak van de eerstelijns-/nuldelijnszorg en de sport. Via een toegankelijk sport- en beweegaanbod proberen we te voorkomen dat mensen na een behandeling of consult weer terugvallen in hun oude klachten. Bij het project 'Sociaal Vitaal (in kleine kernen of wijken)' gaat het om een samenwerkingsverband van sportverenigingen en andere lokale organisaties in een kern of wijk met als doel zoveel mogelijk inwoners vanuit hun eigen behoefte meer en vaker te laten sporten en bewegen.

Gezond en veilig sport- en beweegklimaat

We willen een impuls geven aan een veilig sportklimaat zowel met betrekking tot sportverenigingen als de (gemeentelijke) sportaccommodaties. Hierbij kan gedacht worden aan het tegengaan van roken, drugs en overmatig alcoholgebruik en het stimuleren van gezonde voeding. Een actie die voor 2018 staat gepland is in ieder geval het bevorderen van rookvrije sportaccommodaties en rookvrije sportverenigingen. Wij werken aan een concreet stappenplan.

Buitensport

Op basis van een nadere beoordeling van de problematiek met het Wetraveld op sportpark Smidserve hebben we geconstateerd dat Hulzense Boys al jaren een structureel tekort heeft aan trainingscapaciteit. Dit tekort kan niet worden opgevangen met het bestaande Wetraveld. Gelet op de ernst van de problematiek en de noodzaak van een snelle oplossing hebben we de investering van € 400.000,- voor de vervanging van het Wetraveld door een kunstgrasveld twee jaar naar voren gehaald, van 2020 naar 2018.

Door de uitbreiding met één hockeyveld is er te weinig capaciteit op sportpark Gagelman. Voetbalverenigingen zien een groei in het aantal deelnemers aan meisjesvoetbal. Dat betekent dat er een vraag vanuit de BLOS ligt voor 2 kunstgrasvelden voor de voetbal op Gagelman in 2019. In de begroting is de investering van één kunstgrasveld opgenomen en er ligt een opdracht bij de BLOS om de dekking van het andere kunstgrasveld te vinden zodat aan de totale capaciteitsbehoefte kan worden voldaan.

In 2017 is er landelijk en Europees onderzoek gedaan naar de stoffen in rubbergranulaat op kunstgrasvelden en de effecten hiervan op de gezondheid van mensen. De uitkomsten van zowel het landelijke als het Europese onderzoek hebben aangetoond dat de huidige infill voldoet aan de veiligheids-eisen. Doordat de eisen aangescherpt gaan worden, kan het in het uiterste geval noodzakelijk worden op langere termijn het huidige rubbergranulaat te vervangen door andere infill. Maar ook andere uitkomsten zijn mogelijk. We zullen de ontwikkelingen nauwgezet volgen. In onze gemeente zijn de kunstgrasvelden op de sportparken Smidserve, De Voordam, Gagelman en Groot Lochter (court SVVN) ingestrooid met rubberkorrels.

Fietscrossvereniging De Lochsprinters heeft aangegeven dat de huidige fietscrossbaan niet meer voldoet aan de sporttechnische eisen van de betreffende sportbonden en op onderdelen is afgekeurd. De afkeuringen hebben vooral betrekking op de veiligheid van de rijders en baanmedewerkers, maar ook op de professionaliteit van de baan en zijn omgeving. De fietscrossvereniging heeft een aanvraag ingediend voor vervanging van de huidige baan. Op basis van een offerte die de vereniging heeft aangevraagd bedragen de kosten van een nieuwe baan € 280.000,-. We gaan het verzoek en problematiek van De Lochsprinters nader beoordelen. Zaken die een rol spelen bij de beoordeling zijn onder andere de haalbaarheid van de voorziening op de huidige locatie en de verantwoordelijkheden van en de rolverdeling tussen gemeente en vereniging ten aanzien van de investering en exploitatie. Voor nader onderzoek is een bedrag van € 20.000,- opgenomen.

Het Ravijn -zwem sport zorg-

In Het Ravijn -zwem sport zorg- komen vele functies samen, zoals topsport, talentontwikkeling, breedtesport, bewegingsonderwijs, recreatie, revalidatie, sporten en bewegen voor mensen met een beperking en activiteiten zoals zwemlessen en aquasporten. De gebruikers van Het Ravijn -zwem sport zorg- zijn positief over de voorziening en het aantal gebruikers is stabiel.

Overleg over de verhuur van de zorgruimten is gaande. Nieuwe partijen hebben zich gemeld.

Uitgangspunt blijft Het Ravijn -zwem sport zorg- aantrekkelijker te maken voor een breed publiek. Er worden meer sportieve en recreatieve activiteiten georganiseerd en er zijn aanpassingen aan de buitenruimte gedaan om de aantrekkingskracht van Het Ravijn verder te vergroten.

Duurzaam beheer sportaccommodaties

Versterking van duurzaam beheer is inmiddels een vast uitgangspunt bij het beheer en de exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties. We benutten daar waar mogelijk de mogelijkheden tot energiebesparing met inzet van Rijks- en/of provinciale subsidies en zo veel mogelijk gecombineerd met werkzaamheden in het onderhouds- en investeringsprogramma.

Sportieve en culturele evenementen

Sportieve en culturele evenementen zetten de gemeente Hellendoorn op de kaart. De omgeving en de faciliteiten lenen zich hier goed voor. De evenementen dragen bij aan het imago en de branding van onze gemeente. Door initiatieven als de Hellendoorn Rally, het Zunnewende Festival, Heksendoorn en jaarlijks minimaal twee sportevenementen op nationaal niveau te ondersteunen, laten we zien dat we op cultureel en sportief gebied in onze gemeente heel wat te bieden hebben.

We streven er naar om meer en meer als buitensport- en survivalgemeente naar buiten te treden. Evenementen als de Reggesurvival voor de jeugd, de Goldrush Survivalrace (NK), Strongsiserrun en Strongmanrun zijn populair, krijgen steeds meer bekendheid en trekken meer en meer deelnemers en toeschouwers. Met dit soort activiteiten willen we ons verder onderscheiden; daar biedt onze gemeente alle gelegenheid voor.

Vrijtijdseconomie

De vrijetijdseconomie is erg belangrijk voor de gemeente Hellendoorn en haar inwoners. 7% van onze beroepsbevolking is in deze sector werkzaam. Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug, de Regge en het Reggedal zijn onze kroonjuwelen. In de huidige samenleving gaat het meer en meer om de beleving van de omgeving door inwoners én toeristen. Van belang is daarom dat we onze kroonjuwelen koesteren maar ook doorontwikkelen.

In 2018 gaan we verder met het uitvoeren van de Stimuleringsagenda Sallandse Heuvelrug. Hiervoor vragen we subsidie bij de provincie Overijssel en dragen de gebiedspartners en gemeenten zelf ook bij. Onderdeel van de Stimuleringsagenda is ook het afronden en het uitvoeren van het Marketingplan Sallandse Heuvelrug. Deze wordt in samenspraak met ondernemers en terreinbeherende organisaties opgesteld. De bedoeling hiervan is een effectieve promotie van de Sallandse Heuvelrug en omliggende gebieden als geheel.

Marketing Hellendoorn

Het Reggedal, het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug en het Avonturenpark zijn de belangrijkste toeristische trekkers van onze gemeente. Met het beeldmerk 'Hellendoorn Natuurlijk Avontuurlijk' wordt onze gemeente door het Toeristisch Bureau Hellendoorn (TBH) vermarkt. Die marketing focust zich op de natuurlijke kroonjuwelen van de gemeente, maar ook op begrippen als actief en outdoor. De investeringen in ons MTB-netwerk hebben bijgedragen aan het feit dat MTB-route Hellendoorn de Gouden Schop bij de DMT-awards 2017 heeft gewonnen.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

05 Cultuur, recreatie en sport - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
51000 Bibliotheek	- 1.417	- 1.411	- 1.406	- 1.423
51100 Muziekschool	- 62	- 62	- 62	- 62
51110 Overig vormings- en ontwikkelingswerk	- 1	- 1	- 1	- 1
53000 Buitensport-accommodaties	- 732	- 734	- 816	- 828
53010 Binnensport-accommodaties	- 844	- 831	- 826	- 826
53020 Het Ravijn-zwem sport zorg	- 2.424	- 2.428	- 2.411	- 2.392
53030 Stimulering sportdeelname	- 204	- 206	- 206	- 205
53040 Algemeen sportbeleid	- 254	- 255	- 256	- 254
54000 Kunst en Cultuur	- 1.401	- 1.400	- 1.396	- 1.417
54100 Musea / expositieruimten	- 36	- 36	- 36	- 35
56020 Recreatie en Toerisme	- 501	- 499	- 485	- 483
58000 Culturele voorzieningen en evenementen	- 47	- 46	- 46	- 46
63000 Sociaal-cultureel werk	- 746	- 731	- 723	- 715
Totaal Lasten	- 8.669	- 8.640	- 8.669	- 8.686
Baten				
51000 Bibliotheek	433	433	433	433
51100 Muziekschool	-	-	-	-
53000 Buitensport-accommodaties	233	233	233	233
53010 Binnensport-accommodaties	456	456	456	456
53020 Het Ravijn-zwem sport zorg	718	718	718	718
53030 Stimulering sportdeelname	7	7	7	7
53040 Algemeen sportbeleid	37	37	37	37
54000 Kunst en Cultuur	595	595	595	595
54100 Musea / expositieruimten	4	4	4	4
56020 Recreatie en Toerisme	441	441	441	441
58000 Culturele voorzieningen en evenementen	13	13	13	13
63000 Sociaal-cultureel werk	247	247	247	247
Totaal Baten	3.184	3.184	3.184	3.184
Saldo van baten en lasten	- 5.485	- 5.456	- 5.486	- 5.503
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 70	- 50	- 50	- 50
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	- 70	- 50	- 50	- 50
Resultaat	- 5.555	- 5.506	- 5.536	- 5.553

Belangrijke financiële ontwikkelingen

De financiële gevolgen van de besluitvorming over vervangings- of uitbreidingsinvesteringen en de autonome ontwikkelingen staan vermeld in bijlage 3. Daar waar deze eerder in de tekst van programma 5 al zijn genoemd volstaan we met die toelichting.

Uit onderzoek bij het gebouw "MFC de Holtink" is gebleken dat een gedeelte van de spouwankers vervangen moet worden, omdat een gedeelte is weggeroest. De waterhuishouding in de spouwmuur moet worden verbeterd en de ankers moeten worden vervangen door renovatieankers. De kosten bedragen € 65.000,- en we proberen dit te verhalen op de aannemer. In 2014 is bij de aanbesteding uitgegaan van 3 x per week schoonmaak. Door een toename van het gebruik van het MFC de Holtink blijkt dit in de praktijk onvoldoende, daarom is de frequentie van de schoonmaak verhoogd naar 5x per week. Dit leidt tot een verhoging van de schoonmaakkosten van € 11.000,- per jaar.

De Cao-stijging bij gesubsidieerde instellingen is voor 2018 ongeveer 2% hoger dan de gemiddelde prijsstijging die we al verwerkten in de begroting. In programma 5 gaat het om ZINiN. Een bedrag van € 25.000,- hebben we meegenomen als onontkoombaar.

Programma 6: Woon- en leefomgeving

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Wethouder dhr. J.J. Beintema (afval, milieu, duurzaamheid)
Wethouder dhr. T.C. Walder (ruimtelijke ordening, grondbeleid)
Ambtelijk: Plaatsvervangend clustermanager Grondgebied dhr. P.H. Van der Steen

Inleiding

De gemeente Hellendoorn is een prettige gemeente om in te leven. Dat vinden inwoners zelf, zoals al jarenlang blijkt uit leefbaarheidsonderzoeken. Vanzelfsprekend houden we dit niveau graag vast. Dat doen we door een goede balans te hanteren tussen onze groene, economische en duurzame ambities. Een gezonde woon- en leefomgeving ontstaat niet vanzelf. Daarvoor is goed en degelijk beheer nodig, door vooral inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers zelf. Zij zijn immers de ogen en oren in wijken en kernen. Daarom gaven we in het Coalitieakkoord aan dat wij met hen de verbinding zoeken, om ze waar mogelijk te helpen bij het realiseren van hun ideeën voor de eigen wijk. Het is tenslotte hun directe woon- en soms werkomgeving. Een veilige en schone openbare ruimte, voldoende openbaar groen en goede speelvoorzieningen voor de jeugd dragen bij aan een gezonde woon- en leefomgeving. Onze ideeën over de ruimte in onze gemeente staan beschreven in de omgevingsvisie. Die is leidraad voor alle ontwikkelingen op ruimtelijk gebied.

Ons vertrekpunt voor woonbeleid is een evenwichtige woningvoorraad die past bij de woningvraag van de toekomst. We kijken daarbij vooral naar specifieke doelgroepen als jongeren, ouderen en statushouders. Het gaat dan bijvoorbeeld om levensloopbestendig bouwen. Het is meer dan ooit nodig dat we goed en flexibel inspelen op de behoeften van de woonconsument. Dat betekent voortdurend goed kijken of we de juiste woningen op de juiste plek realiseren. Op dit terrein werken we al vele jaren nauw samen met Reggewoon (voorheen Woningstichting Hellendoorn).

Duurzaamheid is de komende jaren een centraal thema. Onze plannen op dat gebied zijn ambitieus, maar haalbaar. Om onze doelstelling van 15% energiebesparing voor de eigen organisatie te realiseren hebben we in deze coalitieperiode forse stappen gezet, mede door de inzet van het opgerichte revolverend fonds.

Ook bij inwoners leeft duurzaamheid steeds meer en dat vlammetje wakkeren we graag verder aan.

Kaderstellende nota's

- Nota grondbeleid (2014 14INT01047)
- Omgevingsvisie Natuurlijk avontuurlijk (2014 14INT00023)
- Beeldkwaliteitsplannen (o.a. voor het centrum van Nijverdal 2010)
- Structuurvisie De Centrale Strip (2011)
- Welstandsnota (2012 12INT01392)
- Monitor Woonvisie 2015 (2015 15INT03452)
- Landschapsbeleidsplan (2001)
- Groenbeleidsplan (2015)
- Plattelandsvisie (2006)
- Landinrichtingsplan Ruilverkaveling Rijssen 2008
- Bestemmingsplan Buitengebied (RB 09INT00270)
- Beleid vrijkomende agrarische gebouwen (2006)

- Natura 2000 (NB-wet) "Samen werkt beter" (14INK09889)
- Waterplan Hellendoorn (2007)
- Toekomstvisie Hellendoorns Afvalbeleid (2012 12INT01117)
- Klimaatbeleidsplan 2009-2012 (2008)
- Milieuprogramma 2012-2015 (2012 12INT00415)
- Externe veiligheidsbeleid (2012 12INK11278)
- Gebiedsgericht geluidbeleid (2009 B&W 09INT00072)
- Uitvoeringsprogramma vergunningverlening en toezicht & handhaving (vaststelling december 2016)
- Beleidsnota "Samen werken aan een duurzaam Hellendoorn" (2013 13INT01370)
- Woonafspraken provincie Overijssel 2016 t/m 2020 (2015 15INT04190)
- Overcapaciteit woningbouwplannen in bestemmingsplannen (2016 16INT01777)
- Prestatieafspraken Woningstichting Hellendoorn en gemeente Hellendoorn (2016)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> • Energiezuinig en duurzaam bouwen en ons eigen energieverbruik de komende vier jaar met 15% reduceren. 	6.01 Wij stimuleren en faciliteren woningbouw-initiatieven.
	6.02 Nieuw bestemmingsplan ontwikkelen voor de wijken Kruidenwijk Zuid en Hellendoorn Noord.
	6.03 We stimuleren levensloopbestendig bouwen met grote nadruk op energiezuinigheid en duurzaamheid.
	6.04 Nader bezien welke mogelijkheden ons energiegebruik kunnen reduceren en doorvoeren maatregelen om dit te bereiken.
	6.05 Evaluatie beleidsnota "Samen werken aan een duurzaam Hellendoorn".
	6.06 Opstellen van een duurzame energievisie.
<ul style="list-style-type: none"> • Stimulering duurzaamheid bij onze burgers en bedrijven. 	6.07 We informeren inwoners actief over duurzaamheid.
	6.08 We ondersteunen "de ambassadeurs van de duurzaamheid".
	6.09 We stimuleren inwoners om met duurzame, creatieve initiatieven te komen.
<ul style="list-style-type: none"> • Inzetten op een duurzame verwerking en beperking afval. 	6.10 Ons afvalbeleid richt zich op het realiseren van een afvalvrije toekomst.
<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van de eigen leefomgeving. 	6.11 Dorps- en wijkraden en plaatselijke belangen meer zeggenschap geven.
<ul style="list-style-type: none"> • Beschikbare middelen en capaciteit slim en effectief inzetten voor groenbeheer. 	6.12 Groenonderhoud in wijken en buurten samen met burgers oppakken.
<ul style="list-style-type: none"> • Een kwalitatief hoogwaardige, efficiënte en effectieve vergunningverlening, toezicht en handhaving van (omgevings)vergunningen. 	6.13 Na definitieve besluitvorming volgt de implementatie van de RUD Twente.
<ul style="list-style-type: none"> • Duidelijkheid bieden over de (financiële) haalbaarheid van uitvoering van een eerste fase van Nijverdal aan de Regge. 	6.14 De plannen van de gebiedsvisie Nijverdal aan de Regge voor de 1e fase op basis van realisme bijstellen en bezien of en wanneer realisatie haalbaar is.

Wat we doen

Woon- en leefomgeving en woningmarkt

De omgevingsvisie 'Natuurlijk avontuurlijk' verwoordt de ambities op lange termijn voor wat betreft de ruimtelijke koers van de gemeente: Hellendoorn wil aantrekkelijk zijn om te wonen, te werken en te recreëren en wil natuur, toerisme en economie enerzijds versterken en anderzijds verbinden met de verschillende dorpskernen.

In het kader van de Woningwet is de rol van de gemeente ten opzichte van woningcorporaties veranderd. We treden op als toezichthouder en hebben in die hoedanigheid voor de komende jaren prestatieafspraken met woningcorporatie Reggewoon. Er zijn prestatieafspraken gemaakt; over nieuwbouw, maar ook over het huisvesten van bijzondere doelgroepen. Daarbij speelt het huisvesten van statushouders een belangrijke rol. De afspraken worden jaarlijks geëvalueerd.

De demografische ontwikkelingen in de gemeente Hellendoorn laten op lange termijn een beperkte krimp zien. Dat is de reden waarom wij nog nadrukkelijker dan in het verleden de juiste woning voor de juiste doelgroep moeten bouwen en op een heel zorgvuldige manier nieuwe woningen aan de bestaande woningvoorraad moeten toevoegen. Een belangrijke opgave voor de komende jaren is dat wij de overcapaciteit met betrekking tot woningbouw in onze bestemmingsplannen terugbrengen tot 100% van de woningbehoefte, tot het jaar 2030. Met dit gegeven moeten we zorgvuldig omgaan, omdat dit – naast de belangen van gemeente – in veel gevallen ook de belangen van derden raakt. In een plan van aanpak, dat u op 11 juli 2016 heeft vastgesteld, is aangegeven hoe wij binnen drie jaar op die vereiste 100% uitkomen.

De woningmarkt is duidelijk aangetrokken. In 2016 zijn boven verwachting veel kavels (door de gemeente) en nieuwbouwwoningen (door marktpartijen) verkocht. Deze trend heeft zich in 2017 voortgezet. Voor de locaties Hendrik Wormser en de westzijde van de Markt in Nijverdal zijn nieuwe bouwplannen ontwikkeld die een kwaliteit-simpuls voor het centrum van Nijverdal betekenen. Deze bouwplannen worden in nauwe samenhang met de aanpassing van het openbare gebied ontwikkeld en gerealiseerd (zie programma 4). De woningen die gebouwd gaan worden in onze gemeente willen we zo duurzaam, energiezuinig en levensloopbestendig mogelijk laten realiseren. Een ander aandachtspunt is de positie van starters op de woningmarkt. Die positie willen we verbeteren, zowel met betrekking tot huur- als tot koopwoningen.

De verenigingen voor plaatselijk belang, dorps- en wijkraden willen we meer zeggenschap geven over de eigen woon- en leefomgeving. Dit doen we door een bedrag beschikbaar te stellen om daarin te investeren. Onze intentie is om zo de eigen leefomgeving in dorpen en wijken op een hoger plan te tillen.

In 2018 actualiseren we de nota Grondbeleid.

Omgevingswet

De Tweede Kamer heeft medio 2015 de Omgevingswet aangenomen. Er wordt nu gewerkt aan de invoeringsregulering.

Het kabinet beoogt het omgevingsrecht eenvoudiger te maken door alle bestaande regelingen op dit domein in één Omgevingswet te vatten. Deze Omgevingswet zal ingrijpende consequenties hebben voor de uitvoering door gemeenten. Zo zal er straks sprake zijn van nog maar één omgevingsplan voor onze gemeente in plaats van tientallen bestemmingsplannen. Ook is er in de toekomst sprake van één loket voor bedrijven en burgers en is de intentie dat de regeldruk voor burgers en bedrijven afneemt.

Met de Omgevingswet wil het kabinet beter aansluiten op:

- De samenhang tussen verschillende plannen en activiteiten voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur;
- Duurzame ontwikkelingen, zoals de aanleg van windmolenparken;
- De verschillen tussen regio's. Gemeenten, provincies en waterschappen krijgen meer ruimte om op omgevingsgebied hun eigen beleid te voeren. Regio's kunnen dankzij de Omgevingswet beter aansluiten bij hun eigen behoeften.

Het voornemen was de wet in 2019 in werking te laten treden. De minister heeft onlangs aangegeven dat in verband met een zorgvuldige invoering bij gemeenten de invoering wordt uitgesteld. De exacte datum is nog niet bekend. Verwacht wordt dat dit 2020/2021 wordt. In 2016 zijn wij al begonnen met voorbereidingen op de implementatie van de gevolgen van de nieuwe wet. Hiermee gaan wij onverminderd door om op het moment dat de wet definitief in werking treedt gereed te zijn om conform die wet te handelen. Daar waar mogelijk en zinvol zullen wij zoveel mogelijk anticiperen. Het betreft hier onder andere beleidsontwikkeling, aanpassen van verordeningen, opleiding van medewerkers en investering in ICT-systemen.

Grondexploitaties

De concrete interesse voor kavels op bedrijventerrein 't Lochter III neemt toe. We hebben in 2017 versterkt ingezet op de acquisitie voor dit bedrijventerrein en gaan daar in 2018 en de jaren erna mee door. Inzet is om het volledige bedrijventerrein in de komende tien jaar uit te geven (zie programma 3). De met de ontwikkeling van dit bedrijventerrein samenhangende risico's zijn nog steeds groot. Dat is de reden waarom de voorheen getroffen voorziening vooralsnog gereserveerd moet blijven en in de bufferreserve is gelabeld aan deze locatie.

Op de verkochte kavels in de inbreidingslocaties 'Aan de Tuinen' en 'Hart van Noetsele' wordt volop gebouwd en een groot deel van de woningen wordt in 2017 al opgeleverd. De eerste fase van Hellendoorn Noord (voor de dierenkliniek) is nagenoeg voltooid. In 2018 zullen de eerste kavels in de fase na de dierenkliniek kunnen worden uitgegeven. Een nieuw bestemmingsplan Hellendoorn Noord is hiervoor in voorbereiding. Hellendoorn Noord fases 2 en 3 worden vooralsnog niet meer ontwikkeld en de getroffen voorziening is hiervoor aangewend.

Waterwinning

De provincie Overijssel heeft voor een nieuwe drinkwatervoorziening gekozen voor de locatie Vriezenveen-Daarle. Dit heeft gevolgen voor de gebruiksmogelijkheden van gebied en de omgeving. We zullen de consequenties daarvan – samen met de bewoners in de omgeving – bezien en afspraken maken over eventuele compenserende maatregelen.

Openbaar groen

Het in 2015 vastgestelde Groenbeleidsplan gaat uit van beeldbestekken in plaats van frequentiebestekken. Het uitgangspunt is niet meer de onderhoudsfrequentie, maar hoe het openbaar groen van de gemeente eruit moet zien. Dit beeld wordt gegarandeerd door onderhoud te plegen op het moment dat het nodig is (afhankelijk van de groeiomstandigheden) en niet wanneer het 'weer aan de beurt' is. In het plan worden vijf ambitieniveaus verwoord met bijbehorend prijskaartje. Ten behoeve van de keuze van het ambitieniveau en het werken volgens beeldbestekken (in alle drie de disciplines: groen, wegen en afval) loopt een pilot waarvan in het eerste kwartaal 2018 de resultaten bekend zullen zijn. Op basis van deze resultaten zal een definitieve en verantwoorde keuze gemaakt kunnen worden en ontstaat ook inzicht in de daarvoor benodigde financiële en personele middelen.

We moeten de beschikbare middelen en capaciteit effectief inzetten. Het groenonderhoud in wijken en buurten pakken we samen met burgers op. Wij faciliteren en ondersteunen burgerinitiatieven om het groen gezamenlijk te onderhouden. Op enkele plekken hebben we het onderhoud zelfs al aan een buurt of straat overgedragen.

De projectmatige aanpak van de verkoop van snippergroen is nagenoeg afgerond. In 2018 wordt er waarschijnlijk nog wel incidenteel een stukje verkocht.

Eind 2017 zal het Landschapsbeleidsplan opnieuw tegen het licht worden gehouden. De vraag is of een nieuw beleidsplan moet worden gemaakt of dat volstaan kan worden met een geringe aanpassing en we vervolgens kunnen overgaan tot een concreet uitvoeringsplan.

(Huishoudelijk) afval

De afgelopen periode hebben we een aantal belangrijke stappen gedaan richting onze doelstelling, een 'afvalloos' (lees: maximaal 50 kilo per jaar per inwoner) Hellendoorn in 2030. We richten ons zoveel mogelijk op verdergaande scheiding van dit huishoudelijk afval aan de bron. Om onze prestaties goed te kunnen monitoren is onze tussendoelstelling maximaal 100 kilo restafval per inwoner in 2020. Met ons besluit om in 2017 te starten met de afzonder-

lijke inzameling van PMD-afval (Plastic, Metaal en Drankverpakkingen) is opnieuw een forse stap gezet in de richting van die tussendoelstelling en het einddoel van maximaal 50 kilo restafval per inwoner in 2030. In 2018 zetten wij met name in op terugdringing van de GFT-fractie in de restafvalstroom. Hiervoor komen we voor het eind van 2017 met concrete voorstellen. Denkt u hierbij aan het verlagen of afschaffen van het tarief van de GFT-container. Met de te ondernemen acties proberen we ook voedselverspilling zoveel mogelijk te voorkomen. Hiervoor ontwikkelen we beleidsondersteunende middelen, waarbij communicatie een belangrijk speerpunt is.

De rol die wij sinds 2015 aan de voormalige oud papierinzamelaars hebben gegeven als onze 'ambassadeurs van de duurzaamheid' blijft onveranderd. Zij voeren voor ons projecten en programma's uit die duurzaamheid stimuleren, op bijvoorbeeld scholen of energiemarkten. Daar staat een vergoeding tegenover.

Milieu en duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk speerpunt van ons beleid. De beleidsnota 'Samen werken aan een duurzaam Hellendoorn' is daarbij richtinggevend. De ervaringen die we de afgelopen jaren opdeden maken een evaluatie van ons duurzaamheidsbeleid gewenst. Gezien de noodzakelijke inzet op de energievisie, die in het najaar van 2017 is afgerond, heeft die evaluatie even op zich laten wachten. In het voorjaar van 2018 pakken we dat op en medio 2018 doen we voorstellen voor de periode 2018-2022. De nadruk ligt daarbij op het 'samen doen', zowel intern als met externen. Doelgericht communiceren, partijen verbinden en anderen faciliteren blijven belangrijk. We kunnen het niet alleen en we hebben onze inwoners hard nodig bij het realiseren van onze duurzaamheidsdoelstellingen.

Voor wat betreft de energievisie komen we in 2018 in de concretisering- en uitvoeringsfase. Wij zullen de ambtelijke inzet daarop intensiveren. Hierbij voeren we vooral de regie en hebben we een faciliterende rol.

Bij onze interne duurzaamheidsdoelstellingen speelt het realiseren van 15% energiebesparing binnen de gemeentelijke organisatie een belangrijke rol. Wij verwachten in 2018 de voor deze coalitie-periode afgesproken besparing te realiseren, mede door de inzet van het revolverend energiefonds. Deze inzet wordt in 2018 voortgezet.

Na vaststelling van de energievisie eind 2017, zal 2018 meer in het teken staan van concretisering en uitvoering. Hiervoor hebben we onze inwoners hard nodig. De verschillende partners in de samenleving maken duidelijk zowel een regisserende als een faciliterende rol te zien voor de gemeente. Op het invullen van die rollen is de inzet de komende tijd dan ook gericht. Daarbij is het niet meer dan vanzelfsprekend dat wij als gemeente het goede voorbeeld geven. De afgelopen periode hebben al veel partners een inspanning gepleegd op het gebied van duurzaamheid. Hellendoorn is inmiddels een fairtrade gemeente en de ambassadeurs van de duurzaamheid geven meer en meer concrete invulling aan hun rol. In 2018 zullen wij ons beleid evalueren en we gaan plannen voorbereiden voor de periode 2018-2022.

Het energieloket blijft een belangrijke bijdrage leveren aan verdergaande energiebesparing en/of opwekking bij bestaande woningen.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Mede naar aanleiding van het rapport Mans heeft het Rijk de afgelopen jaren ingezet op een verbetering van de kwaliteit van vergunningverlening en handhaving voor de fysieke leefomgeving.

Binnen Twente en IJsselland is ervoor gekozen deze aspecten, voor een deel van de milieutaken, uit te werken in een zogenaamde netwerkconstructie vanuit de visie 'lokale binding, regionale bundeling'. De netwerk RUD Twente functioneert inmiddels drie jaar.

Met de inwerkingtreding van de Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (Wet VTH) is de basis van het nieuwe VTH-stelsel verankerd. De wet regelt de randvoorwaarden voor gemeenten en provincies om tot een hogere kwaliteit van VTH te komen. In de wet is geregeld dat 'een omgevingsdienst is ingesteld als openbaar lichaam'. Het gevolg van deze wet is dat de netwerk RUD Twente zich uiterlijk 1 januari 2018 moet hebben omgevormd tot een openbaar lichaam in de zin van een Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr).

Hiermee is een nieuwe situatie ontstaan. De voorbereidingen voor een gemeenschappelijke regeling zijn inmiddels gestart. Er zijn nog te veel onderwerpen die niet voldoende duidelijk c.q. uitgewerkt zijn om per 1 januari 2018 een

goed functionerende en robuuste ODT te hebben. Dit heeft o.a. te maken met het streven van de ODT i.o naar het inbrengen van een meer milieutaken dan wettelijk verplicht.

In het bestuurlijk overleg omgevingsdienst Twente i.o (ODT) van september 2017 hebben de 14 portefeuillehouders van de Twentse gemeenten besloten dat de (ODT) uiterlijk per 1 januari 2019 geformeerd en operationeel moet zijn. De komende periode vindt definitieve uitwerking en besluitvorming binnen de colleges plaats over de in te brengen taken. Dit besluit betekent dat de huidige netwerk RUD na 1 januari 2018 blijft voortbestaan tot het moment dat de ODT operationeel is.

Deze ontwikkeling rond de ODT heeft gevolgen voor onze dienstverlening doordat een aantal wettelijk verplichte taken - zoals het zogenaamde basistakenpakket (BTP) op het gebied van milieu - straks op afstand wordt uitgevoerd door de ODT. Wij blijven als gemeente daarvoor wel volledig bevoegd en verantwoordelijk en zijn ook het loket voor de klant. De kosten van de uitvoering zullen hoe dan ook toenemen. Dus streven wij naar een compacte efficiënte organisatie waar uitsluitend de wettelijk verplichte taken worden neergelegd en op die manier de toename van kosten zoveel mogelijk wordt beperkt.

Nadat er duidelijkheid is over de taken en omvang van de ODT en de daarmee samenhangende formatie kunnen de achterblijvende gemeentelijke taken geborgd worden binnen de eigen organisatie. Dit betreft het beleid, de programmering, de uitvoering en de kwaliteit van de medewerkers.

De provincie is in het kader van Interbestuurlijk toezicht (IBT) belast met het toezicht op de voortgang.

Asbestsanering

Asbestdaken moeten in 2024 verwijderd zijn. In samenspraak met Provincie en regionale partners wordt de aanpak bepaald. Het Rijk stelt tot en met 2019 (beperkt) middelen beschikbaar voor het saneren van asbestdaken door eigenaren (particulieren, -agrarische-bedrijven, non-profitorganisaties en overheden). Wij beperken onze inzet tot communicatie en zo nodig faciliteren. Voor bijvoorbeeld bedrijvenpark 't Lochter loopt een project waar, nadat reeds samen met de provincie een inventarisatie is gemaakt, pandeigenaren gestimuleerd worden om asbestdaken te saneren. In 2018 gaan we inzet plegen op de agrarische sector.

De sanering van asbest in de bodem wordt in 2018 regionaal opgepakt. Deze problematiek is in onze gemeente beperkt in vergelijking met omliggende gemeenten. Ook hier heeft de gemeente een faciliterende rol. In een aantal situaties is een bijdrage van de provincie mogelijk.

De ondergrond staat steeds meer in de belangstelling. Op dit onderdeel zullen wij gezamenlijk met provincie en partners beleid ontwikkelen. Denk aan waterwinning, warmte-koude-opslag en schaliegaswinning. De komende periode is vooral gericht op kennisontwikkeling en afstemming tussen belanghebbenden. Uiteindelijk is het de bedoeling dat het beleid rond de ondergrond wordt opgenomen in de omgevingsvisie.

Vliegveld Lelystad

De ontwikkelingen rond vliegveld Lelystad volgen we kritisch. Ook hier werken we samen met andere betrokken gemeenten en de provincie.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

06 Woon- en leefomgeving - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
32000 Bedrijventerreinen	- 2.579	- 4.490	- 8.123	- 3.287
55000 Natuur en landschap	- 611	- 611	- 611	- 614
56000 Openbaar groen	- 1.361	- 1.367	- 1.353	- 1.380
56010 Hondenuitlaatplaatsen en -toiletten	- 112	- 112	- 112	- 112
72100 Huishoudelijk afval	- 2.651	- 3.131	- 3.187	- 3.224
72110 Kantoor- winkel- en dienstenafval	- 53	- 53	- 53	- 53
72120 Overig afval	- 20	- 20	- 20	- 20
72300 Milieu algemeen	- 321	- 316	- 316	- 314
72310 Milieubeheer bedrijven	- 571	- 725	- 721	- 708
72320 Uitvoering Wet geluidhinder	- 46	- 46	- 46	- 46
72330 Dierplaagbestrijding	- 1	- 1	- 1	- 1
81000 Structuurplannen	- 10	- 10	- 10	- 10
81010 Bestemmingsplannen	- 464	- 464	- 463	- 455
82000 Wonen	- 207	- 142	- 91	- 90
82100 Herinrichting woonomgeving	- 77	- 76	- 75	- 74
82200 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.013	- 996	- 986	- 974
82210 Grondzaken	- 682	- 606	- 580	- 589
82230 Woonwagens	- 6	- 6	- 6	- 6
83000 Bouwgrondexploitatie	- 5.371	- 3.904	- 2.566	- 1.619
Totaal Lasten	- 16.157	- 17.076	- 19.321	- 13.578
Baten				
32000 Bedrijventerreinen	2.518	4.525	8.158	3.322
55000 Natuur en landschap	-	-	-	-
56000 Openbaar groen	42	42	42	42
56010 Hondenuitlaatplaatsen en -toiletten	182	182	182	182
72100 Huishoudelijk afval	3.695	4.207	4.270	4.335
72110 Kantoor- winkel- en dienstenafval	79	79	79	79
72120 Overig afval	43	43	43	43
72300 Milieu algemeen	1	1	1	1
72310 Milieubeheer bedrijven	1	1	1	1
72320 Uitvoering Wet geluidhinder	2	2	2	2
72330 Dierplaagbestrijding	7	7	7	7
81010 Bestemmingsplannen	42	42	42	42
82000 Wonen	20	-	-	-
82100 Herinrichting woonomgeving	-	-	-	-
82200 Vergunningen volkshuisvesting	637	637	637	637
82210 Grondzaken	370	370	370	370
82230 Woonwagens	29	29	29	29
83000 Bouwgrondexploitatie	5.332	3.863	2.524	1.577
Totaal Baten	13.000	14.031	16.388	10.670
Saldo van baten en lasten	- 3.157	- 3.045	- 2.933	- 2.909
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 85	- 85	- 85	- 85
Onttrekkingen	56	61	60	60
Mutatie reserves	- 28	- 24	- 24	- 25
Resultaat	- 3.185	- 3.069	- 2.957	- 2.934

Belangrijke financiële ontwikkelingen

Uiterlijk 1 januari 2019 moet de huidige netwerk RUD (omgevingsdienst) Twente zijn omgevormd naar een fysieke omgevingsdienst Twente (ODT). Voor de extra lasten zijn voor de jaren 2019-2021 respectievelijk de volgende bedragen opgenomen € 167.000,--, € 162.000,-- en € 156.000,--.

In 2018 wordt de woonvisie geëvalueerd en geactualiseerd. Dit pakken we, volgens de prestatieafspraken, samen op met woningcorporatie Reggewoon. Hiervoor is in deze begroting éénmalig € 20.000,-- opgenomen.

Vanaf 2021 komt het beheer en onderhoud van het Leo ten Brinkepark voor rekening van de gemeente. Deze jaarlijkse kosten voor het onderhouden van deze areaaluitbreiding bedragen € 16.000,--.

Om invulling te geven aan het duurzaamheidsprogramma is van 2018 structureel € 20.000,-- opgenomen in deze begroting. Voor ondersteuning van de activiteiten uit de vastgestelde energievisie is een werkbudget van structureel € 20.000,-- opgenomen.

Voor 2021 is de vervangingsinvestering van de GFT containers op het afvalbrengpunt opgenomen.

Programma 7: Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Verantwoordelijk voor dit programma

Bestuurlijk: Wethouder dhr. J.H. Coes

Ambtelijk: Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas

Inleiding

Onze ambitie is dat iedereen in de gemeente Hellendoorn mee kan doen. Een inclusieve samenleving: leeftijd, lichamelijke, psychische of verstandelijke beperkingen mogen geen belemmerende factoren zijn om mee te doen. Meedoen, zoveel mogelijk op eigen kracht en waar nodig met ondersteuning van het sociale netwerk. Zo stimuleren we een sociaal krachtige samenleving, waarin inwoners zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en waaraan iedereen naar vermogen bijdraagt. Mensen die het niet op eigen kracht redden kunnen blijven rekenen op onze ondersteuning. Wij dragen, samen met onze maatschappelijke partners, zorg voor een goed aanbod van laagdrempelige algemene voorzieningen. In situaties waarin ook dit nog niet voldoende is, organiseren wij gespecialiseerde en individuele voorzieningen die aanvullend zijn op de eigen kracht van onze inwoners. Alle ondersteuning organiseren we zo dicht mogelijk dicht bij de inwoners die het nodig hebben: gebiedsgericht, in de eigen woon- en leefomgeving. We focussen in eerste instantie op preventie. We willen zo vroeg mogelijk problemen signaleren waardoor er sneller en effectiever ondersteuning kan worden geboden aan onze inwoners. Voorkomen is vele malen beter dan genezen. Dat geldt overigens ook financieel. Vroegtijdig ingrijpen voorkomt duurdere zorgtrajecten in een later stadium.

Ook in 2018 blijven we de transformatie in het sociaal domein verder vormgeven, samen met onze maatschappelijke partners (inwoners, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven). Wij hebben als gemeente een belangrijke, maar ook complexe rol bij de daadwerkelijke transformatie. Het sociale domein is continu in ontwikkeling en uitgaven zijn soms moeilijk te voorspellen. Door effecten van beleid nauwgezet te monitoren, kunnen we waar nodig bijsturen.

Kaderstellende nota's

- Kadernota Wmo 2015-2019
- Verordening Wmo 2015
- Besluit Wmo 2016
- PGB beleidsregels Wmo en Jeugdhulp 2016
- Visie wonen, welzijn en zorg 2010–2014 “Samenwerken aan een blijvend vitale samenleving” (2011)
- Kadernota Wmo 2015 - 2019
- Algemene Subsidieverordening samenleving gemeente Hellendoorn 2014 (2014)
- Nadere regels accommodatiebeleid gemeente Hellendoorn 2014 (2017)
- Buurt aan Zet! (2016)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> Goede toegankelijke voorzieningen en een goede ondersteuning van de inwoners. 	7.01 Mantelzorgers ontvangen een Mantelzorgcompliment.
	7.02 Mantelzorgers blijven faciliteren.
<ul style="list-style-type: none"> Een participatiesamenleving, waarbij de gemeente actief initiatieven ondersteunt. 	7.03 Net zoals we jaarlijks met verschillende organisaties overleggen, doen we dit ook met ouderenbonden.
	7.04 We zetten in op het activeren van ouderen. De ouderenbonden, vrijwilligers(organisaties) en mantelzorgers spelen hierbij een grote rol.
	7.05 Op basis van de in 2017 op te stellen nota lokaal gezondheidsbeleid wordt een actieprogramma opgesteld.
	7.06 Wij actualiseren de nota Wonen Welzijn en Zorg en leggen daarbij nadrukkelijk het ouderenbeleid vast.
<ul style="list-style-type: none"> Professionals zo min mogelijk hinderen met regels en schotten tussen sectoren. 	7.07 Wij bieden ruimte aan professionals (zodat die niet gehinderd worden door regels en schotten tussen sectoren).
	7.08 Met de zorgaanbieders maken we afspraken op basis van doelen, prestaties en resultaten.
	7.09 We ondersteunen in aanbod van laagdrempelige zorg in een gebiedsgerichte aanpak.
<ul style="list-style-type: none"> Een goed voorzieningenniveau in iedere buurt. 	7.10 Wij organiseren / faciliteren / ondersteunen samenwerking in het 'Buurthuis van de toekomst'.
	7.11 Vrijwilligerswerk stimuleren we en wij houden de huidige voorzieningen in stand.
	7.12 Algemene jeugdvoorzieningen houden wij op peil.
	7.13 Wij geven uitvoering aan de Notitie Vrijwillige Inzet: Samen Sterk 2017 -2020.

Wat we doen

Wij sturen op zelfredzaamheid van onze inwoners. Ondersteuning is erop gericht om waar nodig mensen te helpen hun leven zo in te richten dat ze zelfstandig kunnen functioneren. Preventie en vroegsignalering krijgen daarbij een steeds prominentere rol. Daar waar een inwoner (tijdelijk) ondersteuning nodig heeft, organiseren we dat. We gaan er daarbij vanuit dat dat eerst gebeurt vanuit het eigen netwerk van de inwoner. Wij realiseren ons natuurlijk dat er ook inwoners zijn met een behoefte aan zorg en ondersteuning, maar een minder sterk netwerk hebben. Die mensen kunnen vanuit collectieve voorzieningen en in laatste instantie met behulp van een individuele voorziening (maatwerkvoorziening) ondersteuning worden geboden.

Inclusieve samenleving

Hellendoorn wil een gemeente zijn waarin alle inwoners zoveel mogelijk meedoen. Ook mensen met een beperking. In 2018 willen wij een nulmeting doen waarmee we onze gemeente beoordelen op de uitgangspunten van de zogenaamde 'inclusieve samenleving'. De aanbevelingen uit deze nulmeting verwerken we in nieuw beleid en in de subsidieafspraken met maatschappelijke partners. Wij willen de participatie van inwoners bevorderen en sociaal isolement voorkomen, ook als ouderdom, ziekte of beperkingen dat lastiger maken. Dit doen we door de subsidiëring van activiteiten die gericht zijn op maatschappelijke participatie en ontmoeting. Hierover worden jaarlijks afspraken gemaakt met maatschappelijke organisaties.

Preventie

Een belangrijk uitgangspunt van ons beleid is dat we bij voorkeur inzetten op preventieve activiteiten in plaats van curatieve maatregelen. Preventie is niet alleen gericht op het voorkomen van ziekten en problemen, maar heeft ook alles te maken met welbevinden en zelf regie kunnen voeren over je eigen leven. We werken met professionele zorg- en welzijnsorganisaties (De Welle, Maatschappelijk Werk Noordwest Twente, Evenmens, MEE IJsseloevers) verder aan het vormgeven van de samenwerking en het uitvoeren van onze taken. Daarbij zijn ook vrijwilligersorga-

nisaties nauw betrokken. Met zorgaanbieders maken we doelgerichte afspraken over prestaties en resultaten. Door deze manier van werken verwachten we dat we de zorg voor inwoners die dat nodig hebben niet alleen op maat, maar op termijn ook efficiënter kunnen aanbieden. We werken concreet aan de uitvoering van de in 2017 opgestelde nota lokaal gezondheidsbeleid. We richten ons hierbij op eigen regie, vitale impulsen en gezonde levensjaren. Daarbij geven we extra aandacht aan het bevorderen van een gezonde en veilige omgeving op school en bij sportverenigingen.

Big Data en reflectie

Als gemeente denken we na over de vraag welke effecten onze 'producten' teweeg brengen in de samenleving. Zijn dat de effecten die we willen? We maken gebruik van Big Data (niet tot personen of huishoudens herleidbare gegevens), waarbij allerlei beschikbare informatie, zoals zorgbehoeften inkomen en gezinssamenstelling, inzicht kan geven in onze werkgebieden en/of doelgroepen. De uitkomsten van die onderzoeken en experimenten betrekken we in beleid om de uitvoering doelmatig te kunnen sturen.

Gebiedsgerichte ondersteuning

In de dorpen, wijken en buurtschappen zijn buurtaccommodaties belangrijke plekken waar inwoners elkaar ontmoeten. Wij investeren in gebiedsgericht werken met de vijf woonservicegebieden als uitgangspunt. Het idee achter de 5 gebieden is dat er per gebied een basisniveau zal zijn qua voorzieningen en dat de fysieke en sociale omgeving zodanig is ingericht dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Binnen de gemeente Hellendoorn werken verschillende organisaties op het gebied van wonen, zorg en welzijn met elkaar samen. Alles wat te maken heeft met woonservicegebieden en/of gebiedsgericht werken, gebeurt onder de noemer Buurt aan Zet! Verspreid over de gemeente zijn er vijf woonservicegebieden met elk een 'Buurt aan Zet!'-groep, met daarin bewoners, een vertegenwoordiger vanuit de Wmo-raad en iemand vanuit de Raad van Kerken. Deze groepen bespreken zaken die spelen op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Ze worden ondersteund door een vertegenwoordiger van de gemeente en één van De Welle. In elk van de woonservicegebieden is ook een VIA-team (Vroegsignalering, Informatie en Advies) actief. Deze teams met professionals bespreken in het kader van vroegsignalering allerlei signalen met elkaar. In 2017 heeft een doorontwikkeltraject plaatsgevonden en de VIA-teams passen in 2018 hun werkwijze aan op basis van een evaluatie door de teams zelf. Zij zullen gebruik gaan maken van beschikbare cijfers en informatie/signalen van professionals, vrijwilligers en andere sleutelfiguren in het betreffende gebied. Met die gegevens is het mogelijk om preventief aan de slag te gaan met (risico) onderwerpen (zoals vechtscheidingen of eenzaamheid).

Toegang tot (maatwerk)voorzieningen

In onze gemeente wordt de eerste toegang tot ondersteuning breed opgezet en dicht bij de inwoner georganiseerd, via bijvoorbeeld de leerkracht, huisarts of wijkagent. Maar ook burens, vrienden en kennissen kunnen hierin een rol spelen. De toegang tot maatwerkvoorzieningen wordt verzorgd door het sociaal team binnen onze gemeente. Het sociaal team bestaat uit professionals, die stuk voor stuk deskundig zijn op een of meerdere terreinen en werkt idealiter op basis van het principe: één gezin, één plan, één regisseur. In 2017 zijn we gestart met een pilot: 'Gebiedsteam Nijverdal-Zuid' waarbij onderzocht wordt hoe het integraal werken door consultants uit het sociaal team verfijnd kan worden, zodat snel duidelijk wordt wat de kern van het probleem is en welke ondersteuning dienstig is. Ook het verder vormgeven van het sociaal team zal veel energie en capaciteit vergen. De onvoorspelbaarheid van de werkdruk is hoog. Jurisprudentie, incidenten, calamiteiten en ingewikkelde regelgeving bepalen mede die werkdruk. Ook in 2018 zullen we daar zo goed mogelijk op inspelen, daarom hebben we ook budget opgenomen voor de verlenging van tijdelijke contracten.

Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp Twente (OZJT) - Samen14

De gemeente Hellendoorn heeft zich voor de inkoop van zorg en ondersteuning (dagbesteding en begeleiding) aangesloten bij de regionale samenwerking tussen 14 Twentse gemeenten (Samen14). Die samenwerking heeft geleid tot circa 200 gecontracteerde zorgaanbieders. Onze Wmo-consulenten zorgen voor efficiënte en effectieve toeleiding naar zorg en ondersteuning en bezoeken daarvoor cliënten thuis (de zogenoemde keukentafelgesprekken). Het uitgangspunt hierbij is: zo lokaal mogelijk voorzien in zorg en ondersteuning.

Voor transformatie van de zorg is niet alleen lokaal, maar ook op regionaal niveau aandacht. In 2017 en 2018 wordt de aanbesteding voorbereid voor 2019. Samen met de andere Twentse gemeenten en de zorgaanbieders maken we de omslag van inkoop van producten naar het nakomen van prestatieafspraken. Een arbeidsintensief traject.

Vrijwilligers en mantelzorgers

In onze samenleving wordt een steeds groter beroep gedaan op vrijwilligers en mantelzorgers. We zien als samenleving vrijwillige inzet als het fundament van een sociaal krachtige maatschappij. In de gemeente Hellendoorn hechten wij grote waarde aan vrijwilligers en hun inzet. Daarom dragen wij zorg voor een zo optimaal mogelijke ondersteuning en waardering van die vrijwilligers. Dit doen wij door samen met samenwerkingspartners uitvoering te geven aan de notitie Vrijwillige inzet: Samen Sterk (2017 - 2020). Daarnaast blijven wij investeren in mantelzorgers om duurdere zorgtrajecten te voorkomen. Dit gebeurt door de subsidiëring van de Stichting Evenmens, informele zorg voor elkaar, die een breed scala aan diensten aanbiedt. Waardering voor de mantelzorgers vindt ook plaats met behulp van het mantelzorgcompliment, hetzij in de vorm een financiële bijdrage hetzij via een cultureel arrangement.

In 2018 willen wij starten met de invoering van OZO-verbindzorg als pilot (OZO staat voor OuderenZOrg). OZO-verbindzorg is een online communicatie- en coördinatieplatform dat zich richt op de afstemming van de zorg en de begeleiding van kwetsbare ouderen in hun thuissituatie. Alle partijen die betrokken zijn bij de zorg en het welzijn van een cliënt worden samengebracht. Hierbij kan worden gedacht aan mantelzorgers en familie, maar ook professionals zoals de wijkverpleegkundige, huisarts en apotheek.

Dementie

Het aantal mensen met dementie neemt sterk toe als de leeftijd stijgt. Ook de gemeente Hellendoorn krijgt door de vergrijzing hiermee te maken. Dit betekent ook dat het aantal mantelzorgers toeneemt en meer inwoners en organisaties te maken krijgen met dementie. Wij hebben de intentieverklaring dementievriendelijke samenleving ondertekend. Deze verklaring is een statement om er voor te zorgen dat alle betrokken organisaties, belangenbehouders, aanbieders van zorg en welzijn en gemeenten, de handen ineen slaan om ervoor te zorgen dat mensen met dementie zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en meedoen in de samenleving. Om de gemeente daadwerkelijk dementievriendelijk te maken willen wij aan de hand van een driestappenplan van Alzheimer Nederland de kennis van dementie vergroten en begeleiding van dementerenden verbeteren. Dit traject willen wij starten door in gesprek te gaan met partijen die actief zijn op het gebied van dementie, zoals Alzheimer Nederland, Stichting Evenmens en de Wmo-raad.

Huishoudelijke ondersteuning

In 2017 is volop gewerkt aan het aanpassen van zowel beleid als uitvoering aan de laatste jurisprudentie. In de begroting 2018 zijn de financiële gevolgen van deze aanpassingen volledig verwerkt. Overigens kan het altijd zo zijn dat op basis van nieuwe jurisprudentie of landelijke regelgeving nieuwe wijzigingen noodzakelijk zijn.

Vervoer

Doordat op provinciaal niveau is besloten om de Regiotaxi niet meer als algemene voorziening te handhaven is vanaf juli 2017 deze voorziening alleen toegankelijk voor door de gemeente geïndiceerde personen. Een aantal uitvoeringsdetails wordt nog in 2017 uitgewerkt. In deze begroting zijn de financiële effecten verwerkt, zoals deze eind augustus 2017 bekend zijn.

Right to Challenge

Door middel van Right to Challenge ("het recht om uit te dagen") willen we als gemeente inwoners uitdagen om bestaande taken (inclusief financiële middelen) van de gemeente over te nemen. Binnen onze samenleving kennen we al verschillende voorbeelden waarin onze inwoners actief meedenken en acties ondernemen om een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid van onze gemeente. Ook zijn er al voorbeelden die gelinkt zijn aan Right to Challenge, denk aan: het groenonderhoud in Haarle, Stichting Hulpfonds en de dorpsbudgetten die beheerd worden door de Dorpsraad en Plaatselijk Belangen. Om binnen onze gemeente (nog) meer ruimte te creëren voor voorstellen van inwoners, zijn we gestart om samen met inwoners en maatschappelijke ondernemers te onderzoeken welke werkwijze en uitgangspunten (in het kader van Right to Challenge) passen bij de gemeente Hellendoorn. In 2018 willen we ons richten op het stimuleren van inwoners om op gebieden waar dit nog niet gebeurt, initiatief te nemen en taken van de gemeente over te nemen (als inwoners hier behoefte aan hebben), zonder vooraf (te) veel kaders te stellen.

Wat het kost

bedragen x € 1.000

07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
62000 Zorgbeleid	- 1.773	- 1.757	- 1.784	- 1.743
62010 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 430	- 430	- 430	- 430
62030 Zorgpunt Hellendoorn	- 55	- 54	- 54	- 54
62100 Minderhedenbeleid	- 68	- 68	- 68	- 67
62110 Uitvoering Wet Inburgering	- 302	- 298	- 225	- 93
62200 Huishoudelijke verzorging	- 3.045	- 3.041	- 3.038	- 3.038
65200 Voorziening gehandicapten	- 5.930	- 5.838	- 5.774	- 5.772
71100 Volksgezondheid en ambulancevervoer	- 324	- 322	- 321	- 320
Totaal Lasten	- 11.926	- 11.808	- 11.694	- 11.519
Baten				
62000 Zorgbeleid	0	0	0	0
62100 Minderhedenbeleid	2	2	2	2
62110 Uitvoering Wet Inburgering	15	15	15	15
62200 Huishoudelijke verzorging	10	10	10	10
65200 Voorziening gehandicapten	880	880	880	880
Totaal Baten	907	907	907	907
Saldo van baten en lasten	- 11.019	- 10.902	- 10.787	- 10.612
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-	-	-	-
Onttrekkingen	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat	- 11.019	- 10.902	- 10.787	- 10.612

Belangrijke financiële ontwikkelingen

De belangrijkste financiële ontwikkelingen in programma 7 hebben betrekking op het Sociaal Domein. De tabel in programma 8 laat zien welke budgetten hier mee gemoeid zijn en in bijlage 3 staan de autonome ontwikkelingen en het nieuw beleid.

De Cao-stijging bij gesubsidieerde instellingen is voor 2018 ongeveer 2% hoger dan de gemiddelde prijsstijging die we al verwerkten in de begroting. In programma 7 gaat het om De Welle, Stichting Evenmens en het Algemeen Maatschappelijk Werk. Een bedrag van € 25.500,- hebben we meegenomen als onontkoombaar.

De afgelopen jaren hebben we geld overgehouden binnen het Sociaal Domein en dat in de bijbehorende reserve gestort. De komende jaren daarentegen verwachten we tekorten die we dan ook opvangen binnen dezelfde reserve. Het structurele beeld in heel Nederland is dat de budgetten niet voldoende zijn om de zorg te leveren die nodig is en de gemeente Hellendoorn is daar geen uitzondering op, zoals ook blijkt uit die tabel. Uiteraard is dit al onder de aandacht gebracht van de Rijksoverheid. Op langere termijn groeien we toe naar een stabiel uitgavenpatroon. De onzekerheden bij zowel de uitgaven als de inkomsten blijven groot en daarom wordt de reserve voorlopig gehandhaafd.

Specifieke maatregelen ten laste van het Sociaal Domein zijn:

Een eenmalig budget van € 35.000,- is uitgetrokken voor de inclusieve samenleving en laaggeletterdheid.

De meerkosten Huishoudelijke Ondersteuning (kostenstijging structureel van € 400.000,-) worden veroorzaakt door de aanpassing van beleid. Aanpassing is noodzakelijk door de uitspraak van de Centrale Raad van Beroep, de Algemene Maatregel van Bestuur waarbij de tariefstelling gereguleerd wordt en doordat de PGB-Alfaconstructie niet gecontinueerd kan worden.

Met ingang van 1 juli 2017 houdt de Regiotaxi op te bestaan en met ingang van 1 januari 2018 gaat het OMD-vervoer van start. Vervoersbedrijf Witteveen heeft de opdracht gegund gekregen. Op basis van de uitgangspunten van de Twentse vervoersvisie zijn er circa € 250.000,- meerkosten. Het vervoer van en naar dagbesteding zat voorheen in de contracten met de zorgpartijen, die veelal gebruik maakten van vrijwilligers en eigen busjes. Deze vervoersstroom maakt nu deel uit van de Twentse vervoersvisie en wordt door Witteveen uitgevoerd.

Als onderdeel van het beleidskader Toezicht en Handhaving Sociaal Domein worden de taken aangaande fraudebestrijding verbreed naar Jeugd en Wmo. De meerkosten zijn voor 2018 € 20.000,-.

OZOverbindzorg is een digitaal communicatiesysteem tussen, in eerste instantie, kwetsbare ouderen, mantelzorgers en zorgverleners. Zoals onder andere huisartsen, thuiszorg, wijkverpleging en apotheek. Hiermee wordt niet-spoedeisende communicatie met elkaar en op elkaar afgestemd. De subsidie bedraagt € 23.000,-.

Programma 8:

Bestuur en middelen

Verantwoordelijk voor dit programma

- Bestuurlijk: Burgemeester mevr. A.H. Raven (bestuur, bedrijfsvoering)
Wethouder dhr. J.J. Beintema (algemene dekkingsmiddelen)
- Ambtelijk: Griffier mevr. K. Zomer (griffie)
Waarnemend clustermanager Bedrijfsvoering dhr. R.J.P. Willemsen
Clustermanager Samenleving dhr. G. Koolhaas (belastingen)

Inleiding

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Een belangrijk moment voor de komende vier jaar. Welke 25 raadsleden vormen straks samen de nieuwe raad? Welke partijen komen in de oppositie en welke maken deel uit van de coalitie? Hoe gaat het nieuwe programma eruit zien? En wie vormen samen het nieuwe college?

Veel vragen waar we nu nog geen antwoord op hebben.

Wel weten we dat het lokale bestuur steeds dichterbij de inwoners staat. Wat we als gemeente doen, is van directe invloed op de leefomgeving van onze inwoners. Het gemeentebestuur is zich hiervan bewust en hecht daarom aan een goede en vroegtijdige samenwerking met inwoners en andere partners.

De gemeenteraad geeft invulling aan zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. De raad beschikt over wettelijke instrumenten om die rollen uit te voeren, van budgetrecht, indienen van moties, recht van amendement, initiatiefrecht, recht van interpellatie, vragenrecht tot aan recht van onderzoek. Met name de kaderstellende en de volksvertegenwoordigende rollen zijn aan het veranderen. Of liever gezegd: hebben zich verbreed. Want raadsleden staan midden in de samenleving. Ze bieden een luisterend oor, maar tegelijkertijd ondersteunen en faciliteren ze. Raadsleden dienen het algemeen belang, maar hebben ook oog voor individuele situaties. Draagvlak en participatie zijn dan ook begrippen die zich in de komende raadsperiode verder zullen uitkristalliseren.

Kaderstellende nota's

- Participatiecode gemeente Hellendoorn v1.0 (december 2016, 16INT02575)
- Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad (maart 2014, 14INT00716)
- Gedragscode politieke ambtsdragers (juli 2007 07INT00504)
- Verordening op de raadscommissies (oktober 2014, 14INT04201)
- Verordening op de ambtelijke bijstand en de fractieondersteuning (april 2015, 15INT00761)
- Verordening op de controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (december 2010, 10INT00476)
- Protocol Actieve informatieplicht (juli 2014, 14INT02193)
- Visiedocument 'Hellendoorn in actie met de burgers aan het stuur' (juni 2010 11INT00419)
- Strategische visie 'Samenwerken aan een kloppend hart' (2012 RB12INT01770)
- Collegeprogramma 2014-2018 'Samen aan zet' (14INT03768)
- Financiële verordening (december 2015, 15INT03945)
- Kadernota investeren en afschrijven (februari 2013, 12INT02817)
- Nota lokale heffingen (mei 2015, 15BIJL0066 en 15BIJL0067)

Wat we willen bereiken

Doel	Actie
<ul style="list-style-type: none"> Betrokkenheid en contact van de gemeenteraad met de samenleving vergroten. 	8.01 We faciliteren de gemeenteraad als hij de boer op gaat om van inwoners te horen wat hen beweegt.
	8.02 College heeft jaarlijks contact met plaatselijk belangen en wijkraden.
	8.03 We geven invulling aan de participatiecode.
	8.04 Wij bezoeken jaarlijks de werkgroepen van de woonservicegebieden en we voeren keukentafelgesprekken met de plaatselijk belangen.
	8.05 We faciliteren de gemeenteraad, zodat zij maatschappelijke stages kan ondersteunen.
<ul style="list-style-type: none"> Meer interactie tussen insprekers en commissieleden. 	8.06 In 2015 is vastgesteld dat de meerderheid van de raad de formele werkwijze niet wenst te wijzigen. Wel probeert de raad nieuwe, meer informele, werkvormen uit met het programma 'Met de raad de boer op', waarbij de raad de samenleving opzoekt en zijn oor te luisteren legt.
<ul style="list-style-type: none"> Vernieuwde regionale samenwerking met een meer democratisch karakter en effectieve samenwerkingsverbanden. 	8.07 Besluitvorming over een eventuele nieuwe Agenda van Twente.
	8.08 Evaluatie van de gemeentelijke samenwerking in Twente.
<ul style="list-style-type: none"> Gezond financieel beleid en verminderen schuldenpositie. 	8.09 Uitvoeren beleid om schuldenpositie te verminderen.
	8.10 Herzieningen van nota's op basis van de financiële verordening.
	8.11 Bij meevallers of stijging van het gemeentefonds dit geld steken in: <ol style="list-style-type: none"> het versterken van de financiële positie; vervolgens het terugdraaien van knellende bezuinigingen uit het verleden; vervolgens nieuw beleid.
	8.12 Nieuw beleid evalueren we na drie jaar op nut en noodzaak. Nieuw beleid is niet automatisch structureel.
<ul style="list-style-type: none"> Beperkte stijging van de lokale lastendruk die in principe niet uitstijgt boven de jaarlijkse inflatie. 	8.13 Ontwikkeling van de lastendruk zo beperkt mogelijk houden; in principe beperken tot inflatiecorrectie.
<ul style="list-style-type: none"> Vereenvoudigen van (administratieve) processen, aansluitend bij de informatiebehoefte op diverse niveaus binnen onze organisatie. 	8.14 Processen stroomlijnen door toepassing van 'lean'-management.
	8.15 Verdere vereenvoudiging van het gemeentelijk P&C instrumentarium in combinatie met het (meer) digitaal aanbieden van informatie.

Wat we doen

Participatie, dichterbij inwoners

Overheids- en burgerparticipatie valt in Hellendoorn niet meer weg te denken; ook in 2018 en volgende jaren zullen we daar weer stappen in zetten, in samenspraak met inwoners. De werkwijze van de raad zal daarop aansluiten. De raad zal actief de participatiecode gebruiken en toepassen en verwacht dit ook van de organisatie, zodat inwoners beter weten wat wij van hen verwachten en wat zij van ons kunnen verlangen.

Scholen kennen geen maatschappelijke stages meer zoals in het verleden. Wel investeert de raad in samenwerking met het onderwijs. Met veel enthousiasme zetten raadsleden zich in voor Roefeldag en Democratiedagen om samen met het onderwijs en andere betrokken organisaties politieke bewustwording van jongeren te bevorderen.

Regionale samenwerking

Sinds 2016 werken we binnen Twente op een nieuwe manier met elkaar samen. De basis daarvoor is het in 2015 uitgebrachte rapport van de commissie Robben "Samenwerking doen we zelf". Het rapport verwoordt het doel van de samenwerking van de 14 Twentse gemeenten als het versterken van de kwaliteit van het gebied. Het is de ambitie de sociaal-economische structuur te versterken, om Twente op lokaal en regionaal niveau te vitaliseren en inwoners een gezonde, veilige en sociaal-economisch aantrekkelijke leefomgeving te bieden. Bij iedere bestuursperiode wordt bepaald wat hiervoor nodig is en halverwege de periode vindt onderlinge afstemming plaats over de juiste agenda voor de regionale samenwerking.

De eerste regionale samenwerkingsagenda voor de periode 2017-2020 is in juni 2017 aangeboden aan de deelnemende gemeenten. Het werkprogramma beperkt zich tot de onderwerpen waaraan alle 14 Twentse gemeenten deelnemen: publieke gezondheid (GGD), jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning (OZJT), sociale structuurversterking, recreatieve voorzieningen en Twentse belangenbehartiging (lobby). Daarnaast heeft de nieuwe Agenda voor Twente een plek gekregen in de samenwerkingsagenda. Besluitvorming is voorzien in november 2017, nadat gemeenteraden in de gelegenheid zijn geweest om hun zienswijze kenbaar te maken. Voor de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering binnen het Twentebedrijf zijn nog geen verdere initiatieven genomen.

In 2017 wordt de nieuwe opzet van de samenwerking binnen Twente geëvalueerd. Daarbij wordt in de eerste plaats gekeken of de samenwerking bijdraagt aan het realiseren van de ambitie voor de Twentse overheid zoals geformuleerd in het rapport "Samenwerking doen we zelf". Ook wordt gekeken of het proces van regionale samenwerking voldoet aan de behoefte van betrokkenen. Wij verwachten dat de evaluatie dit jaar wordt afgerond en de uitkomsten eind 2017 / begin 2018 ter besluitvorming voorliggen.

De gemeenten Wierden, Rijssen-Holten, Twenterand en Hellendoorn (WT4) werken samen in de Rekenkamer West Twente. De (onafhankelijke) rekenkamer zal ook in 2018 voor elke gemeente een onderzoek verrichten. De selectie van een onderwerp vindt eind 2017 plaats.

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Daar hoort een plan van aanpak bij om inwoners te informeren over de standpunten van partijen in de vorm van een stemwijzer en ook is het een mooi moment om het werk van raadsleden bij inwoners over het voetlicht te brengen.

Na de verkiezingen zal een introductieprogramma de (nieuwe) raadsleden op weg moeten helpen om hun raads-lidmaatschap op een goede manier in te kunnen vullen. Samen zullen partijen vervolgens aan de slag gaan om de komende vier jaar in te vullen; welke stip op de horizon zetten we en hoe gaan we dat bereiken?.

Versterking financieel beheer en versterken financieringspositie

Zoals hierboven geschreven vinden in 2018 de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De financiële verordening geeft aan dat de raad bij aanvang van de nieuwe raadsperiode de programma-indeling vaststelt. Deze indeling geldt vanaf het begrotingsjaar 2019. Met het vaststellen van de programma-indeling bepaalt de nieuwe raad op welk niveau het college middelen kan inzetten en ook op welk niveau ze daarover verantwoording af moeten leggen.

Op basis van de in 2015 vastgestelde financiële verordening evalueren we jaarlijks enkele nota's. Voor 2018 staan op de planning de nota's reserves en voorzieningen, grondbeleid, kunstwerken en verstrekking gemeentelijke subsidies.

Evenals voorgaande jaren gaan we verder met het verbeteren van onze financiële positie. We storten extra middelen in de financieringsreserve en hebben alle openstaande taakstellingen gerealiseerd. We zien dat onze leningenportefeuille daalt. Verwachten we vorig jaar nog dat begin 2018 onze langlopende leningenportefeuille € 150 miljoen groot zou zijn, nu verwachten we dat dit € 133 miljoen is. We verwachten nog steeds rond 2030/34 uit te komen op een schuldenniveau van € 85 miljoen. In de begrotingsperiode 2018-2021 storten we € 2,4 miljoen in de financieringsreserve. Uitgangspunt voor het beleid de komende jaren blijft een netto investeringsvolume van gemiddeld maximaal € 5,3 miljoen per jaar. Bijzondere investeringen zoals de strategische projecten, de grondexploitaties en de overloop uit voorgaande jaren vallen daar buiten.

De lastendruk van de OZB beperken we tot de inflatie van 2,4%. Daarnaast zou de OZB nog stijgen met 1,0% als besluitvorming van de begroting 2015-2018. Dit kunnen we beperken tot 0,7% zodat de totale stijging 3,1% is. Dit is gelijk aan de macronorm die het Rijk heeft vastgesteld.

Uitkering gemeentefonds

Het gemeentefonds vormt de belangrijkste bron van inkomsten voor gemeenten. Voor 2018 ramen we een opbrengst van € 48,0 miljoen. Dat is iets meer dan de helft van onze totale begroting. We zijn dus voor onze financiën sterk afhankelijk van het Rijk. We bepalen de gemeentefondsuitkering op basis van de meicirculaire. Op het moment van schrijven is de septembercirculaire nog niet verschenen. In de brief over de meicirculaire schreven we dat nieuw rijksbeleid op zijn vroegst verwerkt zal worden in de Miljoenennota die op Prinsjesdag uitkomt. Aangezien we nog geen nieuw kabinet hebben verwachten we niet dat er grote wijzigingen zullen plaatsvinden. Daarvoor zullen we de decembercirculaire 2017 dan wel de meicirculaire 2018 moeten afwachten. De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt € 28,3 miljoen, € 16,4 miljoen heeft betrekking op het Sociaal Domein en € 3,3 miljoen betreft overige uitkeringen, waarvan € 2,8 miljoen betrekking heeft op Wmo 2007. De algemene uitkering loopt mee met de ontwikkelingen van de rijksuitgaven. Dit betekent dat gemeenten meedelen in goede en in slechte tijden.

Met de decentralisatie van taken binnen het sociale domein in 2015 is er ook een andere financieringsstroom op gang gekomen. In 2017 hebben we ook de statushouders en de Wmo 2007 onder het Sociaal Domein gebracht zodat we spreken over het brede Sociaal Domein. Zoals geschreven bedraagt de integratie-uitkering voor de taken binnen het Sociaal Domein in 2018 € 16,4 miljoen. Hiervan is € 7,5 miljoen voor de Jeugdzorg, € 4,1 miljoen voor Participatie en € 4,8 miljoen voor de Wmo 2015.

Sociaal Domein	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Jeugdzorg - Actuele raming op basis van jaarrekening 2016					
Zorg in natura	4.776	4.726	4.676	4.626	4.626
PGB	302	302	302	302	302
Jeugdbescherming en -reclassering	300	300	300	300	300
Landelijk Transitiearrangement	160	160	160	160	160
Jeugdzorg Plus	160	160	160	160	160
Jeugdzorg overig	-	-	-	-	-
Participatiebudget - Actuele raming					
Sociaal deelfonds P-budget	518	527	555	575	631
WSW	4.410	4.157	3.935	3.792	3.685
Wmo-zorg - Actuele raming op basis van jaarrekening 2016					
Begeleiding / dagbesteding	2.606	2.556	2.506	2.456	2.456
Wmo-zorg PGB	650	650	650	650	650
Persoonlijke verzorging	-	-	-	-	-
Clientondersteuning MEE	235	235	235	235	235
Wmo chronisch zieken	375	375	375	375	375
Wmo-zorg overig	80	125	125	125	125
Formatie-uitbreiding					
Personeelsformatie	1.355	1.022	887	887	887
Overhead, organisatiekosten	550	550	550	550	550
Voortzetting tijdelijke contracten		50	150	100	50
Kosten Statushouders huisvesting					
Huisvesting statushouders	60	60	60	60	
Statushouders - overige structurele kosten	211	142	142	71	
Uitvoering Wmo 2007					
Verstrekkings	960	960	960	960	960
Hulp bij het Huishouden	2.457	2.443	2.443	2.443	2.443
Overige kosten	1.649	1.730	1.730	1.730	1.730
Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT)					
Verstrekkings	102				
Diversen					
Preventieve maatregelen begroting 2016	415	415	415	415	415
Huis op Maat	50				
Regiesysteem	-	10	24	24	23
Post onvoorzien	50	50	50	50	50
Autonome ontwikkelingen en nieuw beleid begroting 2018					
Meerkosten Soweco	77	129	96	66	- 3
Twentse Vervoersvisie		250	250	250	250
Huishoudelijke ondersteuning		400	400	400	400
Project Nuggers (stageproject werkloze jongeren)		50	40		
OZO Verbindzorg		23			
Uitbreiding toezicht en handhaving voor Jeugd en Wmo		20	15	15	15
Project transformatie en partnerschap AMV'ers		50	50	50	50
Innovatie instrumenten Jeugd		35	35	35	35
Toename uitgaven bijzondere bijstand		40			
Inclusieve samenleving en laaggeletterdheid		35			
Bevordering gezond en veilige school, sport en samenleving		10	10	10	10
Totaal structurele lasten	22.508	22.747	22.286	21.872	21.571
Meicirculaire 2017 -Budgetten					
Jeugdzorg	7.225	7.507	7.515	7.588	7.627
Participatiebudget	4.393	4.094	3.836	3.622	3.569
Wmo-zorg	4.695	4.816	4.761	4.782	4.775
Totaal Integratie-uitkering Sociaal Domein	16.312	16.416	16.112	15.992	15.970
Algemene middelen t.b.v. uitvoering WSW	453	460	463	463	463
Beschikbare middelen uitvoering Wmo 2007	3.947	3.939	3.939	3.939	3.939
Mutaties Wmo 2007 (HHT, extramuralisering, inflatie)	83	113	113	114	116
Decentralisatie-uitkering verhoogde asielstroom	266				
Eigen Bijdrage					
Eigen bijdrage	850	850	850	850	850
Eigen bijdrage - verlaging ivm tegengaan zorgmijding	- 160	- 160	- 160	- 160	- 160
Totaal beschikbare middelen	21.752	21.619	21.318	21.198	21.179
Saldo via reserve Sociaal Domein	- 756	- 1.128	- 968	- 674	- 392
Stand reserve per einde jaar	5.102	3.975	3.007	2.333	1.942

Wat het kost

bedragen x € 1.000

08 Bestuur en middelen - Wat mag het kosten?	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
10100 Algemeen bestuur	- 423	- 392	- 403	- 392
10110 Dagelijks bestuur	- 843	- 843	- 843	- 843
10300 Verkiezingen	- 80	- 88	- 68	- 95
10500 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 515	- 516	- 516	- 516
10510 Internationale contacten	- 8	- 8	- 8	- 8
10600 Raadsgriffie	- 260	- 262	- 266	- 260
92200 Algemene baten en lasten	- 324	- 449	- 507	- 799
93000 Uitvoering Wet WOZ	- 379	- 378	- 377	- 368
93100 Onroerende-zaakbelastingen	-	-	-	-
96000 Saldo van kostenplaatsen	-	- 102	- 94	- 98
10800 Treasury	- 249	24	68	38
Totaal Lasten	- 3.081	- 3.013	- 3.012	- 3.342
Baten				
10110 Dagelijks bestuur	-	-	-	-
92100 Uitkering gemeentefonds	31.584	31.751	31.746	31.637
92200 Algemene baten en lasten	-	-	-	-
92300 Integratie-uitkering sociaal domein	16.416	16.112	15.992	15.970
93000 Uitvoering Wet WOZ	9	9	9	9
93100 Onroerende-zaakbelastingen	7.990	8.030	8.151	8.192
10800 Treasury	603	697	705	653
Totaal Baten	56.603	56.599	56.603	56.462
Saldo van baten en lasten	53.522	53.586	53.591	53.120
Mutatie reserves				
Toevoegingen	- 563	- 709	- 890	- 972
Onttrekkingen	1.030	552	401	225
Mutatie reserves	468	- 157	- 489	- 747
Resultaat	53.989	53.428	53.102	52.373

Belangrijke financiële ontwikkelingen

Als gevolg van een inspectie door de brandweer zijn een aantal tekortkomingen in het kader van de brandveiligheid van het Huis voor Cultuur en Bestuur geconstateerd. In overleg met de brandweer is besloten een brandveiligheidsconcept op te stellen. Om de tekortkomingen zo efficiënt mogelijk te kunnen herstellen is een investeringskrediet nodig van € 193.000,- in 2018.

Met Zinin zijn afspraken gemaakt over het terugdringen van de beveiligingskosten van het HvCB. Zinin regelt op bepaalde tijdstippen zelf de beveiliging. Dit heeft geleid tot een vermindering van de beveiligingskosten. De daadwerkelijke kosten zijn structureel te laag geraamd. Om de veiligheid van onze bezoekers en het gebouw te kunnen garanderen is het noodzakelijk om het budget structureel met € 22.000,- te verhogen.

Op grond van de (Europese) Algemene Verordening Gegevensbescherming is de gemeente met ingang van 28 mei 2018 verplicht om een Functionaris Gegevensbescherming (FG) te hebben. Hiervoor wordt per 1 januari 2018 een bedrag beschikbaar gesteld van € 40.000,-. De consequenties van deze nieuwe wet- en regelgeving zijn groot en daarom wordt er structureel een budget geraamd voor de verbetering van informatieveiligheid en het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens (€ 27.500,-). Daarnaast zijn er extra investeringen nodig op het gebied van informatieveiligheid. Voor 2018 wordt een krediet van € 87.500,- beschikbaar gesteld en de jaren daarna € 52.500,-. Voor de Agenda voor Twente wordt voor het Regionaal investeringsprogramma 2018-2022 een bedrag geraamd van

€ 7,50 per inwoner. Dit komt neer op een structureel bedrag van € 267.750,-.

Voor deelname aan het instituut Nationale ombudsman wordt al enige jaren te weinig geraamd in de begroting, er wordt structureel € 4.000,- bijgeraamd.

De VNG heeft samen met de andere overheidswerkgevers en de minister van BZK afgesproken dat elk jaar banen voor mensen met een arbeidsbeperking gecreëerd zullen worden. Op lange termijn gaat het voor de gemeente Hellendoorn om circa 13 fte (5% van het personeelsbestand). Binnen de huidige formatie zijn geen mogelijkheden garantiebanen te creëren. Hiervoor is extra budget nodig. Door inzet van loonkostensubsidie kunnen de kosten beperkt worden. Voor 2018 wordt € 37.500,- beschikbaar gesteld oplopend naar € 87.500,- in 2021.

Jaarlijks worden de vervangingsinvesteringen voor automatisering en het calamiteitenbudget gemeentelijke accommodaties opgenomen.

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Wat betreft het?

In deze paragraaf wordt een uiteenzetting gegeven van het beleid voor 2018 ten aanzien van de gemeentelijke belastingen en tot welke belastingdruk dit voor de burgers leidt.

Wat willen we bereiken?

Het is gebruikelijk om in zijn algemeenheid de tarieven jaarlijks te verhogen met een inflatiecorrectie. Op basis van de laatste prognoses van het CPB gaan wij voor 2018 uit van een gewogen gemiddelde van 2,4%. Overwegingen om hiervan af te wijken zijn bijvoorbeeld wettelijk vastgestelde tarieven, omvang van de voorzieningen, de mate van kostendekkendheid van een bepaald tarief of de afronding van de tarieven. Verder willen wij, net als in voorgaande jaren, de belastingdruk voor de gemiddelde burger niet te zeer laten stijgen. Voor 2018 stijgen de woonlasten voor een gemiddelde woningeigenaar met circa € 2,- per maand en voor een huurder circa € 1,15 per maand.

Voor 2018 hebben we voor de onroerende-zaakbelastingen (OZB) een tariefsstijging geraamd van 3,1%. Dit is de stijging die het Rijk als macronorm hanteert. In de programmabegroting 2014 hadden we voor 2018 nog één maal een tariefsstijging opgenomen van 1%, als 'crisismaatregel' bovenop de inflatieontwikkeling, maar in deze begroting wordt dit deels teruggedraaid.

Dezelfde tariefsstijgingen hebben we doorgevoerd voor zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing. In het gemeentelijke rioleringsplan 2016-2020 (GRP4) hadden we nog 2% reële groei meegenomen, dan zou de tariefsstijging dus 2% plus 2,4% inflatiestijging moeten worden. De geraamde ontwikkeling van de lasten maakt het echter mogelijk de tariefsstijging te beperken tot de genoemde 3,1%.

Ook bij de afvalstoffenheffing stijgen de tarieven voor 2018 met 3,1%. In 2016 en 2017 hebben we per huishouden een bedrag van € 30,- terugggegeven als éénmalig voordeel. In 2018 is er ruimte binnen de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing om ook nu éénmalig een verlaging op de basisheffing door te voeren. Het gaat dan om een bedrag van € 30,-. Ten opzichte van 2017 hebben we daarom de tarieven slechts met 3,1% verhoogd.

Door deze tariefmaatregelen stijgt de belastingdruk (het totaal aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) voor een gemiddelde woningeigenaar (tevens gebruiker) uiteraard met 3,1%. De belastingdruk voor een gemiddelde woninghuurder stijgt ook met 3,1%.

De tarieven zoals in deze paragraaf worden genoemd kunnen in de raadsvergadering van februari 2018 nog worden aangepast. Op deze manier kunnen de meest recente taxatiewaarden, de uitgezette afvalcontainers en informatie over het waterverbruik nog verwerkt worden in de tarieven die gebruikt worden voor de gecombineerde aanslag.

Het voorgaande resulteert in de volgende voorlopige tarieven en gecombineerde aanslag voor een gemiddelde woning:

Woonlasten eigenaar en gebruiker	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Eigenaar en gebruiker				
OZB eigenaar *1)	€ 324,71	€ 334,88	€ 10,17	3,1%
Afvalstoffenheffing *2)	€ 200,64	€ 206,76	€ 6,12	3,1%
Rioolheffing *3)	€ 247,20	€ 254,88	€ 7,68	3,1%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 772,55	€ 796,52	€ 23,97	3,1%
Gebruiker				
Afvalstoffenheffing *2)	€ 200,64	€ 206,76	€ 6,12	3,1%
Rioolheffing *3)	€ 247,20	€ 254,88	€ 7,68	3,1%
Woonlasten gebruiker	€ 447,84	€ 461,64	€ 13,80	3,1%

*1) Voor het eigendom van een gemiddelde woning met een woningwaarde van € 221.190 (waardestijging t.o.v. 2016 = 1%)

*2) Standaardcombinatie: basisheffing met een 240 liter restcontainer en een 140 liter GFT-container.

*3) Uitgaande van 101-150 m3 waterverbruik

Wat doen we ervoor?

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing laten wij stijgen met 3,1%. In 2016 en 2017 werd € 30,- eenmalig per huishouden teruggegeven in de basisheffing. Ook in 2018 berekenen we een korting van € 30,- op het tarief van de afvalstoffenheffing. De voorziening egalisatie afvalstoffenheffing heeft hier voldoende ruimte voor.

Afvalstoffenheffing	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Basisheffing	€ 66,12	€ 68,16	€ 2,04	3,1%
140 liter GFT-container	€ 36,12	€ 37,20	€ 1,08	3,0%
240 liter GFT-container	€ 60,60	€ 62,52	€ 1,92	3,2%
140 liter restcontainer	€ 57,72	€ 59,52	€ 1,80	3,1%
240 liter restcontainer	€ 98,40	€ 101,40	€ 3,00	3,0%

De tarieven zijn deelbaar door 12 om daarmee ook de gevolgen van het omwisselen van een container of het moment van verhuizen per maand te kunnen verwerken.

In 2018 zetten wij met name in op terugdringing van de GFT-fractie in de restafvalstroom. Hiervoor komen we voor het eind van 2017 met concrete voorstellen. Denkt u hierbij aan het verlagen of afschaffen van het tarief van de GFT-container.

Begrafnisrechten

De tarieven van de begrafenisrechten zijn met 2,4% verhoogd. Dit is de inflatiecorrectie.

Begrafnisrechten	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Aankoop eigen graf	€ 1.938,00	€ 1.985,00	€ 47,00	2,4%
Begraven volwassene	€ 623,00	€ 638,00	€ 15,00	2,4%
Totaal				

Hondenbelasting

Sinds de invoering van deze belastingsoort wordt de opbrengst aangewend ter bestrijding van de overlast door honden en de daar direct aan verwante activiteiten zoals de aanleg en onderhoud van hondentoiletten en ruige bermen, een controleur, controles, hondenpenningen, voorlichting en perceptiekosten. De opbrengst wordt met de inflatiecorrectie ad 2,4% verhoogd.

Hondenbelasting	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Per hond	€ 69,00	€ 70,50	€ 1,50	2,2%
Per kennel	€ 345,00	€ 354,00	€ 9,00	2,6%

Leges

De tarieven van de leges zijn alleen maar verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,4%. Dit geldt uiteraard niet voor de tarieven die op grond van andere wet- en regelgeving zijn vastgesteld, zoals de tarieven voor reisdocumenten, of voor tarieven waarvan gebleken is dat zij niet kostendekkend zijn.

Marktprecariobelasting

De tarieven van de marktprecariobelasting worden verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,4%.

OZB

De opbrengst van de OZB is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven van de OZB worden uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. De inflatiecorrectie zou 2,4% moeten bedragen op grond van cijfers van het CPB. Daarnaast hadden we al in de programmabegroting 2014 afgesproken om de tarieven voor 2018 te laten stijgen met 1%, dan zou de totale tariefsstijging 3,4% worden. We hebben echter de ambitie om binnen de door het Rijk vastgestelde macronorm OZB te blijven (zie hierna), daarom beperken we de totale opbrengststijging voor 2018 tot 3,1%.

Overigens worden de nieuwe tarieven in de raadsvergadering van februari 2018 definitief vastgesteld zodat ook de meest recente ontwikkelingen van de WOZ-waardes nog kunnen worden meegenomen.

Bovenstaande tariefsstijgingen leiden tot de volgende voorlopige tarieven van de OZB voor 2018:

Onroerende zaak belasting	2017	2018	Tariefstijging	Lasten- stijging (%)
Eigendom				
Woning	0,1468%	0,1514%	0,0046%	3,1%
Niet-woning	0,2775%	0,2861%	0,0086%	3,1%
Gebruik				
Niet-woning	0,2263%	0,2333%	0,0070%	3,1%

Macronorm OZB

Het Rijk heeft een percentage vastgesteld waarmee de OZB-opbrengst van de gezamenlijke gemeenten in Nederland maximaal mag stijgen. Volgens cijfers van het onderzoeksinstituut COELO is de totale landelijke opbrengst in 2017 binnen de macronorm gebleven. Dat betekent dat de macronorm voor 2018 niet verder gecorrigeerd wordt en voor 2018 op 3,1% wordt vastgesteld. Dit percentage is opgebouwd uit 1,5% reële trendmatige groei van het BBP en 1,6% prijsontwikkeling Nationale Bestedingen (op basis van het Centraal Economisch Plan 2017).

De VNG heeft bij het kabinet aangegeven dat een macronormering van de lokale belastingen niet past bij goede bestuurlijke verhoudingen. Met het oog op de afgelopen landelijke verkiezingen in 2017 en de eventuele hervorming van het belastinggebied zal het kabinet daar geen actie meer op ondernemen. Bij het nieuwe kabinet brengt de VNG dit weer ter sprake.

Tarieven en Woz-waarden

Op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) moeten wij elk jaar alle onroerende zaken taxeren. Voor 2018 zullen alle onroerende zaken in de gemeente worden getaxeerd naar waardepeildatum 1 januari 2017. De resultaten daarvan komen eind 2017 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Dat zal gebeuren in de raadsvergadering van februari 2018. Zoals gebruikelijk hanteren wij daarbij het uitgangspunt dat de totale geraamde OZB-opbrengst als gevolg van deze hertaxatie niet zal wijzigen.

Reclamebelasting

De verordening en tarieven zijn identiek aan die van 2017.

Rioolheffing

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Voor 2018 gaan we uit van een tariefstijging van 3,1%. Deze tariefstijging is lager dan waarmee is gerekend in het nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP4) dat in december 2015 is vastgesteld. In het gemeentelijke rioleringsplan 2016-2020 (GRP4) hadden we nog 2% reële groei meegenomen, dan zou de tariefsstijging dus 2% plus 2,4% inflatiestijging moeten worden. De geraamde ontwikkeling van de lasten maakt het echter mogelijk de tariefsstijging te beperken tot de genoemde 3,1%.

Rioolheffing	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Vastrecht 50 m3	€ 178,08	€ 183,60	€ 5,52	3,1%
Opslag voor elke 50 m3	€ 34,56	€ 35,64	€ 1,08	3,1%

Toeristenbelasting

De tarieven voor 2018 zijn verhoogd conform de tariefafpraak met de Hellendoornse Ondernemers in Recreatie en Toerisme (HORT) voor de periode 2014-2018. Deze afspraak dateert uit 2013. De genoemde tarieven zijn per persoon per nacht.

Toeristenbelasting	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
Tarief A: Campings, groepsaccommodaties, B&B	€ 0,70	€ 0,71	€ 0,01	1,4%
Tarief B: Zomerhuisjes	€ 1,05	€ 1,10	€ 0,05	4,8%
Tarief C: Hotels	€ 1,62	€ 1,70	€ 0,08	4,9%

Vermakelijkhedenretributie

Al jaren is er een convenant met de enige belastingplichtige het Avonturenpark. Het huidige convenant loopt eind 2017 af. We zijn in gesprek om te komen tot een nieuw convenant dat per 2018 ingaat.

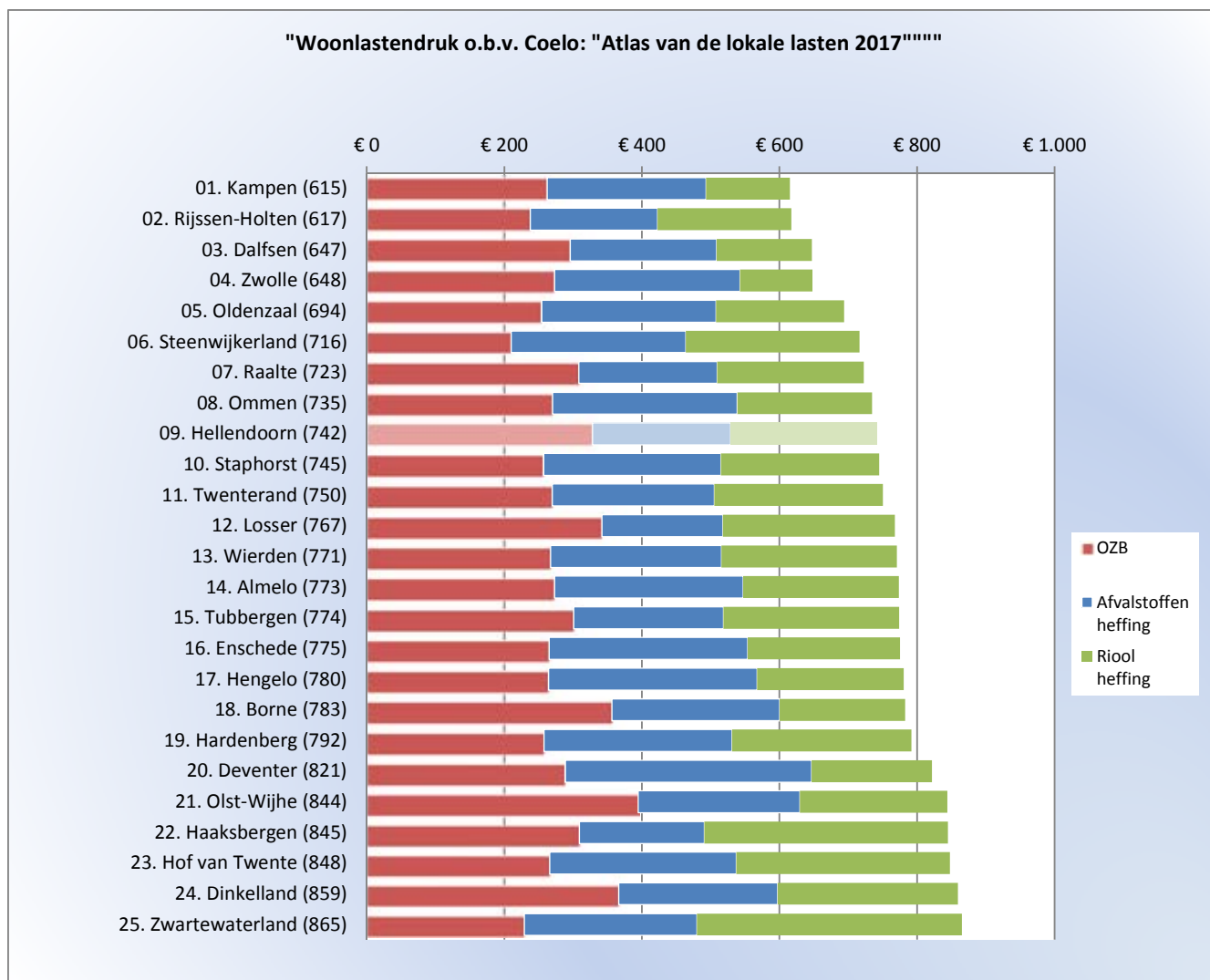
Tarieven Hellendoorn versus tarieven andere gemeenten in 2017

De ontwikkeling van de woonlasten heeft ieder jaar de volle aandacht, omdat de stijgingen per gemeente aanzienlijk kunnen verschillen. De grote aandacht voor de hoogte van de gemeentelijke belastingen komt vooral door de zichtbaarheid van de heffingen.

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) berekent jaarlijks per gemeente de belastingdruk. Uit de "Atlas van de lokale lasten 2017" van het COELO blijkt dat er in totaal 386 gemeenten zijn betrokken in het onderzoek.

Voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens bedragen de woonlasten in de goedkoopste gemeente € 487,-. In de duurste gemeente is dat € 1.242,-. De gemiddelde woonlasten liggen volgens het COELO in Nederland op € 752,- en in Overijssel op € 757,-. In de gemeente Hellendoorn bedragen de lasten volgens het COELO € 742,- voor een meerpersoonshuishouden. Daarmee nemen we, landelijk gezien, de 187ste (2016 145ste) plek in. Uiteraard heeft de eenmalige teruggave van € 30,- op de basisheffing afvalstoffenheffing in de jaren 2016, 2017 en 2018 invloed.

Als we de cijfers van het COELO uitsplitsen naar Overijssel, dan zien we dat een gemiddeld huishouden in onze gemeente in een gemiddelde woning qua belastingdruk op de 9e (2016 7e) plaats komt op de ranglijst van 25 Overijsselse gemeenten.

Ontwikkeling belastingdruk bedrijven

Bij de bepaling van de belastingdruk voor bedrijven spelen slechts twee belastingsoorten een rol, te weten de OZB en de rioolheffing. De afvalstoffenheffing is namelijk alleen maar voor huishoudens. Hieronder ziet u de ontwikkeling in de belastingdruk voor een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen (sindsdien verhoogd met de jaarlijkse gemiddelde marktontwikkeling voor niet-woningen) en een jaarlijks waterverbruik van 1000 m3. Ten opzichte van vorig jaar is er een waardedaling van niet-woningen van 3,2%. In 2016 was het bewuste bedrijf nog € 954.000,- waard en dat is in 2017 gedaald naar € 924.000,-.

Belastingdruk bedrijven	2017	2018	Lasten- stijging (€)	Lasten- stijging (%)
OZB eigendom *1)	€ 2.563,79	€ 2.643,24	€ 79,45	3,1%
OZB gebruik *1)	€ 2.090,76	€ 2.155,43	€ 64,67	3,1%
Rioolheffing *2)	€ 834,72	€ 860,76	€ 26,04	3,1%
Woonlasten eigenaar en gebruiker	€ 5.489,27	€ 5.659,43	€ 170,17	3,1%

*1) Voor het eigendom van een fictief bedrijf dat in 2010 een WOZ-waarde had van € 1,0 miljoen.

*2) Uitgaande van 1.000 m3 waterverbruik

Gecombineerde aanslag 2018

In 2018 zal het merendeel van de gecombineerde aanslagen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting) naar verwachting worden opgelegd met dagtekening 28 februari 2018.

Betaling van de aanslag 2018

Omdat heel veel burgers een machtiging hebben afgegeven tot automatische incasso, hebben zij meestal tien termijnen om het verschuldigde bedrag te voldoen.

Kwijtschelding

Bij de afhandeling van de kwijtscheldingsverzoeken maakt de gemeente Hellendoorn maximaal gebruik van de haar geboden mogelijkheden, door 100% van de bijstandsnorm aan te merken als kosten van bestaan. Voor pensioenge-rechtigden hanteren we een ruimere norm. Ook de wettelijke mogelijkheid om rekening te houden met de kosten van kinderopvang, wordt door de gemeente Hellendoorn toegepast. Om de administratieve lasten voor de burger en uitvoeringskosten te beperken, toetst de gemeente de jaren na een eerste toewijzing via het Inlichtingenbureau.

Kostenonderbouwing

Vanaf het begrotingsjaar 2017 dient er in de paragraaf Lokale heffingen inzicht gegeven te worden in de mate van kostendekkendheid van heffingen waarbij de tarieven niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Het betreft de volgende heffingen: leges, afvalstoffenheffing, rioolheffing en begrafenisrechten. De nieuwe regels die in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn opgenomen vereisen inzicht in op welke wijze bij de berekening van tarieven van heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Verder moet informatie gegeven worden over de beleidsuitgangspunten en hoe deze gehanteerd zijn bij de tariefstelling.

Beleidsuitgangspunten toerekening van overhead

In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden vindt de commissie BBV het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Onderstaande tabellen zijn door ons overgenomen vanuit de "notitie overhead" van de commissie BBV uit juli 2016. De berekening van de tarieven moet extracomptabel geschieden.

De overhead moet daarbij op een consistente wijze worden toegerekend, dus dat ligt voor meerdere jaren vast. In de bewuste notitie worden twee methodes genoemd, één op basis van de personeelskosten en één op basis van de omvang van de taakvelden. In het raadsvoorstel (17INT00640) dat u in maart 2017 heeft vastgesteld worden onze keuzes nader toegelicht. Voor wat betreft de legesverordening titel 1, 2 en 3 hanteren we een verdeling op basis van de personeelskosten van de taakvelden. Dit zijn immers erg arbeidsintensieve processen. Voor de toerekening naar afval en riool hebben we gekozen voor een verdeling van de overhead op basis van de totale kosten per taakveld, dit omdat de kosten hier grotendeels veroorzaakt worden door inschakeling van derden. Overigens moet de methode voor de toerekening van overhead worden opgenomen in de financiële verordening.

Leges

De legesverordening bestaat uit drie delen (zogenoeten titels) die vervolgens weer zijn opgebouwd in hoofdstukken. Bij de legesverordening is het in het nieuwe BBV vereist dat de kostendekkendheid per hoofdstuk in beeld wordt gebracht.

Als algemeen beleidsuitgangspunt streven we naar 100% kostendekkendheid. Hieronder wordt de kostendekkendheid per titel nader toegelicht. Bij de leges is kruissubsidiëring toegestaan; dit betekent dat de legesverordening kostendekkend moet zijn, maar dat er op onderdelen wel meer dan kostendekkende tarieven mogen worden gerekend, mits dit gecompenseerd wordt doordat andere tarieven juist niet geheel kostendekkend zijn.

Titel 1 – Algemene dienstverlening

We streven naar 100% kostendekkendheid, maar zijn hierin beperkt door de gemaximeerde legestarieven vanuit het Rijk. Zie hieronder de mate van kostendekkendheid voor de leges burgerzaken.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid leges	Begroting	Begroting
Titel 1: Algemene Dienstverlening	2017	2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	650	670
Inkomsten, excl. heffingen	-	-
Netto kosten	650	670
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	199	204
BTW *1)	38	41
Toe te rekenen kosten taakveld	238	246
Totale kosten taakveld	888	916
Totale opbrengsten heffing	575	587
Dekkingspercentage heffing	64,7%	64,1%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Titel 2 – Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Het grootste gedeelte van de kosten en opbrengsten binnen titel 2 vallen binnen het hoofdstuk van de Omgevingsvergunning.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid leges	Begroting	Begroting
Titel 2: Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning	2017	2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	470	479
Inkomsten, excl. heffingen	-	-
Netto kosten	470	479
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	221	222
BTW *1)	9	9
Toe te rekenen kosten taakveld	230	231
Totale kosten taakveld	700	710
Totale opbrengsten heffing	665	682
Dekkingspercentage heffing	95,0%	96,0%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Titel 3 – Dienstverlening vallend onder de Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 vormt een klein gedeelte van onze legesinkomsten. Het gaat hier voornamelijk over drank- en horecaverGUNningen en de APV. De kosten zijn vele malen hoger dan de leges die we ontvangen.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid leges	Begroting	Begroting
Titel 3: Europese dienstenrichtlijn	2017	2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	161	153
Inkomsten, excl. heffingen	-	-
Netto kosten	161	153
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	101	102
BTW *1)	2	2
Toe te rekenen kosten taakveld	103	104
Totale kosten taakveld	264	257
Totale opbrengsten heffing	22	22
Dekkingspercentage heffing	8,3%	8,7%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Afvalstoffenheffing

In zijn algemeenheid is de afvalstoffenheffing volledig bedoeld om de kosten van afvalinzameling te dekken. We gebruiken de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing om schokken in de tarieven op te vangen. De voorziening is de afgelopen jaren opgebouwd uit de ontvangen heffingen en daarom willen we deze teruggeven aan de burger. Daarom geven we ook in 2018 € 30,- terug in de basisheffing. De tarieven stijgen met 3,1%. De voorziening wordt in 2018 aangesproken voor € 229.000,-. Dit leidt tot een kostendeckingspercentage van 91,9%.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendeckendheid afvalstoffenheffing	Begroting 2017	Begroting 2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	3.154	2.892
Inkomsten, excl. heffingen	- 1.109	- 1.082
Netto kosten	2.045	1.810
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	629	598
BTW *1)	493	435
Toe te rekenen kosten taakveld	1.122	1.032
Totale kosten taakveld	3.167	2.842
Totale opbrengsten heffing	2.531	2.613
Dekkingspercentage heffing	79,9%	91,9%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Rioolheffing

De rioolheffing willen we niet meer dan kostendekkend houden. Om geen grote fluctuaties in de tarieven voor de rioolheffing te krijgen hebben we de voorziening egalisatie rioolheffing in het leven geroepen. In 2018 wordt nog € 52.000,- uit deze voorziening gehaald. In 2018 is er een daardoor een kostendeckingspercentage van 98,7%. Overigens betekent de systematiek dat er ook wel eens een jaar kan zijn dat er een bedrag wordt toegevoegd aan de voorziening, dan is er sprake van een (incidentele) overdekking.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid rioolheffing	Begroting 2017	Begroting 2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	3.053	2.962
Inkomsten, excl. heffingen	- 42	- 17
Netto kosten	3.011	2.945
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	724	717
BTW *1)	407	379
Toe te rekenen kosten taakveld	1.130	1.096
Totale kosten taakveld	4.141	4.040
Totale opbrengsten heffing	3.873	3.988
Dekkingspercentage heffing	93,5%	98,7%

Begrafenisrechten

Het streven naar kostendekkende tarieven is losgelaten. Het aantal begrafenissen is de afgelopen jaren gedaald en de opbrengsten zijn daarom ook verlaagd. De kostenstructuur is zodanig dat er ook een groot deel vaste kosten is. Een kostendekkend tarief zou betekenen dat de tarieven erg hoog worden en daarom is de kostendeckingspercentage voor het jaar 2018 76,3%.

bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid begrafenisrechten	Begroting 2017	Begroting 2018
Kosten taakveld		
Netto kosten		
Kosten, incl. (omslag)rente	330	347
Inkomsten, excl. heffingen		- 1
Netto kosten	330	346
Toe te rekenen kosten		
Overhead, incl. (omslag)rente	98	99
BTW *1)	20	19
Toe te rekenen kosten taakveld	118	118
Totale kosten taakveld	449	464
Totale opbrengsten heffing	345	354
Dekkingspercentage heffing	76,9%	76,3%

*1) De BTW zoals opgenomen in de tabel betreft (via BCF compensabele) BTW over gemaakte kosten

Samenvatting kostendeckendheid

bedragen x € 1.000

Kostendeckendheid heffingen	Lasten taakveld	Overhead	BCF /BTW	Totaal lasten	Leges	Andere inkomsten	Dekkings %
Rioolheffing	2.962	717	379	4.058	3.988	17	99%
Afvalstoffenheffing	2.892	598	435	3.924	2.613	1.082	92%
Begrafenisrechten	347	99	19	465	354	1	76%
Leges titel 1	670	204	41	916	587	-	64%
Leges titel 2	479	222	9	710	682	-	96%
Leges titel 3	153	102	2	257	22	-	9%
	7.504	1.941	885	10.330	8.245	1.101	89%

Paragraaf 2

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

Op 26 september 2017 heeft u een nieuwe kadernota Risicobeheersing en Weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota zijn de kaders van het risicomanagement neergezet. In deze paragraaf laten wij de resultaten van deze nieuwe werkwijze zien. Risicomanagement is het proces waarbij de organisatie continue en systematisch doorlopen wordt op risico's, met als doel de gevolgen ervan te voorkomen of te bestrijden en de positieve gevolgen ervan te benutten of te versterken. Met andere woorden risicomanagement is gericht op het voorkomen, vermijden of verkleinen van risico's. De twee meest gebruikte toepassingen van risicomanagement zijn:

- Sturen op risico's
- Beheersen van risico's

Zoals in de nota is beschreven vinden wij het belangrijk om de risico's die van invloed zijn op onze bedrijfsvoering (organisatiebreed) in beeld te brengen en beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's zijn we in staat om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van onze organisatie, het zogenaamde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen kunnen we bepalen door onderstaande stappen te doorlopen:

1. Een inventarisatie van de risico's (risicoprofiel);
2. Benodigde weerstandscapaciteit;
3. Beschikbare weerstandscapaciteit;
4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit;

Risicoprofiel

De laatste maanden zijn gebruikt om het nieuwe systeem NARIS® te vullen met de risico's die we zien. Om inzicht in de risico's te krijgen hebben we een risico-inventarisatie uitgevoerd. In deze paragraaf laten we de resultaten van deze inventarisatie zien. Aan de hand van de inventarisatie is een risicoprofiel opgesteld. Om de geïdentificeerde risico's vast te leggen is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn in totaal 110 risico's in beeld gebracht. In het onderstaand overzicht presenteren we echter alleen het aantal risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit met een maximum van 10, zoals is vastgelegd in de nieuwe nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De impact van de overige risico's worden meegenomen in het totaal van de benodigde weerstandscapaciteit. Om focus te kunnen houden op de belangrijkste risico's is ervoor gekozen alleen de top 10 weer te geven.

Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's						
Risico-nummer	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg	Invoed
R8	Verminderde afname bouwgrond bedrijventerrein Lochter III	<p>Financieel - Gedwongen afboeken boekwaarde Lochter III. Gezamenlijk risico marktpatijen (60%) en gemeente (40%). Publiekrechtelijke afspraken werken privaatrechterlijk door. Minder opbrengsten dan begroot. Investerings zijn (grooten)deels al gedaan door o.a. grondverwerving, voorbereidingskosten etc. Hierdoor ontstaat een verliesgevende exploitatie.</p> <p>Impact Continuïteit - Bij forse verliezen moeten keuzes worden gemaakt om de consequenties in de begroting op te vangen.</p> <p>Imago - Ontwikkeling terrein laat langer op zich wachten. Het terrein ligt langer braak, waardoor de gewenste uitstraling/ aantrekkelijkheid minder wordt.</p>	<p>Actief - Op maat gesneden grondaanbieding aan potentiële gegadigden;</p> <p>Actief - Extra acquisitie</p>	50%	max. € 5.000	28.89%
R54	Daling uitkering gemeentefonds	<p>Financieel - De uitkering van het gemeentefonds kan gedurende het begrotingsjaar wijzigen. Bij een daling heeft dit effect op de lopende begroting en zijn direct ombuigingen nodig. Ook heeft een daling impact op de opvolgende jaren. ook dan zijn bezuinigingen nodig, maar daarvoor hebben we langer de tijd.</p> <p>Impact Continuïteit - Voorzieningsniveau wordt verlaagd.</p> <p>Imago - Burger moet meer betalen en/of krijgt minder dienstverlening</p>	<p>Actief - Het opnemen van een voorzichtigheid in de raming van het gemeentefonds. ; Suggestie - Lobby in samenwerking met andere gemeenten en VNG; Suggestie - Op de voet volgen van de ontwikkelingen, zodat je maximale reactietijd hebt om zelf de gevolgen te kunnen sturen.</p>	70%	max. € 1.000	7.17%
R80	Infrastructuur kan technische ontwikkelingen van (motor)voertuigen niet bijhouden	<p>Financieel - Grote investeringen in wegen, Impact Continuïteit - Maatregelen gaat ten kosten van andere werkzaamheden, Imago - Door achterblijven van infrastructuur</p>	<p>In voorbereiding - Ontwikkelingen goed bijhouden en inspelen op veranderingen</p>	30%	max. € 2.000	6.94%
R12	Vertraging uitgifte bouwgrond Hellendoorn Noord fase 1.	<p>Financieel - Minder opbrengsten dan begroot. Investerings zijn (grooten)deels al gedaan door o.a. grondverwerving, voorbereidingskosten etc. Hierdoor ontstaat een verliesgevende exploitatie., Imago - Ontwikkeling woonwijk duurt langer.</p>	<p>Actief - Fasering in overeenstemming gebracht met woningbouwprogramma/ behoefteprognoses. ; Actief - Bufferreserve ingesteld om verliezen op te vangen door afzetrisico, gebaseerd op prijs, rente- en afzetrisico. ; Actief - Jaarlijkse herziening van de grondexploitatie: Vinger aan de pols. ; Actief - Voorziening getroffen voor het te verwachten verlies (huidig exploitatietekort berekend op € 1.100.000).</p>	30%	max. € 1.000	4.69%
R103	Hoger beroep op de open einde regeling Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	<p>Financieel - Kostenstijging uitkering - Toename uitkeringsbestand</p> <p>Impact Continuïteit - Druk op de organisatie en de gemeentebegroting</p>	<p>Geïmplementeerd - Samenwerken met werkgevers; Geïmplementeerd - Instrumenten ontwikkelen en inzetten om mensen te laten uitstromen; Geïmplementeerd - Extra inzet in de uitstroom</p>	50%	max. € 450	3.00%
R119	Gevolgen jurisprudentie voor gemeentelijk beleid (Huishoudelijke Ondersteuning)	<p>Financieel - Jurisprudentie kan leiden tot extra uitgaven</p> <p>Impact Continuïteit - Extra werkdruk, nieuw beleid ontwikkelen</p> <p>Imago - Gemeentelijk beleid wordt indirect bekritiseerd</p>	<p>Geïmplementeerd - Personeel deskundig, juridische risico's meenemen bij beleidsontwikkeling</p>	50%	max. € 450	2.98%

R132	Groter beroep op open einde regelingen vanuit jeugdzorg en Wmo	Financieel - Het beroep dat de burger kan doen op open einde regelingen zoals Wmo-verstrekingen, leerlingenvervoer en bijzondere bijstand is niet gelimiteerd. Dit kan resulteren in tegenvallers.	Suggestie - Er kunnen kwantitatieve maatregelen genomen worden waardoor de doelgroep van de betreffende regelingen kleiner wordt. Daarnaast is het mogelijk kwalitatieve maatregelen te nemen door de maximale bedragen waar beroep op gedaan kan worden bij te stellen.	70%	max. € 200	2.49%
R112	De doorontwikkeling van Soweco naar een maatschappelijke onderneming en de daarbij behorende ontvechting van GR en MO stagneert of komt niet (voldoende) van de grond.	Financieel - De gemeenten die betrokken zijn bij de gemeenschappelijke regeling Soweco zullen de exploitatietekorten gezamenlijk moeten dragen., Impact Continuïteit - Heeft impact op het welbevinden van de werknemers met een arbeidsbeperking, zij zullen zich zorgen maken of zij hun werk nog wel kunnen blijven doen. Het voortbestaan van het SW-bedrijf komt op het spel te staan.	Actief - De voortgang met betrekking tot de doorontwikkeling van Soweco kritisch en betrokken volgen, zowel inhoudelijk als financieel.	50%	max. € 250	1.88%
R130	Aanscherping eisen rubberinfill kunstgras velden	Financieel - Op basis van landelijk en Europees onderzoek is een wijziging van de veiligheidseisen/gezondheidseisen m.b.t. infill kunstgrasvelden te verwachten. Mogelijk moet een nieuwe infill worden toegepast bij kunstgrasvelden. t.a.v. de bestaande infill moet nog een nader standpunt bepaald worden met als uiterste consequentie noodzakelijke vervanging. Risico van hogere kosten. Impact Continuïteit - De uiterste consequentie is dat kunstgrasvelden gedeeltelijk c.q geheel buiten gebruik gesteld worden voor een korte of langere periode., Imago - Op basis van de onderzoeken en nieuwe richtlijnen/eisen moet een nader standpunt bepaald worden en verwachtingen gemanaged worden. De aanpak kan effecten hebben op het imago van de gemeente.		50%	max. € 250	1.67%
R138	Hogere verliesgevendheid grondexploitatie Kruidenwijk Zuid	Financieel - Vertraging in uitgifte leidt tot minder inkomsten en een negatief resultaat op de grondexploitatie.	Actief - Binnen de bufferreserve is een onderdeel opgenomen waaruit het niet-doorgaan van de mediation kan worden betaald	30%	max. € 400	1.59%

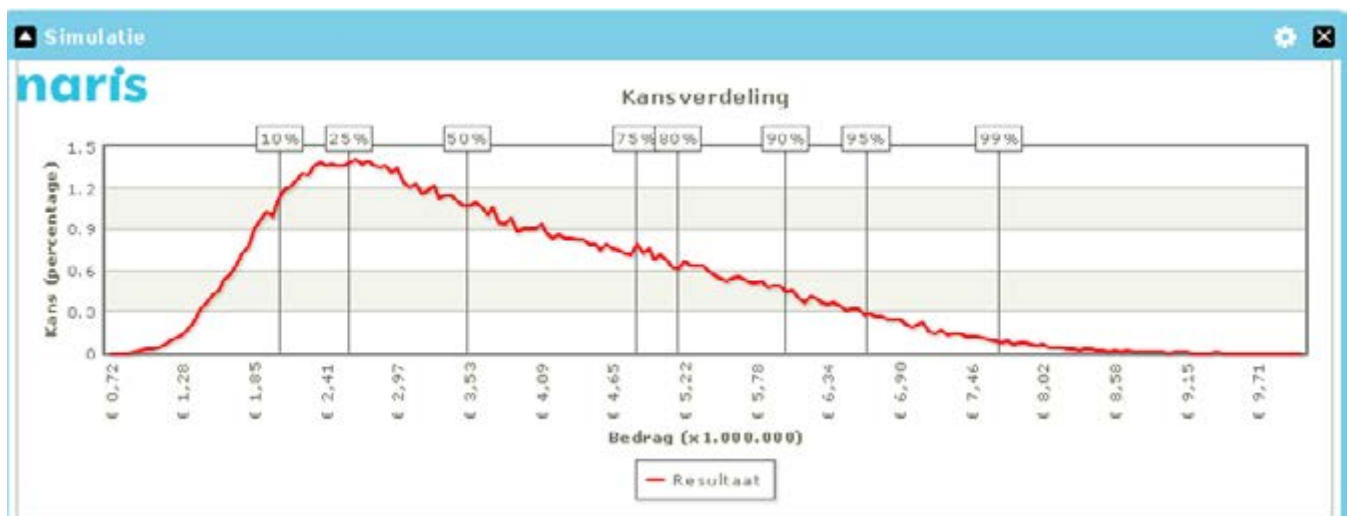
In bovenstaande tabel zijn de 10 grootste (financiële) risico's weergegeven met de hoogste impact op de benodigde weerstandscapaciteit. De invloed van een bepaald risico komt tot uitdrukking in het invloed percentage in de laatste kolom. Dit is een resultante van de Monte Carlo analyse die de input gebruikt in de ingeschatte kans waarop het risico zich voor kan doen gecombineerd met het risicobedrag. Het bedrag dat met deze 10 grote risico's gemoeid is, is € 11.000.000,--.

De overige risico's vertegenwoordigen een maximaal bedrag van € 9.283.000,--. In totaal hebben alle risico's samen een maximaal (financieel) gevolg van € 20.283.000,--.

In de onderstaande tabel zijn de 110 risico's uitgezet naar financiële impact maal de kans dat het risico zich voordoet. U ziet dat er momenteel één risico in het rode risicogebied ligt. Dit is het risico "Daling uitkering gemeentefonds". Het gemeentefonds is de belangrijkste bron van inkomsten, waarvan we het meeste risico lopen op de algemene uitkering. Gezien de huidige kabinetsformatie die nog in volle gang is, bevat de septembercirculaire weinig nieuw beleid. Afhankelijk van het Rijksbeleid is het nu onzeker hoe de inkomsten zich zullen ontwikkelen. We nemen hierop verschillende maatregelen zodat het effect van dit risico wordt verlaagd.

Risicokaart

Financieel	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
x > € 500.000	3	2	1	1	1
€ 250.000 < x < € 500.000	4	4	3		
€ 100.000 < x < € 250.000	5	4	14	4	1
€ 25.000 < x < € 100.000	6	4	8	7	9
x < € 25.000	2	3	4	3	6
Geen financiële gevolgen	6		1		1
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage							Bedrag (x € 1000)
5%	1.754	30%	2.714	55%	3.703	80%	5.120
10%	1.999	35%	2.886	60%	3.946	85%	5.497
15%	2.197	40%	3.067	65%	4.203	90%	5.955
20%	2.371	45%	3.260	70%	4.483	95%	6.593
25%	2.544	50%	3.470	75%	4.784		

Uit de grafiek en de bijbehorende tabel volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.954.500,- (benodigde weerstandscapaciteit).

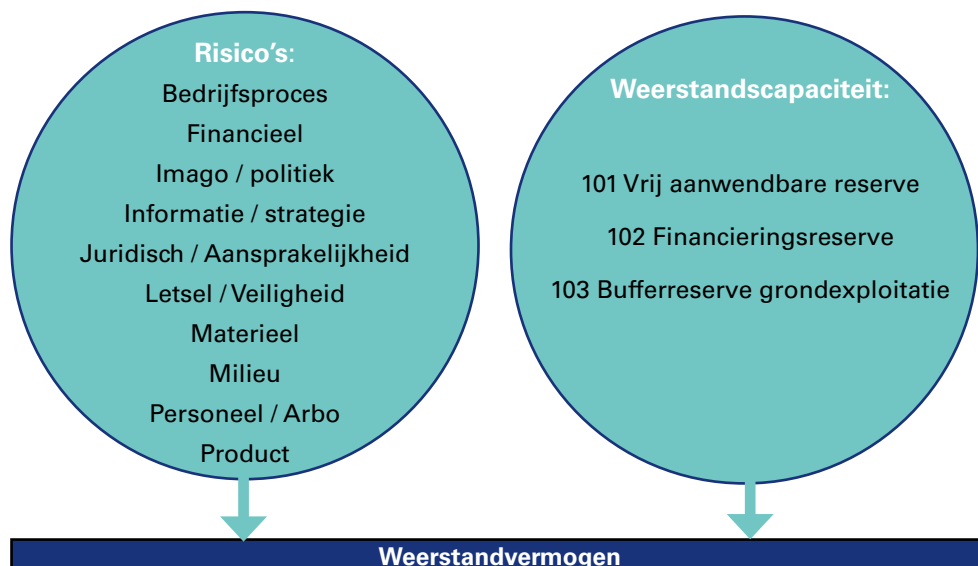
Weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Hellendoorn bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
101 Vrij aanwendbare reserve	3.233.500
102 Financieringsreserve	3.912.000
103 Bufferreserve grondexploitatie	4.033.000
Totale weerstandscapaciteit	11.178.500

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 11.178.500,-}}{\text{€ 5.954.500,-}} = 1.88$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van gemeente Hellendoorn valt in klasse B. Dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen.

Toelichting risico's

In de lijst met top 10 risico's staat een heel aantal al bekende risico's die ook in de vorige weerstandsparagrafen stonden weergegeven. Door de wijziging van de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen is de prioritering wat gewijzigd. Belangrijke risico's blijven de risico's op de grondexploitatie, het gemeentefonds en de open einde regelingen.

Exploitatie bedrijventerrein 't Lochter III

Door de aantrekkende economie neemt de belangstelling voor het bedrijventerrein toe. Er wordt extra ingezet op acquisitie. Uit onderzoek is gebleken dat er in de regio Twente een overaanbod is aan bedrijventerrein. Om een goede balans te krijgen tussen vraag en aanbod en de economische ontwikkeling in de regio niet te stagneren is een afspraken document opgesteld op welke wijze de plancapaciteit kan worden teruggebracht. U bent hier in juli 2017 akkoord mee gegaan en naar verwachting zal in oktober 2017 de bestuursovereenkomst met instemmende gemeenten worden ondertekend. Uit dit document blijkt dat de gemeente Hellendoorn voor de komende 10 jaar een overaanbod van 6 hectare op 't Lochter III heeft. Op basis van de laatste gegevens zijn we ervan overtuigd dat het bedrijventerrein toch volledig kan worden uitgegeven in de komende 10 jaar. Dit zal met name in de periode tot 2020 bewaarheid moeten worden. Het risico bestaat dat de versnelde uitgifte van bedrijfskavels niet gehaald wordt en er harde plancapaciteit geschraapt of tijdelijk uit de markt gehaald moet worden. Dit kan leiden tot forse verliezen. De boekwaarde van 't Lochter III bedraagt naar verwachting bijna € 18 miljoen per 1 januari 2018. Gelet op de stand van zaken van dit moment blijven de risico's hier hoog. Reden waarom in de bufferreserve een fors aandeel voor deze grondexploitatie is gereserveerd, bovenop de reguliere buffer voor prijs-, rente- en afzetrisico's. De exploitatie wordt samen met 5 marktpartijen gedaan. Hellendoorn deelt voor 40% in winsten en verliezen, de andere participanten gezamenlijk voor 60%. Er is een aantal kosten dat voor rekening komt van die gemeente en die niet ten laste van de gezamenlijke exploitatie kunnen worden gebracht. Dit op basis van de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst met de marktpartijen (o.a. verschillen in gehanteerde rentepercentages). Hiervoor is een voorziening getroffen van bij € 500.000,-.

Exploitatie De Heemtuin (Kruidenwijk Zuid fase 1)

Er is weer concrete belangstelling voor gemeentelijke kavels in De Heemtuin: de verkopen aan particulieren gaan voorspoedig. Over de door onze contractpartners in deze ontwikkeling af te nemen kavels is een gerechtelijke procedure opgestart. De rechter heeft alle partijen gesommeerd er alles aan te doen er middellijk uit te komen. Er zijn inmiddels vorderingen op dit gebied, maar er liggen nog geen ondertekende contracten. Voor de risico's die dit met zich meebrengt is een extra bedrag in de bufferreserve opgenomen. De bruto boekwaarde per 1 januari 2018 wordt geraamd op bijna € 3 miljoen. Daarnaast is er een voorziening getroffen voor het te verwachten verlies (€ 860.000,-).

Exploitatie Hellendoorn Noord fase 1

Het eerste deel van fase 1 (tot aan de dierenkliniek) nadert inmiddels zijn voltooiing. Alle gemeentelijke kavels zijn hier verkocht. De verkaveling van de fase na de dierenkliniek wordt momenteel uitgewerkt tot een nieuw bestemmingsplan. In dit plan wordt rekening gehouden met nieuwe wettelijke eisen en het duurzamere inrichten van de wijk op allerlei terreinen. Vooruitlopend op het bestemmingsplan en de herziening van de grondexploitaties is voor het extra verwachte nadelige resultaat al bij de bestuursrapportage 2017 een voorziening getroffen. Hiermee is het verwachte verlies van in totaal ruim € 1,1 miljoen afgedekt. De (bruto) boekwaarde van Hellendoorn Noord fase 1 bedraagt naar verwachting ruim € 4,1 miljoen per 1 januari 2018.

Ontwikkeling gemeentefondsuitkering

De gemeentefondsuitkering bedraagt in 2018 € 48 miljoen (op basis van meicirculaire 2017) en is daarmee de belangrijkste bron van inkomsten. Van de raming is de algemene uitkering met € 28,3 miljoen het grootste bestandsdeel. Dit is ook het deel waarover het grootste risico wordt gelopen. De uitkering sociaal domein (integratieuitkeringen in het kader van de decentralisaties) bedraagt circa € 16,4 miljoen. De overige decentralisatie- en integratieuitkeringen zijn samen € 3,3 miljoen groot. Voor de algemene uitkering is het risico met name het Rijksbeleid. Bezuinigingen bij het Rijk danwel achterblijvende uitgaven werken meestal door in de algemene uitkering.

Daarnaast legt het Rijk de gemeenten soms extra bezuinigingsmaatregelen op. Het risico bij de integratieuitkeringen in het kader van de decentralisaties ligt onder andere bij de gehanteerde verdeelmodellen. Daarnaast wordt het fonds periodiek herijkt.

Open einde regelingen

Wij zien risico's op het gebied van de open einde regelingen op het gebied van zowel de participatiewet en de bijzondere bijstand als ook de Wmo en jeugdzorg. Onder andere de wijze waarop de budgetten worden toegekend vanuit het gemeentefonds hetzij als separate uitkering, betekent dat een extra beroep op de open einde regelingen een tekort kan opleveren voor de exploitatiebegroting van de gemeente Hellendoorn. Op het gebied van jeugdzorg en Wmo hebben we afgesproken dat tegenvallers binnen het Sociaal Domein ook binnen de reserve Sociaal Domein blijven. Risico blijft dat de budgetten de komende jaren worden verlaagd en anders worden verdeeld. De uitgaven zullen daarop moeten worden afgestemd. Deze ontwikkeling is meegenomen in de extrapolatie. Een ander risico is en blijft dat de Rijksoverheid ingrijpt in deze nieuwe gemeentelijke taak. Nieuw is het risico de hogere inzet van jeugdzorg indien er jonge getraumatiseerde jonge statushouders in de gemeente Hellendoorn komen wonen. Daarnaast moeten oudere statushouders ook extra gebruik maken van het Wmo budget. We volgen deze ontwikkelingen op de voet.

Gevolgen jurisprudentie (Huishoudelijke ondersteuning)

Het risico van jurisprudentie staat nu nog in de top 10, dit als gevolg van rechterlijke uitspraken rondom de Huishoudelijke ondersteuning. We hebben nieuw beleid ontwikkeld en de doorrekening is verwerkt in de extrapolatie Sociaal Domein. Gezien het feit dat 2017 een overgangsjaar is, blijven we dit risico nog op de voet volgen. Daarnaast blijft het mogelijk dat er andere/nieuwe jurisprudentie komt, waardoor we hierop moeten inspelen.

Soweco

Vanaf 1-1-2015 is de oude regeling Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) vervallen. Het bestand van WSW'ers zal door natuurlijk verloop en overige uitstroom in de loop der jaren krimpen. De afbouw van het aantal WSW'ers en de tevens krimpende budgetten vormen een risico voor de gemeenschappelijke regeling Soweco. Op basis van de meerjarenraming Soweco is een hogere gemeentelijke bijdrage noodzakelijk, dit is verwerkt in de gemeentelijke meerjarenbegroting. De oorzaak van het hogere tekort ligt voornamelijk extern, namelijk de instroomstop in combinatie met de afbouw van de rijkssubsidie. Het aantal beïnvloedbare factoren in de uitgavensfeer is tevens beperkt in verband met wettelijke loon- en baangarantie voor de huidige WSW-deelnemers. Het bestuur van Soweco, de RvC en de binnen de GR Soweco participerende gemeenten werken daarom aan omvorming van Soweco. Ingezet wordt op het realiseren van een maatschappelijke onderneming die onder andere dienstverlening voor de nieuwe doelgroep Participatiewet aanbiedt. Daarnaast wordt ingezet op verbreding van de taak van Soweco, met extra taken vanuit de markt, met name dienstverlening aan werkgevers en het UWV. Dit perspectief is uitgewerkt in de notitie 'gezamenlijke conclusies en vervolg doorontwikkeling Soweco'. Wij hebben met de doorontwikkeling van Soweco ingestemd onder de voorwaarde dat de besluitvorming over de juridische en financiële verzelfstandiging van de maatschappelijke onderneming voor 1 januari 2018 wordt afgerond, met een transparante financiële scheiding en onderlinge kostentoe rekening tussen de gemeenschappelijke regeling en de maatschappelijke onderneming. Uiterlijk in 2019 wordt onderzocht op welke manier de oude taken van de gemeenschappelijke regeling kunnen worden afgeschaald om te komen tot een afbouw van deze regeling.

Nieuw in deze top 10 zijn de risico's rondom de rubberinfill kunstgrasvelden en technische ontwikkelingen die invloed hebben op de infrastructuur. Denk bij deze laatste aan het grote gebruik van elektrische fietsen, maar ook de ontwikkelingen van elektrische auto's heeft impact op het gebruik. We volgen deze twee zaken op de voet en nemen, waar nodig, passende maatregelen.

Kengetallen

In 2015 is de regeling BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) vernieuwd waarbij, ter beoordeling van de weerstandscapaciteit, er een aantal kengetallen gepresenteerd moeten worden bij begroting en jaarrekening. Dit moet de vergelijkbaarheid tussen gemeenten vergroten.

bedragen x € 1.000

1. Netto schuldquote		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
A. Vaste schulden	+	138.713	132.611	129.042	127.340	126.505	123.969
B. Netto vlottende schuld	+	10.130	12.165	20.043	19.234	15.302	16.290
C. Overlopende passiva	+	1.479	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
D1. Financiële activa (excl. verstekte leningen)	-	167	166	167	167	167	167
D2. Financiële activa (verstekte leningen)	-	10.881	10.333	10.209	10.085	9.961	9.837
E. Uitzettingen < 1 jaar	-	9.803	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
F. Liquide middelen	-	609	200	200	200	200	200
G. Overlopende activa	-	3.215	3.200	3.200	3.200	3.200	3.200
H. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	84.514	84.322	85.667	86.542	88.887	83.142
Netto schuldquote		161,5%	162,7%	165,2%	160,6%	151,0%	159,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstekte leningen		148,7%	150,5%	153,3%	149,0%	139,8%	147,8%

Toelichting: De netto schuldquote lijkt zich in bovenstaand overzicht te stabiliseren. De verwachting is dat deze zich juist in de komende jaren zal verbeteren door onder andere het maximaliseren van het investeringsniveau tot € 5,3 netto per jaar. Doordat enerzijds het structureel tekort ten laste van de algemene reserves (rekeningsaldo) is gebracht (dit leidt tot een grotere behoefte aan leningen) en daarnaast onderdeel H fors fluctueert, komt dit niet tot uitdrukking in de kengetallen.

bedragen x € 1.000

2. Solvabiliteitsratio		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
A. Eigen vermogen	+	19.683	17.286	15.761	14.676	13.886	12.692
B. Totaal passiva	/	174.673	167.799	170.561	167.358	162.325	160.157
Solvabiliteit		11,3%	10,3%	9,2%	8,8%	8,6%	7,9%

Toelichting: In de begroting 2017 presenteerden we een verbetering van de solvabiliteit. De bedragen die we jaarlijks vrijmaken om de financieringspositie te verbeteren wegen echter niet op tegen de verwachte daling van de reserve sociaal domein. Daarnaast is ook het structureel tekort ten laste van de algemene reserves (rekeningsaldo) gebracht.

bedragen x € 1.000

3. Grondexploitatie		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
A. Niet in exploitatie genomen bouwgronden	+	-	-	-	-	-	-
B. Bouwgronden in exploitatie	+	27.282	22.410	20.725	18.498	13.671	11.636
C. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	84.514	84.322	85.667	86.542	88.887	83.142
Grondexploitatie		32,3%	26,6%	24,2%	21,4%	15,4%	14,0%

Toelichting: Bovenstaande tabel laat zien dat de impact die de grondexploitatie heeft op onze reguliere bedrijfsvoering afneemt. De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie neemt af met het uitgeven van kavels. Doordat we in onze planning geen nieuwe exploitaties hebben opgenomen, neemt het percentage af.

bedragen x € 1.000

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
A. Totale structurele lasten	-	78.932	85.611	85.366	86.707	89.005	83.908
B. Totale structurele baten	+	83.129	84.283	85.647	86.805	89.152	83.337
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-	-	-	-	-
D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	+	-	-	-	-	-	-
E. Totale saldo van baten (excl. mut. res.)	/	84.514	84.322	85.667	86.542	88.887	83.142
Structurele exploitatieruimte		5,0%	-1,6%	0,3%	0,1%	0,2%	-0,7%

Toelichting: Een deel van de tekorten in de jaren 2019-2021 hebben een incidenteel karakter. Derhalve is het tekort voor de jaren 2019-2021 beperkter dan doet vermoeden. Vanaf 2021 wordt er vooralsnog nog wel een structureel tekort gepresenteerd. Dit is mede het gevolg van de reservering van budget voor de kapitaallasten van de Noord-zuidverbinding, een flinke behoedzaamheidsreserve in de gemeentefondsuitkering en de stelposten voor nieuw beleid voor de nieuwe raadsperiode (zie ook hoofdstuk 2).

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit		Rekening	Begroting	Begroting
		2016	2017	2018
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	319	325	335
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	+	207	277	285
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	+	194	201	207
D. Eventuele heffingskorting voor een gezin	-	-	30	30
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde		719	773	797
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	/	716	753	752
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor		100,5%	102,6%	105,9%

Toelichting: De belastingdruk die we begroten rond het landelijk gemiddelde.(zie paragraaf 1 lokale heffingen)

Het totaaloverzicht van de kengetallen is als volgt:

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto schuldquote	161,5%	162,7%	165,2%	160,6%	151,0%	159,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	148,7%	150,5%	153,3%	149,0%	139,8%	147,8%
Sovabliteitsratio	11,3%	10,3%	9,2%	8,8%	8,6%	7,9%
Grondexploitatie	32,3%	26,6%	24,2%	21,4%	15,4%	14,0%
Structurele exploitatieruimte	5,0%	-1,6%	0,3%	0,1%	0,2%	-0,7%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	100,5%	102,6%	105,9%			

Paragraaf 3:

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de kapitaalgoederen van de Gemeente Hellendoorn.

De kapitaalgoederen kunnen als volgt gerubriceerd worden:

- infrastructuur (wegen, riolering en bruggen);
- voorzieningen (openbaar groen, speelplaatsen, openbare verlichting);
- gebouwen.

Het onderhoud van deze kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer en recreatie. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

Beleid

Het beleid van Hellendoorn voor het onderhoud aan kapitaalgoederen is opgenomen in de nota's:

- Onderhoudsprogramma wegen (jaarlijks)
- Gladheidsbestrijdingsplan (2016)
- Groenbeleidsplan (2015)
- Nota speelplaatsenbeleid (april 2003)
- Integraal HuisvestingsPlan (IHP)
- Gemeentelijk rioleringsplan VGRP 2016-2020 (eind 2015 vastgesteld)
- Operationeel Beheer- en onderhoudsplan Riolering (2009)
- Uitvoeringsplan onderhoud en beheer bruggen en tunnels (2012)
- Lichtbeleid 2016-2020, openbare verlichting (2016)
- Kadernota investeren en afschrijven (2013)

De kwaliteit van het openbaar gebied wordt door de inwoners van de gemeente Hellendoorn vaak intensief beleefd. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, slecht onderhouden schoolgebouwen, etc. Deze onderwerpen in de directe omgeving raken de burgers direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over.

Het onderhoudsbeleid staat over het algemeen in het teken van sober onderhoud, dat wil zeggen dat alleen het noodzakelijke onderhoud wordt verricht om de functie van het object in stand te houden.

Daar waar sprake is van cyclisch onderhoud voor kapitaalgoederen die in meerdere programma's terugkomen en waar een meerjarig onderhoudsplan aan ten grondslag ligt hebben we er inmiddels voor gekozen om de lasten via onderhoudsvoorzieningen te laten lopen. Het voordeel daarvan is dat de budgetten in de programma's constant blijven en er een betere (financiële) sturing mogelijk is.

Waarde van de kapitaalgoederen

De totale boekwaarde van de materiële vaste activa bedraagt per 1 januari 2017 € 122 miljoen. De onderverdeling is hiernaast weergegeven.

bedragen x € 1.000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2017
Gronden en terreinen	3.365
Bedrijfsgebouwen	56.300
Woonruimten	565
Machines, apparaten en installaties	10.303
Vervoermiddelen	1.179
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	46.791
Overige materiele vaste activa	3.739
Totaal	122.243

Gezien de boekwaarde van de activa, gevoegd bij de omvang van de activa die reeds zijn afgeschreven maar nog wel in gebruik zijn, is het duidelijk dat ook de budgettaire consequenties van het onderhoud aanzienlijk zijn.

Reserves en voorzieningen

Naast de budgetten die voor beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen in de begroting zijn opgenomen, zijn er voor diverse kapitaalgoederen reserves/voorzieningen gevormd. Dit kan om diverse redenen zijn, bijvoorbeeld om de onderhoudskosten (deels) van te betalen of omdat er reeds toekomstige verplichtingen zijn aangegaan ter verbetering van de kapitaalgoederen. In onderstaande tabel worden de vijf relevante reserves en voorzieningen toegelicht.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen kapitaalgoederen	Saldo 1-1-2018	Stortin- gen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2018
Voorziening egalisatie rioolheffing *1)	342	-	- 52	289
Voorziening ISV *2)	0	-	-	0
Voorziening privatisering was- en kleedruimten *3)	680	-	-	680
Voorziening onderhoud openbare verlichting	71	85	- 81	75
Voorziening onderhoud wegen	155	1.130	- 1.000	285
Totaal	1.247	1.215	- 1.133	1.329

*1) Opvangen van fluctuaties in de berekening van de rioolheffing.

*2) Bijdragen uit het stadsvernieuwingsfonds, waarvan projecten worden gefinancierd.

*3) Renovering van was- en kleedruimten in de periode 2018-2022.

De kapitaalgoederen

Areaal	Aantal	Eenheid
Wegen		
• Asfalt en beton verharding	286	km.
• Asfalt en beton verharding	1.215.500	m2
• Klinkerverharding	114	km.
• Klinkerverharding	564.000	m2
• Onverhard en halfverharding	120	km.
• Wegen	520	km.
Openbare verlichting		
• Lichtpunten	7.495	stuks
Riolering		
• Vrijverval-riolering	223	km.
• Persleiding	218	km.
• Inspectieputten	7.550	stuks
• Rioolgemalen	28	stuks
• Bergbezinkbassins	7	stuks
• Tunnelgemalen	10	stuks
• Oppervlaktegemaal	2	stuks
• Pompunits	762	stuks
• Overstorten	30	stuks
Openbaar Groen		
• Stedelijk groen (gazon, heesters, sier)	1.271.701	m2
• Landschappelijk groen (berm, bosplantsoen, riet)	731.243	m2
• Begraafplaatsen	65.964	m2
Speelplaatsen		
• Aantal speelplaatsen	83	
Kunstwerken		
• Verkeersbruggen	15	stuks
• Spoorbrug	7	stuks
• Spoortunnel	2	stuks
• Fietstunnel	2	stuks
• Fietsbrug	16	stuks
Gebouwen		
• Gebouwen en objecten (eigendom)	35	
• Onderwijshuisvesting	24	

Hieronder wordt ingegaan op de verschillende kapitaalgoederen en de nota's die over het onderhoud hiervan zijn geschreven.

Wegen

In deze programmabegroting 2018 zetten we het ingezette beleid door. In voorgaande begrotingen was er sprake van bezuinigingen, waardoor het onderhoudsniveau op een lager peil was gekomen.

Jaarlijks wordt er een onderhoudsbestek gemaakt voor het onderhoud aan wegen. De kwaliteit van het wegenaal in de gemeente Hellendoorn wordt gemeten door één keer per drie jaar door een extern bureau een globale visuele weginspectie te laten uitvoeren conform de landelijke richtlijnen van het CROW. In 2016 zijn alle asfaltwegen opnieuw visueel geïnspecteerd en daarmee de kwaliteit in beeld gebracht.

Het langjarig wegenonderhoud is in beeld gebracht en het daarvoor benodigde jaarlijkse budget. Daarmee hebben we de middelen vrijgespeeld om te voldoen aan het onderhoudsniveau C van de CROW. Dit niveau is de laagste kwaliteit om wettelijke aansprakelijkheid te voorkomen.

Ten aanzien van het achterstallig onderhoud (€ 1,7 miljoen) zijn er op dit moment onvoldoende middelen beschikbaar maar willen wij incidentele financiële meevallers wel hiervoor gaan inzetten. Het afgelopen jaar hebben we ca. 24% aan achterstallig onderhoud weg weten te werken. Ook met het onderhoudsprogramma 2018 willen we trachten om in te lopen op het achterstallig onderhoud.

Riolering

Rioolstelsels zijn van oudsher primair aangelegd vanuit het maatschappelijk belang van de volksgezondheid. Afvalwater wordt via rioolstelsels op een hygiënische manier uit woonkernen afgevoerd. Daarnaast draagt het bij aan een aantrekkelijke woon- en recreatie omgeving. In de loop der tijd zijn het beheersen van wateroverlast in woonkernen en het beheersen van emissies naar het milieu bij het beheer van rioolstelsels als maatschappelijke belangen toegevoegd.

Het beleid voor beheer en aanleg van rioolstelsels wordt in een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) uitgewerkt. In het GRP 4 wordt aandacht gegeven aan thema's als wateroverlast als gevolg van klimaatverandering, grondwateroverlast, ontvlechting van schone en verontreinigde waterstromen zodanig dat een gezond en duurzaam watersysteem niet onder druk komt te staan, professioneel rioolbeheer, samenwerking in de waterketen en aan de financieringsvormen. Afvalwater-, hemelwater- en ontwateringstelsels in de gemeente Hellendoorn zijn daarbij middelen in de voortdurende opgave om het bebouwde stedelijke gebied en de natuurlijke omgeving op elkaar af te stemmen. Dit gemeentelijke Rioleringsplan is eind 2015 vastgesteld en heeft een looptijd van 2016 tot en met 2020.

Bruggen

Het beheer c.q. onderhoud van bruggen en tunnels heeft bij wegbeheerders jarenlang geen prioriteit gehad. In een brief van de inspectie VROM (juli 2011) zijn gemeenten en provincies op hun verantwoordelijkheden gewezen als wegbeheerder en gevraagd om de controle van bruggen en viaducten aan te scherpen.

Vanaf 2012 heeft de gemeenteraad het onderhoudsniveau van de bruggen en tunnels vastgesteld op "gemiddeld". Dat betekent dat wij inzetten op veiligheid, functionaliteit en duurzaamheid. Wij zijn in de periode 2012-2015 toegenomen van een budget van € 15.000,- naar € 150.000,- structureel per jaar. In de afgelopen jaren hebben we met deze middelen een aantal bruggen kunnen opknappen en daarmee hebben we meer dan voldaan aan de oproep van de minister.

In 2018 gaan we de fietsbrug in de Helmkruidlaan vervangen.

Openbaar groen

Op 14 april 2015 heeft de gemeenteraad het nieuwe Groenbeleidsplan vastgesteld. Dit plan biedt een actualisatie van het vorige plan dat in oktober 2003 werd vastgesteld.

Het Groenbeleidsplan geeft een visie op het openbare groen binnen de bebouwde kom van de gemeente Hellendoorn. De gemeente streeft naar een duurzame vergroening van de woonkernen, waarbij de huidige groene kwaliteit minstens wordt behouden en waar mogelijk wordt versterkt. Het geeft voor een periode van tien jaar (dus 2015-2025) een richting aan de wijze waarop het openbare groen wordt beheerd, onderhouden en (opnieuw) wordt ingericht. Bij het plan behoort een kaart met de groenstructuren en de diverse onderhoudszones. Het – door het college van burgemeester en wethouders vastgestelde – uitvoeringsprogramma geeft projecten weer waarop gedurende drie jaren wordt ingezet. Jaarlijks wordt het uitvoeringsprogramma groen geactualiseerd.

Het in 2015 vastgestelde Groenbeleidsplan gaat uit van beeldbestekken in plaats van frequentie-bestekken. Het uitgangspunt is niet meer de onderhoudsfrequentie, maar hoe het openbaar groen van de gemeente eruit moet zien. Dit beeld wordt gegarandeerd door onderhoud te plegen op het moment dat het nodig is (afhankelijk van de groeiomstandigheden) en niet wanneer het 'weer aan de beurt' is. In het plan worden vijf ambitieniveaus verwoord

met bijbehorend prijskaartje. Ten behoeve van de keuze van het ambitieniveau en het werken volgens beeldbestekken (in alle drie de disciplines: groen, wegen en afval) loopt een pilot waarvan in het eerste kwartaal 2018 de resultaten bekend zullen zijn. Op basis van deze resultaten zal een definitieve en verantwoorde keuze gemaakt kunnen worden en ontstaat ook inzicht in de daarvoor benodigde financiële en personele middelen.

We moeten de beschikbare middelen en capaciteit effectief inzetten. Het groenonderhoud in wijken en buurten pakken we samen met burgers op. Wij faciliteren en ondersteunen burgerinitiatieven om het groen gezamenlijk te onderhouden. Op enkele plekken hebben we het onderhoud zelfs al aan een buurt of straat overgedragen.

Het onderhoud van het openbaar groen wordt deels door eigen mensen, maar ook deels door medewerkers van Soweco uitgevoerd. Voor 2018 is er voor het product openbaar groen € 842.000,- aan materiële kosten beschikbaar. Deze bedragen zijn exclusief apparaatskosten en overhead, maar inclusief de inschakeling van Soweco.

Openbare verlichting

De afgelopen jaren is in het buitengebied de openbare verlichting vervangen door energiezuinige LED-armaturen en nieuwe masten. Het lichtbeleid van de afgelopen vijf jaar is geëvalueerd en dit beleid wordt doorgezet naar 2020. In 2018 wordt alle verlichting langs wegen op het bedrijventerrein 't Lochter I en II door energiezuinige verlichting vervangen (LED). Daarnaast gaan we in 2018 verder met incidentele vervanging in woonwijken. Daarmee zijn we goed op weg om de energiedoelstellingen (en beperking CO₂-uitstoot) te halen.

Het onderhoud en beheer van de openbare verlichting is samen met meerdere Twentse plattelandsgemeenten aanbesteed. Het gaat om de onderhouds-, reinigings- en aanverwante werkzaamheden. Door dit collectief aan te besteden is een economisch gunstig contract voor de periode 2016-2020 afgesloten van rond de € 66.000,- per jaar. Er is een voorziening ingesteld voor het onderhoud en beheer van de openbare verlichting. Volgend jaar worden alle meetstations voor de openbare verlichting voorzien van slimme meters door de netbeheerder. Daarmee krijgen we beter inzicht in het verbruik van de openbare verlichting

Speelplaatsen

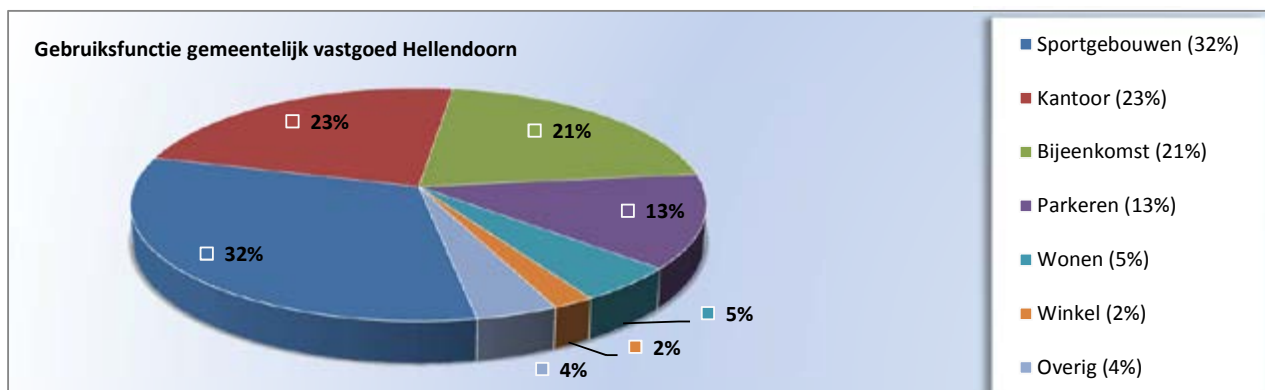
Voor wat betreft de veiligheid van de speelplaatsen wordt voor de valdemping gekozen voor gietvloeren i.p.v. rubbertegels. Vanwege de ervaringen met de duurzaamheid van de rubbertegels wordt nu in principe gekozen voor een langdurige samenwerking met de leverancier, daarom hebben we een raamcontract gesloten. Daarnaast wordt op basis van een lijst met prioriteiten jaarlijks een planning gemaakt van de te vervangen speeltoestellen en ondergronden. Belangrijkste criterium is de veiligheid van de speelplaatsen. In de afgelopen jaren is een inhaalslag gemaakt en zijn de speelplaatsen op een goed niveau gebracht. Voor het onderhoud en de vervanging van speelvoorzieningen is nu jaarlijks ongeveer € 90.000,- beschikbaar. De speelplaatsen zijn onderdeel van programma 2: onderwijs, opvoeding en jeugd.

Gebouwen

De gemeente Hellendoorn heeft twee vormen van kapitaalgoederen (als het gaat om gebouwen). Dit betreft accommodaties die door de eigen organisatie en voor maatschappelijke doeleinden worden gebruikt en objecten die voor een maatschappelijk doel zijn gesticht met gemeenschapsgelden, maar waar de exploitatie in handen is van een zelfstandige stichting. Dit zijn specifiek de onderwijsgebouwen, waarbij de schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor het onderhoud van de scholen. Onderstaand gaan we op beide vormen in.

Accommodaties die door de eigen organisatie en voor maatschappelijke doeleinden worden gebruikt
De afgelopen jaren is een goede basis gelegd door het inzichtelijk maken van de gehele vastgoedportefeuille. Naast de reguliere advies- en onderhoudswerkzaamheden staat 2017 voornamelijk in het teken van duurzaam vastgoedbeheer en het verder optimaliseren van zowel de vastgoedorganisatie als de vastgoedportefeuille.

De vastgoedportefeuille van de gemeente Hellendoorn bevat 86 objecten met een bruto vloeroppervlakte van zo'n 55.000 m². Onderstaand volgt een overzicht per gebruiksfunctie.

In de programmabegroting 2018 bedraagt het reguliere onderhoudsbudget € 659.000,--. Daarnaast is er ook een calamiteitenbudget van jaarlijks € 65.000,-- in de begroting opgenomen en er is in 2020 budget opgenomen voor groot onderhoud van de gemeentewerf, een bedrag van € 355.000,--.

Onderwijshuisvesting

Vanaf 1 januari 2015 zijn schoolbesturen zelf verantwoordelijk voor het binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen, net zoals het voorgezet onderwijs dat al was. De gemeente blijft verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen, herstel van constructiefouten (zoals asbestsanering en/of brandveiligheidsgebreken) en het beschikbaar stellen van een eerste onderwijsleerpakket en meubilair als een school wordt uitgebreid met extra groepen. Hiervoor is jaarlijks € 70.000,-- beschikbaar. In de begroting 2018 is geen budget opgenomen voor nieuwbouw, maar vanuit voorgaande jaren is wel een doorgeschoven budget beschikbaar voor de VSO Elimschool. Daarnaast hebben we in deze begroting budgetruimte vrijgemaakt om toe te kunnen groeien naar een toekomstbestendige huisvesting van Reggesteyn.

Paragraaf 4:

Financiering

Het doel van deze paragraaf is de raad te informeren over het treasurybeleid en de beheersing van financieringsrisico's. De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden.

Verbeteren financieringspositie

Een belangrijk uitgangspunt voor ons in de komende jaren blijft de versterking van de financiële positie. In 2011 is beleid vastgesteld om de financieringspositie te verbeteren. Dit betekent onder andere dat we terug gaan naar een 'regulier' investeringsvolume dat past bij een gemeente van onze omvang. Medio 2016 hebben we dit beleid geëvalueerd. Het investeringsvolume is nu gemaximeerd op € 5,3 miljoen netto per jaar. Dit is exclusief de reeds lopende strategische projecten en overlopende investeringen van voor 2015.

Doelstelling is om in de periode 2030-2034 qua langlopende schuld weer onder de € 85 miljoen te zitten. Dit vergt een lange termijn visie en de nodige begrotingsdiscipline. Om dit te realiseren en te zorgen dat onze financieringspositie verbetert zijn er maatregelen genomen. Alle tussentijdse meevallers (bij de rapportages) en een positief jaarrekeningresultaat wordt voor minimaal 50% gebruikt ter verbetering van de financieringspositie. Vanaf de begroting 2015 maken we ieder jaar (cumulatief) € 50.000,- binnen de exploitatie vrij. Dit bedrag wordt gestort in de financieringsreserve. Daarnaast mogen we volgens de nieuwe regels van het BBV geen rente meer rekenen over het eigen vermogen. Om te zorgen dat de reserves in totaliteit op niveau blijven storten we een bedrag van € 200.000,- in 2018 olopend naar € 400.000,- structureel in 2020 in de financieringsreserve. Daarmee storten we in de periode 2018-2021 in totaal € 2,4 miljoen in de financieringsreserve.

Treasurybeleid

Het algemene beleidsuitgangspunt van het treasurybeheer binnen onze gemeente kan als volgt worden omschreven: de gemeente voert – gelet op haar publiekrechtelijke taak om maatschappelijke kapitaal te beheren – een risicomijdend treasurybeleid. Binnen dit risicomijdend beleid stelt de gemeente zich ten doel een zo hoog mogelijk rendement over het belegd vermogen en/of zo laag mogelijke kosten over leningen te realiseren binnen duidelijk geformuleerde randvoorwaarden ter beperking van risico's. De uitgangspunten en bevoegdheden in het treasurybeheer zijn vastgelegd in het treasurystatuut. Het gaat daarbij om de beleidsmatige vaststelling van de uitgangspunten, doelstellingen, de organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie.

De doelstellingen van het treasurybeleid zijn:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;

4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasury statuut;
5. Het verankeren van de treasury activiteiten in de administratieve organisatie.

Rentebeleid

Bij financiering is er de keus tussen projectfinanciering en integrale financiering. Bij projectfinanciering wordt de lening aangetrokken ten behoeve van een bepaalde investering of project. Bij deze methode ligt het voor de hand de rentelasten van de lening toe te rekenen aan de investering of programma waarvoor de investering is aangetrokken. Bij integrale financiering wordt de totale financieringsbehoefte van de gemeente bekeken en daarvoor wordt financiering aangetrokken. Door middel van de omslagrente wordt de rente van investeringen toegerekend aan producten en maken deze lasten vervolgens deel uit van de betreffende programma's. De omslagrente heeft een stabiliserend effect op de begroting. Wij passen de methode van integrale financiering toe en maken gebruik van een renteomslag.

Op basis van de werkelijk betaalde rente en de huidige boekwaarde van investeringen berekenen we de omslagrente. De renteomslag bedraagt voor de periode 2018-2021 2,8% (2017 3,0%). De gemiddelde rente over de langlopende geldleningen bedraagt 3,1%.

bedragen x € 1.000

Renteschema	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	- 4.614	- 4.423	- 4.291
b. Externe rentebaten	367	319	258
Totaal door te rekenen externe rente	- 4.246	- 4.104	- 4.033
c1. Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	868	801	660
c2. Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente	- 3.378	- 3.303	- 3.373
d1. Rente over eigen vermogen	- 900	-	-
d2. Rente over voorzieningen (contante waarde)	- 29	-	-
Aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	- 4.307	- 3.303	- 3.373
e. Werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	4.811	3.670	3.401
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	504	367	27

Treasurybeheer

Treasurystatuut

In 2010 is het treasurystatuut geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad. In het treasurystatuut wordt het treasurybeleid van de gemeente op hoofdlijnen vastgelegd. In het treasurystatuut zijn de doelstellingen op treasurygebied vastgelegd. Hierin zijn tevens de taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties, de bijbehorende informatievoorziening en de richtlijnen en limieten voor het aantrekken van korte en lange financieringsmiddelen opgenomen. Een belangrijk deel van de limieten en richtlijnen is bepaald door de Wet financiering decentrale overheden (wet fido). Middels de limieten en richtlijnen wordt het "risicoprofiel" van de gemeente bepaald, waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd. In 2017 wijzigden we het treasurystatuut in een treasurybesluit, zoals aangegeven in de financiële verordening.

Kredietrisico's

De financiering van en de garantstelling voor woningbouwcorporaties loopt via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Daartoe heeft de gemeente met het WSW een achtervangovereenkomst gesloten.

Kasgeldlimiet

De financieringsbehoefte wordt in het komend jaar zoveel mogelijk met kortlopende financieringsmiddelen ingevuld. Door de lage (nu zelfs negatieve) rente op kortlopende leningen wordt de financieringsbehoefte binnen de kasgeldlimiet grotendeels met vlottende financieringsmiddelen ingevuld. Op die wijze kan een aanzienlijke besparing op rentelasten worden gerealiseerd.

De kasgeldlimiet houdt in dat de totale omvang van de vlottende schuld maximaal 8,5% van de lastenkant van de gemeentebegroting mag zijn. Het begrotingstotaal voor 2018 komt uit op een bedrag van € 87,2 miljoen. De kasgeldlimiet voor 2018 komt derhalve uit op € 7,4 miljoen.

bedragen x € 1.000

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Netto vlottende schuld				
Omvang vlottende schulden	-	4.986	-	5.893
Omvang vlottende middelen	3.265	-	124	-
Netto vlottende schuld	3.265	4.986	124	5.893
Toegestane kasgeldlimiet				
Omvang begroting	87.172	87.172	87.172	87.172
Kasgeldlimiet (in % van de grondslag)	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet	7.410	7.410	7.410	7.410
Toets kasgeldlimiet				
Onderschrijding	4.145	2.424	7.286	1.517
Overschrijding				

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen voor gemeenten niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De norm is een benadering hiervoor.

bedragen x € 1.000

Renterisico	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Renterisico op vaste schulden				
Renteherziening o/g	-	-	-	-
Renteherziening u/g	-	-	-	-
Netto saldo herziening	-	-	-	-
Aflossingen	15.709	14.251	14.328	13.996
Renterisico vaste schulden (3+8)	15.709	14.251	14.328	13.996
Toegestane renterisiconorm				
Omvang begroting (= grondslag)	87.172	87.607	89.657	84.317
Renterisiconorm (in % van de grondslag)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Minimumbedrag (wettelijk bepaald)	2.500	2.500	2.500	2.500
Toegestane renterisiconorm	17.434	17.521	17.931	16.863
Toets renterisiconorm				
Onderschrijding	1.725	3.270	3.604	2.867
Overschrijding				

Gemeentefinanciering

De financieringsbehoefte wordt bepaald door ontwikkelingen in exploitatie en balans. De berekening van de financieringsbehoefte is in onderstaande tabel weergegeven.

bedragen x € 1.000

Financieringsbehoefte	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Kasstroom uit investerings- en financieringsactiviteiten				
Jaarlijkse aflossing vaste schuld	15.709	14.251	14.328	13.996
Netto investeringen	10.559	5.016	6.200	6.330
Afname voorraden	- 1.500	- 2.173	- 4.770	- 1.977
Subtotaal investerings- en financieringsactiviteiten	24.767	17.095	15.758	18.349
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Ontwikkeling reserves en voorzieningen	- 1.363	- 636	- 210	- 562
Afschrijvingen	5.956	6.163	6.265	6.611
Subtotaal operationele activiteiten	4.593	5.527	6.055	6.049
Totale financieringsbehoefte	20.174	11.568	9.703	12.300
Reeds gefinancierd				
Geldleningen (vastgezet in 2015 en 2016)	10.000	10.000	10.000	
Financiering met kort geld	7.410	1.500		7.410
Resterende financieringsbehoefte	2.764	68	- 297	4.890

Uit het bovenstaande wordt duidelijk dat de financieringsbehoefte beperkter is dan in het verleden. In 2020 en 2021 neemt de financieringsbehoefte tijdelijk toe als gevolg van hogere investeringen waaronder het middendeel van de Noordzuidverbinding.

Leningenportefeuille en schuldenpositie

Mede door het hoge investeringsvolume van de afgelopen jaren is onze totale schulden positie sterk toegenomen en staat onze solvabiliteit onder druk. Per 1 januari 2018 staat aan vaste geldleningen een restant schuld van € 132,6 miljoen open. De verwachting is dat we in de loop van 2018 voor € 2 miljoen aan leningen moeten opnemen. Daar staat tegenover dat we € 15,6 miljoen aflossen aan leningen. Om te profiteren van de huidige lage rentestand hebben we in eerdere jaren een drietal geldleningen afgesloten met uitgestelde stortingsdata:

bedragen x € 1.000

Nieuwe leningen	Bedrag	Looptijd	Rente %	Soort
Stortingsdatum				
2 juli 2018	10.000	20 jaar	2,24%	lineair
1 juli 2019	10.000	20 jaar	1,65%	lineair
1 juli 2020	10.000	20 jaar	1,80%	lineair
Totaal nieuwe leningen	30.000			

De staat van opgenomen geldleningen ziet er voor 2018 als volgt uit:

bedragen x € 1.000

Opgenomen leningen	Oorspr. Bedrag	Rente %	Rente Bedrag	Begin looptijd	Einde looptijd	Boek-waarde 1-1-2018	Opname 2018	Aflossing 2018	Boek-waarde 31-12-2018
Leningen Woningcorporaties n.v.t.	-					-	-	-	-
Leningen Woningcorporaties	-					-	-	-	-
Leningen overig									
BNG	3.630	6,04%	44	1998	2023	871	-	- 145	726
BNG	5.672	5,46%	63	1998	2023	1.362	-	- 227	1.135
BNG	35.000	5,26%	739	2003	2028	15.400	-	- 1.400	14.000
Waterschapsbank	7.000	4,20%	23	2004	2019	933	-	- 467	466
BNG	32.000	3,68%	657	2006	2031	17.920	-	- 1.280	16.640
Waterschapsbank	5.000	4,67%	233	2008	2028	5.000	-	-	5.000
BNG	5.000	4,68%	234	2008	2028	5.000	-	-	5.000
BNG	5.000	4,70%	235	2008	2028	5.000	-	-	5.000
BNG	5.000	4,71%	236	2009	2029	5.000	-	-	5.000
BNG	5.000	4,58%	9	2008	2018	500	-	- 500	-
BNG	10.000	4,04%	244	2010	2030	6.500	-	- 500	6.000
Waterschapsbank	10.000	2,45%	65	2010	2020	3.000	-	- 1.000	2.000
Waterschapsbank	7.500	3,38%	78	2011	2021	3.000	-	- 750	2.250
BNG	10.000	4,54%	304	2011	2031	7.000	-	- 500	6.500
BNG	10.000	4,70%	324	2012	2032	7.125	-	- 500	6.625
BNG	20.000	1,00%	23	2013	2018	4.000	-	- 4.000	-
BNG	14.000	1,21%	113	2014	2024	9.800	-	- 1.400	8.400
BNG	14.000	0,82%	91	2015	2025	11.200	-	- 1.400	9.800
BNG	15.000	1,53%	207	2016	2031	14.000	-	- 1.000	13.000
BNG	10.000	2,05%	200	2017	2037	10.000	-	- 500	9.500
BNG	10.000	2,24%	112	2018	2038	-	10.000	-	10.000
nog op te nemen 2018	2.000	2,00%	20	2017	2027	-	2.000	-	2.000
Leningen overig	240.802		4.254			132.611	12.000	- 15.569	129.042
Totaal	240.802		4.254			132.611	12.000	- 15.569	129.042

Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 verwachten we dat de langlopende schulden na 2018 verder afnemen. Eind 2021 is het saldo van de langlopende schulden € 124,0 miljoen.

EMU-saldo

In de gemeentebegroting dient het EMU-saldo over de jaren t-1, tot en met t+3 te worden opgenomen. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken. In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente voor de jaren 2017 t/m 2021 weergegeven.

Uit deze tabel blijkt dat de Gemeente Hellendoorn in 2018 een negatief berekend EMU-saldo heeft, welke zal worden meegenomen in het totale EMU-saldo van het Rijk. Dit komt voornamelijk door (doorgeschoven) investeringen. De latere jaren verloop het saldo positief.

		bedragen x € 1.000				
EMU-saldo		Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
1.	(+) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	- 2.378	- 1.505	- 1.065	- 770	- 1.175
2.	(+) Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	5.816	5.956	6.163	6.265	6.611
3.	(+) Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.463	1.295	1.586	1.601	1.626
4.	(-) Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	10.710	12.325	6.678	6.023	6.197
5.	(+) Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	1.708	-	633	-	-
6.	(+) Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet in de exploitatie verantwoord	320	-	-	-	-
7.	(-) Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan)	2.769	3.104	3.140	2.920	1.393
8.	(+) Baten bouwgrondexploitatie. Baten voorzover transacties niet in de exploitatie verantwoord	3.853	4.641	5.462	7.658	3.402
9.	(-) Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	1.284	1.081	1.052	1.027	1.035
10.	(-) Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11a.	Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht?	nee	nee	nee	nee	nee
11b.	(-) Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 2.980	- 6.123	1.910	4.783	1.839

Paragraaf 5:

Bedrijfsvoering

Conform het Besluit, Begroting en Verantwoording (BBV) is in de meerjarenbegroting 2018-2021 een overzicht overhead opgenomen. Het doel is om de overhead bij gemeenten beter inzichtelijk te maken, waarbij de overhead niet langer meer mag worden toegerekend aan de afzonderlijk programma's. Met dit overzicht wordt de omvang en samenstelling van de overhead van de gemeente Hellendoorn inzichtelijk gemaakt.

bedragen x € 1.000

Taakveld Overhead	Begroting 2018
Overhead personeel	
Lonen en salarissen	- 5.842
Personeel van derden	- 375
Overige personeelskosten	- 324
Totaal overhead personeel	- 6.541
Overhead organisatiekosten	
Personeel en organisatie	- 247
Communicatie	- 219
Financiën/juridische zaken	- 221
Facilitaire zaken/ICT/inkoop	- 1.133
Huisvestingskosten	- 1.361
Overig	- 211
Totaal overhead organisatie	- 3.391
Toerekening overhead	
Toerekening overhead aan grondexploitaties en investeringsprojecten	321
Totaal toerekening	321
Totaal overheadkosten	- 9.611

Toelichting overheadkosten

Lonen en salarissen

Het betreft hier voornamelijk de directe loonkosten van het management, bestuurs- en managementondersteuning, financiën, personeel en organisatie, facilitaire zaken, ICT, huisvesting en juridische zaken en communicatie.

Personeel van derden

Dit betreft kosten voor inhuur van derden en budget voor vervanging ziekte.

Overige personeelskosten

Het gaat hier met name om de reis-en verblijfkosten en opleidingsbudgetten.

Personeel en organisatie

Het betreft de kosten voor salarisadministratie, P&O/HRM advies, organisatie- en formatieadvies, OR-ondersteuning, mobiliteitscentrum, bedrijfsmaatschappelijk werk, ARBO, bedrijfshulpverlening en arbeidsvoorwaarden.

Communicatie

Kosten voor zowel interne als externe communicatie.

Financiën en juridische zaken

Het betreft kosten voor toezicht en controle op de eigen organisatie. Financiële verantwoording, administratieve organisatie, risicomangement. Tevens betreft het juridische kosten die betrekking hebben op de bedrijfsvoering.

Facilitaire zaken/ICT/inkoop

Het betreft hier de kosten voor inkoop, papier- en drukwerk, post- en distributieverzending, catering, documentaire informatievoorziening en ICT.

Huisvestingskosten

Deze uitgaven hebben betrekking op het beheer en onderhoud van het gemeentehuis, zoals energiekosten, schoonmaak en inventaris.

Overig

Kosten voor vervoermiddelen, Geo-informatie en informatieveiligheid.

Bij het totaal van de overheadkosten is rekening gehouden met het feit dat volgens het BBV is toegestaan om de kosten van overhead op een indirecte wijze toe te rekenen aan de grondexploitaties en investeringen.

Personeels- en organisatiebeleid

Om succesvol te kunnen (blijven) functioneren in de samenleving én in te spelen op de in- en externe ontwikkelingen die op de gemeente Hellendoorn afkomen, moet de organisatie zich continu blijven ontwikkelen. Leidraad hierbij zijn missie, visie en uitgangspunten van de organisatie uit "Samen Hellendoorn". Deze koers is vertaald naar een actieplan om richting te geven aan de organisatie en de medewerkers. Uitgangspunt hierbij is "Wij denken in mogelijkheden" door: gericht te werken, samen te werken, de klant centraal te stellen, onze houding en cultuur, de medewerker als spil te zien en passend leiderschap. Bij de verdere ontwikkeling van de organisatie is voorbeeldgedrag vanuit het management van groot belang. Ook de ontwikkeling van de medewerkers (human capital) is van groot belang voor een verdere ontwikkeling van de organisatie.

Vanuit het actieplan organisatiefilosofie zijn er in 2018 enkele organisatorische vraagstukken zoals verdere organisatieontwikkeling/sturingsvraagstukken, inrichting KCC, herpositionering Belastingen, centralisering Informatievoorziening, positionering vastgoed, vorming Uitvoeringsdienst Twente, invoering omgevingswet en evaluatie decentralisaties sociaal domein die ook de nodige inzet van P&O vragen. Ook wordt in 2018 de jaarlijkse gesprekcyclus vernieuwd. Voor die tijd wordt hiervoor nog een pilot gedraaid. In de nieuwe 'Spilgesprekken' staat de dialoog tussen leidinggevende en medewerker centraal. Spil stelt de groei van de medewerker centraal. De focus is toekomstgericht en er wordt een continue dialoog gevoerd. Het aantal gesprekken wordt in overleg tussen leidinggevende en medewerker vastgesteld.

In 2018 wordt wederom een zo flexibel mogelijke inzet van de personele capaciteit en kwaliteit nagestreefd. Een grote uitdaging, ook omdat er steeds meer beweging komt in de gemeentelijke arbeidsmarkt. Een belangrijk instrument om de mobiliteit te bevorderen is het generatiepact. De regeling biedt aan de ene kant ruimte voor ouderen om energiek aan de slag te blijven en kennis over te dragen. Aan de andere kant biedt het ruimte voor de instroom van vers bloed, waarmee tijdig kan worden ingespeeld op nieuwe taken en nieuwe competenties. Ook in 2018 zijn we nog volop bezig met deze herbezetting. Daarnaast worden jaarlijks ongeveer 20 stagiaires ingezet. Via de interne arbeidsmarkt Twente wordt loopbaanontwikkeling en mobiliteit gestimuleerd samen met de 14 Twentse gemeenten en gelieerde partners. Zo wordt onder meer onderling personeel gedetacheerd, wat weer een bijdrage kan leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van de medewerker.

Verder wordt via maatwerk invulling gegeven aan instrumenten en aanbevelingen om de noodzakelijke flexibele inzetbaarheid en mobiliteit op gang te brengen. Hierover zijn afspraken met de OR gemaakt. Interne mobiliteit, loop-

baanbegeleiding, herplaatsingen en eventuele begeleiding van uitstroom vraagt ook de komende tijd nog de nodige aandacht. Dit komt ook aan de orde in de jaarlijkse gesprekscyclus (spilgesprekken). Hoewel de medewerker verantwoordelijk is voor zijn eigen loopbaan, is stimulering en begeleiding vanuit management en P&O ook van belang. In veel gevallen is er sprake van maatwerk.

Personele sterkte	Toegestane formatie		Personeelslasten	
	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2017	2018	2017	2018
Huidig personeel				
Bestuur	32,60	32,60	- 1.065	- 1.097
Raadsleden	25,00	25,00	- 342	- 353
Burgemeester en wethouders	4,60	4,60	- 484	- 492
Griffie	3,00	3,00	- 238	- 251
Directie en secretariaat	5,11	5,11	- 417	- 480
Cluster Grondgebied	115,06	120,27	- 7.166	- 7.867
Cluster Samenleving	95,63	100,68	- 6.193	- 6.818
Cluster Bedrijfsvoering	55,32	56,60	- 3.673	- 3.962
Overig	1,73	1,73	- 514	- 148
Verplichting reservering vakantiegeld juni t/m december 2015			-	-
Marktmeester	0,33	0,33	- 15	- 16
Logopedie	1,40	1,40	- 87	- 93
Ambtenaren Burgerlijke Stand			- 13	- 13
Stagiaires			- 25	- 25
Vergoeding ambtsjubilea			- 77	-
Kosten generatiepact			- 297	-
Totaal Huidig personeel	305,45	316,98	- 19.027	- 20.372
Voormalig personeel				
Burgemeester en wethouders			- 255	- 193
Overig voormalig personeel			- 2	-
Totaal Voormalig personeel	0,00	0,00	- 257	- 193
Totaal personeel	305,45	316,98	- 19.284	- 20.564

De stijging van het aantal fte's is het gevolg van een verschuiving van inhuur van personeel naar reguliere formatie bij het Sociaal Domein. Dit betreft zowel tijdelijk als structureel personeel. Met ingang van 2018 is er personele uitbreiding voor een Functionaris Gegevensbescherming en een medewerker in het kader van duurzaamheid. Het generatiepact is in de begroting 2017 als stelpost meegenomen. Voor de begroting 2018 is deze in de personeelsbegroting opgenomen en verwerkt in de loonsom per cluster. Dit verloopt over de totale duur van het generatiepact budgettair neutraal.

In 2017 is het individueel keuzebudget ingevoerd. Werknemers kunnen met het budget (maandlijks) zelf digitaal hun passende arbeidsvoorwaarden kiezen. De digitalisering van P&O-processen wordt in 2018 verder uitgebouwd en de informatie is (overal en altijd) via het web beschikbaar voor medewerker en manager. Ook worden in 2018 voorbereidingen getroffen voor de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren die per 1 januari 2020 wordt ingevoerd. De rechtspositie van gemeenteambtenaren wordt hiermee grotendeels gelijk getrokken met die van werknemers met een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht. Kort gezegd worden de eenzijdig vastgestelde ambtelijke aanstellingen vervangen door tweezijdige arbeidsovereenkomsten. De ambtenaren vallen dan niet meer onder het bestuursrecht, maar onder het burgerlijk recht.

Communicatie

Ons communicatiebeleidsplan 2015-2018 heeft de titel 'Minder zenden, meer verbinden': we sluiten aan bij de inwoners van onze gemeente en leggen ons oor bij hen te luister. Speerpunten voor 2018 zijn:

- Doorontwikkelen van overheids- en burgerparticipatie;
- Het gebruik van sociale en andere digitale media verder professionaliseren.

In 2018 werken we aan het nieuwe communicatiebeleidsplan voor de komende jaren. Dat zal deels voortborduren op de ingezette koers van 'Minder zenden, meer verbinden', met veel aandacht voor participatie, digitale communicatie en directe communicatielijnen met onze inwoners. Het aanstellen van een adviseur digitale communicatie, in 2017, heeft de basis hiervoor verder versterkt.

Ook het komende jaar, het jaar waarin het KCC van start gaat, willen we nadrukkelijk de relatie leggen met dienstverlening: sociale media vormen een extra kanaal dat inwoners en gemeente kunnen gebruiken om met elkaar te communiceren. Daarnaast ontsluit het zaakstelsel een schat aan informatie waarmee KCC en de unit Communicatie elkaar kunnen versterken in hun informatievoorziening naar inwoners en interne klanten. Onze inwoners snel en accuraat voorzien van heldere en relevante informatie is daarbij het gezamenlijke doel.

Juridische zaken

Per 28 mei 2018 zal de (Europese) Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking treden. De AVG is in het leven geroepen omdat de snelle technologische ontwikkelingen en de globalisering een krachtig en coherent kader voor gegevensbescherming op het niveau van de Europese Unie vereisen. In verband met de inwerkingtreding van de AVG zal de Wet bescherming persoonsgegevens komen te vervallen.

Op grond van de AVG is de gemeente Hellendoorn verplicht een Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) aan te stellen. Deze FG heeft een onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeentelijke organisatie en heeft onder meer als taken:

- om toe te zien op de naleving van de AVG;
- het college en de medewerkers die zich bezig houden met het verwerken van persoonsgegevens te informeren en adviseren over hun verplichtingen uit hoofde van de AVG;
- om samen te werken met en op te treden als contactpunt voor de landelijke Autoriteit Persoonsgegevens.

De omvang van de functie van de FG is niet in de AVG vastgelegd, maar deze dient voldoende te zijn om de bovengenoemde taken op een goede wijze uit te kunnen voeren. Vooralsnog wordt in de begroting uitgegaan van een 1/2 fte. Gemeenten kunnen besluiten om in gezamenlijkheid een FG aan te wijzen.

Informatiebeheer

Informatie is onmisbaar voor het functioneren van onze organisatie. We worden steeds afhankelijker van informatie om ons handelen en ons beleid te baseren op informatie. In de toekomst zal informatie gestuurd werken verder toenemen. Dit stelt hoge eisen aan het beheer van onze (basis) gegevensbestanden en aan de systemen waarmee deze gegevens worden beheerd. Daarom zijn we in 2017 gestart met het verder optimaliseren van het gegevensbeheer en het beheer van onze systemen. In 2018 zal dit verder worden ingevoerd. Omdat onze huidige geautomatiseerde werkplekken technisch zijn afgeschreven en niet meer worden ondersteund door de leverancier moeten deze in 2018 worden vervangen.

In 2018 gaat het nieuwe Klant Contact Centrum (KCC) van start, ondersteund door een nieuw zaakstelsel. Het zaakstelsel zal in 2018 verder worden ingevoerd.

Vastgoed

De afgelopen jaren is een goede basis gelegd door het inzichtelijk maken van de gehele vastgoedportefeuille. Nu deze basis is gelegd staat de integrale benadering van de portefeuille centraal.

Naast het reguliere advieswerk en de geplande onderhoudswerkzaamheden staat 2018 e.v. voornamelijk in het teken van het verder verduurzamen van de portefeuille. Hier kan worden gedacht aan het beter isoleren van de schil, installeren van warmtepompen, zonnepanelen en slimme gebouwbeheerssystemen.

Tot slot zal er in 2018 meer een verschuiving plaatsvinden naar portfoliomanagement. Met aandacht voor prestaties, benchmarken, relatiebeheer, managen van de portefeuille, risicomanagement en afstemming van het vastgoedbeleid op het corporate beleid. Hierbij draait het om de vraag hoe het vastgoed optimaal afgestemd kan worden op de wensen van het primaire proces. Onderdeel van de verschuiving naar portfoliomanagement is het meer centraliseren van de vastgoedorganisatie.

Inkoopcoördinatie

Inkoop heeft in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker te maken met de realisatie van doelen uit andere beleidsvelden van de gemeente, denk daarbij aan arbeidsparticipatie, duurzaamheid en ontwikkeling van de lokale economie. Dat gaat deels in samenwerking met de andere Twentse gemeenten maar ook individueel als we denken bijvoorbeeld aan het stimuleren van de lokale economie. In 2017 is er onderzoek gedaan naar verdergaande samenwerking van de Twentse gemeenten en zijn de ambtelijke organisaties daarover geïnformeerd. In 2018 zal invulling worden gegeven aan de adviezen van dit onderzoek tot verdergaande inkoopsamenwerking op Twentse schaal. Met betrekking tot de beleidsvelden arbeidsparticipatie zal er aanvullend aan het staande (Twentse) SROI beleid in nauwe samenwerking met lokale ondernemers gewerkt worden om lokale initiatieven op dit gebied te koppelen aan gemeentelijk inkooptrajecten. Ten aanzien van duurzaamheid wordt er in 2018 een gremium opgericht om op bestuurlijk niveau mee te beslissen over duurzaamheidsaspecten bij specifieke inkoop- en aanbestedingstrajecten.

Financiën en Control

Bij financieel beheer (administratie) vindt een grote wijziging plaats. We stappen over op een andere factuurregistratiemodule. We werken sinds 2009 met Corsa Invoice als softwareprogramma. We maken nu de overstap naar een factuurregistratiemodule binnen het totale pakket van zaakgericht werken (InProces). We verwachten daarmee budgethouders betere ondersteuning te kunnen geven en het proces van het ontvangen van een factuur tot het betalen van een factuur te vereenvoudigen. Daarnaast gaan we door met het verder optimaliseren van E-facturering.

Op het terrein van financieel beleid werken we verder aan de vereenvoudiging van het instrumentarium. Door middel van goede (management)informatie willen we het sturen op diverse terreinen, waaronder het financiële terrein blijven verbeteren. Aangezien er een nieuwe raadsperiode aanbreekt bekijken we samen met de raad welke programma's en paragrafen we de komende vier jaar willen hanteren. Zoals gebruikelijk in een eerste jaar van de nieuwe raad komen we met (een actualisatie van) de nota reserves en voorzieningen. Ook geven we invulling aan de optimalisatie van de risicobeheersing. In 2017 hebben we daarvoor beleid opgesteld wat onder andere tot uitdrukking is gekomen in een nieuwe paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

We coördineren en werken aan het overdrachtdossier voor de nieuwe raad en het nieuwe college. In het overdrachtdossier staan de lopende dossiers en de belangrijkste ontwikkelingen waar onze gemeente voor staat. Op die manier willen we het voor de raad en het college mogelijk maken goed van start te kunnen gaan.

Onze organisatie is continu in beweging. Coördineerden we vanuit Financiën en Control het proces om te komen tot een organisatiefilosofie, nu zetten we ons in bij het vervolg om te komen tot een goede organisatievorm die toekomstbestendig is en aansluit bij de verwachtingen van onze samenleving, maar ook past binnen Hellendoorn.

Last but not least. Volgens de huidige planning zal het onderdeel belastingen per 1 januari 2018 over gaan van het team Burgerzaken en Belastingen naar het team Financiën en Control. We werken er aan om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen en willen synergievoordelen behalen door overlap van werkzaamheden zoveel mogelijk te voorkomen.

Paragraaf 6:

Verbonden partijen

Inleiding

Jaarlijks wordt in de begroting en jaarrekening aandacht besteed aan de verbonden partijen van de gemeente. De verbonden partijen zijn vennootschappen (NV's en BV's), stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen, waar de gemeente in deelneemt. Een partij geldt als verbonden partij indien de gemeente in die partij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Verbonden partijen voeren (voor een deel) beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf zou kunnen doen. Echter, de gemeente blijft wel eindverantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. Verbonden partijen zijn tegenwoordig niet meer weg te denken in het publieke domein en vervullen steeds vaker een belangrijke rol voor gemeenten. Meer en meer hebben organisaties elkaar nodig om de benodigde kennis en expertise samen te brengen en in te zetten om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Sinds de laatste wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet het inzicht in verbonden partijen worden vergroot. Via een aantal afzonderlijke voorstellen zijn de ins en outs van de verschillende partijen dit jaar uitgebreid belicht. In deze paragraaf beperken we ons dan ook tot de hoofdlijnen. Vanaf 2017 wordt de beleidsinformatie van de verbonden partijen bovendien op programmaniveau verantwoord

Beleid

In de raadsvergadering van 31 januari 2017 is de nieuwe kadernota verbonden partijen vastgesteld. In de kadernota is uiteengezet hoe we als gemeente met verbonden partijen om willen gaan en worden de rollen en bevoegdheden van gemeenteraad en college beschreven. Onderdeel van het beleidskader is een besliskader voor het wel of niet aangaan of aanhouden van verbonden partijen. Met de afspraken die we maken in deze kadernota denken we het inzicht in verbonden partijen voor alle betrokkenen te kunnen vergroten. Het beleidskader verbonden partijen zal in principe eens in de vier jaar worden geactualiseerd of zoveel vaker als daar aanleiding voor is.

Op basis van de nieuwe kadernota vindt samenwerking met andere overheidslichamen met overdracht van verantwoordelijkheden, bevoegdheden en financiële participatie alleen plaats als dit het geëigende middel is om beleidsdoelstellingen te realiseren. De Wet gemeenschappelijke regelingen is hiervoor dan het meest aangewezen kader. Gemeenschappelijke regelingen worden overigens niet eerder getroffen dan na verkregen toestemming van de gemeenteraad. Bij het aangaan van een samenwerking zal bovendien expliciet moeten worden vastgelegd op grond van welke overwegingen tot samenwerking in een bepaalde vorm wordt besloten. Ook zal er volstrekte duidelijkheid moeten zijn over zaken als werkwijze, zeggenschapsverhoudingen en de winst- en risicoverdeling die binnen een dergelijke samenwerking worden afgesproken. En niet onbelangrijk: er zullen goede afspraken moeten komen over mogelijke uittreding, beëindiging van- en wijzigingen in de verbonden partij.

Medio 2017 zijn al onze verbonden partijen opnieuw tegen het licht gehouden en hebben we bekeken of voortzetting van de relatie in zijn huidige vorm nog langer wenselijk is. De evaluatie laat opnieuw zien dat we deelnemen in een overzichtelijk aantal verbonden partijen, waaraan – met uitzondering wellicht van Soweco – in zowel beleidsmatig als financieel opzicht geen grote risico's verbonden zijn. Diverse deelnemingen zijn historisch bepaald; andere zijn op basis van landelijke wet- en regelgeving voorgeschreven.

Kaderstellende nota's

- Beleidskader verbonden partijen (2016 / 16INT00862)
- Begroting 2018 gemeenschappelijke regelingen (2017 / 17INT01338)
- Evaluatie relatie verbonden partijen (2017 / 17INT02041)

Publiekrechtelijke rechtspersonen

Publiekrechtelijke samenwerking vindt plaats op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Dergelijke samenwerkingsverbanden zijn te karakteriseren als verlengd lokaal bestuur. Op deze wijze participeren we in 7 gemeenschappelijke regelingen:

1. Veiligheidsregio Twente
2. Regio Twente
3. Twentebedrijf
4. Soweco
5. Stadsbank Oost-Nederland
6. Euregio
7. Omgevingsdienst Twente

De uitgaven die voortvloeien uit deelname aan gemeenschappelijke regelingen zijn verplichte uitgaven die in de gemeentebegroting opgenomen dienen te worden. Op grond van het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen heeft uw raad de mogelijkheid opmerkingen over de ontwerp begroting kenbaar te maken aan het algemene bestuur van de betreffende gemeenschappelijke regeling. In het voorjaar worden de ontwerpbegrotingen van de 7 openbare lichamen gepresenteerd en komen we met een samenvattend raadsvoorstel.

Gemeenschappelijke regeling: Doelstelling / taken:

<p>Regio Twente Postbus 1400 7500 BK Enschede</p>	<p>Regio Twente is het samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten met een verzorgingsgebied van 627.000 inwoners. Vóór en mét hen vervult ze werkzaamheden op een heel breed gebied: publieke gezondheid, economie, belangenbehartiging, zorg en jeugdhulp, recreatieve voorzieningen en bijbehorende bedrijfsvoering.</p>
<p>Veiligheidsregio Twente Nijverheidstraat 30 7511 JM Enschede</p>	<p>Veiligheidsregio Twente (VRT) wil de veiligheid van iedereen die in Twente woont, werkt en verblijft vergroten door de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen efficiënt, effectief en professioneel te organiseren.</p>
<p>Twentebedrijf Postbus 1400 7500 BK Enschede</p>	<p>Het Twentebedrijf is per 1 januari 2016 officieel als bedrijfsvoeringsorganisatie gestart. Het is de bedoeling het Twentebedrijf op termijn stapsgewijs op te bouwen. Eind 2016 is besloten het Twentebedrijf echter voorlopig nog niet met taken te belasten.</p>
<p>SOWECO Postbus 308 7600 AH Almelo</p>	<p>Het Sociale Werkvoorzieningschap Centraal Overijssel (SOWECO) is namens de deel-nemende gemeenten belast met de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. Het doel is het bieden van een passende werkplek aan personen, die vanwege lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen uitsluitend onder aangepaste omstandigheden in staat zijn tot het verrichten van regelmatige arbeid.</p>
<p>EUREGIO Enscheder Strasse 362 48599 Gronau</p>	<p>De EUREGIO maakt zich er sterk voor de samenwerking tussen Nederland en Duitsland te vereenvoudigen</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vergroting van de economische kracht en de kwaliteit van leven en ▪ bevordering van de integratie van het gebied.
<p>Stadsbank Oost Nederland Postbus 1393 7500 BJ Enschede</p>	<p>De Stadsbank richt zich samen met de deelnemende gemeenten op het versterken van de financiële weerbaarheid en de eigen kracht van vooral minder financieel draagkrachtigen. Daar waar mogelijk worden maatwerkgerichte oplossingen aangeboden voor financiële vraagstukken en schuldenproblematiek.</p>
<p>Omgevingsdienst Twente Twentheplein 9 7607 GZ Almelo</p>	<p>De Omgevingsdienst Twente (ODT) zorgt ervoor dat de leefomgeving voor mens en dier veilig is en dat het milieu wordt beschermd. Zij is belast met de voorbereiding van te verlenen milieuvergunningen aan (risico)bedrijven en controleert of bedrijven zich aan de regels houden. De dienst voert die taken uit in opdracht van de gezamenlijke overheden (provincie en gemeenten) in de regio.</p>

De komende jaren speelt in dit kader een aantal belangrijke ontwikkelingen:

- Voor de Veiligheidsregio Twente is dat de evaluatie van het Beleidsplan 2016-2019. Daarin zijn rekening houdend met landelijke uitgangspunten en ontwikkelingen, het regionaal risicoprofiel en wettelijke kaders, de strategische doelstellingen geformuleerd. De evaluatie staat gepland voor eind 2017/begin 2018.
- Ook de nieuwe opzet van de Regio Twente zal in die periode – zoals eerder al is afgesproken – kritisch tegen het licht worden gehouden. Vanaf 2016 werkt de regio in die nieuwe structuur. Uitgangspunt daarbij was het rapport van de commissie Robben ‘Samenwerken doen we zelf’. Vanaf 2018 werken we op sociaal-economisch gebied in principe met een nieuwe Agenda voor Twente. De besluitvorming zit momenteel in een afrondend stadium. Het nieuwe werkprogramma van de Regio Twente is recent als regionale samenwerkingsagenda aan de gemeenteraden van de 14 Twentse gemeenten aangeboden. Naar verwachting zal het werkprogramma begin november worden vastgesteld.

- Het sociaal werkbedrijf SOWECO werkt al enige tijd aan de ontwikkeling naar een maatschappelijke onderneming, die diensten uitvoert voor gemeenten en andere organisaties in het brede sociaal domein. In oktober 2016 is daarvoor een businessplan gepresenteerd. Een goede ontvlechting van bestaande en nieuwe taken is in dat kader essentieel.
- Nieuw vanaf 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst Twente (ODT). Omgevingsdiensten zorgen ervoor dat de leefomgeving voor mens en dier veilig is en dat het milieu wordt beschermd. De ODT vloeit voort uit de nieuwe wet Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH) en vervangt de huidige netwerkstructuur van RUD Twente.

Privaatrechtelijke rechtspersonen

Privaatrechtelijke organisaties zijn in het Burgerlijk Wetboek nader geregeld, en kunnen stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen zijn. In het laatste geval wordt de term deelneming geïntroduceerd. De gemeente Hellendoorn participeert in de volgende privaatrechtelijke rechtspersonen:

1. NV Bank voor Nederlandse Gemeenten
2. Vitens NV
3. Twence BV
4. Enexis Holding NV
5. Wadinko NV
6. Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
7. Stichting Rekenkamer West Twente
8. Ondernemingen uit verkoop Essent

Deelneming:	Doelstelling / taken:
N.V. Bank Nederlandse gemeenten Postbus 30305 2500 GH Den Haag	Het voorzien in zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening, zoals krediet-verlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. De BNG is daarmee de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
Vitens N.V. Postbus 10005 8000 GA Zwolle	De uitoefening van een publiek (drink) waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, evenals het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn.
Twence Holding B.V. Postbus 870 7550 AW Hengelo	Twence is in de eerste plaats een afvalverwerkingsbedrijf. Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval als bron van herbruikbare grondstoffen. Door het verwerken van afval produceert Twence tegelijkertijd duurzame energie.
Wadinko N.V. Postbus 445 8000 AK Zwolle	Wadinko is een regionaal opererende participatiemaatschappij met als doelstelling het stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid met risicodragend kapitaal, kennis en managementondersteuning. Momenteel participeert Wadinko in 23 (regionale) bedrijven, waaronder één in onze gemeente.
Enexis Holding N.V. Burg. Burgerslaan 40 5245 NH Rosmalen	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,5 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. Enexis draagt daarmee bij aan het realiseren van een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar regionaal energienetwerk.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) Postbus 30435 2500 GK Den Haag	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, waaronder de provinciale overheden, de Tweede Kamer en het kabinet. Daarnaast advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen.
Stichting Rekenkamer West Twente Postbus 244 7460 AE Rijssen	Het faciliteren van de samenwerkende rekenkamerfuncties met het oog op het onderzoek van de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door een gemeentebestuur gevoerde bestuur.
Ondernemingen uit verkoop Essent Brabantlaan 1 5216 TV Den Bosch	In het kader van de verkoop van Essent aan het Duitse RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Deze zijn ondergebracht in een vijftal vennootschappen met een vooral administratieve functie. De vennootschappen dienen nog tot en met

In de evaluatie die recent is uitgebracht van de verbonden partijen waar wij als gemeente in samenwerken is geconcludeerd dat een aantal deelnemingen slechts beperkt bijdragen aan gemeentelijke doelstellingen. Het (financiële) belang en daarmee dus ook de zeggenschap binnen de onderneming is bovendien zeer gering. Wij zijn daarom bereid de deelnemingen in Vitens NV, NV Bank Nederlandse Gemeenten en Enexis Holding BV af te stoten als daarvoor een geschikte koper kan worden gevonden. De provincie Overijssel heeft zich recent bereid verklaard de aandelen Vitens van gemeenten over te nemen. En in sommige gevallen geldt dat ook voor aandelen Enexis. We hebben daar inmiddels positief op gereageerd. Definitieve besluitvorming moet echter nog plaatsvinden.

bedragen x € 1.000

Verbonden partijen	Eigen vermogen 31-12-2017	Eigen vermogen 31-12-2018	Vreemd vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 31-12-2018	Verwacht resultaat 2018
Gemeenschappelijke regelingen					
Regio Twente	3.972	6.749	12.788	12.656	-
Veiligheidsregio Twente	118	157	56.582	55.125	-
SOWECO	2.900	2.900	7.600	6.900	-
Euregio	1.075	1.124	-	-	49
Stadsbank Oost-Nederland	nbn	nbn	nbn	nbn	nbn
Totaal gemeenschappelijke regelingen	8.065	10.930	76.970	74.681	49
Deelnemingen					
Bank Nederlandse Gemeenten	nbn	nbn	nbn	nbn	nbn
Vitens NV	526.300	525.700	1.223.800	1.233.900	13.000
Wadinko NV	66.400	67.600	-	-	2.400
Twence holding BV	124.000	124.000	150.000	150.000	9.000
Enexis holding NV	3.704.000	3.804.000	3.814.000	nbn	200.000
Vordering op Enexis BV	35	28	356.260	356.260	- 8
Verkoop Vennootschap BV	100	60	-	-	- 40
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	1.620	1.600	-	-	- 20
CBL Vennootschap BV	101	59	-	-	- 42
CSV Amsterdam BV	800	600	-	-	- 200
Totaal deelnemingen	4.423.356	4.523.647	5.544.060	1.740.160	224.090
Totaal verbonden partijen	4.431.421	4.534.577	5.621.030	1.814.841	224.139

nbn = nog niet bekend

Paragraaf 7:

Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid van de Gemeente Hellendoorn is er op gericht om andere beleidsvelden te ondersteunen. De uitvoering van het grondbeleid leidt tot de exploitatie van bedrijventerreinen en woonwijken en de hiermee gemoeide aankoop en verkoop van gronden. Ook grond aan- en verkopen die betrekking hebben op overige beleidsterreinen behoren tot het grondbeleid, zoals aanleg en reconstructie van wegen..

Beleid

In 2014 stelde u een nieuwe Nota Grondbeleid vast, waarbij besloten is om het in 2004 vastgestelde actieve grondbeleid te verlaten en over te gaan op faciliterend grondbeleid. Het strategisch aankopen van gronden ten behoeve van ontwikkelingen die ook door de markt kunnen worden opgepakt zien wij niet langer als taak van de gemeente. Doordat, ondanks aanzienlijke verkopen in 2016 en 2017, nog behoorlijk wat gronden in portefeuille zijn, blijft de gemeente voorlopig nog wel een actieve speler op de woningkavel- en bedrijventerreinenmarkt. De nota geeft voorts aan hoe we de risico's gaan beheersen en hoe de financiële verantwoording zal plaatsvinden. Gronden en vastgoed die niet meer nodig zijn voor de uitvoering van gemeentelijke taken/beleidsterreinen worden ter verkoop aangeboden.

Ontwikkelingen

Er zijn de afgelopen periode aanzienlijke verkopen gerealiseerd. Het plan Hart van Noetsele is volledig uitverkocht en het plan Aan de Tuinen zal naar verwachting binnenkort uitverkocht zijn. Ook in de Heemtuin zijn door ons diverse kavels aan particulieren verkocht.

Alle beschikbare kavels in Hellendoorn Noord zijn eveneens verkocht. De ontwikkeling van de volgende fase is ter hand genomen. De verwachting is dat in 2018 de eerste kavels beschikbaar zullen komen. In de Branderij zijn enkele kavels verkocht.

In Daarle West zijn een aantal kavels bouwrijp gemaakt. Een CPO-project van 4 woningen wordt naar verwachting in 2018 opgeleverd. De verkoop van andere kavels is inmiddels ter hand genomen.

Gezien de demografische prognoses (vergrijzing, krimp) zal de woningbouw op de lange termijn beperkter zijn dan we in de vorige eeuw gewend waren. Er is in juli 2016 een programma vastgesteld waardoor de bestemmingsplan-capaciteit in overeenstemming wordt gebracht met de geprognosticeerde woningbehoefte. De uitvoering van dit programma loopt en is vertaald in de alle cijfers.

Over de afname van kavels in de Heemtuin door contractpartners loopt een juridische procedure. In opdracht van de rechter zijn we opnieuw met elkaar in gesprek gegaan om te kijken of we tot een oplossing kunnen komen. Dit lijkt tot succes te leiden. De daartoe opgestelde vaststellingsovereenkomst moet in oktober 2017 ondertekend worden.

Voor het bedrijventerrein 't Lochter III lopen gesprekken voor diverse locaties. Het betreft relatief kleine ontwikkelingen maar ook enkele wat grotere. De oplevering van enkele nieuwe vestigingen in de loop van 2018 wordt verwacht.

In de regio Twente is door de gemeenten samen met de provincie gewerkt aan het dossier herprogrammeren van bedrijventerreinen in Twente. In Twente wordt voor de komende 10 jaar een overaanbod geconstateerd aan bedrijventerreinen. Om de economische ontwikkeling niet te stagneren moet er een goede balans zijn tussen vraag en aanbod.

Afspraken regionale bedrijventerreinen programmering Twente 2017-2020

In het afspraken document is de ambitie opgenomen om in de periode 2017-2020 vraag en aanbod in balans te krijgen. Het binnen drie jaar bereiken van deze balans geldt voor alle gemeenten c.q. bedrijventerreinen.

Het bereiken van de ambitie gebeurt door:

1. Zuinig zijn met het toevoegen van nieuwe hectares bedrijventerrein;
2. Gemeenten met meer dan 100% van de behoefte aan harde plannen hebben uiterlijk op 1 november 2017 een plan van aanpak gericht op:
 - a. Programmering gericht op maximaal 100% van de lokale behoefte op gemeenteniveau op 1 juli 2020;
 - b. Directe stappen richting de afname van het aanbod aan plancapaciteit.

Hierbij gaat het om:

 - i. Het schrappen van harde plancapaciteit (deprogrammeren);
 - ii. Het uit de markt halen van harde plancapaciteit door terreinen tijdelijk een andere functie te geven (zogenaamde 'ijskastoplossingen'), zoals zonneparken.

Het afspraken document is op 29 maart 2017 aan de portefeuillehouders economische zaken van de Twentse gemeenten voorgelegd en gevraagd om instemming namens hun colleges.

U heeft op 10 juli 2017 ingestemd met de regionale afspraken. Deze afspraken werken we verder uit in een plan van aanpak dat eind 2017 aan u wordt voorgelegd.

Financiële prognoses

De herziening van de grondexploitaties voor 2017 zullen pas eind 2017 aan u worden voorgelegd en zijn daarom ook niet cijfermatig meegenomen in deze begroting. In onderstaande cijfers is uitgegaan van de verwachtingen zoals die bij de jaarrekening 2016 zijn gehanteerd, maar al wel aangepast voor de wijzigingen zoals die in de bestuursrapportage 2017 voor Hellendoorn Noord aan u zijn voorgelegd.

In onderstaande tabel zijn de verwachte financiële ontwikkelingen voor de gemeentelijke grondexploitaties weergegeven.

bedragen x € 1.000

Verwacht resultaat per plangebied	Boekwaarde 1-1-2018	Looptijd t/m	Gerealiseerd 1-1-2018	Nog te realiseren opbrengst*	Nog uit te geven eenheden	Verwacht resultaat (CW)**	Voorziening per 1-1-2018	Aandeel gemeente
IN EXPLOITATIE GENOMEN GRONDEN (IEGG)								
Bedrijventerreinen								
't Lochter III	17.946	2025	14%	26.739	22,5 ha.	659	-	40%
deel Lochter III - gemeentelijke kn	494					-494	494	100%
Haarle	433	2019	74%	581	0,5 ha.	30	-	100%
Woningbouwgebieden								
Kruidenwijk Zuid fase 1	2.984	2020	72%	3.819	35 won.	-860	860	100%
Hellendoorn Noord fase 1	4.153	2027	43%	6.985	82 won.	-1.103	1.103	100%
Daarle West	-202	2024	71%	739	10 won.	388	-	100%
Aan de Tuinen (Steen van Ommeren)	-443	2020	100%	-	-	94	-	100%
Hart van Noetsele	-767	2019	100%	-	-	300	-	100%
De Branderij	295	2020	59%	590	2 won.	6	-	100%
Subtotaal IEGG	24.894			39.454		-980	2.457	
Totaal	24.894			39.454		-980	2.457	

*) opbrengst is geïndexeerd

***) CW staat voor contante waarde: het resultaat uitgedrukt in euro's per 1-1-2018

Alle door ons verwachte verliezen zijn volledig afgedekt via de Voorziening Toekomstige Verliezen Grondbedrijf (VTVG). In verband met de onzekere vooruitzichten houden we in de begroting 2018 e.v. geen rekening met winstnemingen, met uitzondering van de verwachte winst op "Hart van Noetsele" die – conform besluitvorming bij de strategische projecten - na afronding van het project wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten.

Voor de risico's die op het terrein van het grondbeleid wordt gelopen wordt een bufferreserve aangehouden en bestaat uit twee onderdelen.

De benodigde hoogte van het onderdeel "grondexploitaties" wordt bepaald door een inschatting te maken van deze risico's, waarbij wordt gerekend met de gevolgen van afzetvertraging. De momenteel gehanteerde rente- en indexatiepercentages zijn minder risicovol en wijzigingen hierin hebben niet meer zo'n grote impact. De benodigde hoogte van de bufferreserve voor het onderdeel "grondexploitaties" is berekend op € 4,61 miljoen. Dit is gelijk gehouden aan de berekening bij de jaarrekening 2016. Bij de herzieningen 2017 wordt dit opnieuw tegen het licht gehouden. Het egalisatiedeel voor het onderdeel vastgoed moet tussen de € 250.000,- en € 1 miljoen bedragen. Op basis van de huidige inzichten en besluiten zal de bufferreserve per 1 januari 2018 rond de € 4,03 miljoen liggen, waardoor er nog een aanvulverplichting op deze reserve rust van € 827.000,-.

Bij het raadsvoorstel van de herzieningen grondexploitaties 2017 die in december aan u wordt voorgelegd, zullen de meest recente cijfers staan. Dit zal resulteren in een nieuwe versie van bovenstaande tabel en een actuele doorkijk naar benodigde voorzieningen en benodigde bufferreserve.

Nieuwe Wetgeving

Met ingang van 2016 zijn bepaalde gemeentelijke activiteiten aan de Vennootschapsbelasting (Vpb) onderworpen. De gemeentelijke grondexploitaties zullen hier ook onder vallen. De werkelijke budgettaire consequenties zullen mede afhankelijk zijn van de fiscale inbrengwaarde van de grondexploitaties. Of de fiscus met onze voorstellen akkoord gaat is niet duidelijk en zal vóór medio 2018 niet bekend zijn. De interpretatie van de Vennootschapsbelasting voor de gemeenten is nog steeds aan wijzigingen onderhevig. Medio 2017 zijn nog nieuwe handleidingen uitgegeven die effect hebben op de openingsbalans 2016 en eveneens op de (in de toekomst) te betalen Vpb. De belastingdienst zelf doet nog steeds geen toezeggingen hoe zij met deze materie om zal gaan. Wel is te voorzien dat, als de grondexploitaties zullen verbeteren ten opzichte van de fiscale openingsbalans 2016, we over de toename in het exploitatieresultaat Vpb moeten betalen. De verwachting is dat we de eerste jaren nog geen Vennootschapsbelasting hoeven te betalen, maar pas ná de huidige planperiode. De fiscus heeft de voorwaarden voor de openingsbalans en de toerekening van kosten zó bepaald dat er ook Vpb betaald moet worden als de grondexploitaties conform de huidige verwachting zullen draaien.

Paragraaf 8:

Demografische ontwikkelingen

Inleiding

Demografische ontwikkelingen vragen om een integraal beleid omdat de beleidseffecten zich op meerdere velden kunnen voordoen. Door de beleidsvoornemens in de verschillende begrotingsprogramma's in hun samenhang te bezien ontstaat een dwarsdoorsnede van het beleidsterrein en verkrijgen we zicht op de gevolgen en kansen.

Analyse demografische ontwikkelingen

Er zijn verschillende demografische ontwikkelingen te onderscheiden: bevolkingsdaling, migratie, vergrijzing en ontgroening. Deze verschillen per regio en per provincie. Net zoals we zagen in voorgaande prognoses en werkelijke cijfers zien we ook in de nieuwste prognose (Primos 2016) dat de bevolking van de gemeente Hellendoorn daalt, ontgroent en vergrijst. Echter, de krimp is minder groot dan in voorgaande prognoses. Dit komt doordat de nieuwste prognose rekening houdt met de (asiel)migratie. Let wel: voor prognosemodellen geldt altijd dat het slechts een mogelijke toekomst is.

De toename van het aantal inwoners in Overijssel vlakt sinds 2009 af. De verwachting is dat het aantal inwoners van de provincie Overijssel in 2040 is toegenomen met zo'n 1,6% ten opzichte van 2017. Ook op provinciaal niveau geldt dat de bevolking de komende jaren ontgroent en vergrijst. De gemeente Hellendoorn heeft ten opzichte van het provincie-totaal procentueel gezien iets minder jongeren en wat meer ouderen (cijfers 2017).

In de komende decennia zal de bevolking in Nederland verder toenemen, maar de aard en de snelheid hiervan zullen per regio verschillen. Wat hier vooral in het oog springt zijn de toenemende vergrijzing en ontgroening van de bevolking en de toenemende verschillen tussen regio's, in het bijzonder tussen stedelijke regio's en krimpregio's. Verder is zichtbaar dat de samenstelling van huishoudens verandert: vooral een stijging van het aantal eenpersoonshuishoudens. Los van de vergrijzing als maatschappelijke uitdaging krijgen publieke organisaties te maken met een combinatie van bezuinigingen en een vergrijzing van het personeelsbestand. Deze vergrijzing vindt met name plaats op het platteland, waarmee het contrast met de dynamische en zich sterk ontwikkelende stedelijke regio's groter wordt. De demografische ontwikkelingen hebben dus enerzijds impact op de discussie over de ordening van het openbaar bestuur en de bijbehorende financiële verhoudingen, en anderzijds op de arbeidsmarkt en arbeidsverhoudingen van bestuurders en ambtenaren.

Beleid

De effecten van de demografische ontwikkelingen (vergrijzing, ontgroening, bevolkingsdaling, migratie) zijn nog niet voelbaar in onze gemeente, maar we zien ze wel op ons afkomen. De beleidsmatige gevolgen van de demografische ontwikkelingen kunnen voelbaar zijn op meerdere beleidsterreinen, zoals wonen, onderwijs, economie en arbeidsmarkt, zorg, sport en cultuur. Deze beleidseffecten samen hebben weer (grote) gevolgen voor de leefbaarheid in een gebied. Hieronder volgt van een aantal beleidsterreinen een uitwerking van het effect van de demografische ontwikkelingen en welke aanpak daarbij is benodigd. Overigens: krimp kunnen we niet tegengaan, we moeten ons aanpassen aan en richten op de gevolgen (en kansen!) van de demografische ontwikkelingen.

Onderwijs en Jeugd

Dat de gemeente Hellendoorn aan het ontgroenen is valt ook af te lezen aan het aantal kinderen dat Hellendoornse basisscholen bezoekt. Al jarenlang krimpt het aantal leerlingen. Hoewel er in oktober 2016 met 3.353 leerlingen iets meer basisschoolleerlingen waren dan in 2015 laat de leerlingprognose van Pronexus 2015 voor de toekomst ver-

dere krimp zien. Ten opzichte van de oktobertelling van 2015 wordt verwacht dat er in 2020 409 basisschoolleerlingen minder zijn. In 2035 worden door Pronnexus 605 basisschoolleerlingen minder verwacht. In het vierde kwartaal van 2017 als Pronnexus de leerlingenprognose 2017 oplevert, zal duidelijk worden in welke mate de krimp doorzet. De schoolbesturen hebben de afgelopen jaren al op de leerlingenkrimp geanticipeerd door scholen samen te voegen en gebouwen af te stoten. Met CSG Reggesteyn zijn inmiddels gesprekken gestart over toekomstbestendige onderwijshuisvesting voor de periode na 2020. Besluitvorming hierover vindt in de tweede helft van 2018 plaats zodat de financiële gevolgen hiervan meegenomen kunnen worden in de begrotingsuitgangspunten voor de periode 2019-2022.

Recreatie en toerisme

De bevolking in de leeftijd 65+ neemt toe. Dat deze groep mensen over veel vrije tijd beschikt en zij met name buiten het seizoen op vakantie gaan, biedt kansen voor de recreatieve en toeristische sector. De ouderen zijn vaak gezonder en vitaler dan vroeger. Ook zijn veel ouderen tegenwoordig meer welgesteld waardoor meer geld gependend wordt aan recreatie en toerisme.

Een deel van de vrijetijdssector heeft zich lange tijd gericht op een doelgroep bestaande uit gezinnen met jonge kinderen. Dit wordt de komende 20 jaar minder vanzelfsprekend. Vrijetijdsconcepten zullen vaker inzetbaar moeten zijn voor een dwarsdoorsnede van de diverse doelgroepen, zoals families (van grootouders tot ouders en (klein) kinderen, interessegroepen (fotoclubs, wandelaars, cultuurbezoekers) of individuen die op basis van een gedeelde activiteit, opleiding of levensfase al dan niet in groepsverband activiteiten ondernemen.

In onze Economische Agenda zetten wij in op beleving van Sport en Natuur. Dit past bij de uitstraling van Hellendoorn, als avontuurlijke en natuurlijke gemeente.

Wonen

Het woonbeleid staat vooral in het teken van de structurele demografische veranderingen. Uitgangspunt hiervoor is de Woonvisie 2012 en de monitoring van de Woonvisie in 2015. Het thema voor wonen is een evenwichtige woningvoorraad die past bij de woningvraag van de toekomst. We kijken daarbij vooral naar specifieke doelgroepen als jongeren en ouderen. Het is meer dan ooit nodig dat we goed en flexibel inspelen op de lange termijn behoefte van de woonconsument. Niet meer van hetzelfde, maar de juiste woningen op de juiste plek realiseren. Mooie voorbeelden van dergelijke ontwikkelingen zijn de projecten Aan de Tuinen en Hart van Noetsele.

Met woningcorporatie Reggewoon hebben wij prestatieafspraken voor de periode 2016-2020. Onderwerpen van deze afspraken zijn onder andere: woningbouw, duurzaamheid, gebiedsgericht werken, leefbaarheid en het huisvesten van bijzondere doelgroepen zoals statushouders.

Met de provincie Overijssel en de Twentse gemeenten liggen er woonafspraken voor de periode 2016-2020. Deze afspraken zijn gemaakt om binnen de kaders van bestaand beleid en besluiten, waaronder de Ladder voor duurzame verstedelijking, te komen tot een goede ruimtelijke ordening en samen op zoek te gaan naar innovatieve oplossingen en mogelijkheden voor een evenwichtige woningmarkt in Twente. De afspraken gaan over de thema's: Doelgroepen, Wonen en zorg, Stedelijke vernieuwing, Toekomstbestendige bestaande woningvoorraad en Programmeren en zuinig ruimtegebruik.

Leefomgeving

De gemeente Hellendoorn is een veilige, leefbare en vitale samenleving waarin alle inwoners zoveel mogelijk meedoen. Participatie van inwoners willen we bevorderen en sociaal isolement willen we voorkomen. Buurtgericht werken met de vijf woonservicegebieden is hierbij het uitgangspunt. In de dorpen, wijken en buurtschappen zijn buurtaccommodaties belangrijke plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten.

Binnen onze gemeente werken verschillende organisaties op het gebied van wonen, zorg en welzijn met elkaar samen onder de noemer Buurt aan Zet! In elk woonservicegebied is een bewonersgroep actief. De bewonersgroepen, aangevuld met vertegenwoordigers vanuit de Wmo-raad en de Raad van Kerken, bespreken zaken op het gebied van wonen, zorg en welzijn en worden ondersteund door Stichting De Welle. Ook is er een VIA-team (Vroegsignalering, Informatie en Advies) actief. Het VIA-team is een team van professionals die in het kader van vroegsignalering allerlei signalen uit de buurt met elkaar bespreken en hier oplossingen voor zoeken.

Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Als gevolg van de vergrijzing zal in de loop der jaren steeds een groter beroep worden gedaan op de zorg(voorzieningen). Wij streven ernaar dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Preventie en vroegsignalering krijgen daarbij een steeds prominentere rol. Een goed voorzieningenniveau is hierbij essentieel. Met het veranderen van de leeftijdsopbouw komen accenten op andere doelgroepen te liggen. Ook de komende jaren zal een balans gevonden moeten worden welke voorzieningen noodzakelijk zijn om de leefbaarheid in kernen te kunnen behouden. Buurtaccommodaties en sportvoorzieningen dragen er aan bij dat mensen gezond en vitaal ouder kunnen worden. We willen in ieder geval in alle kernen een ontmoetingsruimte handhaven. We doen daarbij steeds meer een beroep op het zelforganiserende vermogen van (sport)organisaties. Wanneer mensen langer in hun eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen, hun sociale netwerk behouden, maar dat ze minder snel een beroep hoeven te doen op duurdere (zorg)voorzieningen. Wij willen een goede kwaliteit van zorg- en welzijnsvoorzieningen behouden. Wonen, welzijn en zorg moeten vooral voor hulpbehoevenden in de wijk goed toegankelijk zijn. Onze Wmo-consulenten zorgen voor toeleiding naar zorg en ondersteuning en bezoeken cliënten thuis middels keukentafelgesprekken. Uitgangspunt hierbij is zo lokaal mogelijk voorzien in zorg en ondersteuning. Voor transformatie en innovatie van de zorg is zowel regionaal als lokaal aandacht. Zowel regionaal als lokaal wordt getracht zorg en ondersteuning zo efficiënt en toereikend mogelijk te organiseren. Wij zetten hierbij scherper in op mensen die het echt nodig hebben en gaan daarbij ook uit van de eigen kracht en de omgeving.

Arbeidsmarkt/ economie

Nederlanders worden met het stap-voor-stap optrekken van de pensioenleeftijd gedwongen langer, binnen enkele jaren tot hun 67e, aan het arbeidsproces deel te nemen. Als gevolg van de demografische ontwikkelingen bestaat een aanzienlijk deel van de Nederlandse beroepsbevolking nu al uit 45-pluswerknemers (op een totale beroepsbevolking van ruim 7 miljoen mensen, is ruim 3 miljoen ouder dan 45 jaar; daarvan werken daadwerkelijk ruim 2,5 miljoen mensen). Voor deze doelgroep wordt het soms lastig om zich op de arbeidsmarkt te handhaven. Hoe onze lokale economie en daarmee de werkgelegenheid zich verder ontwikkelt hangt in hoge mate af van (mondiale) economische ontwikkelingen. We kunnen ons gelukkig prijzen met het feit dat de economische crisis achter ons ligt waardoor het aantal vacatures weer toeneemt.

Conclusie

Op de beleidsterreinen die het eerst de effecten ondervinden van de (toekomstige) demografische ontwikkelingen, houden we al rekening met die ontwikkelingen. Het komende jaar blijven we dit doen. Daarnaast monitoren we nieuwe prognoses en vertalen deze naar ons beleid.

Paragraaf 9:

Duurzaamheid

Inleiding

In 2013 is de beleidsnotitie "Samenwerken aan een duurzaam Hellendoorn" vastgesteld. In deze notitie is gekozen voor een brede definitie van duurzaamheid voortkomend uit de Millenniumdoelen 7 (er leven meer mensen in een duurzaam milieu) en 8 (meer eerlijke handel, schuldhulpverlening en hulp). Deze definitie luidt: "Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen" (definitie VN-commissie Brundtland uit 1987). We zijn een gemeente met als uitgangspunten: People, Planet en Profit (Sociaal, Ecologisch en Economisch). Ook wel de 3 P's genoemd.

Onze acht speerpunten zijn: participatie, fair trade, afval, energie & klimaat, natuur & landschap, leefomgeving, Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en samenwerken. Per speerpunt zijn één of meer doelen geformuleerd. Het hoofddoel is de samenleving bewust te maken van haar verduurzamingsmogelijkheden en deze in de praktijk te brengen. Dat gebeurt in samenwerking met provincie, andere gemeenten, ondernemers en inwoners. Afhankelijk van het onderwerp verschilt onze rol. Op het ene moment zijn wij organisator, opdrachtgever of beleidsmaker en regelgever, op andere momenten zijn wij stimulator, facilitator, communicator of partner.

Om duurzaamheid beter te verankeren binnen de organisatie en een versnelling te kunnen maken hebben wij een programmamanager duurzaamheid aangesteld. De programmamanager draagt onder andere zorg voor de samenhang tussen de projecten en de monitoring daarvan. De verantwoordelijkheid voor de projecten blijft voor het grootste deel bij externe partners of de interne lijnorganisatie waarbij het uitgangspunt is om zoveel mogelijk aan te sluiten op bestaand beleid, projecten en activiteiten.

Met als hoofddoel de samenleving bewust te maken van haar verduurzamingsmogelijkheden en deze in de praktijk te brengen zien wij in 2018 een belangrijke rol weggelegd voor het platform duurzaamheid. Het platform geeft gevraagd en ongevraagd advies en draagt zorg voor ontmoeting, uitwisseling, verbinding, stimulering en ondersteuning.

Activiteiten

In de eerste helft van 2018 wordt de beleidsnotitie "Samenwerken aan een duurzaam Hellendoorn" geëvalueerd en zullen wij voorstellen doen voor de periode 2018 – 2022.

Het Platform Duurzaamheid zal in toenemende mate een rol krijgen binnen het duurzaamheidsbeleid. Het platform bestaat uit een vaste kern van circa 12 personen en is het verzamelpunt vanuit de samenleving voor alles wat met duurzaamheid te maken heeft. Het platform zal zich richten op onze burgers, maar ook op het bedrijfsleven en organisaties.

In 2018 wordt de uitvoering van de "Duurzame Energievisie Hellendoorn" in samenspraak met de samenleving opgepakt. Op deze wijze wordt concrete invulling gegeven aan de door ons vastgestelde doelstellingen ten aanzien van duurzame energieopwekking en energiebesparing.

Naast het oppakken van de uitvoering van de duurzame energievisie, waarbij we ons vooral richten op het stimuleren en ondersteunen van initiatieven uit de samenleving, wordt door de gemeentelijke organisatie ingezet op een reductie van het energieverbruik van 15% in de college periode 2014-2018. Onderwerpen die hier onder vallen zijn bijvoorbeeld: verduurzaming van openbare verlichting (in de wijk), gemeentelijke gebouwen, wagenpark, E-bikes, (promoten) laadpalen en riolering.

Ook maakt de gemeente zo veel mogelijk gebruik van (financiële) ondersteuningsmogelijkheden van het Rijk en de Provincie Overijssel zoals het VNG ondersteuningsprogramma vanuit het Energieakkoord uit 2013 en subsidies voor onderzoek en uitvoering.

Daarnaast zal onder andere aandacht worden besteed aan de ontwikkelingen rond schaliegas, samenwerking met de provincie en Regio Twente op gebied van duurzaamheid (daar waar dit voor Hellendoorn meerwaarde biedt), monitoring, verduurzaming particuliere woningen en de gevolgen van het energieakkoord.

We ondersteunen het energieloket omdat het een belangrijke schakel is in dit proces, in het bijzonder als het gaat om advisering en bewustwording bij de particuliere woningeigenaren. De stichting Duurzaam (t)huis Twente heeft sinds 1 juli 2017 het beheer van het loket. Ook blijven we de samenleving faciliteren met zaken zoals de zonnekaart.

We zijn inmiddels Fairtrade Gemeente. We ondersteunen de in 2015 opgerichte Stichting Fairtrade Gemeente Hellendoorn. De gemeente neemt deel aan de werkgroep. Ook voor onze interne organisatie geldt dat we willen blijven voldoen aan het uitgangspunt fair trade. Hierop wordt gericht ingezet.

Duurzaam inkoopbeleid wordt verder ontwikkeld op het gebied van monitoring en weging van duurzaamheidsaspecten.

Op het beleidsveld afval doen zich meerdere ontwikkelingen voor. Wij hebben als tussendoelstelling 100 kg restafval in 2020 en 50 kg restafval als einddoelstelling in 2030 vastgesteld. Dit vraagt een forse inspanning. Na de invoering van de inzameling van oud papier in 2016 zijn we in 2017 gestart met de gescheiden inzameling van PMD (Plastics, Metalen en Drankkartons). De resultaten hiervan zijn zeer positief. Gezien de relatief grote hoeveelheid GFT die nu nog in het restafval belandt, ligt de prioriteit in 2018 op een verdere reductie van de hoeveelheid GFT in het restafval. Dit hangt mede samen met het onderwerp voedselverspilling. We verwachten door deze aanpak een forse stap richting tussendoelstelling van 100 kg restafval per inwoner in 2020 te doen. Tevens is de verwachting dat Twente als regionale 'duurzaamheidsbevorderaar' een bijdrage zal leveren aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente.

De gemeente investeert in maatregelen gericht op beheersing van wateroverlast ten gevolge van klimaatontwikkeling. We streven naar een zo duurzaam mogelijke en doelmatige inzameling en afvoer van hemelwater, waarbij hemelwater op een zo natuurlijk mogelijke manier wordt verwerkt. Waar mogelijk wordt water lokaal opgevangen en benut bij droogte. Voor Hellendoorn en Nijverdal is een eerste verkenning van de gevolgen van extreme neerslag regenval uitgevoerd. De wateroverlastlandschapskaart geeft weer waar water zich zal verzamelen bij een extreme bui. Voor deze kernen zijn maatregelen bepaald, waardoor de kans op wateroverlast afneemt. De komende jaren volgen we ontwikkelingen vanuit andere overheden en stellen we waar nodig ons beleid bij. Verder beschouwen we communicatie als een belangrijk middel om bewustwording en eigen verantwoordelijkheid te creëren bij burgers.

Samenwerken en participatie is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van onze doelstellingen. Dit doen we onder andere door inzet van de ambassadeurs van de duurzaamheid, de fair trade werkgroep, zwerfafval acties en brede aandacht voor duurzaamheid binnen de organisatie te vragen door informatie over nieuws en actualiteiten te verstrekken en (thema) bijeenkomsten te organiseren. Het duurzaamheidsplatform en op de kernen gerichte aanpak zal daar in 2018 een belangrijkere rol in gaan spelen.

In het kader van communicatie worden diverse activiteiten ondernomen waaronder:

- Uitreiken prijs beste duurzame initiatief
- Nationale opschoondag
- World Fair Trade Day
- Dag van de duurzaamheid
- Week van de duurzaamheid
- Nacht van de nacht
- Boomfeestdag
- Kerstbomenactie

Bijlage 1: Kerngegevens

Sociale structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Prognose
	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018
Aantal inwoners (in aantallen)					
• 0 - 19 jaar	8.476	8.349	8.366	8.322	8.247
• 20 - 64 jaar	20.387	20.237	20.075	20.059	19.944
• 65 jaar en ouder	6.848	7.036	7.210	7.388	7.581
Totaal aantal inwoners	35.711	35.622	35.651	35.769	35.772
Aantal inwoners (procentueel)					
• 0 - 19 jaar	24%	24%	23%	23%	23%
• 20 - 64 jaar	57%	57%	57%	56%	56%
• 65 jaar en ouder	19%	19%	20%	21%	21%
Totaal aantal inwoners	100%	100%	100%	100%	100%
Uitkeringen					
• Aantal bijstandsgerechtigden jonger dan 65 jaar	383	409	426	435	430
• Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge de IOAZ/IOAW	33	43	43	66	65
• Aantal tewerkgestelden in sociale werkvoorzieningschap in arbeidsjaren	172	166	160	153	147
Bedrijfsvestigingen					
• Aantal bedrijfsvestigingen	2.159	2.850	2.999	3.052	3.052

Fysieke structuur	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Prognose
	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	1-1-2018
Oppervlakte gemeente (in hectare)					
• Binnenwater	105	102	108	108	108
• Land	13.794	13.797	13.791	13.791	13.791
Totaal oppervlakte gemeente	13.899	13.899	13.899	13.899	13.899
Aantal wooneenheden					
• Woningen (BAG)	15.633	14.905	15.014	14.593	15.050
Totaal aantal wooneenheden	15.633	14.905	15.014	14.593	15.050
Lengte wegen en watergangen (in kilometers)					
• Wegen	515	515	525	517	530
• Riolerings	429	431	437	439	439
Oppervlakte groen (in m2)					
• Stedelijk groen	1.203.000	1.295.000	1.234.800	1.294.910	1.295.000
• Landschappelijk groen	682.000	710.000	710.000	712.074	712.000

Bijlage 2: Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Veiligheid en dienstverlening						
10120 Ondersteuning veiligheidsketen	- 1.954	- 2.020	- 2.026	- 2.026	- 2.026	- 2.026
10310 Rijbewijzen	- 168	- 113	- 123	- 122	- 122	- 122
10320 Reisdocumenten	- 373	- 204	- 264	- 123	- 118	- 141
10330 Burgerlijke stand	- 96	- 149	- 156	- 155	- 155	- 155
10340 Overige burgerzaken	- 41	- 34	- 36	- 36	- 36	- 36
12020 Preparatie	- 26	- 20	- 30	- 30	- 30	- 30
12040 Rampenbestrijding	- 13	- 49	- 48	- 47	- 46	- 46
14000 Openbare orde	- 735	- 468	- 450	- 437	- 398	- 423
72400 Begraafplaatsen en uitvaartcentrum	- 461	- 330	- 347	- 337	- 341	- 365
Totaal 01 Veiligheid en dienstverlening	- 3.866	- 3.387	- 3.481	- 3.314	- 3.272	- 3.343
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd						
42000 Openbaar basisonderwijs	- 411	- 70	- 68	- 67	- 67	- 66
42200 Bijzonder basisonderwijs	- 709	- 624	- 606	- 602	- 594	- 589
43200 Bijzonder speciaal onderwijs	- 198	- 180	- 177	- 230	- 228	- 223
44200 Bijzonder voortgezet onderwijs	- 209	- 148	- 145	- 144	- 143	- 142
48000 Algemeen onderwijsbeleid	- 537	- 558	- 602	- 600	- 598	- 597
48010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	- 944	- 701	- 643	- 643	- 643	- 642
48200 Volwasseneneducatie	- 8	-	-	-	-	-
58010 Speelplaatsen 12-	- 147	- 156	- 159	- 159	- 159	- 160
58020 Spelvoorzieningen 12+	- 9	- 4	- 4	- 4	- 4	- 4
63010 Jeugdbeleid	- 42	- 15	- 14	- 14	- 13	- 13
65000 Kinderopvang / Peuterspeelzalen	- 374	- 297	- 308	- 307	- 306	- 305
71600 Jeugd en gezin	- 7.606	- 7.780	- 7.671	- 7.776	- 7.780	- 7.753
Totaal 02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	- 11.194	- 10.533	- 10.396	- 10.545	- 10.534	- 10.493
03 Werk, economie en inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	- 229	- 283	- 324	- 324	- 324	- 320
31010 Markten	- 52	- 43	- 44	- 44	- 44	- 44
34100 Agrarische zaken	- 3	- 2	- 2	- 2	- 2	- 2
61000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	- 7.949	- 7.441	- 7.472	- 7.447	- 7.429	- 7.424
61020 Fraudebestrijding	- 51	- 41	- 41	- 41	- 41	- 41
61110 Sociale werkvoorziening	- 4.534	- 4.565	- 4.357	- 4.103	- 3.929	- 3.754
61400 Bijzondere bijstandsverlening	- 1.031	- 823	- 792	- 741	- 738	- 737
61410 Schuldhulpverlening	- 296	- 223	- 231	- 233	- 235	- 235
62300 Participatiebudget	- 1.112	- 925	- 1.069	- 1.083	- 1.047	- 1.102
Totaal 03 Werk, economie en inkomen	- 15.256	- 14.346	- 14.334	- 14.018	- 13.789	- 13.659
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen	- 1.387	- 1.209	- 1.306	- 1.347	- 1.444	- 1.477
21010 Wegbeheer algemeen	- 885	- 733	- 979	- 867	- 854	- 871
21020 Onderhoud verhardingen	- 1.225	- 1.459	- 1.476	- 1.479	- 1.481	- 1.489
21030 Bermen en sloten	- 631	- 582	- 609	- 612	- 616	- 625
21040 Straatreiniging	- 196	- 536	- 554	- 580	- 558	- 591
21050 Gladheidsbestrijding	- 215	- 114	- 125	- 127	- 127	- 129
21060 Straatmeubilair	- 164	- 136	- 176	- 176	- 176	- 177
21100 Verkeer	- 298	- 238	- 303	- 317	- 331	- 342
21200 Openbaar vervoer	- 606	- 346	- 282	- 275	- 271	- 267
21400 Parkeren	- 1.671	- 844	- 701	- 702	- 702	- 702
72200 Aanleg en reconstructie riolering	- 1.991	- 2.014	- 1.904	- 1.980	- 1.949	- 1.956
72210 Beheer en onderhoud riolering	- 1.518	- 1.104	- 1.058	- 1.063	- 1.091	- 1.102
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 10.787	- 9.316	- 9.474	- 9.523	- 9.600	- 9.729

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Veiligheid en dienstverlening						
10120 Ondersteuning veiligheidsketen						
10310 Rijbewijzen	148	96	98	98	98	98
10320 Reisdocumenten	409	319	327	64	62	116
10330 Burgerlijke stand	38	82	84	84	84	84
10340 Overige burgerzaken	45	10	10	10	10	10
12020 Preparatie						
12040 Rampenbestrijding						
14000 Openbare orde	59	58	43	43	43	59
72400 Begraafplaatsen en uitvaartcentrum	304	346	355	357	356	356
Totaal 01 Veiligheid en dienstverlening	1.004	911	916	655	653	723
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd						
42000 Openbaar basisonderwijs	309	-	-	-	-	-
42200 Bijzonder basisonderwijs	-	10	10	10	10	10
43200 Bijzonder speciaal onderwijs	14	15	15	15	15	15
44200 Bijzonder voortgezet onderwijs						
48000 Algemeen onderwijsbeleid	90	24	25	25	25	25
48010 Gemeenschappelijke onderwijsvoorzieningen	44	27	27	27	27	27
48200 Volwasseneneducatie						
58010 Speelplaatsen 12-						
58020 Spelvoorzieningen 12+						
63010 Jeugdbeleid	23	23	-	-	-	-
65000 Kinderopvang / Peuterspeelzalen	13	10	11	11	11	11
71600 Jeugd en gezin	3	-	-	-	-	-
Totaal 02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	496	110	88	88	88	88
03 Werk, economie en inkomen						
31000 Economische aangelegenheden	68	109	101	101	101	101
31010 Markten	35	40	41	41	41	41
34100 Agrarische zaken						
61000 Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	6.266	6.391	6.472	6.472	6.472	6.472
61020 Fraudebestrijding						
61110 Sociale werkvoorziening	73	44	32	32	32	32
61400 Bijzondere bijstandsverlening	46	15	15	15	15	15
61410 Schuldhulpverlening						
62300 Participatiebudget	38	29	29	29	29	29
Totaal 03 Werk, economie en inkomen	6.524	6.627	6.689	6.689	6.689	6.689
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
21000 Aanleg en reconstructie wegen	4	44	45	45	45	45
21010 Wegbeheer algemeen	40	39	40	40	40	40
21020 Onderhoud verhardingen	126	-	-	-	-	-
21030 Bermen en sloten						
21040 Straatreiniging	3	1	1	1	1	1
21050 Gladheidsbestrijding	-	0	0	0	0	0
21060 Straatmeubilair	0	-	-	-	-	-
21100 Verkeer	162	39	39	39	39	39
21200 Openbaar vervoer	618	118	33	33	33	33
21400 Parkeren	511	61	22	21	21	21
72200 Aanleg en reconstructie riolering	255	289	52	86	-7	-41
72210 Beheer en onderhoud riolering	3.780	3.890	4.005	4.082	4.160	4.240
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	5.499	4.481	4.236	4.346	4.331	4.376

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
L A S T E N						
05 Cultuur, recreatie en sport						
51000 Bibliotheek	- 1.260	- 1.422	- 1.417	- 1.411	- 1.406	- 1.423
51100 Muziekschool	- 37	- 72	- 62	- 62	- 62	- 62
51110 Overig vormings- en ontwikkelingswerk	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
53000 Buitensport-accommodaties	- 838	- 745	- 732	- 734	- 816	- 828
53010 Binnensport-accommodaties	- 1.131	- 956	- 844	- 831	- 826	- 826
53020 Het Ravijn-zwem sport zorg	- 3.067	- 2.471	- 2.424	- 2.428	- 2.411	- 2.392
53030 Stimulering sportdeelname	- 140	- 187	- 204	- 206	- 206	- 205
53040 Algemeen sportbeleid	- 411	- 247	- 254	- 255	- 256	- 254
54000 Kunst en Cultuur	- 1.127	- 1.447	- 1.401	- 1.400	- 1.396	- 1.417
54100 Musea / expositieruimten	- 50	- 36	- 36	- 36	- 36	- 35
56020 Recreatie en Toerisme	- 561	- 578	- 501	- 499	- 485	- 483
58000 Culturele voorzieningen en evenementen	- 64	- 52	- 47	- 46	- 46	- 46
63000 Sociaal-cultureel werk	- 724	- 772	- 746	- 731	- 723	- 715
Totaal 05 Cultuur, recreatie en sport	- 9.413	- 8.988	- 8.669	- 8.640	- 8.669	- 8.686
06 Woon- en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	- 2.038	- 2.939	- 2.579	- 4.490	- 8.123	- 3.287
55000 Natuur en landschap	- 210	- 121	- 611	- 611	- 611	- 614
56000 Openbaar groen	- 1.799	- 1.897	- 1.361	- 1.367	- 1.353	- 1.380
56010 Hondenuitlaatplaatsen en -toiletten	- 191	- 96	- 112	- 112	- 112	- 112
72100 Huishoudelijk afval	- 3.471	- 3.143	- 2.651	- 3.131	- 3.187	- 3.224
72110 Kantoor- winkel- en dienstenaafval	- 268	- 48	- 53	- 53	- 53	- 53
72120 Overig afval	- 19	- 20	- 20	- 20	- 20	- 20
72300 Milieu algemeen	- 455	- 713	- 321	- 316	- 316	- 314
72310 Milieubeheer bedrijven	- 86	- 76	- 571	- 725	- 721	- 708
72320 Uitvoering Wet geluidhinder	- 97	- 6	- 46	- 46	- 46	- 46
72330 Dierplaagbestrijding	- 31	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
81000 Structuurplannen	- 414	- 10	- 10	- 10	- 10	- 10
81010 Bestemmingsplannen	- 995	- 425	- 464	- 464	- 463	- 455
82000 Wonen	- 123	- 109	- 207	- 142	- 91	- 90
82100 Herinrichting woonomgeving	- 114	- 79	- 77	- 76	- 75	- 74
82200 Vergunningen volkshuisvesting	- 1.759	- 978	- 1.013	- 996	- 986	- 974
82210 Grondzaken	- 587	- 699	- 682	- 606	- 580	- 589
82230 Woonwagens	- 10	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
83000 Bouwgrondexploitatie	- 3.518	- 4.901	- 5.371	- 3.904	- 2.566	- 1.619
Totaal 06 Woon- en leefomgeving	- 16.187	- 16.267	- 16.157	- 17.076	- 19.321	- 13.578
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
62000 Zorgbeleid	- 1.671	- 2.174	- 1.773	- 1.757	- 1.784	- 1.743
62010 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp	- 402	- 420	- 430	- 430	- 430	- 430
62030 Zorgpunt Hellendoorn	- 411	-	- 55	- 54	- 54	- 54
62100 Minderhedenbeleid	- 29	- 19	- 68	- 68	- 68	- 67
62110 Uitvoering Wet Inburgering	- 245	- 331	- 302	- 298	- 225	- 93
62200 Huishoudelijke verzorging	- 2.055	- 2.659	- 3.045	- 3.041	- 3.038	- 3.038
65200 Voorziening gehandicapten	- 6.344	- 5.760	- 5.930	- 5.838	- 5.774	- 5.772
71100 Volksgezondheid en ambulancevervoer	- 306	- 323	- 324	- 322	- 321	- 320
Totaal 07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	- 11.464	- 11.684	- 11.926	- 11.808	- 11.694	- 11.519

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
B A T E N						
05 Cultuur, recreatie en sport						
51000 Bibliotheek	-	429	433	433	433	433
51100 Muziekschool	10	10	-	-	-	-
51110 Overig vormings- en ontwikkelingswerk						
53000 Buitensport-accommodaties	219	358	233	233	233	233
53010 Binnensport-accommodaties	432	446	456	456	456	456
53020 Het Ravijn-zwem sport zorg	658	703	718	718	718	718
53030 Stimulering sportdeelname	7	7	7	7	7	7
53040 Algemeen sportbeleid	22	37	37	37	37	37
54000 Kunst en Cultuur	-	589	595	595	595	595
54100 Musea / expositieruimten	15	4	4	4	4	4
56020 Recreatie en Toerisme	457	479	441	441	441	441
58000 Culturele voorzieningen en evenementen	13	13	13	13	13	13
63000 Sociaal-cultureel werk	239	241	247	247	247	247
Totaal 05 Cultuur, recreatie en sport	2.072	3.316	3.184	3.184	3.184	3.184
06 Woon- en leefomgeving						
32000 Bedrijventerreinen	3.237	2.901	2.518	4.525	8.158	3.322
55000 Natuur en landschap	82	-	-	-	-	-
56000 Openbaar groen	45	41	42	42	42	42
56010 Hondenuitlaatplaatsen en -toiletten	169	178	182	182	182	182
72100 Huishoudelijk afval	3.929	4.248	3.695	4.207	4.270	4.335
72110 Kantoor- winkel- en dienstenafval	328	79	79	79	79	79
72120 Overig afval	50	42	43	43	43	43
72300 Milieu algemeen	83	1	1	1	1	1
72310 Milieubeheer bedrijven	37	1	1	1	1	1
72320 Uitvoering Wet geluidhinder	3	2	2	2	2	2
72330 Dierplaagbestrijding	6	7	7	7	7	7
81000 Structuurplannen						
81010 Bestemmingsplannen	63	41	42	42	42	42
82000 Wonen	21	-	20	-	-	-
82100 Herinrichting woonomgeving	- 311	-	-	-	-	-
82200 Vergunningen volkshuisvesting	801	623	637	637	637	637
82210 Grondzaken	1.559	509	370	370	370	370
82230 Woonwagens	19	28	29	29	29	29
83000 Bouwgrondexploitatie	3.874	3.983	5.332	3.863	2.524	1.577
Totaal 06 Woon- en leefomgeving	13.994	12.684	13.000	14.031	16.388	10.670
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
62000 Zorgbeleid	13	-	0	0	0	0
62010 Maatschappelijk werk/slachtofferhulp						
62030 Zorgpunt Hellendoorn						
62100 Minderhedenbeleid	-	2	2	2	2	2
62110 Uitvoering Wet Inburgering	270	50	15	15	15	15
62200 Huishoudelijke verzorging	-	10	10	10	10	10
65200 Voorziening gehandicapten	728	880	880	880	880	880
71100 Volksgezondheid en ambulancevervoer						
Totaal 07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	1.011	942	907	907	907	907

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
LASTEN						
08 Bestuur en middelen						
10100 Algemeen bestuur	- 359	- 381	- 423	- 392	- 403	- 392
10110 Dagelijks bestuur	- 829	- 835	- 843	- 843	- 843	- 843
10300 Verkiezingen	- 75	- 58	- 80	- 88	- 68	- 95
10500 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen	- 142	- 171	- 515	- 516	- 516	- 516
10510 Internationale contacten	- 13	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
10600 Raadsgriffie	- 487	- 248	- 260	- 262	- 266	- 260
10800 Treasury	- 363	34	- 249	24	68	38
92100 Uitkering gemeentefonds						
92200 Algemene baten en lasten	- 22	- 483	- 324	- 449	- 507	- 799
92300 Integratie-uitkering sociaal domein						
93000 Uitvoering Wet WOZ	- 383	- 364	- 379	- 378	- 377	- 368
93100 Onroerende-zaakbelastingen	- 95	-	-	-	-	-
96000 Saldo van kostenplaatsen	-	-	-	- 102	- 94	- 98
Totaal 08 Bestuur en middelen	- 2.769	- 2.514	- 3.081	- 3.013	- 3.012	- 3.342
OVH Overhead						
100 Algemeen directeur	- 553	-	-	-	-	-
10200 Bestuursondersteuning	- 9	-	-	-	-	-
10900 Personeel	- 21.395	- 6.201	- 6.691	- 6.633	- 6.649	- 6.634
10910 Huisvesting	-	- 1.406	- 1.361	- 1.288	- 1.279	- 1.398
10920 Automatisering	-	- 989	- 874	- 946	- 989	- 1.018
10930 Facilitaire zaken	-	- 258	- 268	- 284	- 284	- 283
10940 Organisatieaangelegenheden	-	- 648	- 272	- 272	- 272	- 270
10950 Overige ondersteuning	- 1.607	- 518	- 509	- 533	- 547	- 561
10990 Interne doorbelasting uren Overhead	-	356	321	288	255	196
180 Griffie	- 313	-	-	-	-	-
200 Personeel en Organisatie	- 1.273	-	-	-	-	-
210 Directievoering, financiën & control	- 1.386	-	-	-	-	-
230 Kapitaallasten	- 12.573	-	-	-	-	-
240 Informatie en faciliteiten	- 3.098	-	-	-	-	-
260 Bouwkundig beheer	- 2.384	- 0	- 0	- 0	- 0	- 0
300 Bevolkingsadministratie	- 51	-	-	-	-	-
310 Heffing en inning belastingen	- 71	- 0	0	0	- 0	- 0
400 Inzameling en verwerking afval	- 121	-	-	-	-	-
410 Tractie en Garage	- 799	- 0	- 0	- 0	0	- 0
420 Huisvesting Buitendienst	- 207	- 0	- 0	- 0	0	- 0
500 Geo-informatie	- 96	0	0	0	0	0
96000 Saldo van kostenplaatsen	- 1	-	-	-	-	-
Totaal OVH Overhead	- 45.936	- 9.665	- 9.655	- 9.668	- 9.765	- 9.968
Saldo van baten en lasten	- 126.871	- 86.700	- 87.172	- 87.607	- 89.657	- 84.317
Mutatie reserves	- 6.724	- 1.452	- 717	- 844	- 1.095	- 1.178
Resultaat	- 133.596	- 88.151	- 87.889	- 88.450	- 90.752	- 85.495

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per product	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
B A T E N						
08 Bestuur en middelen						
10100 Algemeen bestuur						
10110 Dagelijks bestuur	174	-	-	-	-	-
10300 Verkiezingen						
10500 Bestuurlijke samenwerking en deelnemingen						
10510 Internationale contacten						
10600 Raadsgriffie						
10800 Treasury	2.037	702	603	697	705	653
92100 Uitkering gemeentefonds	30.466	30.422	31.584	31.751	31.746	31.637
92200 Algemene baten en lasten	0	-	-	-	-	-
92300 Integratie-uitkering sociaal domein	16.877	16.312	16.416	16.112	15.992	15.970
93000 Uitvoering Wet WOZ	-	9	9	9	9	9
93100 Onroerende-zaakbelastingen	7.428	7.710	7.990	8.030	8.151	8.192
96000 Saldo van kostenplaatsen						
Totaal 08 Bestuur en middelen	56.983	55.156	56.603	56.599	56.603	56.462
OVH Overhead						
100 Algemeen directeur	553	-	-	-	-	-
10200 Bestuursondersteuning						
10900 Personeel	21.392	49	7	7	7	7
10910 Huisvesting	-	1	1	1	1	1
10920 Automatisering						
10930 Facilitaire zaken	-	9	9	9	9	9
10940 Organisatieaangelegenheden						
10950 Overige ondersteuning	25	36	27	27	27	27
10990 Interne doorbelasting uren Overhead						
180 Griffie	316	-	-	-	-	-
200 Personeel en Organisatie	1.273	-	-	-	-	-
210 Directievoering, financiën & control	1.386	-	-	-	-	-
230 Kapitaallasten	12.573	-	-	-	-	-
240 Informatie en faciliteiten	3.098	-	-	-	-	-
260 Bouwkundig beheer	2.384	-	-	-	-	-
300 Bevolkingsadministratie	51	-	-	-	-	-
310 Heffing en inning belastingen	71	-	-	-	-	-
400 Inzameling en verwerking afval	121	-	-	-	-	-
410 Tractie en Garage	799	-	-	-	-	-
420 Huisvesting Buitendienst	207	-	-	-	-	-
500 Geo-informatie	96	-	-	-	-	-
96000 Saldo van kostenplaatsen	122	-	-	-	-	-
Totaal OVH Overhead	44.465	95	44	44	44	44
Saldo van baten en lasten	132.047	84.322	85.667	86.542	88.887	83.142
Mutatie reserves	2.465	3.829	2.222	1.582	1.135	681
Resultaat	134.512	88.151	87.889	88.125	90.021	83.823

Bijlage 3:
Autonome
ontwikkelingen,
nieuw beleid en
ombuigingen
2018-2021

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen		Portefeuille- houder	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Autonome ontwikkelingen							
01 Veiligheid en dienstverlening							
1.1	Reisdocumenten - gevolgen langere geldigheidsduur	Raven		- 51	- 173	- 171	- 140
1.2	Lagere inkomsten gemeentelijke begraafplaats	Walder		- 77	- 62	- 64	- 67
1.3	Toezicht op permanente bewoning recreatiewoningen	Raven		- 38	- 38		
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd							
2.1	CAO Welzijn (SPGH)	V.d. Dolder		- 10	- 10	- 10	- 10
03 Werk, economie en inkomen							
3.1	Toename uitgaven bijzondere bijstand*	V.d. Dolder		- 40			
3.2	Meerkosten Soweco*	V.d. Dolder		- 129	- 96	- 66	3
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.1	Onderhoud bermsloten	Beintema		- 4	- 4	- 4	- 4
4.2	Beheer en onderhoud bruggen en tunnels (uitbreiding areaal)	Beintema					- 5
05 Cultuur, recreatie en sport							
5.1	Gevelrenovatie MFC De Holtink	Raven	65		- 4	- 4	- 4
5.2	Schoonmaakkosten MFC De Holtink	Raven		- 11	- 11	- 11	- 11
5.3	CAO Welzijn ZinIn	V.d. Dolder		- 26	- 26	- 26	- 26
06 Woon- en leefomgeving							
6.1	Omgevingsdienst Twente	Raven			- 167	- 162	- 156
6.2	Evaluatie woonvisie (netto, na bijdrage van 50% van Reggewoon)	Walder		- 20			
6.3	Onderhoud groenvoorziening Leo ten Brinkepark	Walder					- 16
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg							
7.1	Twentse vervoersvisie*	Coes		- 250	- 250	- 250	- 250
7.2	Huishoudelijke ondersteuning*	Coes		- 400	- 400	- 400	- 400
7.3	CAO Welzijn (programma 7)	V.d. Dolder		- 26	- 26	- 26	- 26
08 Bestuur en middelen							
8.1	Aanpassingen HvCB brandveiligheid 2018	Raven	193		- 25	- 24	- 24
8.2	Beveiligingskosten HvCB	Raven		- 22	- 22	- 22	- 22
8.3	Functionaris Gegevensbescherming	Raven		- 40	- 40	- 40	- 40
8.4	VNG/ Nationale ombudsman	Raven		- 4	- 4	- 4	- 4
8.5	Creëren garantiebanen (wettelijke verplichting)	Raven		- 38	- 50	- 63	- 75
8.6	Verkiezingen	Raven		- 10	- 35	- 15	- 40
Totaal autonome ontwikkelingen			258	- 1.196	- 1.443	- 1.362	- 1.317

*Deze ontwikkelingen worden gedekt binnen het Sociaal domein

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen		Portefeuille- houder	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen							
01 Veiligheid en dienstverlening							
1.4	Budget raad - verkiezingen	Raven		- 20			
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd							
2.2	Huisvesting Reggesteyn - Centralisatie huisvesting	V.d. Dolder		- 50	- 100	- 150	- 200
2.3	Project transformatie en partnerschap Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen*	V.d. Dolder		- 50	- 50	- 50	- 50
2.4	Innovatie instrumenten Jeugd*	Coes		- 35	- 35	- 35	- 35
03 Werk, economie en inkomen							
3.3	Project Nuggers*	V. d. Dolder		- 50	- 40		
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.3	Fietsstructuurplan - aanleg ontbrekende schakels in fietsnetwerk 2021	Beintema	350				
4.4	Buurtbus Hellendoorn	Beintema		- 2	- 2	- 2	- 2
05 Cultuur, recreatie en sport							
5.4	Bevordering gezond en veilige school, sport en samenleving*	Coes		- 10	- 10	- 10	- 10
5.5	Onderzoek naar vervanging van conventionele sportveldverlichting door LED	Coes		pm			
06 Woon- en leefomgeving							
6.4	Bestedingsruimte duurzaamheidsbeleid	Beintema		- 20	- 20	- 20	- 20
6.5a	Uitvoering geven aan "Duurzame energievisie Hellendoorn"	Walder		- 20	- 20	- 20	- 20
6.5b	Uitvoering geven aan "Duurzame energievisie Hellendoorn" - personele uitbreiding	Walder		- 63	- 63	- 63	- 63
6.6	Wetswijziging leges bouwen	Walder		pm	pm	pm	pm
6.7	Wetswijziging verwerking vrijkomende grond in werken	Walder		pm	pm	pm	pm
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg							
7.1	Inclusieve samenleving en laaggeletterdheid*	V.d. Dolder/Coes		- 35			
7.2	OZO verbindzorg*	Coes		- 23			
7.3	Uitbreiding toezicht en handhaving voor Jeugd en Wmo*	V.d. Dolder/Coes		- 20	- 15	- 15	- 15
7.4	Voortzetting tijdelijke contracten*	V.d. Dolder/Coes		- 50	- 150	- 100	- 50
08 Bestuur en middelen							
8.7	Doorontwikkeling Bedrijfsvoering	Raven		pm	pm	pm	pm
8.8	Agenda voor Twente	Raven / Vd Dolder		- 268	- 268	- 268	- 268
8.9	Doorontwikkeling Organisatie KCC & Zaakgericht werken	Raven		pm	pm	pm	pm
8.10a	Informatieveiligheid: abonnementen etc	Raven		- 28	- 28	- 28	- 28
8.10b	Informatieveiligheid: investeringen 2018-2021	Raven	245		- 24	- 39	- 52
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen			595	- 744	- 825	- 800	- 813
Ombuigingen							
- n.v.t.							
Totaal ombuigingen			-	-	-	-	-

*Deze ontwikkelingen worden gedekt binnen het Sociaal domein

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen		Portefeuille- houder	Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Vervangingsinvesteringen							
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd							
2.5	Investeringsbudget Onderwijshuisvesting 2021	V.d. Dolder	70	-	-	-	-
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.5	Vervanging riolering (Afwalwaterzorgplicht) 2021	Beintema	737	-	-	-	-
4.6	Klimaatprogramma water (hemelwaterzorgplicht) 2021	Beintema	350	-	-	-	-
4.7	Vervanging installaties gemalen 2021	Beintema	90	-	-	-	-
4.8	Investeringsprogramma wegen 2021	Beintema	300	-	-	-	-
4.9	Renovatie riolering 2021	Beintema	325	-	-	-	-
4.10	Vervanging tractiemiddelen 2021	Beintema	260	-	-	-	-
4.11	Vervanging bouwkundige onderdelen gemalen/drukriolering 2021	Beintema	45	-	-	-	-
4.12	Vervanging verkeersregelinstallaties De Joncheerelaan-Trompweg 2020-2021	Beintema	125	-	-	-	-2
05 Cultuur, recreatie en sport							
5.6	Vervanging van de bestaande bezandingswagen 2021	Coes	13	-	-	-	-
5.7	Vervanging van de driedelige kooimaaiër Ransomes 2021	Coes	65	-	-	-	-
5.8	Vervanging en onderhoud inventaris binnensportaccommodaties 2021	Coes	40	-	-	-	-
5.9	Vervanging apparatuur horeca Het Ravijn - zwem sport zorg - 2021	Coes	pm	-	-	-	-
5.10	Latere renovatie toplaag veld 8 sportpark Gagelman in 2017 naar 2020	Coes		3	3	3	-1
5.11	Vervanging gladde rol c.q. wals in 2020 naar 2018	Coes		-	-1	-1	-
5.12	Vervanging inrichting buitenbad(en) Het Ravijn -zwem sport zorg- 2021	Coes	18	-	-	-	-
5.13	Vervanging prikrol in 2018 naar 2020	Coes		-	2	2	-1
5.14	Renovatie natuurgrasveld 1 op sportpark De Pastoorsmoat (Haarle) 2021	Coes	35	-	-	-	-
5.15	Naar voren halen kunstgrasveld op Smidserve van 2020 naar 2018	Coes		-	-33	-32	2
5.16	Mogelijke investeringen in LED-sportveldverlichting (2019)	Coes	pm	-	-	-	-
5.17	Aanleg 1 kunstgras voetbalveld Gagelman 2019	Coes	400	-	-	-33	-32
5.18	Onderzoek naar vervanging fietscrossbaan	Coes		-20	-	-	-
5.19	Vervanging fietscrossbaan m.b.t. FVC De Lochsprinters (2018)	Coes	280	-	-17	-17	-17
06 Woon- en leefomgeving							
6.8	Vervanging GFT containers op afvalbrengpunt 2021	Beintema	20	-	-	-	-
08 Bestuur en middelen							
8.11	Vervanging automatiseringssystemen 2021	Raven	348	-	-	-	-
8.12	Calamiteitenbudget gemeentelijke accommodaties 2021	Raven	65	-	-	-	-
Totaal vervangingsinvesteringen			3.586	-17	-46	-78	-51
Belastingmaatregelen, heffingen en leges							
04 Mobiliteit en bereikbaarheid							
4.13	Dekking rioolmaatregelen uit rioolheffing	Beintema		-	-	-	-
06 Woon- en leefomgeving							
6.9	Dekking afvalstoffenheffing	Beintema		-	-	-	-
Totaal belastingmaatregelen, heffingen en leges			-	-	-	-	-
Totaal Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen			4.439	-1.957	-2.314	-2.240	-2.181

bedragen x € 1.000

Autonome ontwikkelingen, nieuw beleid en ombuigingen		Investering (nieuw)	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
Totaal autonome ontwikkelingen		258	-1.196	-1.443	-1.362	-1.317
Totaal nieuw beleid en uitbreidingsinvesteringen		595	-744	-825	-800	-813
Totaal ombuigingen		-	-	-	-	-
Totaal vervangingsinvesteringen		3.586	-17	-46	-78	-51
Totaal belastingmaatregelen, heffingen en leges		-	-	-	-	-
Totaal		4.439	-1.957	-2.314	-2.240	-2.181

Bijlage 4: Taakvelden per programma

Overzicht baten en lasten per taakveld	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
L A S T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Veiligheid en dienstverlening						
0.2 Burgerzaken	- 678	- 500	- 579	- 436	- 431	- 454
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	- 1.992	- 2.089	- 2.104	- 2.103	- 2.102	- 2.102
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 735	- 468	- 450	- 437	- 398	- 423
7.5 Begraafplaatsen en crematoria (leeg)	- 103 - 359	- 330 -	- 347 -	- 337 -	- 341 -	- 365 -
Totaal 01 Veiligheid en dienstverlening	- 3.866	- 3.387	- 3.481	- 3.314	- 3.272	- 3.343
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd						
4.1 Openbaar basisonderwijs	- 3	-	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	- 1.260	- 833	- 806	- 854	- 842	- 830
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	- 2.066	- 1.689	- 1.641	- 1.638	- 1.637	- 1.635
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 156	- 160	- 163	- 163	- 163	- 164
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 1.324	- 1.349	- 1.291	- 1.445	- 1.497	- 1.469
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	- 5.289	- 5.398	- 5.348	- 5.298	- 5.248	- 5.248
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	- 297	- 300	- 335	- 335	- 335	- 335
7.1 Volksgezondheid	- 799	- 805	- 813	- 813	- 813	- 813
Totaal 02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	- 11.194	- 10.533	- 10.396	- 10.545	- 10.534	- 10.493
03 Werk, economie en inkomen						
0.64 Belastingen overig	-	- 6	- 6	- 6	- 6	- 6
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	- 284	- 323	- 364	- 364	- 363	- 359
6.3 Inkomensregelingen	- 9.326	- 8.528	- 8.537	- 8.463	- 8.443	- 8.437
6.4 Begeleide participatie	- 4.534	- 4.565	- 4.357	- 4.103	- 3.929	- 3.754
6.5 Arbeidsparticipatie	- 1.112	- 925	- 1.069	- 1.083	- 1.047	- 1.102
Totaal 03 Werk, economie en inkomen	- 15.256	- 14.346	- 14.334	- 14.018	- 13.789	- 13.659
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
0.63 Parkeerbelasting						
2.1 Verkeer en vervoer	- 3.722	- 5.008	- 5.528	- 5.504	- 5.587	- 5.702
2.2 Parkeren	- 1.671	- 844	- 701	- 702	- 702	- 702
2.5 Openbaar vervoer	- 606	- 346	- 282	- 275	- 271	- 267
6.3 Inkomensregelingen	- 104	- 90	- 90	- 90	- 90	- 90
7.2 Riolering (leeg)	- 3.404 - 1.279	- 3.028 -	- 2.872 -	- 2.953 -	- 2.950 -	- 2.968 -
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	- 10.787	- 9.316	- 9.474	- 9.523	- 9.600	- 9.729
05 Cultuur, recreatie en sport						
0.64 Belastingen overig	-	- 39	- 42	- 42	- 42	- 42
3.4 Economische promotie	- 561	- 539	- 459	- 458	- 443	- 441
5.1 Sportbeleid en activering	- 551	- 434	- 458	- 461	- 462	- 458
5.2 Sportaccommodaties	- 5.037	- 4.173	- 4.000	- 3.993	- 4.053	- 4.047
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	- 1.188	- 1.520	- 1.464	- 1.463	- 1.459	- 1.480
5.4 Musea	- 36	- 8	- 8	- 8	- 8	- 8
5.5 Cultureel erfgoed	- 14	- 28	- 28	- 28	- 28	- 28
5.6 Media	- 1.302	- 1.475	- 1.464	- 1.458	- 1.452	- 1.469
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 724	- 772	- 746	- 731	- 723	- 715
Totaal 05 Cultuur, recreatie en sport	- 9.413	- 8.988	- 8.669	- 8.640	- 8.669	- 8.686

Overzicht baten en lasten per taakveld	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
B A T E N						
Saldo van baten en lasten						
01 Veiligheid en dienstverlening						
0.2 Burgerzaken	640	507	519	256	254	308
1.1 Crisisbeheersing en brandweer						
1.2 Openbare orde en veiligheid	59	58	43	43	43	59
7.5 Begraafplaatsen en crematoria (leeg)	301 3	346 -	355 -	357 -	356 -	356 -
Totaal 01 Veiligheid en dienstverlening	1.004	911	916	655	653	723
02 Onderwijs, opvoeding en jeugd						
4.1 Openbaar basisonderwijs						
4.2 Onderwijshuisvesting	310	10	10	10	10	10
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	148	66	67	67	67	67
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	39	34	11	11	11	11
6.72 Maatwerkdienstverlening 18- 6.82 Geëscaleerde zorg 18- 7.1 Volksgezondheid						
Totaal 02 Onderwijs, opvoeding en jeugd	496	110	88	88	88	88
03 Werk, economie en inkomen						
0.64 Belastingen overig	64	99	101	101	101	101
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	38	50	41	41	41	41
6.3 Inkomensregelingen	6.312	6.406	6.487	6.487	6.487	6.487
6.4 Begeleide participatie	73	44	32	32	32	32
6.5 Arbeidsparticipatie	38	29	29	29	29	29
Totaal 03 Werk, economie en inkomen	6.524	6.627	6.689	6.689	6.689	6.689
04 Mobiliteit en bereikbaarheid						
0.63 Parkeerbelasting	365	-	-	-	-	-
2.1 Verkeer en vervoer	332	123	124	124	124	124
2.2 Parkeren	132	61	22	21	21	21
2.5 Openbaar vervoer	618	118	33	33	33	33
6.3 Inkomensregelingen						
7.2 Riolering (leeg)	4.035 17	4.179 -	4.058 -	4.168 -	4.153 -	4.198 -
Totaal 04 Mobiliteit en bereikbaarheid	5.499	4.481	4.236	4.346	4.331	4.376
05 Cultuur, recreatie en sport						
0.64 Belastingen overig						
3.4 Economische promotie	457	479	441	441	441	441
5.1 Sportbeleid en activering	29	44	44	44	44	44
5.2 Sportaccommodaties	1.309	1.507	1.407	1.407	1.407	1.407
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	10	599	595	595	595	595
5.4 Musea	3	-	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	11	4	4	4	4	4
5.6 Media	13	442	446	446	446	446
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	239	241	247	247	247	247
Totaal 05 Cultuur, recreatie en sport	2.072	3.316	3.184	3.184	3.184	3.184

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per taakveld	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
L A S T E N						
06 Woon- en leefomgeving						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	- 242	- 453	- 447	- 371	- 346	- 360
0.5 Treasury	- 44	-	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	- 43	- 32	- 35	- 35	- 35	- 35
1.2 Openbare orde en veiligheid	- 24	- 25	- 25	- 25	- 25	- 25
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	- 2.038	- 2.939	- 2.579	- 4.490	- 8.123	- 3.287
5.5 Cultureel erfgoed	- 27	- 30	- 30	- 30	- 30	- 30
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	- 287	- 2.054	- 2.021	- 2.026	- 2.013	- 2.043
6.3 Inkomensregelingen	- 87	- 74	- 74	- 74	- 74	- 74
7.3 Afval	- 3.527	- 3.140	- 2.653	- 3.133	- 3.189	- 3.227
7.4 Milieubeheer	- 638	- 796	- 939	- 1.089	- 1.085	- 1.070
8.1 Ruimtelijke ordening	- 1.409	- 435	- 474	- 474	- 473	- 465
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	- 3.518	- 4.901	- 5.371	- 3.904	- 2.566	- 1.619
8.3 Wonen en bouwen	- 2.281	- 1.389	- 1.508	- 1.425	- 1.363	- 1.344
(leeg)	- 2.022	-	-	-	-	-
Totaal 06 Woon- en leefomgeving	- 16.187	- 16.267	- 16.157	- 17.076	- 19.321	- 13.578
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	- 3.831	- 3.634	- 3.318	- 3.298	- 3.251	- 3.078
6.2 Wijkteams	-	-	- 48	- 25	- 25	- 25
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	- 1.832	- 1.694	- 1.946	- 1.927	- 1.913	- 1.911
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	- 5.467	- 5.915	- 6.251	- 6.197	- 6.144	- 6.144
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	- 29	- 120	- 40	- 40	- 40	- 40
7.1 Volksgezondheid	- 306	- 323	- 324	- 322	- 321	- 320
Totaal 07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	- 11.464	- 11.684	- 11.926	- 11.808	- 11.694	- 11.519
08 Bestuur en middelen						
0.1 Bestuur	- 1.831	- 1.643	- 2.049	- 2.021	- 2.035	- 2.019
0.2 Burgerzaken	- 75	- 58	- 80	- 88	- 68	- 95
0.5 Treasury	- 363	34	- 249	24	68	38
0.61 OZB woningen	- 480	- 364	- 379	- 378	- 377	- 368
0.62 OZB niet-woningen	2	-	-	-	-	-
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	- 22	- 483	- 324	- 551	- 600	- 897
Totaal 08 Bestuur en middelen	- 2.769	- 2.514	- 3.081	- 3.013	- 3.012	- 3.342
OVH Overhead						
0.4 Overhead	- 33.143	- 9.665	- 9.655	- 9.668	- 9.765	- 9.968
0.5 Treasury	- 12.573	-	-	-	-	-
(leeg)	- 220	-	-	-	-	-
Totaal OVH Overhead	- 45.936	- 9.665	- 9.655	- 9.668	- 9.765	- 9.968
Saldo van baten en lasten	- 126.871	- 86.700	- 87.172	- 87.607	- 89.657	- 84.317
Mutatie reserves	- 6.724	- 1.452	- 717	- 844	- 1.095	- 1.178
Resultaat	- 133.596	- 88.151	- 87.889	- 88.450	- 90.752	- 85.495

bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten per taakveld	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021
B A T E N						
06 Woon- en leefomgeving						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.203	318	325	325	325	325
0.5 Treasury	21	-	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	169	178	182	182	182	182
1.2 Openbare orde en veiligheid						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.237	2.901	2.518	4.525	8.158	3.322
5.5 Cultureel erfgoed						
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	82	41	42	42	42	42
6.3 Inkomensregelingen						
7.3 Afval	4.241	4.369	3.817	4.329	4.392	4.457
7.4 Milieubeheer	122	12	12	12	12	12
8.1 Ruimtelijke ordening	63	41	42	42	42	42
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.874	3.983	5.332	3.863	2.524	1.577
8.3 Wonen en bouwen	865	843	730	710	710	710
(leeg)	116	-	-	-	-	-
Totaal 06 Woon- en leefomgeving	13.994	12.684	13.000	14.031	16.388	10.670
07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	283	52	17	17	17	17
6.2 Wijkteams						
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	40	90	90	90	90
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	728	800	800	800	800	800
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	50	-	-	-	-
7.1 Volksgezondheid						
Totaal 07 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	1.011	942	907	907	907	907
08 Bestuur en middelen						
0.1 Bestuur	174	-	-	-	-	-
0.2 Burgerzaken						
0.5 Treasury	2.037	702	603	697	705	653
0.61 OZB woningen	4.671	4.827	5.002	5.027	5.103	5.129
0.62 OZB niet-woningen	2.758	2.892	2.997	3.012	3.057	3.072
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentef	47.343	46.734	48.000	47.863	47.738	47.608
0.8 Overige baten en lasten	0	-	-	-	-	-
Totaal 08 Bestuur en middelen	56.983	55.156	56.603	56.599	56.603	56.462
OVH Overhead						
0.4 Overhead	31.883	95	44	44	44	44
0.5 Treasury	12.573	-	-	-	-	-
(leeg)	9	-	-	-	-	-
Totaal OVH Overhead	44.465	95	44	44	44	44
Saldo van baten en lasten	132.047	84.322	85.667	86.542	88.887	83.142
Mutatie reserves	2.465	3.829	2.222	1.582	1.135	681
Resultaat	134.512	88.151	87.889	88.125	90.021	83.823

Bijlage 5: Beleidsindicatoren

Beleidsindicator	Eenheid	Periode		Hellen- doorn	Neder- land	
0. Bestuur en ondersteuning						
0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2017		8,0	nbn
0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017		7,6	nbn
0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2017		649	nbn
0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2017		6,7	nbn
0.05	Overhead	% van totale lasten	2017		12,5	nbn
1. Veiligheid						
1.01	Verwijzingen Halt	per 10.000 inw. 12-17 jr.	2016		98,5	137,4
1.02	Hardekern jongeren	per 10.000 inw.	2014		0,2	1,3
1.03	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	2016		0,4	2,3
1.04	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2016		1,8	5,3
1.05	Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2016		1,4	3,3
1.06	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	2016		2,7	5,6
2. Verkeer en vervoer						
2.01	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015		15	9
2.02	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	%	2015		15	9
3. Economie						
3.01	Functiemenging	%	2016		47,7	52,1
3.02	Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	index	2013		107	100
3.03	Vestigingen	per 1.000 inw 15-64jr	2016		106	134
4. Onderwijs						
4.01	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2016		0	2,01
4.02	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2016		0,34	26,88
4.03	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2014		0,8	2
5. Sport, cultuur en recreatie						
5.01	Niet-sporters	%	2014		50,1	49,9
6. Sociaal domein						
6.01	Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2016		591	744
6.02	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	2016		23,1	41,3
6.03	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-65jr	2016		28,3	25,5
6.04	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2016		67	62
6.05	Netto arbeidsparticipatie	%	2016		67,4	65,8
6.06	% kinderen in uitkeringsgezin	%	2015		3,16	6,58
6.07	% achterstandsleerlingen	%	2012		8,29	11,61
6.08	% werkloze jongeren	%	2015		1,08	1,52
6.09	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jr	2016		8,7	10,7
6.10	Jongeren met jeugdbescherming	%	2016		1	1,2
6.11	Jongeren met delict voor rechter	%	2015		0,49	1,45
6.12	Jongeren met jeugdreclassering	%	2016		0,2	0,5
7. Volksgezondheid en milieu						
7.01	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2015		186	200
7.02	Hernieuwbare elektriciteit	%	2015		2,1	11,8
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.01	WOZ-waarde woningen	dzd euro	2016		219	209
8.02	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	2014		5,6	6
8.03	Demografische druk	%	2017		78,3	69
8.04	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2017		666	644
8.05	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2017		776	723

Bijlage 6:
Reserves
en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Reserves	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo te bestemmen	916	0	0	- 326	- 1.056	- 2.728
Totaal Rekeningsaldo	916	0	0	- 326	- 1.056	- 2.728
Algemene Reserve						
Vrij aanwendbare Reserve	3.741	3.233	2.438	2.053	1.873	1.881
Financieringsreserve	3.395	3.912	4.152	4.591	5.231	5.941
Bufferreserve	4.860	4.033	4.033	4.033	4.033	4.033
Totaal Algemene Reserve	11.996	11.178	10.623	10.677	11.137	11.855
Bestemmingsreserves						
Reserve Salomonsonhuis / zorgpunt	164	164	164	164	164	164
Reserve WWB	0	0	0	0	0	0
Reserve groenrenovaties	94	94	94	94	94	94
Reserve 1/3-regeling accommodatiebeleid	141	106	156	206	256	306
Reserve kunst	15	24	24	24	24	24
Reserve rood-voor-rood	63	63	63	63	63	63
Reserve reconstructie plattelandsvernieuwing	161	161	161	161	161	161
Reserve wachtgelden huidige wethouders	218	318	418	518	618	718
Reserve sociaal domein	5.860	5.108	3.981	3.014	2.340	1.944
Reserve duurzame energiemaatregelen	55	69	77	81	86	90
Totaal Bestemmingsreserves	6.771	6.107	5.138	4.325	3.806	3.564
Totaal	19.683	17.286	15.761	14.676	13.886	12.692

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
Onderhoudsvoorzieningen						
Voorziening onderhoud openbare verlichting	-	71	75	108	166	216
Voorziening onderhoud wegen	25	155	285	415	545	675
Totaal Onderhoudsvoorzieningen	25	226	360	523	711	891
Voorzieningen van derden verkregen middelen						
Voorziening ISV	179	0	0	0	0	0
Voorziening parkeerbeleid	18	18	18	18	18	18
Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	1.406	798	569	760	964	1.192
Voorziening egalisatie rioolheffing	631	342	289	203	210	251
Totaal Voorzieningen van derden verkregen middelen	2.234	1.158	876	981	1.192	1.462
Voorzieningen personeel						
Voorziening APPA	1.549	1.674	1.799	1.924	2.049	2.174
Voorziening wachtgelden oud-wethouders	60	0	0	0	0	0
Totaal Voorzieningen personeel	1.609	1.674	1.799	1.924	2.049	2.174
Overige voorzieningen						
Voorziening privatisering was- en kleedruimten	800	680	680	680	680	680
Totaal Overige voorzieningen	800	680	680	680	680	680
Totaal	4.668	3.738	3.715	4.108	4.632	5.206

bedragen x € 1.000

Geactiveerde voorzieningen	Realisatie Ultimo 2016	Begroting Ultimo 2017	Begroting Ultimo 2018	MJR Ultimo 2019	MJR Ultimo 2020	MJR Ultimo 2021
Geactiveerde voorzieningen						
Voorziening toekomstige verliezen grondexploitatie	1.382	2.474	2.659	2.714	2.771	2.829
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	148	148	148	148	148	148
Voorziening dubieuze debiteuren WWB	622	622	622	622	622	622
Voorziening dubieuze debiteuren BBZ	125	125	125	125	125	125
Totaal Geactiveerde voorzieningen	2.276	3.368	3.553	3.608	3.665	3.723
Totaal	2.276	3.368	3.553	3.608	3.665	3.723

Bijlage 7:

Lijst specifieke subsidies 2018

Dit is een lijst van organisaties die zich richten op een specifiek algemeen belang, vaak gemeentebreed. Zij ontvangen jaarlijks subsidie voor de uitvoering van activiteiten. De lijst wordt jaarlijks in de begrotingsvergadering door de raad vastgesteld.

Het uitgangspunt is dat specifieke subsidies zoveel als mogelijk moeten worden voorkomen vanwege het risico op favoritisme/willekeur. Het transparantiebeginsel is leidend, daarom is een algemeen systeem van regels noodzakelijk. Allereerst moet een specifieke subsidie passen binnen het gemeentelijk beleid. Daarnaast moet een organisatie gevestigd zijn in onze gemeente. Een uitzondering hierop is dat alleen activiteiten worden gesubsidieerd van bovenlokale organisaties, die door inwoners uit onze gemeente worden afgenomen en die in onze gemeente niet worden aangeboden.

De lijst met specifieke subsidies 2018 is geactualiseerd. Bij de beoordeling van de individuele subsidies is op een aantal vraagpunten gestuit. Bij de verlening van de subsidie voor 2018 dan wel in 2018 voor de verlening in 2019 wordt hierop actie op ondernomen en/of met betrokkenen partijen onderzoek gedaan om de hoogte van de subsidie bij te stellen.

Subsidies Milieu-educatie	2017	2018
Een van de speerpunten uit het coalitieprogramma is: 'Een gezond woon- en leefmilieu in onze gemeente'. Om dit te realiseren is kennisoverdracht en voorlichting aan jongeren, inwoners en bezoekers van onze gemeente van bijzonder belang. De volgende drie organisaties spelen een belangrijke rol om dit te realiseren.		
Stichting Milieuraad Stichting Milieuraad voor de gemeente Hellendoorn, opgericht in 1978. Doel: de zorg voor het milieu bevorderen, door het geven van voorlichting aan inwoners en een kritische en constructieve bijdrage leveren aan het overheidsbeleid. De stichting geeft advies en participeert in processen/wegprojecten/majeure plannen/ruilverkaveling. Bestaat in 2018 40 jaar. In de statuten is bepaald dat in geval alle bestuursleden komen te ontbreken, het college van burgemeester en wethouders gerechtigd is een nieuw bestuur te benoemen. Ook is bepaald dat in geval van ontbinding van de stichting het vermogen wordt afgestaan aan de gemeente, voor een bestemming overeenkomstig het doel van de stichting.	€580	€580
IVN Het IVN is onze gesprekspartner en vervult een educatieve functie. De leden van het IVN zetten zich vrijwillig in ter begeleiding van natuur- en milieueducatieve activiteiten, steeds vaker ook voor bezoekers van onze gemeente. De activiteiten van het IVN vielen van oudsher onder het vormingswerk, omdat in het toenmalige beleidsprogramma werd uitgesproken dat de gemeente de natuur- en milieueducatie bevorderde. In 1993 heeft het college besloten om dat beleid te continueren en dat het IVN vanaf dat moment een eigen vast budget ontvangt voor haar gehele aanbod van activiteiten. Het IVN is gevestigd in de Paarse Poort.	€1.400	€1.400
Centrum voor Natuur- en Milieueducatie Van oudsher hadden gemeentes een taak in de uitvoering van natuur- en milieueducatie. Deze taak is destijds overgenomen door het CNME. Zij ontvangt subsidie voor de educatieve taken aan de basisscholen die van de gemeente zijn overgenomen. Er is maandelijks overleg over het programma. Gevestigd in de Paarse Poort	€8.500	€8.500

Subsidies stimuleren activiteiten aanbod voor inwoners met een beperking	2017	2018
<p>Het Wmo beleidskader 'Meedoen makkelijker maken' gaat om maatschappelijke participatie. Niet alleen van deelnemers met een beperking, maar ook van hun omgeving en vrijwilligers. Een aantal organisaties in onze gemeente organiseert specifieke activiteiten voor mensen met een beperking. Met deze activiteiten dragen zij bij aan het realiseren van de doelstelling. Dit zijn de volgende acht organisaties:</p>		
De Instuif	€6.000	€6.000
Vereniging voor vrijetijdsbesteding voor mensen vanaf 16 jaar met een verstandelijke beperking. Aantal leden 70. Aantal vrijwilligers 24. Er zijn wekelijks verschillende groepsactiviteiten, zoals dansen, koken, soosactiviteiten.		
Joy	€972	€972
Vereniging voor vrijetijdsbesteding voor mensen met een lichamelijke beperking vanaf 16 jaar. Doel is wekelijkse activiteiten op vrijdagavond te organiseren. Joy heeft 9 leden en 4 vrijwilligers.		
Speel-o-theek 't Duikelaartje	€5.215	€5.215
Speel-o-theek 't Duikelaartje heeft een speciaal aanbod voor mensen met een beperking en leent speelgoed uit. Voorziet ook woonvormen van speelgoed en biedt elke woensdagavond een groepsactiviteit voor bewoners van de Kerkstraat (Twentse Zorgcentra). Bestaat ruim 30 jaar. Ledenaantal neemt af door fenomeen Marktplaats en Facebook 'weggeefhoek'. Draagt bij aan een positief opvoedklimaat in onze gemeente.		
Ango	€462	€462
48 leden uit de gemeente Hellendoorn. De organisatie is een plaatselijke afdeling van een landelijke organisatie voor en door mensen met een beperking en chronisch zieken. Zij voert activiteiten uit voor mensen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking. De activiteiten zijn gericht op ontmoeting en recreatie, op steun en betrokkenheid. Verlenen ook cliëntondersteuning.		
Sien (voorheen Philadelphia)	€530	€530
54 leden uit de gemeente Hellendoorn. Philadelphia wil er aan bijdragen dat mensen met een verstandelijke beperking gelukkig kunnen zijn en het beste uit zichzelf kunnen halen. Deze organisatie is een plaatselijke afdeling van een landelijke organisatie.		
Zonnebloem	€540	€540
70 leden uit de gemeente Hellendoorn, 55 vrijwilligers. De Zonnebloem zorgt voor betekenisvolle ontmoetingen tussen mensen met een beperking en vrijwilligers. Centraal staan gezelschap, contact en ontmoeting. Deze organisatie is een plaatselijke afdeling van een landelijke organisatie.		
Avondschool Ommen	€792	€792
De avondschool verzorgt onderwijs aan oud-leerlingen van De Maat en Boslust (ZMLK). Deze activiteiten worden niet aangeboden in onze gemeente. Deze categorie personen kan niet bij het reguliere aanbod van bijvoorbeeld het Educatief Centrum terecht. Het is daarnaast wel belangrijk om vaardigheden op peil te houden vanwege het belang van maatschappelijke participatie.		
De Klup (Almelo)	€815	€815
De Klup verzorgt activiteiten voor mensen met een beperking. Uitgangspunt is dat alleen activiteiten worden gesubsidieerd die door inwoners uit onze gemeente worden afgenomen en die in onze gemeente niet worden aangeboden.		

Subsidies Jeugd	2017	2018
In de Jeugdnota 'De samenleving van de toekomst' zijn doelstellingen geformuleerd. Een van de kerndoelen van het jeugdbeleid is, dat kinderen/jongeren hun talenten kunnen ontwikkelen en goed voorbereid zijn op de toekomst. "Deel uitmaken van een samenleving doe je niet alleen. De inzet van iedereen is nodig om je daarbij te helpen".		
Stichting Roefelcomité Hellendoorn	€1.000	€1.000
Stichting Roefelcomité Hellendoorn ontvangt jaarlijks subsidie om jongeren met het bedrijfsleven, instellingen en verenigingen kennis te laten maken. Door deelname aan een Roefeldag komen kinderen en volwassenen met elkaar in aanraking en leren zij elkaar beter kennen. Kinderen leren meer volwassenen in hun woonomgeving kennen en volwassenen maken (meer) kennis met de belevingswereld en het leven van kinderen. Dit bevordert wederzijds respect en heeft daardoor een positieve invloed op het samenleven in de wijk.		

Subsidies Ondersteuning van inwoners (regionaal)	2017	2018
De raad heeft besloten om een tweetal regionale afspraken te maken, ter ondersteuning van de inwoners van de gemeente Hellendoorn.		
Slachtofferhulp	€8.233	€9.292
Slachtofferhulp (€ 0,25 per inwoner) regionale afspraak, sinds raadsbesluit 14-11-1990. Ondersteuning van slachtoffers van misdrijven, ernstige verkeersongelukken en calamiteiten op juridisch, praktisch en emotioneel gebied. Basisvoorziening voor inwoners van de gemeente. Slachtofferhulp vraagt voor 2018 €0,26 per inwoner. Over de onderbouwing van de prijsstijging en de hoogte van de subsidie vindt nog overleg plaats.		
Halt	€8.233	€8.233
Halt (€ 0,25 per inwoner) regionale afspraak, sinds raadsbesluit 23 mei 1991. Naast preventieve activiteiten, als voorlichting aan scholen, ook verwijzingen n.a.v. strafbare feiten. Basisvoorziening voor inwoners van de gemeente. In onze gemeente wordt de subsidie gebruikt voor het verzorgen van voorlichting in het basisonderwijs over jeugdcriminaliteit, groepsdruk, gebruik vuurwerk. In 2017 is er een smalle evaluatie uitgevoerd over de tevredenheid onder basisscholen over deze voorlichting. De voorlichting wordt door de leerkrachten en schooldirecteuren als zinvol ervaren. Het subsidiëren van preventieve activiteiten sluit aan bij ons beleid om meer inzet aan de voorkant te plegen om zo probleemsituaties voor te zijn.		

Subsidies Zelforganisaties	2017	2018
Zelforganisaties die door de raad zijn aangewezen, komen in aanmerking voor subsidie voor het organiseren van activiteiten die de integratie met de Nederlandse samenleving bevorderen. Deze organisaties zijn voor het gemeentebestuur een eerste aanspreekpunt voor het bereik van deze gemeenschap.		
Turkse sociale en culturele solidariteitsvereniging	€2.512	€2.512
De vereniging is gevestigd in Nijverdal en ontplooit activiteiten die zijn gericht op bevordering van de integratie met de Nederlandse samenleving. De Turkse gemeenschap bestaat uit ongeveer 100 personen.		
Stichting BungaTandjung	€13.800	€13.800
Van oorsprong gold voor de Molukse gemeenschap de afspraak met het Rijk van opvang in Nederland. Later is de verantwoordelijkheid van het rijk overgeheveld naar de gemeente. Ook in de beginperiode van huisvesting in Nijverdal heeft het Rijk subsidie beschikbaar gesteld voor welzijnsactiviteiten. De afgelopen jaren is de subsidie voor opbouwwerk afgebouwd en voor een deel ondergebracht bij de Welle. De huidige subsidie is bestemd voor het organiseren van activiteiten gericht op de integratie met de Nederlandse samenleving. De vereniging is gevestigd in Nijverdal. De Molukse gemeenschap bestaat uit een paar honderd personen. Van de subsidie is € 6.533 bestemd voor activiteiten; het overige budget is bestemd voor de aflossing van de lening waarover met de gemeente afspraken zijn gemaakt.		

Subsidies Ondersteuning minima	2017	2018
Het Wmo kader 'Meedoen makkelijker maken' gaat vooral over maatschappelijke participatie van inwoners aan de samenleving. In dat kader worden minima op een aantal punten ondersteund door drie organisaties.		
<p>Wevertjes</p> <p>Ruilhandel, met als doel het stimuleren van sociale activering, het bevorderen van milieubewust consumeren en produceren en verbeteren van de koopkracht van de deelnemers. Door B&W is op 2 juli 1996 besloten de uitgangspunten van de vereniging te ondersteunen.</p> <p>De gemeenteraad heeft op 21 januari 1997 d.m.v. een begrotingswijziging dit bekrachtigd. In correspondentie staat dat de raad de subsidie (structureel) heeft toegekend. Voorheen gehuisvest in De Welle, nu in buurthuizen waardoor minder huisvestingskosten.</p> <p>De doelstelling past binnen het concept van 'de Kanteling'. Mensen zijn beter in staat met hulp van de vereniging hulp en andere zaken te regelen. Ook passen de activiteiten binnen het kader van duurzaamheid. Hergebruik van goederen wordt door de vereniging voorgestaan.</p>	€500	€500
<p>Stichting BOOM</p> <p>De stichting begeleidt inwoners met het op orde maken en houden van het budget. Stichting BOOM zet vrijwilligers in voor deze schulddienstverlening in de gemeente Hellendoorn. De stichting werkt uitsluitend met goed opgeleide en gecertificeerde vrijwilligers. Om er voor te zorgen dat de vrijwilligers voldoende deskundig blijven, wordt jaarlijks bijscholing verzorgd. De bijscholing is ook een voorwaarde om gecertificeerd te blijven. Verder worden nieuwe vrijwilligers opgeleid om het aantal actieve vrijwilligers op peil te houden.</p> <p>Door inzet van vrijwilligers van BOOM wordt voorkomen dat problematische schulden ontstaan, worden problematische schulden eerder gesignaleerd en wordt de financiële zelfredzaamheid van schuldenaren bevorderd. Voor de bijscholing van bestaande vrijwilligers en de opleiding van nieuwe vrijwilligers is jaarlijks een bedrag nodig van € 20.000. De subsidie komt ten laste van het budget van de bijzondere bijstand.</p>	€20.000	€20.000
<p>Stichting Hulpfonds</p> <p>Het Hulpfonds biedt inwoners met een laag inkomen financiële steun die geen gebruik (meer) kunnen maken van voorliggende voorzieningen. In de raad van 15 november 2005 is besloten het Hulpfonds jaarlijks subsidie te verstrekken tot een bedrag van € 1 per inwoner tot dat het besluit wordt ingetrokken/gewijzigd. Het bedrag is altijd afgerond tot € 36.000 per jaar.</p> <p>Daarnaast wordt het Hulpfonds jaarlijks € 2.500 verstrekt voor de kosten van maatschappelijke participatie van kinderen. Het college neemt hierover elk jaar een besluit. Het hulpfonds voert daarnaast nog de regeling duurzame gebruiksgoederen uit voor de gemeente. Daarvoor krijgen zij de kosten van de verstrekkingen en de uitvoeringskosten vergoed.</p>	€38.500	€38.500

bedragen x € 1

Subsidies Media	2017	2018
Gemeenten hebben op basis van de Mediawet een zorgplicht voor de bekostiging van de lokale omroep. Het budget hiervoor is in het gemeentefonds gestort. Het gaat hierbij om een 'richtsnoer' van € 1,29 per woonruimte dat in het gemeentefonds wordt gestort.		
Stichting HOI (v.h. Lokale Omroep Hellendoorn en Radio Reggestreek)	€29.786	€24.786
HOI volgt de landelijke ontwikkelingen om lokale omroepen op te laten gaan in streekomroepen. Samen met de lokale omroepen van Wierden, Rijssen-Holten en Hof van Twente is door de vier besturen de intentie uitgesproken te komen tot een gezamenlijke streekomroep 'RTV Reggestreek'. Deze streekomroep moet 1 januari 2019 een feit zijn. HOI heeft voor 2018 een subsidie verzocht van € 24.786,-- in afwachting van de verdere ontwikkeling van de streekomroep.		

bedragen x € 1

Subsidies Overig	2017	2018
We ondersteunen een aantal organisaties voor specifieke taken die ze uitvoeren, op basis van het principe van overheidsparticipatie. De specifieke taken zijn de verantwoordelijkheid van de samenleving; als gemeente faciliteren we deze.		
Vereniging Buurtbus Hellendoorn	€1.500	€1.500
Door de verschraling van het reguliere vervoer in de plattelandsgebieden werd de buurtbus bedacht als voorziening, met een vaste dienstregeling, een kleine bus en bestuurd door vrijwilligers om de kosten te drukken. De Buurtbus Hellendoorn is een aanvulling op het reguliere openbaar vervoer en voorziet daarmee in een maatschappelijke behoefte. De jaarlijkse subsidie is een bijdrage in de kosten voor de vrijwilligers (rijvaardigheidstrainingen, kerst attentie, reiskosten).		
Stichting Oale Karkhof	€920	€920
De vrijwilligers van deze stichting onderhouden het Oale Karkhof in Hellendoorn. De subsidie is een bijdrage in de onkosten van het beheer.		
Stichting Promotie Nijverdal	€54.000	€54.000
Subsidie voor de uitvoering van activiteiten die gericht zijn op de versterking en verbetering van het ondernemersklimaat in het centrumgebied, Nijverdal in al zijn hoedanigheden te profileren en ondernemers te stimuleren en hen ondersteuning en advies te bieden. Hoogte subsidie is maximaal gelijk aan de te verwachten opbrengsten uit reclamebelasting verminderd met de uitvoeringskosten ad € 5.000.		
Vereniging de Sprengenberg	€2.500	€2.500
De subsidie wordt verleend voor het onderhouden van het monument de Sprengenberg, dat geen gemeentelijk monument is, maar een rijksmonument. Het bedrag dat de gemeente subsidieert is 30% van de Rijkssubsidie per jaar gedurende de jaren 2013 tot en met 2018.		
Stichting Sportverkiezingen	€2.000	€2.000
De stichting Sportevenementen ontvangt jaarlijks subsidie voor het organiseren van de jaarlijkste sportverkiezing.		
Art. 1	€10.000	€10.000
In de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) (2009) is vastgelegd dat het college van burgemeester en wethouders van iedere gemeente haar inwoners toegang biedt tot een antidiscriminatievoorziening (adv). Een adv heeft twee wettelijke taken, te weten (1) onafhankelijke bijstand verlenen aan personen bij de afwikkeling van hun discriminatieklachten en (2) registratie van klachten. Gemeenten hebben de vrijheid om te bepalen hoe ze een adv willen inrichten en of ze er aanvullende taken willen beleggen, bijvoorbeeld op het gebied van preventie of beleidsadvisering. In de gemeente Hellendoorn wordt het gemaximeerde bedrag van €10.000 euro besteed aan subsidie aan de zelfstandig – regionaal georganiseerde opererende antidiscriminatie voorziening: Art. 1. Jaarlijks komen er ongeveer 5 a 6 discriminatie meldingen uit de gemeente Hellendoorn binnen. Op basis van het aantal meldingen dat binnenkomt, onderzoeken we in 2018 welke organisatievorm het meest passend is voor de gemeente Hellendoorn.		

Dit is een uitgave van de
Gemeente Hellendoorn:
September 2017

Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal

Postbus 200
7440 AE Nijverdal

Telefoon: (0548) 630 000
Telefax: (0548) 610 505
Internet: www.hellendoorn.nl
E-mail: gemeentebestuur@hellendoorn.nl

Fotografie:
Emile Willems
Gemeentearchief

Vormgeving en druk:
Design en Print | gemeente Hellendoorn